ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

מו"מ עם ירדן: כל האפשרויות

שום הפרדת כוחות איננה דרושה – לדעת ישראל – בגיזרה המזרחית, למניעת התלקחותה של מלחמה ✱ פירוש „הפרדה" כזו הוא אך ורק סילוק צה"ל מן הירדן ✱ בדבר אחד קיימת תמימות דעים בין סאדאת, חוסיין ואש"פ: ישראל חייבת לפנות את כל השטחים שנכבשו ב־1967, כולל מזרח ירושלים ✱ תוכנית חדשה ה„מתגלגלת" במחלקת המדינה בארה"ב: ישראל תיסוג אבל לא צבא ירדן, אלא כוחות או"ם, יוצבו ברצועה שתפונה

● נפת הגדה המערבית. הקו המרוסק — הגבול לפני מלחמת ששת הימים

מלך ירדן חוסיין
שטיפת־מוח שמקורה במשלחת ארה"ב

מאת
ישעיהו בן־פורת

לא רק משקיפים בישראל, דיפלומטים ועתונאים, שנכחו במעמד הפתיחה של ועידת ז'נבה, בדצמבר שעבר, הגיבו במשיכת־כתף ובחיוך של ביטול לשמע הנאום שנשא שם, אחרי עמיתו המצרי ולפני אבא אבן, ראש־הממשלה ושר־החוץ של ירדן, זאיד ריפאעי. מה שעורר גימה של זילזול, גם אצל פרשנים לא־ישראלים, היתה העובדה שנציג הממלכה ההאשמית, שהשתתפה רק באופן סימלי במלחמת יום־הכיפורים, התיימר לתבוע מישראל מה שתבעה גם מצרים. משמע — נסיגת צה"ל במסווה של מה שכונה כבר ערב הוועידה „הסכם הפרדה".

טעות בהערכה

תביעה זו מצד ירדן, על רקע המלחמה ובאווירה החגיגית של הוועידה, צרמה את האוזן, והציגה את חוסיין ואת שליחו בז'נבה כמי שמנסים לזכות מן ההפקר. לא אטעה הרבה אם אומר כי משלחת ישראל ונציגי אמצעי התקשורת שלנו לא התייחסו כלל אל דיברי ריפאעי. פשוט לא לקחו אותו ברצינות.

צריך להודות עכשיו, בתום ביקורם של ריפאעי וחוסיין בוושינגטון, ולמקרא ההודעה המדהימה שפורסמה אחרי פגישת נשיא ארה"ב ומלך ירדן, שעוד אשלייה ישראלית טיפוסית נופצה לרסיסים. מסתבר שיחס הביטול לנאום ריפאעי נבע מהערכה מוטעית בלתי־נכונה. ייתכן גם, מצד שני — אך זו הנחה שצריכה עוד בדיקה — כי הטעות בהערכה היתה נעוצה בשטיפת־מוח שמקורה במשלחת ארה"ב. לא אתפלא אם יתברר, בבוא העת, כי ד"ר הנרי קיסינג'ר הוליך את משלחתנו שולל בהמעיטו בז'נבה בחשיבות הגורם הירדני, ובעצתו, באוזני ישראל, לנהוג הבנה מהולה בסלחנות כלפי ה„סיגנון" של ריפאעי: כלום לא קיסינג'ר שוב הטעה, זה לא מכבר, את שר־החוץ יגאל אלון בהבטחות בנושא הירדני, שהופרכו מכל וכל בעבור פחות משבועיים, בידיעתו ובהשתתפותו הפעילה של מזכיר־המדינה המהולל?

בין כה ובין כה, מן הראוי לפזר, לפחות עכשיו, אי־אלו אשליות שהיכו שרשים אצלנו בנושא הנידון, ערב המהלכים המדיניים הבאים, שאפשר כי יתמקדו במו"מ ישראלי־ירדני. חשוב להבהיר לעצמנו שורה של מושגים הקשורים בנושא זה, תוך סקירת ה„אופציות", התוכניות והפיתרונות שהועלו או נידונו, במקומות שונים, בשנים האחרונות.

ראש וראשון — המושג „הפרדה". שוללי הסכמים שנחתמו עם מצרים וסוריה טענו מלכתחילה, כי מה שמכונה „הפרדה" איננו אלא כינוי מסווה, שכן משמעותו היא — נסיגה: נסיגת צה"ל בסיני ובגולן. מחייבי ההסכמים, ובראשם הממשלה שחתמה עליהם, [illegible] ועודם גורסים, כי מושג ה„הפרדה" [illegible] יותר, כי הוא מקפל בתוכו — בנוסף בחזית המצרית ובמידה מסויימת גם בגיזרה הצפונית — ויתורים הדדיים, כמו הוצאת רוב כוחות הארמיה המצרית השניה והשלישית מן הגדה המזרחית של התעלה. דילול כוחות משמעותי בשני הצדדים — בצפון כמו בדרום; יצירת חיץ פיסי בין הכוחות: הצבת חיילי או"ם, ה־התחייבות — מצרית וסורית — להחזיר אזרחים אל הערים והיישובים שנעזבו על־ידי צה"ל.

„מיקדמה על־חשבון"

נניח עכשיו לסוגיה באיזו מידה מצרים, כל שכן סוריה, מכבדות את סעיפי ההסכמים, שרק כיבודם המלא יכול לשמש ערובה כי מתבצעת „הפרדה" הדדית ולא „נסיגה" חד־צדדית. לעומת זה אין מקום לחילוקי דעות בקשר למשמעות ה„הפרדה" נוסח ירדן. לאורך נהר הירדן לא היתה שום התנגשות, באוקטובר, בין כוחות ישראל לירדן. הנהר הפריד, ומוסיף להפריד, בין הכוחות המוצבים על שתי גדותיו. שום „הפרדה" איננה דרושה, בגיזרה המיזרחית, כדי למנוע התלקחות של מלחמה. „הפרדה", בפי ריפאעי וחוסיין, פירושה על־כן אך ורק סילוק צה"ל מן הירדן.

המלך וראש־הממשלה הירדניים ממילא אינם מסתירים את כוונתם ב„הסכם ירדני־ישראלי להפרדת כוחות", מטבע שזכה השבוע ללגיטימיזציה בהקשר לירדן, בהודעה שפורסמה על־ידי הנשיא פורד והמלך חוסיין. הכוונה היא, כפי שחוסיין בעצמו באר אותה בשיחות רקע עם כתבים אמריקנים, לנסיגת צה"ל מביקעת הירדן לעומק של קילומטרים אחדים מערבה. נסיגה זו חייבת לכלול, לדעת המלך, החזרת השליטה על הגשרים לידי ירדן, וכן פינוי יישובים ישראליים שהוקמו בביקעה, „לציון פינוי חלקים גדולים יותר של הגדה המערבית בעתיד".

בשעתו — כפי הנראה בשיחות חוסיין־גב' מאיר־דיין ש„לא התקיימו" — דרש המלך נסיגה מן הירדן לעומק של 8 עד 10 ק"מ. עתה, בוושינגטון, „הצניע" לכת וגילה כי הוא מוכן להסתפק על נסיגה ברצועה יותר צרה. לעומת זאת הוא מוסיף לעמוד בתוקף על נסיגה לכל אורך הירדן.

„הפרדה" זו שפירושה, איפוא, נסיגה חד־צדדית, היא בעיני חוסיין בבחינת „מיקדמה על חשבון" מילוי דרישתו לפינוי מלא של הגדה וירושלים המיזרחית, וסיפוח רצועת עזה לממלכה ההאשמית. רק תמורת הנסיגה המלאה הוא מוכן, עקרונית, לכרות הסכם שלום עם ישראל. ואילו תמורת ה„הפרדה" המוצעת, טרם נודע ברבים מה חוסיין מוכן לתרום לישראל. נראה כי בשלב זה התמורה מצטיירת בעיניו בעצם נכונותו לשאת ולתת, ברוב אדיבותו, עם ישראל, ולא לפתוח נגדה במלחמה.

נשלים כאן את חזון חוסיין באיזכור תוכניותיו לטווח ארוך. הכוונה לתוכניתו הפדרטיבית המושתתת על רצונו להעניק אוטונומיה לגדה ולרצועה, במסגרת הממלכה ההאשמית. גם בימים האחרונים, בארה"ב, הוא חזר בפומבי על התחייבותו לערוך מישאל־עם, בפיקוח בינלאומי, בקרב תושבי הגדה והרצועה (אחרי החזרתן לירדן), לקביעת עתידן הפוליטי.

הסכנה המדינית

חזון חוסיין ותוכניותיו, המנותקים לחלוטין מן הצרכים האיסטרטגיים־ביטחוניים המינימליים והזכויות ההיסטוריות של עם ישראל, מתעלמים גם, ולא במקרה, מן השאיפות של „האירגון לשיחרור פלשתין", ומן החימרונים המדיניים שמצרים מתמרנת מאחורי גבו של המלך הקטן.

ויתור ישראל על השליטה על גשרי הירדן פירושו — הפקרת הגבול המיזרחי למעבר צבאות ערביים ולהסתננות מחבלים מערבה. זוהי גם משמעות הנסיגה מן הבקעה, שתביא בעקבותיה איום על בטחון המדינה. בצד חזון של ה„קו הירוק".

ואולם לנסיגה מן הביקעה מתלווה גם סכנה מדינית. גם „יונים" בקרב הממשלה, הדוגלים בפינוי שטחים בעלי אוכלוסיה ערבית צפופה (הערים הגדולות בגדה), אינם מעלים על הדעת נסיגה מן הירדן והביקעה. מטעמים איסטרטגיים. אם ישראל תיגרר, איפוא, למלא אחרי תביעת ה„הפרדה" הירדנית ותיסוג מן הביקעה, הרי זה חייב לגרור אחריו, במוקדם או במאוחר, פינוי הגדה כולה. זאת יודעים היטב חוסיין וריפאעי. ועל הנחה זו מבוססת טקטיקת ה„הפרדה" הנקוטה בידיהם לפי שעה.

הפלשתינאים המזוהים עם אש"ף כופרים בתוכנית חוסיין ושוללים ממנו את הזכות לייצגם. הם גם דוחים את הצעתו כי ישתתפו נציגים משלהם במשלחת הירדנית לוועידת ז'נבה. החזון של אש"ף ידוע: ארץ־ישראל כולה, משני צדי ה„קו הירוק", היא מולדת העם הפלשתינאי ורק להם הזכות הלגיטימית לכונן על אדמת ארץ־ישראל את מדינת „פלשתין".

במדינה זו, האמורה להיות „דמוקרטית־חילונית", יש לדעתם מקום למיעוט יהודי. על פי האמנה הפלשתינאית, שישראלים מעטים מדי מצאו לנכון לעיין בה בקפידה, יורשו לחיות ב„פלשתין" רק אותם יהודים שחיו כאן לפני ה„כיבוש" וה„שוד הגדול" שהתרגשו על ארץ זו, לפי גירסתם, עם הצהרת בלפור ב־1917. בהתאם להשקפה זו, שלהגשמתה נלחם אש"ף, צריך להעמיד לרשות הפלשתינאים „כל חלק משוחרר של האדמה השדודה". הטריטוריות שיפלו בדרך זו בחלקם של הפלשתינאים, בהנהגת יאסר ערפאת, צריכים לשמש בסיס להמשך ה„שיחרור", עד חיסולה של מדינת ישראל.

נשיא מצרים אנואר סאדאת, ושר־החוץ שלו, איסמאעיל פהמי, חילקו ביניהם, בצורה די מתוחכמת, את תפקידי התימרון העדין בין חוסיין לאש"ף. בעוד סאדאת חתם יחד עם חוסיין, לא מכבר, על הצהרה המחזקת את ידי מלך ירדן לנהל מו"מ עם ישראל ומכירה בו כנציג הפלשתינאים החיים בממלכתו (דהיינו גם בגדה), בא פהמי ופרש כי הגדה היא רק פיקדון בידי חוסיין, האמור להעמידה לרשות הפלשתינאים. לשון אחרת: מצרים, המבקשת ליהנות משני העולמות — ולתמוך עד גבול מסויים בחוסיין מבלי לעורר את זעם אש"ף — כמו אומרת שחוסיין הוא שנועד ליטול מישראל את השליטה במירב השטחים הכבושים. משיושג יעד זה, יחליטו, או יילחמו, הוגם לבין עצמם, ירדן ואש"ף על הגורל הפוליטי של השטחים.

ברם, בדבר אחד אין חילוקי־דעות בין סאדאת, חוסיין ואש"ף. ומוטב כי בענין זה לא נטפח אשליות: ישראל חייבת לפנות את כל השטחים, כולל מיזרח־ירושלים, שנכבשו ב־1967. סאדאת ואש"ף מוסיפים על כך, בהבדל מחוסיין, את „מילוי הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי".

התוכנית שב„מקרר"

בצד הוואריאציות הערביות על נושא הנסיגה, אך בסמוך מאד אליהן, יש להזכיר תוכנית אמריקנית אחת, שהכל אצלנו סוברים משום־מה כי ירדה מזמן מן הפרק, אף שדבר זה מעולם לא הוכח. הכוונה לתכנית הנושאת את שמו של שר־החוץ לשעבר ויליאם רוג'רס. תכנית זו דוגלת בפינוי הגדה על ידי ישראל ובהחזרתה לשלטון ירדן, „פרט לתיקוני־גבול זעירים" (במקור „מינור רקטיפיקיישנס"). מעולם לא צורפה מפה מדוייקת לתוכנית זו שהדירה שינה מעיניהם של ראשי ממשלה ושרים בישראל. מוסכם לחשוב כי „תיקוני־גבול זעירים" מתייחסים לתביעות ישראל באזור לטרון ובאי־אלה מקומות אחרים, כמו גוש־עציון. תחת לחץ ישראל, לקראת הבחירות לנשיאות בארה"ב בזמן שנבחר ריצ'ארד ניכסון, הוקפאה תוכנית רוג'רס ו„הוכנסה למקרר". אין לדעת מתי התוכנית תוצא שנית ותופשר. איש במימשל האמריקני, כולל ד"ר הנרי קיסינג'ר, לא נשבע לישראל כי תוכנית רוג'רס שבקה חיים לעד, וכי לעולם לא יגלגלוה מחדש.

מול הוואריאציות הערביות והגירסה של ויליאם רוג'רס, צריך להזכיר לפחות ארבע תוכניות ישראליות, שרק שתיים מהן כרוכות בנסיגה. לא נכלול בסקירה זו גירסאות שהועלו אצלנו על ידי חוגים שמאלנים קיצוניים, הדוגלים בנסיגה טוטלית, מאחר שהן זהות למעשה עם תוכנית ערבית זו או אחרת, שתוארו לעיל.

זכות הבכורה, מבחינה היסטורית, מגיעה להשקפת „ארץ־ישראל השלמה", היוצאת מן ההנחה כי ארץ־

(המשך בעמוד [illegible])

מדינת ישראל
משרד הבטחון / אגף השקום
המחלקה להנצחת החייל

מועדי הבאת חללי מלחמת יום הכפורים לקבורת קבע

ביום שישי ה' אלול תשל"ד (23.8.74) יובאו לקבורה

בבית הקברות — דליה
רב"ט רייס יצחק ז"ל — בשעה 13.30

בבית הקברות — חולון
סמ"ר אגייב יגאל ז"ל — בשעה 10.30
רב"ט יהלום (דיאמנט) חנן ז"ל — בשעה 08.00
סמל כהן דוד ז"ל — בשעה 13.30

בבית הקברות הצבאי — נתניה
רב"ט בניסטי אדמונד ז"ל — בשעה 12.00
סמל גרימן רפאל אהרן ז"ל — בשעה 00.00
סגן סרוסי נסים ז"ל — בשעה 10.30

בבית הקברות — צור שלום
סמל קפלן נתן ז"ל — בשעה 12.00

בבית הקברות — צרעה
סמ"ר בן־נון משה (מוריס) ז"ל — בשעה 11.00
רב"ט לוי יעקב ז"ל — בשעה 12.00

בבית הקברות הצבאי — קרית שאול
רב"ט אליאסף (אליאסי) רפאל ז"ל — בשעה 10.30
רב"ט בן עזרא חיים ז"ל — בשעה 09.00
סמל הורביץ משה ז"ל — בשעה 13.30
סמ"ר הלפרין רמי ז"ל — בשעה 12.00
רב"ט חלסתי יאיר ז"ל — בשעה 13.30
רב"ט יתני יעקב ז"ל — בשעה 09.00
סמ"ר מלצר יצחק ז"ל — בשעה 10.30
סמל מנדלסון יאיר ז"ל — בשעה 12.00

בבית הקברות — רמת הכובש
סרן גוברמן יהונתן ז"ל — בשעה 12.00
רס"ן עין־גל (אנגל) שלום ז"ל — בשעה 12.00

בבית הקברות — שפיים
סא"ל ברום יואב ז"ל — בשעה 11.00
רב"ט גולדברג רמי ז"ל — בשעה 11.00
סמ"ר סטולוב יעקב ז"ל — בשעה 11.00
סרן פרידמן עמירם ז"ל — בשעה 11.00

תאום ההסעות נעשה בין המשפחות לבין קציני הערים

ביום ששי, ח' באלול 23.8.74
יובאו למנוחת עולמים
בבית הקברות בשפיים בנינו היקרים
שנפלו במלחמת יום הכיפורים

רב"ט רמי גולדברג ז"ל
סמל יעקב סטולוב ז"ל
סגן עמירם פרידמן ז"ל
סא"ל יואב ברום ז"ל

הארונות יוצבו בבית הבנים במשק בשעה 11.00 בבוקר.
הסעה ב־9.00 בבוקר מבניני האומה בירושלים וב־10.00 מרח' סוטין 27 ליד מזכירות הקיבוץ המאוחד תל־אביב.

המשפחות
וחברי משק שפיים

בננו ואחינו היקר
סמ"ר
בנימין אברהם
הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים בחזית [illegible] בסיני ביום 16.10.73
יובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בקרית־שאול ביום חמישי, ד' אלול, תשל"ד, 22.8.74, בשעה 9.00 בבוקר.
אוטובוס יצא מביתנו, רח' ז'בוטינסקי 63, בני־ברק, בשעה 08.30 בבוקר.
המשפחה המתאבלת

ביום חמישי, 22.8.74, בשעה 16.00, יובא למנוחת עולמים
יונה אליהו ז"ל
שנפל במלחמת יום הכפורים
בחלקה הצבאית בקרית שאול.
המשפחה

בננו ואחינו
סמל
יוסף כחלון
ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים 9.10.1973 בסיני
דמותך הרותה בזכרוננו לנצח
יהי זכרך ברוך לעד
מחר, יום חמישי, ד' אלול תשל"ד [illegible] בשעה 2.30 אחה"צ תערך אזכרה וגלוי מצבה בחלקה הצבאית בבית העלמין באשקלון. אוטובוס יצא מול בית המשפחה בשכון שמשון 111/3, בשעה 2.00 אחה"צ.
המשפחה

לרס"ן
אפרים שוהם
משתתפים
באבלך הכבד
במות
אמך
ז"ל
ממפקדיך
וחבריך
ליחידה

יקירנו
דואניס מנשה
הי"ד
שנפל במלחמת יום הכפורים בקרבות הבלימה בסיני
יובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בקרית שאול
מחר, יום חמישי, ד' באלול תשל"ד [illegible] בשעה 12.00 בצהריים.
ההסעה בשעה 11.00 מבית הורי [illegible] אחוזה 4, תל־אביב.
המשפחה

למשפחת מלול
יחד עמכם מלווים אנו למנוחת עולמים את חברנו לעבודה
סולומון [illegible] מלול ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן
ההנהלה ועובדי [illegible]

טכס גלוי מצבה ליקירנו
מרדכי קאופמן
ז"ל
ייערך מחר, יום חמישי, ד' באלול תשל"ד, 22.8.74, בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין החדש בחדרה.
אוטובוס ייצא מביתנו ברח' רח"ש 23, בשעה 4.30 אחה"צ.
המשפחה

אורדן, מפעלי מתכת בע"מ נתניה
ההנהלה והעובדים
מלווים ביגון את חברנו
משה אפרתי
ז"ל
אשר נפל בקרב ברמת הגולן
במלחמת יום הכפורים
למנוחת עולמים
הלוויה תתקיים בבית הקברות הצבאי בשכונת בן־ציון, נתניה.
מחר, יום חמישי, ד' אלול, תשל"ד, 22.8.74 בשעה 6.00 אחה"צ.

חברינו ויקירינו שנפלו במלחמת יום־הכפורים
יובאו לקבורה בקבוץ צרעה
ביום שישי ה' אלול, 23.8.74
משה בן־נון
— בשעה 11.00 בבוקר
יעקב (ג'קי) לוי
— בשעה 12.00 בצהרים
המשפחות גרעין, אתרת,
וקבוץ צרעה

בננו ואחינו היקר
סגן
ניסים סרוסי
הי"ד

שנפל במלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן
יובא למנוחת עולמים
בבית הקברות הצבאי בנתניה, ביום שישי, — ה' באלול תשל"ד, 23.8.74, בשעה 10.30 בבוקר.
אוטובוסים יוצאים מבית ההורים ברחוב ספיר 6 נתניה, בשעה 10.00.
המשפחה

ביום ששי, 23 אוגוסט 1974, בשעה 12.00 בצהרים בחלקה הצבאית בקרית שאול,
יובא למנוחת עולמים
יקירנו
סמל **מנדלסון יאיר**
ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים בסיני
לרשות המלווים יעמוד אוטובוס שיצא מבית ההורים, רח' מנורה 20 גבעתיים, בשעה 11.00
ההורים: פנו וצבי מנדלסון
האח: שמואל ואורית מנדלסון
הסבא והסבתא: מינה ויעקב מנדלסון

יקירנו
מהנדס בנין
סרן
יצחק (איזי) ארואטי
שנפל במלחמת יום הכפורים 10.10.73 בסיני
יועבר למנוחת עולמים
בבית הקברות הצבאי קרית־שאול, ביום חמישי, ד' אלול תשל"ד, 22.8.74, בשעה 10.30.
התבורה תועמד לרשות המלווים ותצא מביתו, רחוב הרשת 17 בת־ים, בשעה 9.30
המשפחה

חילוקי־דעות בממשלה על השאלה: מי יהיה הפארטנר הבא למשא־ומתן

ראש־הממשלה, יצחק רבין, והשרים הניצים מעדיפים לראות ליד שולחן הדיונים את מצרים; את הדעה המעדיפה מגעים עם ירדן ייצג שר־המשפטים חיים צדוק ✡ השדר של אלון לקיסינג'ר הגיע אל מזכיר המדינה בדרכו לטקס הבר־מצווה של בנו ✡ ועדת־שרים בראשות גדעון האוזנר מצאה כפילויות, סירבול וביזבוז במישרדים שונים ✡ רבין נפגש עם אחדים מראשי הליכוד, והביע תמיכתו בממשלת ליכוד לאומי

מי יהיה ה"פארטנר" הראשון למשא־ומתן עם ישראל בשלב ב' — ירדן או מצרים? — שאלה זו תועלה בקרוב בדיוני הממשלה. ידוע, כי ראש־הממשלה, מר יצחק רבין, מעדיף להקדים את המו"מ עם מצרים על זה עם ירדן. נראה כי הוא סבור שקל יותר לנהל את המגעים עם מצרים מאשר עם ירדן, וטעמים רבים עימו. בדיעה זו תומ־כים רוב השרים הנחשבים לניצים. לעומת זאת, ישנם שרים, שמיספרם אינו מועט, המחייבים להקדים את המו"מ עם ירדן.

דיעה זו הוצגה במלוא הבהירות על־ידי שר המשפטים, מר חיים צדוק, באחת מישיבותיה האחרונות של הממשלה.

מר צדוק מעדיף את המו"מ עם ירדן על זה עם מצרים, באשר הוא סבור שבש־חינתנו, הפתרון הירדני של הבעייה הפלש־תינאית רצוי יותר מאשר הפתרון הפל־שתינאי הנפרד. לדעתו, כל יום החולף ללא טיפול רציני בנושא הירדני מגביר את הסכנה שהתביעה לפתרון פלשתינאי נפרד תזכה לתמיכה גדולה יותר בזירה הבינ־לאומית.

אלה המחייבים הקדמת המו"מ עם ה־מצרים מתחשבים במידה לא מועטת בחזית הפנימית, בשים לב לעמדת הליכוד, המפד"ל, לא־י השלמה וחוגים ניציים שונים מתנועת־העבודה לגבי עתיד יהודה ושומרון.

קיים חשש רציני למדי, שההתחשבות היתירה בהיבטים הפנימיים משפיעה במידה רבה על שיקול דעתם של אלה המחייבים הקדמת המו"מ עם מצרים. נדמה, שבתח־שיבתם מסתמנת התופעה הידועה של בריחה מן המציאות המדינית. אלה גם דבקים בתוכנית הידועה כחלוקה פונקציונאלית של הגדה המערבית, אשר נדחתה על־ידי חוסיין, ושממנה מסתייגים גם האמריקנים, הרואים אותה כבלתי־סבירה.

אלה התומכים בהקדמת המו"מ עם ירדן חלוקים בדיעותיהם לגבי הסדר־ביניים או הסכם כולל. אך ניתן לומר, כי חילוקי־דיעות אלה אינם מהותיים. לחשוב שראש־הממשלה, מר יצחק רבין, המעדיף להקדים את המו"מ עם מצרים, מתנגד לפשרה טרי־טוריאלית עם ירדן. חילוקי־הדיעות בינו לבין מר צדוק הם יותר בתחום הטאקטי מאשר המהותי. ברור כי לא יהיה מנוס מאשר קיום בירור יסודי בשאלת מי הרא־שון בתור למו"מ, ואם ניתן אולי לנהל מו"מ מקביל עם ירדן ומצרים ואם יש לחתור, בשלב ראשון, לקראת הסדר־ביניים, או הסכם כולל.

□ □ □

הזמנת ראש־הממשלה לספטמבר — לא הפתיעה

האם אין לראות כגישה פרובינציאלית את התגובות הנזעמות, שהושמעו ופורסמו ב־ישראל לדברי הד"ר קיסינג'ר בעניין הזמ־נת ראש הממשלה, מר יצחק רבין, לביקור בוושינגטון בראשית ספטמבר? — שאלה זו הועלתה השבוע על־ידי מיספר אישים בכירים.

ברור, כי קשה להעניק פרס למזכיר־המדינה על הודעתו בדבר הזמנת ראש־הממשלה, תוך קביעת מועד, מבלי שנועץ על כך עם השררות הישראלית. עם זאת, יש לזכור כי באיגרת נשיא ארה"ב, ג'ראלד פורד, לראש הממשלה, מר רבין, לאחר השבעתו של הנשיא בבית הלבן, נאמר במפורש, כי הוא מצפה לביקורו בסוף ה־קיץ. בארה"ב מתחילה עונת הסתיו לאחר חג־העבודה, דהיינו ב־1 בספטמבר. ראש־הממשלה משיב, כי הוא ישמח לקבל הזמ־נה זו.

אין לראות, איפוא, כמפתיעה את ההזמנה של ראש־הממשלה לבוא לבית הלבן במח־צית הראשונה של ספטמבר, שהיא סוף עונת הקיץ. אגב, גם בשיחות שניהלו שר־החוץ מר יגאל אלון והשגריר שמחה דיניץ, בוושינגטון, הוזכרה אפשרות ביקורו של מר רבין בסוף הקיץ. ללא כל קשר עם קביעת המועד, סבורים רבים כי אין זה נאה מבחינה מדינית שביקור ראש־הממש־לה ייראה כ"אונס", כי סוף סוף אין להעלות על הדעת שידחה את ההזמנה. מוטב גם שלא להיראות כאילו אנו בורחים מבירור נוקב בדרג גבוה — רושם שנוצר מקריאת חלק מהעתונות בימים אלה.

□ □ □

השרים הביעו סיפוק מדו"חות אלופי צה"ל

ישיבת הממשלה השבוע, בה הושמעו סקי־רות מפי ראשי הזרועות בצה"ל על הלקחים שהוסקו ממלחמת יום־הכיפורים, עוררה שרים רבים ולא השאירה ספק בלבם, כי אכן חלה התקדמות משביעת רצון בהכשרת הצבא לקראת מערכה בחזיתות אפשריות.

ברור, כי פרטי ישיבה זו נשמרים בסוד. והשתיקה יפה להם. יש להוסיף שהדיון ב־ישיבה זו, אשר נמשך למעלה משבע שעות, טרם נסתיים. והמשכו יהיה בישיבה נוס־פת, בה ישמיעו דברי־סיכום הרמטכ"ל ואולי גם ראש הממשלה ושר הבטחון, ובעיקבות דבריהם ייערך דיון.

ישיבה דומה קיימה ועדת החוץ והבט־חון של הכנסת לפני כשישה שבועות. ושרים התרשמו, כי צה"ל מפיק לקחים מהמלחמה ומיישמם בקצב מוגבר. הבעיה היא כיצד לשקם באותו קצב את יוקרתו של צה"ל בעיני העם, וכיצד להחזיר את ההרגשה, שהתקופה ההירואית של ישראל טרם נסתיימה.

השר משה קול, אשר בעבר לא נמנע מלמתוח ביקורת חריפה על מחדלי צה"ל, הביע השבוע את סיפוקו ממידת ההתקד־מות שחלה במערכת הבטחון, בלימוד הלק־חים ממלחמת יום־הכיפורים וביישומם ה־מעשי. הוא מציין כי צה"ל הוא צבא העם, ומה שמתרחש בעם משתקף במידה לא מועטת בצבאו. העם עדיין לא חזר לאותה מידת האימון שנתן בצה"ל לפני מלחמת יום־הכיפורים. והתפקיד הוא איפוא לעשות הכל למען החזרת אמון זה והאדרתו.

מר קול, מאמין, כי מבחינה מקצועית ואירגונית עושה צה"ל כל שביכולתו כדי להתעצם ולהיות מוכן לקראת כל אפשרות.

השר ויקטור שם־טוב הדגיש, כי הוא מעודד ממידת היסודיות, בה נבדקת מלח־מת יום־הכיפורים, ומלקחים שנלמדו והוסקו בדרגים השונים של צה"ל. הוא גם מעו־דד ממידת ההתנדבות של אנשי מילואים ליחידות נבחרות בצה"ל, דבר שהוא לכש־עצמו חייב להסב לנו שביעות־רצון.

מר שם־טוב סבור, כי בד־בבד עם עי־דוד ההתנדבות להתגייס לצה"ל חייבים לעשות פעולות נמרצות למען הטבת התנאים הכלכליים והחברתיים של המשרתים בו.

בהזדמנות זו ביקש מר שם־טוב להזכיר את העובדה העגומה של מטחת ביקורת מגוזמת ולפעמים אף מרושעת על צה"ל. הוא סבור כי הבעייה שחייבת להעסיק את ראשי המדינה היא כיצד לחנך את צה"ל לערכים לאומיים ואנושיים באמת.

השר גדעון האוזנר סבור, שצה"ל "קי־פל יפה שרווליו", ועושה את כל ההכנות הדרושות להעניק למדינה את המכשיר הדרוש לה לקראת אפשרות של מלחמה. קיימת הרגשה שמיישמים יפה את הלקחים ממלחמת יום־הכיפורים. יש יסוד לקוות ש־תהיינה לכך השלכות להעלאת המורא־ל בקרב הציבור האזרחי.

□ □ □

חילופי השדרים בין אלון לקיסינג'ר

נראה כי בישראל הגזימו יתר־על־המידה בהדגשת מידת החומרה, בה יש לראות את הסעיף בהודעה המשותפת הירדנית־אמריק־נית בעניין הפרדת הכוחות. אם כי גם אין להקל ראש בכך.

כזכור, נאמר בהודעה משותפת זו, כי תימשכנה ההתייעצויות, על־מנת להתייחס בתאריך מסויים אל הבעיות בעלות החשי־בות לירדן, כולל הסכם הפרדה ירדני־ישראלי.

נכון כי אין לעבור לסדר־היום על סעיף זה. לאחר שסוכם בשיחות עם קיסינג'ר שלא תועלה על־ידי האמריקנים שום הצעה בדבר אופציה מדינית, מבלי שיוועצו קודם עם ישראל. ונראה כי הממשל האמריקני נהג בסתירה למה שסוכם בנדון.

שר־החוץ, מר יגאל אלון, הגיב במהי־רות ושיגר שדר מיוחד לקיסינג'ר, אשר היה אותה שעה בדרכו לטקס הבר־מצווה של בנו. בו קבל על ניסוח זה בהודעה המשותפת. אלון הזכיר את ההבטחה שנתן לו קיסינג'ר שלא להעמיד את ישראל בפני עובדות, ולא לנקוט צעדים ללא התייעצות עם נציגיה.

קיסינג'ר השיב, כי מי שקורא בזהירות את הקטע, יכול להיווכח בנקל כי לא נא־מר בו דבר המחייב את ארה"ב לגבי תוכן ההסדר ועיתוי המו"מ. הנוסח אינו קובע גם אם יהיה בכלל הסכם להפרדת־כוחות.

בשדר־התשובה שלו מדגיש קיסינג'ר: "אני רוצה שתהיה בטוח שלא הגענו לשום מסקנות לגבי הצעד המדיני הבא ולא ייעשה דבר בלי התייעצות אתכם". הוא גם מספר בשדר זה, כי דחה כמה טיוטות ירדניות, שניסוחן לא נראה בעיניו. קיסינג'ר מסיים את השדר בהבעת תקווה, שלא יפרשו את ההודעה המשותפת שלא כהלכה.

במידה שצמחה תועלת כלשהי מחילופי שדרים אלה, הרי הושמעה התחייבות מחוד־שת מפי קיסינג'ר, שלא ייקבע כל דבר אופרטיבי בעניין המו"מ ללא התייעצות מוקדמת עם ישראל.

□ □ □

ועדת תייעול תגיש בקרוב המלצותיה

ועדת השרים לשינוי מיבנה הממשלה ולייעול בעבודתה, שבראשה עומד השר גדעון האוזנר, תגיש בקרוב שורת הצעות לייעול עבודת המישרדים וכן לביטול ו־למיזוג מישרדים.

מר האוזנר הבהיר לראש־הממשלה, כי אם הוא מעוניין להביא לשינויים תכליתיים בעבודת הממשלה, הוא חייב להשתחרר מאינטרסים אישיים, הקשורים בשר זה או אחר, וכן מהיבטים קואליציוניים צרי־אופק. הוא ביקש גם לדעת, האם ייתן לו הגיבוי ליישום המלצות הוועדה, במידה שייפגע שר זה או אחר, שכן אחרת לא כדאי להת־חיל בדיוני ועדה זו.

מר האוזנר הזכיר למר רבין פרשת מר אריאל עמיעד, שנתבקש ע"י ראש הממ־שלה לוי אשכול המנוח, להגיש המלצות לשינוי מיבנה הממשלה. עקב התנגדות נמ־רצת מצד שרים שונים, שראו עצמם נפג־עים מהמלצות אלה, אמר אשכול ז"ל ל־עמיעד: "חביבי, מוטב שתשכח שהיתה ועדת עמיעד"...

ועדת־האוזנר גורסת, כי מוטב שמישרד־העבודה יטפל גם בשירותים החברתיים. ה־וועדה מצאה, כי אין הצדקה לפיצול ה־טיפול בנכים בין הביטוח הלאומי, מישרד הסעד, מישרד האוצר ומישרד הבטחון. חברי הוועדה סבורים כי ניתן אולי להבין שמישרד הבטחון מבקש לדאוג לשירותי נכי צה"ל. אך אין הגיון ששלושה מיש־רדים ממשלתיים אחרים מטפלים באותו נושא.

אין הצדקה, סבורה ועדה זו, שמישרד־הבריאות ירכוש מזון לבתי־חולים, מיש־רד־הסעד יקנה מיצרכים אלה עבור המוס־דות שלו, מישרד־החינוך עבור בתי הספר ומישרד הבטחון עבור צה"ל. יוצא איפוא שארבעה מישרדים "מתחרים" ביניהם ב־רכישת מזון והבטחת מלאי. לדעת הוועדה, אין דבר הגיוני יותר מאשר ריכוז רכישת המזון על ידי זרוע ממשלתית אחת.

דוגמה אחרת לפיצול, ביזבוז וסירבול הטיפול תשמש הגבייה. הוועדה מציעה שרשות אחת תגבה את אגרות הרדיו, הטל־וויזיה ואחרות בצורה מרוכזת ואחידה — דבר שהיה מביא לחיסכון בהוצאות כספיות ובכוח־אדם. חברי הוועדה סבורים, כי ה־בעיה של צימצום וחיסכון בהוצאות, איננה רק כספית, אלא גם חינוכית. חשוב מאוד לשכנע את האזרח, שהממשלה עושה הכל על־מנת למנוע ביזבוז ולהבטיח חיסכון.

□ □ □

שתי הדיעות כיצד למנות את הרמטכ"ל

זו הפעם הראשונה תיקבע בחוק מערכת יחסי צה"ל והממשלה, כשם שיוגדר במפו־רש מי ממנה ומי רשאי לפטר את ה־רמטכ"ל.

ועדת־השרים שבראשות שר המשפטים מר חיים צדוק, אשר דנה בתיחום הסמכו־יות בין צה"ל והממשלה ובהגדרת סמכויות ועדת־השרים לענייני בטחון — משותפת בדעתה בסוגיית הקשר בין צה"ל לממשלה. החוק שיוצע על־ידי ועדה זו יקבע כי הרמטכ"ל עומד בראש הסולם ההיררכי הצבאי. ואילו צה"ל, לרבות הרמטכ"ל, נתון למרות הממשלה, באמצעות שר הבטחון.

אשר למינוי הרמטכ"ל, הושמעו לפ־ניה שתי דיעות נוגדות. אחת האומרת, כי כל חבר־בממשלה רשאי להציע מועמד ל־תפקיד רמטכ"ל. דיעה זו נתמכת על־ידי השר גדעון האוזנר. הוא דוחה את הטענה האומרת כי לא ייתכן שמינויו של הרמטכ"ל לא יבוא בהתאם להמלצתו של שר־הבטחון. הוא מצביע על העובדה שרוב שרי הבט־חון, שנתמנו בעבר, מצאו למעשה רמטכ"ל שהוצע על־ידי קודמם.

על דיעה זו חולקים חברים מהוע־דה, הגורסים כי דבר זה עלול להביא לידי פוליטיזציה במינוי הרמטכ"ל. לעומתם הם מציעים ששר־הבטחון הוא אשר יציע ל־ממשלה את המועמד לתפקיד רם זה. יש גם הגורסים שבחוק ייאמר כי שר־הבטחון יציע את המועמד לתפקיד הרמטכ"ל על דעת ראש־הממשלה.

ועדה זו דנה גם בהגדרת הסמכויות של ועדת־השרים לענייני בטחון. ברור שאין לדיוניה כל קשר עם הרכב ועדה זו. ניתן כי ראש־הממשלה מתקשה בבחירת חב־רי הוועדה, שתמנה בין 8 ל־10 חברים.

□ □ □

רבין לראשי הליכוד: "אני במיעוט במערך"

ראש־הממשלה, מר יצחק רבין, ניהל באחרונה שיחות אישיות עם אחדים מראשי הליכוד מחטיבות הליברלים והגוש החופשי. שיחות אלו נשאו אופי של חילו־פי־דעות בלתי מחייבים על נושאים שונים, במיוחד כאלה הנוגעים לחזית הפנימית.

מר רבין הביע בשיחות אלו את תמיכתו העקרונית בהקמת ממשלת ליכוד לאומי על בסיס של תוכנית־מינימום, המחייבת פשרה טריטוריאלית. מדבריו השתמע, כי הוא במיעוט במערך בעניין הקמת ממשלת לי־כוד לאומי.

מר רבין גילה לאנשי־שיחו, כי המתנג־דים העיקריים להקמת ממשלת ליכוד לאומי הם גברת גולדה מאיר ומר פנחס ספיר. הוא גם סיפר, כי גולדה מאיר התנגדה נמרצות להחזרתו של אריק שרון לצה"ל. מר רבין הסכים עם אנשי שיחו, כי הבעיות המטרידות והמדאיגות ביותר אשר יפגשו את האזרח בישראל, הן בעיות הפנים וב־יחוד הבעיות הכלכליות.

רבין לא השאיר ספק בלב ראשי הליכוד, כי אם גולדה מאיר ופנחס ספיר ימשיכו בהתנגדותם להקמת ממשלת ליכוד לאומי, הם יזכו בתמיכה מלאה מצד מפ"ם ואחדות העבודה, החוגים האינטלקטואליים במפלגת העבודה והחוגים השומרים אמונים לחזון תנועת־העבודה.

אין ספק כי ראשי הליכוד התרשמו מכנות דבריו של ראש־הממשלה ומשתד־לים למצוא עימו שפה משותפת בנושאים שו־נים. השאלה המתעוררת היא האם ישנה מר רבין את הגישה של רוב המערך כלפי פנים.

□ □ □

המכתב המוזר של שגריר ארה"ב בסעודיה

רק עתה נודע, כי שגריר ארה"ב בסעודיה, ג'יימס אקינס, פנה במכתב ב־2 באוגוסט אשתקד להנהלת חברת "ארמקו", חב־רת נפט בערב־הסעודית, ובו כתב בין השאר כי הוא שותף להערכה האומרת כי לא יבוטל האמברגו על מכירת נפט כל עוד לא יתואם הסיכסוך הערבי־ישראלי לשבי־עות רצון הערבים.

במכתב זה מייעץ אקינס לראשי חברות הנפט האמריקניות להפעיל קשריהן עם המימשל האמריקני ולהבהיר לו עניין זה.

פרטים אלה נתגלו בדיוני ועדת־המישנה הדנה בפעולות החברות האמריקניות הפו־עלות ברחבי העולם.

פנייה מעין זו היא חסרת־תקדים, כי המדובר הוא בעובד מישרד־החוץ האמ־ריקני, המעודד ומסית חברות מסחריות פרטיות להפעיל לחצים על הממשל, כדי לקבוע מדיניות בהתאם לרוחן. המסמך להעלות המלצותיו בפני הסטייט־דפרטמנט.

אקינס נחשב לאחד המומחים לעולם ה־ערבי בסטייט־דפרטמנט.

בחלונות הגבוהים
מאת אריה ציזוקי

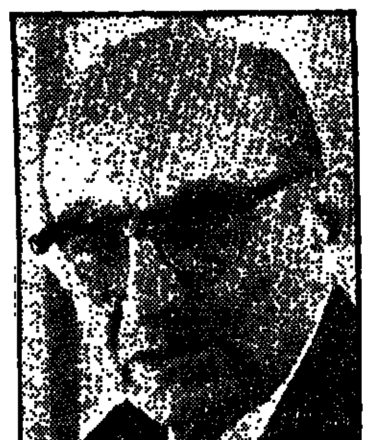
גדעון האוזנר
שינוי תכליתיים

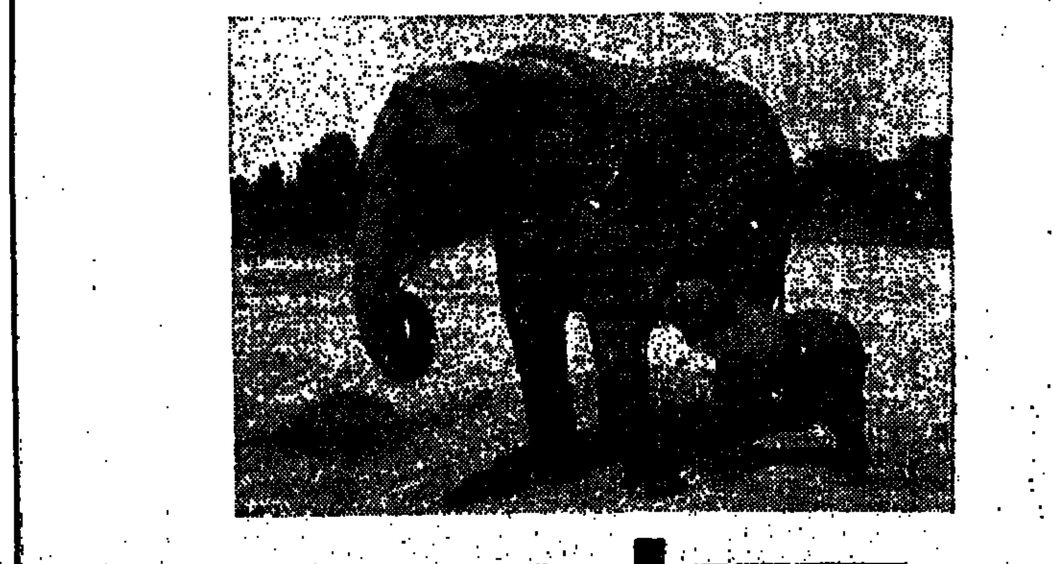
מזל ★ טוב!
נולדתי בפארק הספארי ברמת־גן ומשקלי בעת הלידה 80 ק"ג
בואו לראות אותי ואת שאר חיות הג'ונגל המתהלכות חופשיות בפארק הספארי בכל יום בין השעות 9–6 [ביום שישי עד 4]. תוכלו לנסוע במכוניתכם או באוטובוסי הספארי בלווית מדריכים.

ירח־הדבש המופלא של הערבים בבית־הלבן

מאת **נסים קויתי**, כתבנו בוושינגטון

ג'ראלד פורד
מלים מתוקות על השלום

תחת נברשות הבדולח של הבית הלבן רוקד הנשיא פורד וולס עם המלכה עלייה; אשתו בטי יוצאת במחול עם המלך חוסיין; שיירה ארוכה של מכוניות־שרד נעצרת בחזית הסטייט־דפרטמנט ופורקת עוד ועוד ועוד פקידים מצריים בכי־רים חמורי־סבר; קיסינג'ר מתנשק עם "ידידי אסמעיל"; פהמי לוחץ ידיים עם פורד במישרד האליפטי, מצלמות מבזיקות ומנציחות החתימה החגיגית על הודעה משותפת; חוסיין נואם בגבעת הקאפיטול; פהמי בטלוויזיה; עבדל חלים חדאם נוחת בנמל התעופה דאלאס; עוד סעו־דת ערב חגיגית, עוד כניסות ויציאות, עוד לחי־צת ידיים, חיבוקים, נשיקות, הצהרות — וברקע מהדהד כל הזמן התקליט השחוק, "שלום של צדק", "שלום של צדק".

זו היתה, לפחות בעיניים מזרח־תיכוניות, וושי־נגטון של השבועיים האחרונים. למען האמת, היו עוד כמה ארועים "שוליים". ניכסון הלך, פורד בא, קיסינג'ר נשאר, תיקון־ג'קסון קיבל תנופה מד־הימה, קפריסין זבה דם, עוד שגריר אמריקני נר־צח על מישמרתו, רוקפלר הגיע.

אבל בין אירוע לאירוע, בין היסטוריה להיס־טוריה, היה די והותר מקום ותנאי לקיים הלכה למעשה את צוואתו האחרונה של ריצ'רד ניכסון כנשיא: 100 מיליון ערבים במזרח התיכון חדלו לראותנו כאוייבים, עלינו להוכיח להם את ידידו־תנו.

הנשיא ג'ראלד פורד, בלי ספק בהשראתו של הנרי קיסינג'ר, שהפך להיות איש־ימינו בקאבינט הישן־חדש, הפגין ידידות זו בצורה המוחשית ב־יותר: הוא הזמין את המלך חוסיין להיות האורח הרם הראשון מאז תחילת כהונתו של פורד, ש־התכבד בנשפיה מלכותית בבית הלבן. שר־החוץ המצרי התקבל לארוחת־צהריים וביקר בבית ה־לבן לא פעם אחת, אלא פעמיים. ההודעות הרש־מיות שפעו מלים מתוקות על הרצון לשלום ועל התקוות לשלום.

זה היה ירח־דבש מופלא. וושינגטון לא טעמה אף פעם טעמו של מיפגן רצון טוב מרוכז כזה.

תיאום קהיר—עמאן

חוסיין הוזמן לבוא לוושינגטון מקנדה, שם ערך ביקור רישמי, קדם לו ראש ממשלתו כל הימים זאיד ריפאעי, שהגיע במסגרת ההתייעצויות בין האמריקנים לבין הצדדים העיקריים בסכסוך ה־מזרח־תיכוני, לקראת גיבוש השלב השני של מאמצי השלום. את העלייה לרגל לוושינגטון פתח שר־החוץ יגאל אלון, ואחרי ריפאעי הגיע פהמי, והשבוע גם השר הסורי חדאם.

אינני מאמין כי שהותם של פהמי וחוסיין בבירה האמריקנית בעת ובעונה אחת היתה מתו־כננת. אדרבא, בואו של חוסיין הרגיז קצת את המשלחת המצרית, שאיבדה זמנית את הזרקורים. גורסים כי זו היתה אחת הסיבות לכך שפהמי האריך את שהותו בוושינגטון בימים אחדים.

הידיעה כאילו קיסינג'ר ביקש את פהמי להישאר כדי להיפגש עם חוסיין ולהתפשר עמו בנושא הפלשתינאי, התבדתה. שתי המשלחות התנכרו זו לזו בצורה מופגנת. פהמי, כך נראה, זרק מקל לגלגלי הנסיון האמריקני להשיג התחלה של משא־ומתן בין ירדן לישראל. הדעה שקנתה לה מהלכים רבים ערב התחלת ההתייעצו־יות, כבר לפני בואו של אלון, היתה שלא רק האמריקנים, אלא גם המצרים, לוחצים להקדים את המשא־ומתן עם ירדן לשלב שני עם מצרים.

נכונותה המוצהרת של ישראל לא לדחות הצע־ה כזאת על הסף, אלא לבדקה לגופה, נתנה תנו־פה נמרצת לסיכוי שתהיה איזושהי הידברות עם המלך חוסיין. נראה היה שיש תיאום בין קהיר לבין עמאן, למרות ההודעות הנוגדות שפורסמו ברחבי המזרח־התיכון בעניין הייצוג הפלשתינאי בוועידת השלום.

כאשר נשאל זאיד ריפאעי בצאתו מן הפגישה הראשונה עם קיסינג'ר, אם מצרים עדיין מכירה בירדן כנציגה החוקית של הפלשתינאים שבשטחה, כולל הגדה, הוא השיב: "עד כמה שידוע לי — כן". קיסינג'ר חייך ואמר לעתונאים: "חכו עד שיגיע פהמי ותשאלו אותו".

והנה בא פהמי והצהיר בטלוויזיה בקול שקט: "הגדה היא רק פקדון בידי חוסיין". חוסיין התריס כנגדו בפגישת־תידרוך לעתונאים אמריקנים [illegible]: "ירדן תסתלק משיחות השלום אם מדינות־ערב יחליטו שהפלשתינאים כולם צריכים להיות מיוצגים בוועידה על־ידי האירגון לשיחרור פלש־תין. לא אני אכפה את אש"ף על הפלשתינאים".

הרגשת־בטחון מוגברת

אבל אפילו שמחלוקת זאת לא היתה מתעוררת, התגלה קושי רציני אחר וחמור הרבה יותר למי־מוש התקוות להתקדמות כלשהי בחזית הירדנית. חוסיין אישר במישנה תוקף ששום הסדר אשר לא יכלול נסיגה ישראלית מסויימת — היו פרשנים שהזכירו אפילו את המילה "סימלית" — יידחה על־ידו מכל וכל. הוא אינו מוכן להחיל מינהל ירדני במובלעות מסויימות בגדה, מוקף לועי תו־תחים של טנקים ישראליים. שום הצעה או רעיון שהשאיר יגאל אלון בשביל חוסיין אצל ד"ר קיסינג'ר, לא נראו למלך, שהכירכורים האמריק־ניים מסביבו הישרו בו הרגשת־בטחון מוגברת.

האמריקנים עדיין נשארו בדעה שהסכם חלקי עם ירדן כרגע עדיף על שלב שני בסיני, והם ימשיכו לפעול במגמה זו, מתוך אמונה כי יש להוציא את הרוח ממפרשי הפלשתינאים הקיצו־ניים, ולהציל את מעמדו של חוסיין. אבל מתקבל הרושם כי הם השתכנעו שהפוליטיקה הפנימית הישראלית היא כזאת שנסיגה חלקית מן הגדה אשר אינה כרוכה בשלום סופי ומוחלט, אינה באה בחשבון. והנה בא פהמי, ולפי השמועות אומר להם: "רבותי, אנחנו המצרים רוצים שלב שני עם ישראל, עכשיו, מהר וללא קשר עם ירדן".

היו לו כמובן תנאים משלו. לפי גירסה אחת הוא דרש את פינוי סיני עד לקו אל־עריש—ראס־מוחמד. אבל מבחינת הסיכויים להצלחה, הרי שיש מקום לשבת שוב סביב שולחן אחד. וכידוע, ישראל בתוכי־תוכה מעדיפה לרכז את מאמצי השלום ב־חזית המצרית.

התקשרות כמעט טוטאלית

היתה גם ההודעה המצרית־אמריקנית שסיכמה את הביקור הממושך ואת הישגי הוועדה לשיתוף פעולה בין שתי הארצות. כאשר בודקים את פרטי הדברים שסוכמו, לא נראה כי המצרים קיבלו הרבה יותר מאשר הבטחות להשקעות, הסכם על מניעת מיסוי כפול, שיתוף פעולה מדעי, חילופים תרבותיים וכיוצא בהם. אך רוח ההסכמים והסיכו־מים, זה הצד המאלף בתופעה זו של התקשרות כמעט טוטאלית של מצרים בארצות־הברית. להוצ־יא את נושא אספקת הנשק, ויש אומרים כי גם זה יבוא.

סעיף הכור הגרעיני הושמט מן ההודעה המשו־תפת שנחתמה חגיגית בידי קיסינג'ר ופהמי. ובי־הקשר זה הופעל כאן לחץ ישראלי כבד. המצרים גם לא נענו על רצונם לאיזכור דרישתם כי יש־ראל תחתום על האמנה הבינלאומית לאי הפצת נשק גרעיני.

לא הוזכרו סכומים של סיוע כספי וכלכלי, אך שר האוצר האמריקני, ויליאם סיימון, לא רק שלא הכחיש אלא אף אישר כי הוא בעד מילוי בקשתה של מצרים לקבל מצרכי מזון חקלאיים בשווי 750 מיליון דולר — הרבה יותר משהוקצב בקונגרס האמריקני לעולם הרחב כולו. בינתיים יקבלו המצ־רים 100 אלף טון חיטים.

אשר לביקורו המיועד של רבין בוושינגטון — אין ספק כי ביקור זה, בהקדם האפשרי, הוא רצוי וחיוני. ידוע כי הנשיא פורד עצמו ביקש להזמין את ראש־הממשלה לבוא ולהתראות עמו. ואין כל סיבה להניח כי יצחק רבין יזכה לפחות כבוד מן האישים הערביים. אדרבא, אני מאמין כי תהיה מצד הנשיא ומצד קיסינג'ר הפגנת ידידות חסרת־תקדים לישראל.

אך אל לנו לשכוח כי האמריקנים, מנקודת מבט של מטרות שלהם, עוברים על הרבה חזיתות, ו־צריך להתרגל למחשבה שמפעם לפעם יהיו דברים צורמים ואולי גם כואבים. יש לזכור שלא כל ה־זמן מסוגלת הדיפלומטיה שלנו בוושינגטון למנוע דברים כאלה. האמריקנים אינם מחכים תמיד ל־א.קיי. מן השגריר דיניץ. יש לראות את הדברים מפרספקטיבה של האור הכללי.

כאן המקום לציין, כי חלה תנודה חיובית ו־מרחיקת לכת בנושא הרכש הבטחוני בעקבות ה־מגעים האחרונים. יש להדגיש את העובדה, שבכל זאת אין דוהרת "אמוק" לעבר רגבה והסדרים בלתי אחראיים. יש גם לזכור שאם יחזור עכשיו הדגש לשלב שני במצרים, גם זה הישג. אין להקשיח את המצב, וגם אסור להתחזות. קצב ההתקדמות הנו־כחי על כל קולותיו הצורמים, הדורשים ומחייבים תגובה מהירה ומתאימה, אינו נורא כל־כך.

הבדלי הגישה בין וושינגטון לירושלים

האם החיכוכים שנתגלעו בין ארה"ב לישראל סביב ההזמנה לרבין — ובקשר להודעה המשותפת האמריקנית־ירדנית — מעידים על שינוי מסוכן במדיניות האמריקנית? — או שהיו אלה רק אי־הבנות, כפי שהתרחש כבר בתולדות היחסים החיוביים בין שתי המדינות

מאת **אראל גינאי**

דווקא בשעה שלנשיאות ולסגנות־הנשיאות של ארצות־הברית באים שני אישים אשר פעמים רבות, בקאריירות המדיניות שלהם, הביעו אהדה לישראל והבנה לפעולותיה — מתחילים חילוקי־הדעות בין וושינגטון לירושלים ללבוש חומרה מיוחדת.

עד כדי כך, שהפרשנים מדברים על שינוי מסוכן במדיניות האמריקנית במזרח־התיכון.

האומנם כאלה הם פני הדברים? — או, שמא החיכוכים שנתגלעו בקשר להזמנה אל ראש הממשלה יצחק רבין, כמו גם בקשר להודעה המשותפת האמרי־קנית־ירדנית — לא היו אלא אי־הבנות, כפי שכבר קרה בהיסטוריה הארוכה, והחיובית בדרך כלל, של יחסי ארה"ב עם ישראל?

בנסיון להשיב על שאלות אלו נביא להלן את טיעוני שני הצדדים.

רמז ברור לרבין

וושינגטון: מדוע הפתיעה כל־כך את מנהיגי ישראל הודעת ד"ר קיסינג'ר, בקשר להזמנתו של מר רבין לוושינגטון במחצית הראשונה של ספטמבר? בכלות הכל, הנשיא פורד הרי הבהיר לראש־הממשלה רבין באיגרת הלבבית מאוד שלו, שנתקבלה בישראל בשביעות רצון רבה — כי הוא מקווה לפוגשו "לפני צאת הקיץ". מאחר שהקיץ מסתיים ב־1 בספטמבר, ומאחר שירושלים לא הגיבה בשלילה לאיגרתו של הנשיא החדש — הרי ששר החוץ קיסינג'ר רשאי היה בהחלט להבין, שההזמנה נתקבלה עקרונית בחיוב.

אמת נכון, מוטב היה להבטיח שההודעה תימסר אחרי התייעצות עם ישראל. אך, בכל זאת, הרי אין המדובר בהודעה רשמית אלא בהצהרה שמסר קיסינג'ר בתשובה לשאלה, במסגרת מסיבת עיתונאים שהוקדשה בצורה בלעדית כמעט למשבר בקפריסין, ואשר זומנה בעקבות מותו הטראגי של השגריר דייויס, בניקוסיה.

תוכן ההצהרה מצביע ברורות על המניעים של קיסינג'ר למסירתה במסיבת־העתונאים. שאלו אותו אם יש להבין — על יסוד ההודעה המשותפת האמריק־נית־ירדנית — כי השלב הבא של המו"מ באיזור יהיה סביב הסכם ישראלי־ירדני. בתשובתו ניסה קיסינג'ר להבהיר, כי לפי שעה לא הוחלט דבר, מאחר ש"שלב ההתייעצויות לא נסתיים עדיין".

ומאחר שהוא דיבר על השיחות שהיו עם ירדן ועל אלה שנועדו לזמן הקרוב עם סעודיה, קרוב לוודאי שהוא ביקש להדגיש שארצות־הברית אינה מתייעצת רק עם מנהיגים ערביים, אלא גם עם הישראלים, בדרג הגבוה ביותר.

וכך הוא "גילה" שמר רבין הוזמן למחצית הראשונה של ספטמבר.

אולם, לאמיתו־של־דבר אין המדובר ב"גילוי" כלל ועיקר, מאחר שבאיגרתו לרבין רמז פורד ברורות שהוא יוזמן לוושינגטון לפני ה־12 בספטמבר.

מלבד זה, אומרים האמריקנים, היה לנו הרושם שגם השגריר שמחה דיניץ רואה בעין יפה ביקור מוקדם של מר רבין, עוד לפני ביקורו בוושינגטון של הנשיא סאדאת — עתה, לאחר שבבית הלבן יושב נשיא חדש.

ירושלים: נכון אומנם כי מסיבת־העיתונאים של קיסינג'ר היתה מאולתרת, בעקבות מותו של השגריר דייויס. מכאן שאין המדובר בתימרון שתוכנן בקפידה. ובכל זאת, אין זה אפשרי כי קיסינג'ר לא הרגיש בהסתייגויות מסויימות מצד מר רבין לצאת לוושינגטון לפני שיחלפו לפחות שלושה שבועות ואין זה מן הנמנע ששר החוץ האמריקני ביקש לאלץ את ראש הממשלה לבוא לאמריקה — בצורה "מקרית", תוך ניצול הזדמנות, תוך "התלקה" מפסק משוט בתוך טקסטים ארוכים, וזה בתשובה לשאלה בעניין הנדון.

אבל, לאמיתו־של־דבר, זו איננה כלל השאלה. מה שחשוב באמת, אינו מועד הביקור, אלא מה שמצפים מרבין.

והנה, אנו יודעים כי מצפים ממנו לוויתורים נוספים, בעוד שהערבים, בפגישותיהם עם קיסינג'ר, לא עשו שום צעד ממשי לכיוון השלום. נהפוך הוא: האמריקנים מודים בעצם עתה, שהערבים, הפרו את הסכמי ההפרדה בצורה שפותחת פתח לשיקול כי הם מכינים מלחמה חדשה, ואם לא תהיה התקדמות ממשית אל השלום, לא יהיו ויתורים מצידנו.

מבלי לדעת מהי התמורה

על כן סבורה ישראל, כי מוטב שמר רבין יבוא אחרי הנשיא סאדאת. אז תהיה לו תמונה ברורה יותר לגבי מה שמצרים תהיה עשויה להרים למען השלום; ואז הוא יכול היה להיטיב ולהסביר, מה תהיה ישראל מוכנה לעשות מצידה למען אותו שלום.

על־ידי הזמנתו של רבין לפני סאדאת תובעים מישראל ויתורים לפני שיודעים מה שהוא יוכל לקבל בתמורה.

וושינגטון: כל שידרוש מרבין הוא להסביר לוויתורים על תנאי.

הוא יכול לומר — ולנו אין ספק שהוא יאמר — זה מה שנוכל לעשות, אם סאדאת יעשה זה או זה, וזו תהיה עמדה לגיטימית ומוצדקת לחלוטין. אבל, לדעת וושינגטון תהיה תועלת רבה במיוחד בכך, שהנשיא פורד יוכל — אחרי פגישתו עם סאדאת — לקבל מידע על העמדה הישראלית מהמקור הבכיר ביותר. שהרי מטרתה של ארה"ב היא להבטיח תנופה ותנועה במגעים המדיניים, או לפחות ליצור את הרושם של תנופה כזאת, כדי למנוע החמרה במצב.

במה שנוגע להכנות המלחמה, מודה וושינגטון כי עמדת הסורים במיוחד היא מדאיגה באמת. "אבל אתם בעצמכם אשמים בכך, במידה ידועה", אומרים לנו האמריקנים. "אתם חוזרים ומצהירים השכם והערב: "לא נוותר על אף שעל אדמה בגולן. אחרי קוניטרה אין עוד ויתורים". אז מובן שהסורים נדחפים לחיפוש אחר דרך אלטרנטיבית לזו של המשא־ומתן, כדי להבטיח לעצמם ויתורים טריטוריא־ליים נוספים".

"יתר על כך", אומרים האמריקנים. "אם יש הכנות צבאיות מסויימות במצרים הרי הן באות בתשובה להצהרות מסויימות שהשמיעו אצלכם מנהיגים אלה ואלה, ובתשובה לאמצעים שאתם עצמכם נוקטים בתחום הצבאי. אין שום ספק שהערבים חוששים עתה מפני התקפת־מנע שלכם ועל כן הם גם נוקטים צעדים לקראת אפשרות כזאת. מלבד זה עליכם לדעת, כי זה חודשים שהמצרים אינם מקבלים כמעט ציוד מלחמתי מברית־המועצות ועל כן הם אינם יכולים להרשות לעצמם להסתבך במלחמה, וספק רב אם הסורים יילכו למלחמה מבלי שיוכלו לסמוך על עזרה ממשית מצד המצרים".

מלבד זה, אומרים האמריקנים, נראה שניתן יהיה לשכנע את הסורים להסכים להארכה לשישה חודשים נוספים של מנדט כוח או"ם בגולן. זו אחת הסיבות לכך, שערב בואו של שר־החוץ הסורי לוושינגטון נמנעו האמריקנים מהשמעת הצהרות בפומבי בקשר להכנות המלחמה הסוריות. "אנו סבורים שהצהרות כאלו היו רק מחמירות את מצב העניינים והיו דוחפות את הסורים, במידה נוספת, לזרועות הסובייטים — שמשם אנו שואפים לחלץ אותם".

ועוד אומרים האמריקנים: "הנה, מאמצי סוריה להעביר לצידה את ירדן לקראת מלחמה אפשרית בעתיד, תוך ויתורים למלך חוסיין על חשבון המחבלים הפלשתינאים — הם שהכריעו עלינו להזכיר הפרדת־כוחות אפשרית בין ישראל לירדן. אך עליכם להבין בעובדה, שזה היה רמז מעורפל למדי, וכפי שאמר קיסינג'ר, קיימות תוכניות רבות של הפרדה בין ישראל לירדן; וההודעה המשותפת של פורד עם חוסיין אינה אומרת כלל שארה"ב תומכת בתוכנית זו או אחרת".

"ויתור מילולי קל"

ירושלים: בכל־זאת, עובדה שארה"ב נוקטת עמדה לטובת הסכם־הפרדה, בעוד שישראל דחתה עד כה כל הסדר של הפרדת־כוחות, להוציא תוכנית אדמיניסטר־טיבית שירדן דחתה אותה. "אתם, האמריקנים, חורגים איפוא מתפקידכם כמתווך־יושר ונוקטים עמדה בדיון. לדעתנו, זה עניין חמור ביותר".

וושינגטון: "אילו ידעתם מה שהמלך חוסיין דורש מאיתנו, בהסבירו לנו שהוא דורש זו מסיבות מדיניות פנימיות — כי אז הייתם מודים לנו ומברכים אותנו, על שלא ויתרנו אלא ויתור מילולי קל, חסר חשיבות מעשית. בכלות הכל, הן גם אתם מעוניינים בכך שמישטרו של המלך חוסיין יהיה חזק וכי יוכל להוכיח לערבים שניתן להשיג דברים גם מבלי לצאת למלחמה".

ומוסיפים האמריקנים: "בכלות הכל, הרי גם אתם מסרבים, בגלל מניעים פנימיים, לדבר על הסכם הפרדה עם ירדן, זה יחייב אתכם ללכת לבחירות חדשות, דבר שאינכם רוצים בו. וזה בשעה שידוע לכם יפה, שכדי שחוסיין יוכל להיות בן־שיחה לכם, שומה עליכם להגיע קודם להסכם עם ירדן, על כן, אנא, הבינו את מניעיו של חוסיין".

ירושלים: "אין אנו מתנגדים להסכם עם המלך חוסיין, נהפוך הוא. אולם, מאחר שהמלך השכן אינו יכול לעשות שלום, בראש ובראשונה בגלל עניין ירושלים, הריהו מבקש הסכם־הפרדת־כוחות דומה לאלה שנחתמו עם מצרים ועם סוריה. אולם, בעוד שאותם שני הסכמי־הפרדה נתנו לנו משהו — הגם שלא היו ויתורים גדולים יחסית מצד שתי ארצות אלו — הנה, הסכם כזה עם ירדן לא יתן לנו שום דבר בתמורה. זה יהיה ויתור חד־צדדי.

"על כן אנו חושבים, כי לכלות הכל רצוי יותר הסכם נוסף עם מצרים, שיביא תועלת רבה יותר, כי הוא יאפשר הליכה מעבר להסכם של הפרדת־כוחות, כי הוא עשוי יהיה לכלול התחייבות לאי־לוחמה, וזה כבר יהווה צעד לקראת השלום. לאחר שייחתם הסכם כזה עם מצרים — אם ייחתם — ייקל עלינו גם לשאת ולתת על הסכם עם ירדן, שיהיה בחינת שלב מתקדם יותר מהפרדת־כוחות סתמית.

"זו הסיבה לכך, שבסופו של דבר אנו מבכרים להתחיל עם מצרים. בשיחותיו האחרונות עם קיסינג'ר הבהיר איסמאעיל פהמי, כפי שנסתבר לנו, שגם מצרים היתה מבכרת שהשלב השני יתחיל, כמו הראשון — בין מצרים לישראל".

וושינגטון: "אין אנו מתנגדים לכך, כלל ועיקר לא, לאמיתו־של־דבר, אין לנו שום העדפה. אנו מוכ־נים להמשיך בכל נוסחה שיהיה לה סיכוי להצליח".

ירושלים: "אבל, אם רצונכם שנוסחה כלשהי תצ־ליח, הרי עליכם לדאוג קודם כל לחיזוקנו ב־תחומים צבאיים. כי — כפי שאתם אומרים בעצמכם — הערבים יהיו מוכנים לשוחח רק עם ישראל חזקה, ולמרבה הצער, הענינים יגעים בתחום הסיוע הצבאי והכלכלי מצידכם".

וושינגטון: "מה אתם רוצים? במלחמת יום הכיפו־רים שלחנו אליכם גשר שלם [illegible]. עתה, אחרי שסכנת המלחמה אינה נראית לנו כמיידית, אין הגנרלים שלנו נוטים, כדרך הטבע, להוציא את [illegible] כדי לחזק את שלכם.

"מאחר שמגיע לסכום הסיוע, הרי זו המישנה של מנהיגים, אשר דיברו על סיוע של 2.5 מיליארד דולר לשנה, תוך חמש שנים, הרי הספקתם לדעת, שהקונג־רס אינו נוטה להכין תוכניות לטווח ארוך ודורש לבחון את הבקשות למימון מדי שנה בשנה.

"מלבד זה, נראה כי אינכם לוקחים כלל בחשבון את בעיותינו הכלכליות ואת הצורך הדחוף לנהל מלחמה באינפלציה. כרגע מוכנים לכם 600 מיליון דולר בסך־הכל, בסיוע צבאי וכלכלי, ויתכן שבהשפעת ידידכם זה או זה, יחליט הקונגרס להקצות לכם עוד 100 או 200 מיליון דולר. והממשל לא יתנגד לכך. אבל, בתנאים הקיימים, אין אתם יכולים לקוות להרבה יותר מזה".

השחף

אריה לובה אליאב

א'

(נכתב ב־15 בספטמבר 1973)

בים־התכלת שטה ספינה. מעל תורנה עג שחף חד־עין, הצולל מדי פעם ורואה את הנעשה בספינה, על כל מדוריה.

בספינה שלושה מדורים וגשר.

במדור התחתון, בבטן האוניה, יושבים החותרים מרותקים בשלשלות לדפנות. גופותיהם מכוסי הזיעה נוצצים כנחושת קלל, ובידיהם משוטים ארוכים, הנשלפים דרך חרכים לגובה פני הים. בקצה אולם־מרתף זה ניצב רב־החותרים, רגליו פשוקות, בידו שוט תעור טקצותיו עופרת, ולצדו המתופף, הנותן את הקצב האחיד לחותרים.

במדור הבינוני — המיטבח והשירותים. המבשלים, הרקחים, האופים, המשקים עושים מלאכתם תוך בהילות ורעש נערי שליחות. ושרתים זריזים ניצים במדרגות לוליניות למדור העליון, ובידיהם טסים וקנקנים מלאי כל טוב.

המדור העליון — הוא מדור הספנון — מרווח ומוצף שמש ואור־יקרות. על שטיחים רכים, כרים, דרגשים וכסאות־מרגוע שוכבים ומסבים נשים וגברים מדושני־עונג ומסוטמים, כשילדיהם המתולתלים וזהובי השיער משחקים בכדורים עליזי־צבע.

על הגשר — חבורת הפיקוד, הקברניט ומרעיו — שיכורים מיין תהילתם, חלומים מנסך גדולתם ובוטחים בעצמם ובמעמדם. האוחז בהגה מסתכל באופק הקרוב, הנראה לו בהיר ופתוח.

הספינה מוצקה, דקת־גו וקלת תנועה. הסערות כאילו כבר מאחוריה, הים שקט וצלול. החותרים מלאכתם נאמנה. הספינה עושה דרכה מהרה.

● ● ●

השחף מזנק אל על, גבוה גבוה מעל לספינה החותרת בים.

הוא רואה באופק הרחוק חומת סלעי־מגור משוננים, ענקיים ואימתניים, המוזקרים בים. הוא רואה כי מסלול הספינה הוא היישר לכיוון חומת הסלעים. השחף צולל לגשר, חג מעליו, משיק בכנפיו, מנסה לעורר ליבם של הקברניטים, עף לכיוון האופק וחוזר חלילה לגשר. שורק שריקות־אזעקה חדות — ללא הועיל. קולו לא קולם, עיניו לא עיניהם, אופקו לא אופקם.

● ● ●

השמש רד. הספינה המהירה אינה משנה כיוון. הלילה עוד מעט ויגיע. לילה ללא ירח וכוכבים. האוחז בהגה לא יראה אלא את קצה החרטום שלפניו. הספינה תתנגש בסלעים ותעלה על שירטון. השחף יודע זאת. השחף רוצה להזהיר. לו אך יכול היה לדבר בשפת הקברניטים, היה אומר:

„התמכחו מיינכם, כנסו המשוטים, הרימו מיפרשים, שנו כיוון, תנו לרוח הטובה והאחרת להובילכם לחוף־מיבטחים!"

● ● ●

החשיכה עוטפת את הספינה. הים שקט. קול תלמות החתוף וקול המשוטים קצוב ומרגיע. פנסים צבעוניים נדלקים על הסיפון. דריו מתכוננים לנשף. והשחף עג ועג וזועק לתוך הלילה.

ב'

(נכתב ב־11 בפברואר 1974)

בסוף אשמורת הלילה התיכונה חש לפתע האוחז בהגה, כי הספינה נקלעת במהירות מסחררת למערבולת־אימים וכי הוא מאבד את השליטה עליה. עד שהספיק להזעיק את הקברניט וקציני־הגשר כבר התנגש חרטומה החדק וחיטה של הספינה בסלעים הקדמיים, והתרסק. לא עברו רגעים ספורים, וגלי־ענק החלו מטלטלים את כל גופה של הספינה וזורקים אותה לעבר חומת הסלעים.

● ● ●

קול פעמון הסכנה התערב בפקודות סותרות ונרגשות, שניתנו מתוך העלטה אשר על הגשר.

רב־החותרים איבד את עשתונותיו, כאשר ראה כי משוטי אנשיו נשברים כבפיסי־עץ. המתופף קרס כמתעלף.

● ● ●

קבוצות נערים מתולתלים מהמדור העליון, כשהן מתערבות בנערי השליחות ובחותרים עירומים שעלו בריצה מהמרתף, החלו מתאספות על הסיפון.

ללא המתן, ובתושיה מופלאה, החלו הנערים להתארגן ולאסוף כלים מכל הבא ליד; עוגנים, חבלים, קרסים, גרזנים ורפסודות־הצלה.

הספינה החלה עולה על השירטון, כאשר כל הבטה נוספת בשיני האבן וכוויה פותחת פצע בגופה המחוטב.

הנערים התאזרו וקפצו הימה. מטרתם — להוריד את הספינה מהשירטון, ולחלצה מהמערבולת הסוחפת והמאיימת לטבעה על כל נוסעיה. בכוחות לא־ילהם, במאמצי לא־אנוש, החלו זורקים רשתות־חבלים ונושי־שעם גדולים בין הסלעים לספינה לבלימת ההלם.

תוך כדי כך צללו ונעלמו רבים מהם בתוך המערבולת, שינקה אותם לתוכה, ורבים אחרים נשחקו בין פטיש דפנות הספינה וסדן הסלעים.

● ● ●

השחר החיוור עלה על הספינה, אשר בגבורת נעריה ירדה מהשירטון והיטלטלה עתה ללא כיוון בין הגלים.

על הסיפונים שכבו הנערים העייפים עד כלות כוחם, מהם רבים חבולים ושטופי דם. בבטן הספינה, בת מצאו מיסתור יתר נוסעיה, הצטופפו ישישים, גברים, נשים וילדים.

על הגשר ההרוס למחצה עמדו, קודרים והמומים, הקברניטים, כשהם מנסים להתפכח מיינם ולחשב דרכם ודרך הספינה.

מתוך הלם ראו כי מולם, למלוא האופק הקרוב, חומת־סלעים הסוגרת עליהם ללא מעבר וכי דרכם חסומה.

רפיון, עייפות והידלון ירדו עליהם.

● ● ●

והשחף?

השחף המריא עם בוקר, כשהוא עף במעגלים גבוהים יותר ויותר מעל הספינה, בחפשו מוצא בין הסלעים.

והנה, רחוק רחוק, מזרחה, ראה בעיניו הבולשות פתח צר. פתח, דרכו תוכל הספינה לעבור לים השקט שמאחורי החומה.

השחף חזר לספינה, והנמיך לרדת כשהוא עומד על מעקה הסיפון, בין הנערים וקרוב אליהם.

הנערים הסתכלו עליו בסקרנות ובעניין.

לו אך יכול היה לדבר בשפת הנערים, היה אומר להם:

„עלו לגשר, קבלו הפיקוד! קחו ההגה לידיכם החזקות והאמיצות! לפניכם עוד דרך ארוכה ומסוכנת מאוד בין הסלעים, אך אל תפלו ברוחכם. אם תתמידו, אם תתקנו הספינה, אם תפתחו מדוריה, אם תעלו מיפרשים ותחפשו רוח אחרת — תגיעו לפתח ההצלה. אז תעברו את החומה, ומאחוריה מחכה לכם ים נפלא כאשר עוד לא ראיתם מימיכם, ובקצהו שוכנת גם מטרתכם הנכספת: ארץ־השלום".

ג'

(נכתב ב־19 באוגוסט 1974)

השחף עזב את הספינה המיטלטלת מגל אל גל ועף למרחקים, מעבר לאוקיאנוס. לשם, לארוני אחיהם הרחוקים של אנשי הספינה. הביא בשורתו.

● ● ●

עברו ימים על ימים, והשחף חזר לים שלו, לים התיכון, שם מצא את ספינתו הפצועה, וזאת ראה בשובו:

העבדים הרצוצים והעייפים שבו למרתף ולמשוטיהם, אך רב־החותרים והמתופף נהרגו בהתנגשות הספינה בסלעים, ואלה אשר נשלחו במקומם לא היו מנוסים במלאכתם כקודמיהם, וגם פחדו לנפשם מזעם החותרים, שעשו עבודתם ללא קצב וכמי שכפאם שד.

במדורי הספינה האחרים ועל הסיפונים אחזה את הנוסעים, גם את הצעירים שבהם, את אלה שהצילו את הספינה והורידוה מהשירטון, הרגשת ליאות נוראה, שהתחלפה מדי פעם בבולמוס של אכול ושתה כי מחר נטבע. מגשר־הפיקוד נעלמו כמה מהקברניטים הוותיקים, מי מהם קפצו המימה ונבלעו על־ידי כרישים ומי מהם ירדו בסירות הצלה וברפסודות, והיו שטים מרחוק לספינה לראות מה יקרה בה.

במקומם עלו לגשר, בתוך המהומה האיומה, כמה שרתים שהתקרבו בכפיפה עד הגיעם למדרגות המובילות לגשר, ובראותם כי אין איש מפריע בעדם עלו במדרגות, חבשו כובעי קצינים שמצאום מתגוללים ותפסו ההגה.

השרתים, בשותפות עם כמה מהקברניטים הקודמים, ניסו לתקן את בקיעי האוניה הרבים ולמצוא דרך ומסילה בים הסוער מסביבם. אך באין להם הגה תקין ובאין להם מטרה ברורה, גרמו לכך כי הספינה תשוט במעגלים מעגלים ללא כיוון, לא ימה ולא קדמה, לא צפונה ולא נגבה. וכל העת קרובה הספינה עד כדי סכנה לחומת סלעי המגור ולשירטונות.

● ● ●

ובאחד הלילות האפלים התקרבה לספינה במהירות אך בשקט ספינה אחרת, קלת תנועה ומניפה דגל שחור של שודדי־ים.

הצופה של ספינה זאת ראה מבעוד יום במשקפתו את ספינת הנוסעים ודיווח עליה מיד לקברניטו.

ראש שודדי הים קרא לאנשיו וכה אמר להם:

„אנו נתקרב לספינה עם חושך, אנשיה עייפים ורדומים, עלינו לקפוץ לגשר, להתפס ולנסות לשתף פעולה עם קציניו הנראים כאובדי־עצות. כך תפול בידינו הספינה על כל אנשיה, בשיה (שללה), ועם בוקר נשיט אותה ליעדנו, שלנו תהיה על כל אשר בה".

וכך היה. כחתולי־בר קפצו שודדי־הים מספינתם, נחתו על הסיפונים, עלו במהירות לגשר והתערבבו בין אנשיו שהסכימו ללא התנגדות לשתף אתם פעולה, כאשר כמה מהם אפילו מחברים כי ספנים מנוסים וזריזים אלה יקחו את ההגה לידיהם.

עם בוקר כבר אי־אפשר היה להבדיל בין קציני הספינה ובין שודדי־הים, שלבשו גם הם מדי קצינים שמצאו בחדר הקברניטים.

● ● ●

השחף סובב בשובו את הספינה חוזר וסובב. הוא חיפש על הסיפונים את נעריו. רובם היו עייפים מכדי להתענין במה שקורה על הגשר, חלקם מיואשים וחלקם ישנים רוב היום שנת קדרות ושיממון.

אך ליד קבוצה אחת, ערה ועירנית, נעצר השחף כי שם שמע את אחד מאנשיה, שחור עיניים ומישיר מבט אומר לחבריו:

„קומו וראו, קרוב לנו עוגנת ספינת שודדי־ים. בלילה, בעמדי על משמרתי, ראיתי את אנשיה עולים לגשר ספינתנו ומתערבבים בין קציניו. חבורה זו מובילה את ספינתנו עתה, היא תביאנו או חזרה לשירטון הסלעים או ליעדם של השודדים. כך או כך לא נגיע ליעדנו אנו. הבה נתארגן, נקרא לחברינו בכל המדורים, חלקם יתקרב לחרטום ספינתנו וחלקם יקפצו לספינת השודדים ויתפסוה. אז נקרבה אלינו, נשליך ממנה חבלים וקרסים לחרטום ספינתנו, נקשור הספינות יחד, ואנשינו יובילו את ספינת שודדי־הים כאשר היא גוררת את ספינתנו, על־מנת להוציאה ממעגל־הקסמים הנורא אליו נלכדה, ולהובילה בדרך הקשה והארוכה לפתח ההצלה הרחוק".

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב
מודיעה בזאת על
מכירה ישירה מהיצרן לצרכן
של ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרץ'
לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל
✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות
„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית במחסן המפעל
תל־אביב, נשיונל אטלנטיק,
רח' מטלון (קודם רח' מרכז מסחרי) 61
(5 בנינים מזרחה מרח' העליה 21). בימים א'—ה', בין השעות 9.00—19.00. בימי ששי עד 13.00.

אצלנו כבר חג!
הקדם
קניותיך
לפני ההתנפלות הגדולה
ועלית המחירים
הצפויה בחגים!
מבצע ערב חג!
שי יקר ערך או
הנחה חסרת תקדים
על כל קניה עד החגים!
סלון למוצרי אלקטרוניקה וחשמל ביתיים:
טלויזיות, מערכות סטריאו מכונות כביסה,
מקררים, תנורים

סלון בן עמי
הסלון הגדול בפתח תקוה
רח. חובבי ציון 29 מול רח. מוהליבר פ"ת

משרד החינוך והתרבות / אגף הנוער / המרכז לידיעת הארץ / והלשכה להכשרה ולכח אדם
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י / המרכז לתרבות ולחינוך / המחלקה להשכלה
אוניברסיטת תל־אביב / חוג לגיאוגרפיה / המכון לארכיאולוגיה / המכון לחקר שמירת הטבע
מכון לידיעת הארץ ע"ש ח. אבשלום
מודיע על פתיחת מחזור נוסף של
לימודי ארץ ישראל - מגמה למורים ולמדריכים
בשנת הלימודים תשל"ה
הקורס מיועד: למורים בבתי הספר היסודיים והעל־יסודיים, מדריכי גדנ"ע, מדריכי נוער בחינוך המשלים ובבתי ספר שדה השואפים להתמחות בידיעת הארץ בכלל ובריכוז נושא הטיולים במוסדותיהם בפרט.
בתכנית: פרקים בגיאולוגיה, גיאוגרפיה פיזית, היסטוריה, כלכלית וישובית של ארץ ישראל, ארכיאולוגיה והיסטוריה של הארץ, החי והצומח בארץ־ישראל.
היקף ומשך הלימודים: 1200 שעות הוראה בתוספת 40 ימי סיור בשנתיים. הלימודים יתקיימו במשך שתי שנות לימודים בימי ג' אחה"צ ובמשך כל ימי ד', בתוספת ימי עיון לימודיים וסיורים בימי שבת.
עם סיום הלימודים יזכו הבוגרים לתעודת גמר של מכון אבשלום. המסיימים שיתקבלו לאוניברסיטה לחוגים הקשורים לנושאי הלימוד בקורס, יובאו בחשבון הישגיהם במקצועות המתאימים.
שכר לימוד: 800 ל"י לשנה.
פניות לקבלת פרטים נוספים והרשמה — בכתב בלבד, לפי הכתובת: מכון אבשלום, אוניברסיטת תל־אביב, ת"א — עד 15.9.74.

שר־האוצר יהושע רבינוביץ:

„מעיק עלי שאני מנסה להסביר לציבור את מצבנו הכלכלי - וזה לא חודר"

רפאל בשן מראיין

„הנטל הבטחוני שלנו מגיע לשליש מהתוצר הלאומי — אין לזה דוגמה בעולם ✶ אחרי יום־הכיפורים קיבלנו מארה"ב כ־2.2 מיליארד דולר, והסכום הכולל שנקבל יגיע ל־3 מיליארד ✶ אפגש עם שר־האוצר האמריקני בנובמבר ונדון בחיזוק שיתוף הפעולה הכלכלי ✶ סיימון העלה תוכנית מעניינת לעודד את ההשקעות האמריקניות בישראל ✶ עשינו קיצוצים מכאיבים בכל מישרדי הממשלה ✶ מס־ערך־מוסף יופעל לקראת אפריל 1975, ובעקבותיו יבוטלו כמה מילוות ומסי־עקיפין ויוקטן המס השולי"

דומה, כי באופיו של יהושע רבינוביץ לא השתנו דברים מהותיים מאז נכנס לכהונת שר־האוצר: צניעות ההליכות, הדיבור העינייני, המפוכח והמעשי, ההתייחסות לגופם של דברים, בפשטות ובהירות — כל אלה נשארו סימני־היכר מובהקים של האיש. אחרי הירהור שני — תיקון קל: בכל־זאת השתנה משהו אצל יהושע רבינוביץ. כעת הוא נוסע במכונית־שרד צנועה מדגם „פיאט".

אני: מהן, בעצם, מטרות תוכנית „צינון המשק" שלך?

רבינוביץ (לאט ובשקט): הייתי אומר, כי המדיניות הכלכלית, אותה גיבשנו, מכוונת למנוע שתי תופעות חמורות בשדה הכלכלה. אל"ף: אינפלציה מהירה; בי"ת: גידול הגרעון במאזן־התשלומים. (מרים קולו קמעה) אחת המטרות העיקריות שלנו היא: מימון רב ככל האפשר של הנטל הבטחוני ממקורות עצמיים. משימה נוספת, הנראית לי חיונית: צינון הפעילות במשק הקודח שלנו, במגמה לצמצם, כאמור, ככל האפשר את הגרעון במאזן־התשלומים.

שאלה: מהו כיום הגרעון במאזן־התשלומים?

רבינוביץ (נרגש): הגרעון במאזן־התשלומים שלנו הוא כיום 3.5 מיליארד דולר. וזהו סכום שאין אנו מסוגלים לעמוד בו בשום פנים ואופן. בשום פנים ואופן! זהו מצב בלתי נסבל!

אני: ובכמה מסתכם הנטל הבטחוני מבחינה כספית?

רבינוביץ (מניח וביח): השנה נוציא על רכש שני מיליארד דולר במטבע־חוץ. פלוס תשעה מיליארד לירות ישראליות. זהו נטל שאין לו אח ודוגמה בעולם, כיון שהוא מהווה שליש מכלל התוצר הלאומי שלנו. (באנחה) אני מנסה להסביר נקודה זו בכל מקום אליו אני בא, בכל ישיבה ופגישה. הבט, קח את ארצות־הברית. מעצמת־על, עם הוצאות עצומות. כמה היא מוציאה על בטחון? שבעה אחוז מכלל התוצר הלאומי. (בקינאה עזה) ובאירופה יש לך כיום מדינות, המוציאות על בטחון שלושה־ארבעה אחוזים. אתה מתאר לעצמך את פירושו של הדבר? תאר לעצמך שאנחנו היינו מגיעים לנטל בטחוני אמריקני או אירופי. איזה אושר! הלא היינו יכולים לחסוך את כל מס־ההכנסה המגיע ל־10 מיליארד לירות בשנה. (בהתלהבות) ותאר לעצמך מה ניתן היה לעשות בכסף הזה.

ניתן לבחורים כלים מעולים

שאלה: באותו עניין עצמו: אילו סכומי־כסף ביקשנו, ומה קיבלנו במילוות, בסיוע, ובמענקים מארה"ב אחרי מלחמת יום־הכיפורים?

רבינוביץ (מעשי): אחרי מלחמת יום־הכיפורים קיבלנו מארה"ב כמענק מיליארד וחצי דולר למימון רכש. ומילווה של 700 מיליון דולר לאותה מטרה. (מרגיש חוק מאוד) ההוצאות הבטחוניות שלנו בשלוש השנים הקרובות תגענה בוודאי לשמונה מיליארד דולר, ועוד 26 מיליון לירות. כל התוצאה העצומה הזאת מכוונת כדי לשמור על הפער של אחד מול שלושה כלפי הערבים. (חד־משמעי) עשינו, ונעשה כל מאמץ לתת בידי בחורינו את הכלים המעולים ביותר למקרה שתפרוץ מלחמה.

אני: כמה קיבלנו מארה"ב אחרי מלחמת יום־הכיפורים?

רבינוביץ (קמט נאריש במצחו, והוא מסכם במהירות): קיבלנו כ־2.2 מיליארד דולר, והסכום הכולל מענקים ומילוות יגיע, בסופו של דבר, לשלושה מיליארד לערך. כשביקר בארץ שר־האוצר האמריקני, ויליאם סיימון, ביקשנו ממנו להעמיד באופן קבוע מיליארד וחצי דולר בשנה למימון הרכש שלנו בארה"ב (נוקש אצבעו) גם אם תתקבל בקשתנו זו, נזדקק בכל שנה לעוד מיליארד דולר כדי לממן את הוצאות־הרכש הצפויות שלנו.

שאלה: האם הבטיח שר האוצר האמריקני לסייע לנו מדי שנה במיליארד וחצי דולר?

רבינוביץ (בחמימות): מר סיימון גילה ידידות והבנה לצרכינו. אך הצביע גם על הקשיים, ביניהם: האינפלציה בארה"ב ובעיית אישור הסיוע על־ידי הקונגרס. שר האוצר האמריקני העלה גם תוכנית מעניינת מאוד, לעידוד השקעות אמריקניות בהיקף רחב בישראל, כדי לגשר על הפער העצום שלנו במאזן־התשלומים.

אני: למה בדיוק הכוונה?

רבינוביץ: הכוונה היא לחזק את שיתוף־הפעולה הכלכלי בין ארה"ב לישראל, באמצעות השקעות אמריקניות בארץ — הן במפעלים קיימים, והן בהקמת פרוייקטים חדשים. בעיקבות השיחות שניהלתי עם שר האוצר האמריקני הורכבה ועדה בדרג מיניסטריאלי, בה יושבים שנינו. במסגרת זו אני מקווה להיפגש בנובמבר עם מר סיימון בוושינגטון. כמו כן סוכם על הקמת ארבע ועדות מקצועיות, ואלה הן — להשקעות, לתעשיה — לידע, השלישית — לחומרי־גלם, הרביעית — לסחר. ועדות מקצועיות אלה כבר החלו בעבודתן. בנוסף לכך, הוקמה מועצה ציבורית, בה יושבו חשובי המשק והכלכלה מארה"ב וישראל. הורכבה גם ועדת היגוי מצומצמת בה ישתתפו עשרה נציגים מכל צד. אני פניתי כבר לראשי שלושת הסקטורים — הציבורי, הפרטי וההסתדרותי — וביקשתי שימליצו על שלושה אישים, שיקדישו במשך השנה הקרובה את מיטב כשרונם ומירצם למימוש התוכניות שתתגבשנה בתחום שיתוף־הפעולה הכלכלי בינינו לבין ארה"ב.

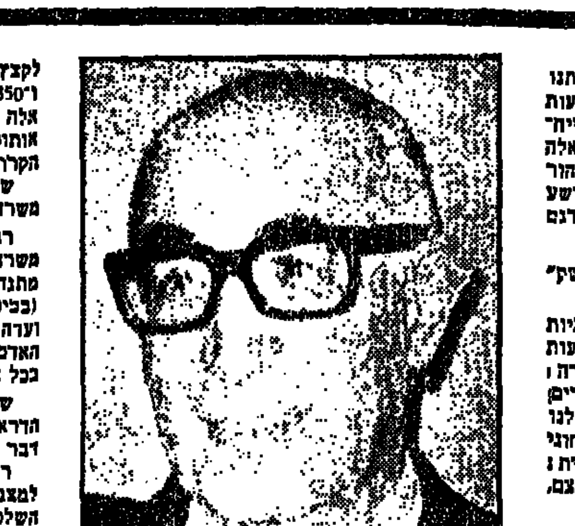

יהושע רבינוביץ
„אני זקוק להרבה כוחות"

שאלה: האם אינך סבור, כי האוצר נקט באחרונה בצעדים מכאיבים מדי וקיצוניים מדי, המכבידים על הציבור ומדכדכים את רוחו?

נקטנו צעדים מכאיבים מאוד

רבינוביץ (בגילוי־לב): נכון שנקטנו צעדים מכאיבים מאוד. אנו מתקיפים את הבעיות הכלכליות שלנו מכמה כיוונים. ראשית: על־ידי מדיניות פיסקאלית מתוכננת, אשר באמצעותה נשאב מן הציבור כארבעה מיליארד לירות במסים, בהיטלים, בהעמקת הגביה. שאיבה מאסיבית זו תצמצם, לדעתנו, את הצריכה הגואה, המגדילה את היבוא ומקטינה את היתרות שלנו במטבע־חוץ. שנית: עשינו צעדים דראסטיים לצימצום הבניה. בשנה זו עמדו לבנות בישראל ב־13 מיליארד לירות. כושרו של המשק אינו עולה על בניה בהיקף של 11 מיליארד לירות בלבד, ואנחנו נגהג בהתאם. (נמרץ) דחינו בניה ציבורית לסוגיה. ביטלנו בניית דירות מעל ל־110 מטר מרובע, אסרנו על מוסדות להמשיך ולבנות בנייני־פאר. נכון כי אלה הם צעדים מכאיבים, אך תכליתם ברורה מאוד. (חד־משמעי) לקצץ את תעסוקת־היתר בענף הבניה, שהוא ה„מוביל" במשק הישראלי, והשלכותיו על שאר ענפי הפעילות הכלכלית גדולה מאוד. (נזכר) יש לנו מטרה שלישית, חשובה ביותר: צימצום מיידי של הגרעון העצום במאזן־התשלומים, הקטנת הביקוש ליבוא, והפניית משאבים, סחורות וכוח־אדם ליצוא.

אני: מה בקשר להיטל־רכש?

רבינוביץ: היטלנו היטל־רכש, ויש עכשיו חובת הפקדה על היבוא. כל הצעדים האלה מכוונים לריסון היבוא, שהוא ממש בלתי־נסבל במדיה, בהתחשב עם מצבנו הכלכלי הקשה. לאותה מטרה מכוונת המדיניות של צימצום האשראי.

שאלה: האם חדרה, לדעתך, תודעת מצבנו הכלכלי הקשה להכרת הציבור הרחב?

רבינוביץ (בצער גדול): בימים אלה אני נפגש עם שכבות רבות ושונות בציבור, ומנסה להסביר את עקרונות המדיניות הכלכלית החדשה, את מצבנו המשקי, ואת הצעדים המתחייבים ממנו לגבי כל אחד ואחד מאיתנו. צר לי לומר כי תודעת המצב עדיין לא חדרה להכרת הציבור הרחב. אזרחים רבים במדינה, עוד לא תופסים, כי אנו נמצאים במצב של מלחמה, אף־על־פי שהתותחים אינם רועמים עכשיו. (חרישית) לא ייתכן שהמדינה תהיה אחרי מלחמת יום הכיפורים כפי שהיא היתה לפניה.

נחמיר בעניין גידול המנגנון

אני: בחוגים רחבים בציבור יש הרגשה, כי הממשלה תובעת מן האזרחים הידוק החגורה, בעוד שבמישורידה לא נעשו הקיצוצים הדרושים. מה דעתך?

רבינוביץ (בלהט): זה באמת לא נכון. עשינו קיצוצים מכאיבים כמעט בכל משרדי הממשלה. ראה נא, במשך כל שנות קיום המדינה היו רק שש שנים, בהן לא הוגש תקציב נוסף. תקציב־המדינה השנה הוא 36 מיליארד לירות, אם ניקח בחשבון את ההתייקרויות, האינפלציה, והוצאות־הבטחון העצומות. הרי חשבנו שהתקציב הנוסף יגיע השנה ל־2.5 מיליארד לירות בערך. (מרים קולו) ובכל־זאת גזרנו על עצמנו לקצץ בתקציבי משרדי הממשלה השונים, כמיליארד ו־850 מיליון לירות ולא להגיש השנה תקציב נוסף. אלה הם קיצוצים מכאיבים מאוד מאוד, שיתנו את אותותיהם במישורי פעילות ושירותים שונים בשנה הקרובה.

שאלה: האם ניתן, לדעתך, לקצץ עוד בתקציבי משרדי הממשלה?

רבינוביץ: עשינו את המכסימום. הבירורים עם משרדי הממשלה הסתיימו. מלבד משרד הבטחון. שם מתנהל עוד משא־ומתן ביחס לדחיית עבודות בינוי. (בכיפיק) בד־בבד עם הקיצוצים האמורים הפעלנו ועדה מיוחדת, הבודקת את כל התקנים במצבת כוח־האדם בממשלה, ומעתה ואילך נחמיר ונדקדק מאוד בכל הנוגע לגידול המנגנון הממשלתי.

שאלה: יש חוגים כלכליים, החוששים כי הצעדים הדראסטיים, שנקט האוצר באחרונה, יביאו בסופו של דבר למיתון. האם אתה צופה לכך?

רבינוביץ (מתון): מגמת המדיניות שלנו היא להגיע למצב של תעסוקה מלאה — אבל לא תעסוקת־יתר. השלכותיה, רישומה ופגיעתה של תעסוקת־היתר בישראל היו קשים ביותר.

אני: מאיזו בחינה?

רבינוביץ: מבחינת מוסר העבודה, היחס לעבודה ופריון העבודה. אשר לשאלתך בדבר חשש למיתון, אנו מניחים כי במצב של הוצאות בטחוניות כמו שיש, ותחייבנה לנו, ובמדינה קולטת עליה, לא נגיע למיתון. (מסוכה) יחד עם זאת, שמורות עימנו לכל מקרה תוכניות רבות־היקף להנעת עבודות ותוכניות גדולות, תוך כדי ניצול אפשרויות להגמיש את המדיניות המוניטארית בכל מקרה של צורך.

הכבדת העול על בעלי־יכולת

שאלה: כלום אינך סבור, כי עיקר העול והמעמסה של המדיניות הכלכלית החדשה יפלו בראש־ובראשונה על שכם השכירים?

רבינוביץ: הבט, נכון הוא כי בדרך־כלל במצב של אינפלציה מהירה, כפי שהיא אצלנו, הנפגעים העיקריים הם השכירים, שאינם יכולים אף פעם „להשיג" את היוקר. (בתקיפות) יחד עם זאת, ברצוני לומר לשכירים: דווקא אתם צריכים להיות מעוניינים יותר מכל מיגזור אחר במשק להיאבק באינפלציה, ולצמצם את ממדיה מהר ככל־האפשר. (מהורהר) אני חייב להודות, כי אני נתון עדיין תחת הרושם של תיאוריה שפיתחה כלכלנית ישראלית מסויימת, האומרת כי האינפלציה המהירה אצלנו גורמת להתפלגות רעה של הנכסים במשק ולהגדלת הפערים החברתיים. (נמרץ) עם זאת, ברצוני לומר בצורה הברורה ביותר, כי המדיניות הכלכלית החדשה מכבידה את עולה על בעלי־היכולת במידה שמדינת־ישראל לא ידעה מעולם.

אני: למשל?

רבינוביץ: בפעם הראשונה בתולדות המדינה תונהג מס־רכוש על נכסים, הגדלת המקדמות והעמקת הגביה יחולו מעתה בעיקר על בעלי־היכולת ועצמאים. היבואנים חייבים בהפקדה מבלי שהדבר יגולגל על ציבור הצרכנים. (ריאליסט) מובן שהמדיניות הכלכלית החדשה פוגעת בכולם — השכירים הם מירבו של ציבור המפרנסים במדינה, וברור, כי גם השכירים יהיו חייבים לשאת בנטל המתחייב מהמצב הכלכלי.

אני: היכן עומד הוויכוח שלך עם מזכ"ל ההסתדרות, ירוחם משל, בסוגיית עיקור תוספת־היוקר?

רבינוביץ (מתון מאוד): צר לי על הוויכוח, שהתנהל עם ההסתדרות בעניין תוספת־היוקר. מה רצינו? בסך־הכל ביקשנו להקפיא את מחצית תוספת־היוקר לתשעה חודשים בלבד. בעיקבות מצב־החירום, היינו סבורים, כי ההסתדרות, שנשאה מימים ימימה את דגל ההתנדבות בישוב, תרים את הנס גם בתחום כלכלי זה. ואז יהיה לנו קל יותר לבוא אל הציבור ולתבוע ממנו לשאת במעמסה יתרה מזאת: היינו מעוניינים מאוד להימנע ממיסוי בשיעור שולי, שהוא באמת בלתי־נסבל. אבל בעקבות סירוב ההסתדרות, ומתוך הכרח להגיע לפשרה, כפי שנקבעה במדיניות הכלכלית החדשה, נאלצנו לעשות את הדבר באמצעות מיסוי, מילווה־רכש ומילוות אחרים, שהקפיצו את המיסוי הישיר ל־78 אחוז.

אני: אדוני שר האוצר, כלום אינך סבור כי מיסוי של 78 אחוז הוא אנטי־תמריץ מובהק להעלאת פריון־העבודה במשק?

רבינוביץ (בלי היסוס): נכון. המיסוי הגבוה הזה עלול לפגוע בפריון־העבודה, ואין לי שום ספק כי אנו חייבים להגיע במהירות האפשרית לרפורמה בשיטת המס.

אני: כיצד?

רבינוביץ: אני לוחץ על כך שלקראת אפריל 1975 יופעל חוק מס־ערך־מוסף, אשר יונח על שולחן הממשלה כבר בסוף חודש זה, ויובא לכנסת עם פתיחת המושב הבא.

שאלה: האם יהיה זה עול נוסף שיוטל על הציבור?

רבינוביץ (משוכנע): מדוע? עם הפעלת מס־ערך־מוסף יבוטלו כמה מן המילוות, שהוטלו עכשיו, יבוטלו כמה מסי־עקיפין, וכך יוקטן גם שיעור המס השולי הגבוה, הקיים כיום.

היחסים עם ההסתדרות תקינים

שאלה: איך היית מגדיר את יחסיך עם ההסתדרות כיום, אחרי שהמזכ"ל, ירוחם משל, סירב בתוקף לעיקור תוספת־היוקר?

רבינוביץ (בחביבות): היחסים ביני לבין ההסתדרות הם בהחלט תקינים מאוד, ואנחנו מקיימים בירורים משותפים. אין ספק כי נקודות־התצפית עשויות להיות מדי פעם שונות. אבל הראיה הכוללת של המשק ועתידותיו אינם נתונים למחלוקת בינינו. אני מקווה, כי נוכל גם בעתיד למצוא את המשותף ולהגיע ל„מודוס ויוונדי", או לסיכומים משותפים גם בדברים הנתונים לחילוקי־דעות. הנה, כבר השבוע התקיימה בהשתתפות נציגי ההסתדרות והמעסיקים פגישה עם ראש הממשלה לבירור בעיותיו של המשק בתקופה הקרובה.

שאלה: אתה רואה במדיניות הכלכלית החדשה של האוצר אספירין או ניתוח?

רבינוביץ (תכליתי): אני רואה במדיניות הכלכלית שלנו עכשיו, על האמצעים הפיסקאליים והמוניטאריים שבהם נקטנו, קרב־בלימה למניעת הידרדרות המשק. מעתה יהיה על שלושת הסקטורים במשק לתת טיפול מעמיק ושורשי בכמה בעיות־יסוד והן: אל"ף: קידום ההשקעות; בי"ת: יעול המשק והגדלת הפריון; גימ"ל: מדיניות שכר והכנסות מאופקת; דל"ת: ריסון העלייה בצריכה הפרטית והציבורית; ה"א: מדיניות מיסוי מתואמת למצב הכלכלי. כל התחומים האלה יבוררו וילובנו בפגישות משותפות בינינו לבין ההסתדרות והמעסיקים. (בתקווה) בתוצאות בירורים אלה תלויה הבראת הכלכלה הישראלית וצמיחתו של המשק. במסגרת זו תוקמנה ועדות משותפות. בהן: ועדה לייעול המשק והפריון; ועדה לענייני יצוא; ועדה לליבון בעיות תעסוקה; ואנו עומדים גם להציע להסתדרות להקים ועדה לבדיקת סוגיית תוספת־היוקר.

שאלה: מהו מצב יתרות מטבע־החוץ שלנו?

רבינוביץ: המצב הוא כפי שחזינו בתחילת השנה.

אני: דהיינו?

רבינוביץ: בתחזיות אמרנו, שתהיה ירידה ב־800 מיליון דולר במטבע־חוץ והיא מתאמתת. במסגרת המדיניות החדשה אנו נוקטים באמצעים לצימצום היבוא והצריכה הפרטית והציבורית, שיביאו בוודאי להאטת הירידה ביתרות מטבע־החוץ שלנו בחודשים הקרובים.

שר־האוצר, תפקיד כפוי־טובה

שאלה: בזמנו סירבת בתוקף לקבל את כהונת שר האוצר. מה אתה אומר היום?

רבינוביץ (אחרי הירהור ארוך): נכון. מלכתחילה לא רציתי בתפקיד. כי ראיתי וידעתי את חומרת מצבנו הכלכלי. (מודגש) אבל עתה, משקיבלתי את תפקיד שר האוצר, אני עושה ככל שניתן כדי להתמודד עם בעיות המשק. (באנחה עמוקה) איך להגיד לך את זה? אני זקוק להרבה כוחות ולכל העזרה האפשרית, כדי להתגבר על הבעיות והתמורות, העומדות בפנינו. לומר לך מה מעיק עלי עכשיו יותר מכל דבר אחר? (בכאב) העובדה שאני מנסה להסביר לציבור את מצבנו הכלכלי, וזה לא חודר. וזה לא עובר. זה איננו מתבטא בהתנהגותו.

שאלה: האם מסתמנות כבר תוצאות ראשונות של מדיניות הריסון הכלכלית?

רבינוביץ: ניתן כבר לראות ניצנים ראשונים. אך צריך לזכור כי חלק מחוקי המסים יופעל רק בחודש הקרוב, והשפעת הקיצוץ בתקציב־המדינה עדיין לא יכולה להיות מורגשת. (מדגיש כל מלה) הקהל חייב להבין, שהמדיניות המרסנת שלנו איננה תופעה בת־חלוף. הוצאות הבטחון, הפער במאזן־התשלומים ולחצים אינפלציוניים מאלצים אותנו לנקוט במדיניות כלכלית מרסנת לפרק־זמן, שכרגע איננו יכול להצביע על מועד סיומה. אנו חייבים להסתגל, מבחינה מחשבתית ופסיכולוגית, לעובדה שמציאות זו עשויה ללוות אותנו עוד פרק־זמן ממושך. הגענו לרמת־חיים גבוהה למדי, וכדי לשמור עליה חייב כל אחד לעשות יותר משעשה בעבר — ואני מאמין שמאמץ כזה הוא בהישג היד. (באופטימיות) אינני מקבל את ההשוואה בין פריון־העבודה שלנו לזה של אירופה. בשנת 1966 הוכחנו, כי הפריון יכול לעלות ב־11 אחוז, ואחר־כך בשמונה. הנה, בעצם ימים אלה קיבלנו בשמחה את החלטת השוק המשותף להיכנס להידברות עם שש מדינות ים־תיכוניות, בהן ישראל. בסופו של דבר, זה יביא לסילוק חומות המכס בינינו לבין מדינות השוק. אם לא נגביר את פריון־העבודה, ואני מאמין שאנו מסוגלים לכך, נימצא במצב קשה ביותר.

אני: כלום אין כהונת שר האוצר תפקיד כפוי־טובה?

רבינוביץ (חרישית): כל תפקיד של שר אוצר — הוא כפוי־טובה. אך כאשר אני חש ימים, כי עלי מוטל לחלץ את המשק הישראלי ממצוקתו, אני שוכח את כפיות־הטובה. (רואה את היצר והאתגר.

שירותים חשאיים בגלימות שחורות

כוהני־דת לא מעטים נכנסו להיסטוריה בגלל מעורבותם בפעולות ריגול וחתירה ✶ האינקוויזיציה היתה אירגון ריגול ענק, שנועד לחשוף כופרים ולהענישם באכזריות ✶ שירות הבטחון המאורגן של צרפת נוסד ע"י הקרדינל רישיליה ✶ נזירים וכומר היו חלוצי הריגול התעשייתי והבריחו מהמזרח למערב את סוד ייצור המשי והחרסינה ✶ והק.ג.ב. הסובייטי מעסיק כמרים כסוכנים חשאיים ✶ גם בישראל נתפסו כמרים שעסקו בריגול ובסיוע למחבלים

מאת **יעקב כרוז**

הבישוף היווני־קאתולי קאפוצ'י, שנעצר השבוע בירושלים, איננו כהן־הדת הראשון מבני עדתו שעסק בפעילות חשאית נגד המדינה. הממונה עליו כיום, הפטריארך מקסימוס החמישי, מי שהיה עד נובמבר 1967 הבישוף ג'ורג' חכים בחיפה, קדם לו בעיסוק ממין זה. פעילותו החשאית התרכזה בתחום הכלכלי ולבשה צורה של הברחות, עבירות על חוקי המטבע וסחר בקרקעות הכנסיה היוונית־קאתולית לטובתו הפרטית.

אין לדעת, אם נובע השוני במטרותיהם מנסיבות הזמן, או ממעצורים מוסריים. עמדתו של חכים לגבי הישוב היהודי לפני תקומת המדינה היתה עויינת ורוויית־שנאה. יחסו לישראל החל משתנה באמצע שנות החמישים, כנראה, במידה רבה בעקבות הרמזים הברורים שנרמזו לו, כי עסקיו האפלים והבלתי־חוקיים ידועים ולא ייסבלו עוד. לפתע נרשם כחבר בהסתדרות העובדים והכל כינוהו „הבישוף של מפא"י".

הסוטים מהקו

כך היה עד נובמבר 1967, שעה שנבחר כפטריארך של אנטיוכיה, ירושלים, אלכסנדריה וכל ארצות־המזרח. משעזב את הארץ ונכנס לתפקידו החדש, הפך את עורו וכבר בהופעתו הפומבית הראשונה יצא בהצהרת־שיטנה נגד ישראל.

עתה, עם מעצרו של בן־חסותו הבישוף קאפוצ'י, מותר היה לצפות שג'ורג' חכים, שהיה למקסימוס החמישי, ינסה להחליק את העניין. כשם שנעשה הדבר כאשר הוא נתפס בקלקלתו. במקום זה — האשים את ישראל במעשה פרובוקציה וטען, כי מעצרו של הבישוף הירושלמי בוצע על־מנת להסיח את דעת־הקהל הישראלית מקשייה הפנימיים של המדינה.

כל זה בא ללמד, שגלימתו של כומר איננה בהכרח קנה מידה לכשרות נושאה. הגלימה כשלעצמה לא היוותה ערובה מספקת אפילו בעיני הממסד הכנסייתי עצמו. די להזכיר אנשי־דת כיאן הוס הצ'כי, או כסאבונרולה האיטלקי, שסיימו חייהם בלהבות המוקד בשל סטייה מהקו הרשמי של הכנסיה. כדי לגלות, לשפוט ולהעניש את הסוטים מדרכה, כפי שהוגדרו מדי פעם בפעם על־ידי ראשיה, אף הקימה הכנסיה משטרה חשאית אדירה, אשר רק דורות רבים לאחר־מכן נמצאו לה מתחרים ברוסיה הצארית והסטאלינית ובגרמניה הנאצית. הכוונה — למוסד האינקוויזיציה, שהטיל את מוראו על אירופה למעלה ממאה שנה. החל בחלקה השני של המאה החמש־עשרה. ידוע במיוחד לשימצה הסניף הספרדי שלה, שנקרא „הרמנדאד", כלומר „אחווה", ל־אמיתו של דבר לא היתה „האחווה" אלא אירגון־ריגול עצום, שתפקידו היה רדיפה שיטתית של המינות וענישת המינים. צבא הסוכנים החשאיים והפרובוקטורים דאג לכך ,בין השאר, שכל מי ש„המשרד הק־דוש" החליט לחסלו, יומצאו נגדו כל האשמות הדרושות.

התולעים הוברחו

מכשירי־העינוי שהפעילו אנשי „האחוות" נגד קורבנותיהם מוצגים עד היום הזה כגולת הכותרת של כושר האמצאה בתחום האכזריות. כידוע, היו בני־ישראל נושאי טיפולה „האהובים" ביותר של האינקוויזי־ציה. מי ימדוד את יסוריהם של היהודים שנפלו בידה ומי ימנה את מספרם של אלה שנשרפו חיים בשם האמונה הצרופה?

דוגמאות רבות מראות, שלעתים קרובות לא מנעה כהונה דתית פעילות מודיעינית מנושאה. מייסדו של שירות הבטחון המאורגן הראשון בצרפת היה כהן־דת רם־מעלה, שהיה לראש ממשלתה. היה זה הקר־דינאל רישליה, שהטביע את חותמו על כל אירופה המערבית במחצית הראשונה של המאה השבע־עשרה. ז'וזף פושה, ראש המשטרה של נפוליאון, היה כומר שפשט את גלימתו.

כוהני־דת עסקו באיסוף ידיעות חשאי גם מחוץ לארצותיהם. הם היו, בין היתר, חלוצי הריגול התעשייתי. יצור המשי היה, כידוע, סודם של הסינים. במרוצת הימים רכשוהו מהם היוונים והפרסים. גם אלה עשו מאמצים גדולים לשמרו מפני אחרים. רק באמצע המאה השישית הגיעו תולעי המשי לאירופה, כאשר שלושה נזירים, שנשלחו לפרס להפיץ את הדת הנוצרית, הבריחו אותן במקלותיהם החלולים לקושטא, שהיתה אז בירת ביזנטיון.

גורל דומה פקד גם סוד תעשייתי סיני אחר. בראשית המאה השמונה עשרה יצא הכומר הצרפתי ד'אנטרקול כמיסיונר לסין. הוא הצליח ללמוד שם את שיטת ייצור־החרסינה. הכומר דיווח על ממצאיו לידיד בצרפת, תאר בפרוטרוט את אשר למד ובמיוחד את אופן השימוש בקאולין. הוא אף הצליח להבריח למולדת דוגמאות מ־חומרי הגלם ששימשו לייצור. כך נתאפשרה הקמתו של המפעל הראשון לחרסינה באי־רופה, בעיירת סבר, שליד פאריז. החר־סינה של סבר מפורסמת עד עצם היום הזה.

מכתב כוזב

עד כמה שהיתה רווחת הדעה, כי אנשי כמורה עשויים לעסוק בפעילות חשאית, אפשר ללמוד גם מאחד ממעשיו של ביברס, גדול הסולטאנים הממלוכים במצרים, שחי במאה השלוש־עשרה. הוא לא ראה בעין יפה את יחסיו הידידותיים של הפטריארך הנוצרי של בגדאד עם המונגולים והחליט להיפטר ממנו. ביברס שלח לו, בידי בלדר, מכתב, שבו הודה לו על הידיעות הסודיות „שנת־קבלו" ממנו. הוא הסדיר, כי הבלדר יישדד בדרך וכי המכתב יועבר לידי המושל המונ־גולי בבגדאד. זה האחרון לא שקל פעמיים וציווה — כפי ששער ביברס — להוציא מייד להורג את הפטריארך באשמת בגידה.

כהני־דת בשירותה של רוסיה הצארית, ולאחר מכן הסובייטית, אף הם אינם תו־פעה נדירה: בין אלה שזכו למוניטין, יש למנות את הכומר ג'ורג' גאפון. הוא החל את הקאריירה שלו, בראשית המאה, בשי־רות המשטרה ככומר בבית־הסוהר בפטרו־גראד. היה זה בימי תסיסה סוציאלית גוברת במדינה. הוא הקים — כסוכן חשאי של השלטון — אירגון פועלים, במגמה להכווין התנהגותם בהתאם להנחיות האוכראנה, היא המשטרה החשאית הצארית.

באחד מימי ינואר 1905 הוא צעד בראש תהלוכה, שמנתה כמאתיים אלף פועלים ובני משפחותיהם, כדי להגיש לצאר את עצומ־תיהם. הפועלים נתקבלו ביריות שנורו ל־עברם על־ידי הצבא והמשטרה. מאות נהרגו ואלפים נפצעו. בעזרת התנועה הסו־ציאליסטית — שהבריחה כלל לא חשדו בו — ברח גאפון לשוויץ, לכאורה מפחד השלטונות הרוסיים: כעבור זמן־מה חזר למולדתו. באפריל 1906 נמצאה גופתו תלויה על קורה בבית־עזוב.

נתברר, שהכומר הציע למהפכן ששמו היה פנחס רוטנברג — אשר צעד עמו בתהלוכה בינואר 1905, וסייע בידו לברוח מרוסיה — להיכנס לשירות האוכראנה. רוטנברג פנה למספר פועלים, שצעדו אף הם בתהלוכה המפורסמת, ופיקח אישית על הוצאתו להורג של גאפון. כידוע, ב־מרוצת הימים היה רוטנברג לציוני, עלה ארצה, הקים את חברת החשמל והיה ל־אחד מראשי היישוב.

גיוס סוכנים

גם מעיני הק.ג.ב. הסובייטי לא נעלמו האפשרויות הגלומות בגלימות כהונת־דת ככי־סוי לצורכי פעילות חשאית. האגף החמישי שלו, הופקד על ענייני דת ומשרתיה. תפ־קידו הוא לטפל בהתנגדות אפשרית מצד הכנסיה האורתודוכסית הרוסית ומצד עדות אחרות. בד בבד הוא מנסה לנצלן למטרותיו הוא. האגף מעסיק אנשי ק.ג.ב. כחברים של הכנסיה ומגייס כמרים כסוכנים. החלק האחר של עבודה זו מבוצע באמצעות המו־עצה לענייני דת, שבהנהלתה משתתפים אנ־שי הק.ג.ב.

על בעל תפקיד רם בהירארכיה הדתית שפעל בשירות הק.ג.ב., סיפר העריק הסו־בייטי ולאדימיר סחרוב. זהו [illegible]טולי קאזנ־בצקי, ארכיבישוף הכנסיה האורתודוכסית הרוסית לכל אפריקה, שמושבו באלכסנ־דריה. בין השאר, היה עליו לסייע בה־חדרת סוכנים מקרב העדות הנוצריות, וב־מבין המיעוט הקופטי במצרים. מעמדו הדתי אף איפשר לו לסייר באיזורים ולהתחבר ב־חוגים שונים באפריקה, שהגישה אליהם קשה לנציגים סובייטיים רשמיים.

הוא היה — מכל מקום עד 1970, שעה שסחרוב עזב את המקום — כפוף לראש הסניף של הק.ג.ב. באלכסנדריה, ויקטור סבירונוב, שפעל בכיסוי של סגן־קונסול. לו היה מגיש דו"חותיו וממנו היה מקבל הוראותיו.

פרשת הצעיר הארמני האנוש אנטו־סיאן שנעצר בסתיו 1972 בירושלים, באש־מת איסוף ידיעות למען ברית־המועצות, הו־כיחה, שהק.ג.ב. אינו בורר ומוכן להעסיק בשירותו אנשי דת אף אם אינם נמנים עם הכנסיה האורתודוכסית הרוסית. נתברר, שאחד ממפעיליו של הצעיר הירושלמי לא היה אלא הבישוף הארמני קוס גרגוריאן מביירות.

ריגול אווירי

נראה, שהתועלת בהפעלת אנשי־דת נת־גלתה גם לשירותי מודיעין אחרים מלבד הסובייטי. כך, למשל, בינואר 1966, עצר שירות הבטחון הצרפתי שני כמרים צ'כיים, סטיפאן קריגובסקי וז'אן סאראדי, על־פי דבריהם, היו חברים באחד המיסדרים הנוצ־ריים. הם היו סוכני הס.ט.ב., הוא השירות החשאי של צ'כוסלובקיה. בין השאר, הם העבירו לארצם את התוכניות של מטוס הנוסעים העל־קולי „קונקורד". באוגוסט 1967 נידון קריגובסקי לשמונה שנות מאסר, וסאראדי לארבע שנות־מאסר.

רשימה כזאת של כלי־קודש שסרחו ועסקו בפעילות חשאית אינה מלאה, כמובן. על העדה שבזה הם נמנים אין אופיינית לשום קבוצת־דת במיוחד. כך, למשל, נשפט הכומר הקופטי מיסר יואכים אל־אנטוני, באשמת ריגול לטובת מצרים, ואילו הכומר האנגליקני אליה חורי גורש לירדן בשל סיוע שהגיש למחבלים. פעולו־תם וזו של האחרים, שהוזכרו לעיל, מצ־ביעה על מעשיהם כיחידים ולא על העמדה של בני דתם בכלל. יש לשפוט אותם לפי מידת־החומרה שבפעולותם החשאיות ולא על־פי השתייכותם לכנסיה זו או אחרת.

מקסימוס החמישי
הברחות מטבע

אליה חורי
סיוע למחבלים

יואכים אל־אנטוני
אשמת ריגול

חדשות
קופל טורס בע"מ
לנופש בארץ

1. ירושלים
מלון אינטרקונטיננטל — 70 ל"י
מלון הולילנד — 73 ל"י
מלון דיפלומט — סטנדרט 88 ל"י
סופריור 118 ל"י

2. נתניה
מלון ארבע העונות —
ילד אחד לינה חופשית 95 ל"י
מלון המלך שלמה —
חודש אוגוסט 82 ל"י

3. הרצליה
מלון מגדל דניאל — 76 ל"י
מלון ולידור — 50 ל"י

4. נהריה
מלון קרלטון — 85 ל"י

5. תל־אביב
מלון קאונטרי קלאב —
סטנדרט 85 ל"י
דירה עד 2 ילדים חופשי 98 ל"י
מלון ארמון ים, בת־ים — 45 ל"י

6. טבריה
מלון גלי כנרת —
בלה מינימום 3 ימים נפלאים
במחירי נופש מיוחדים

7. קיסריה
מלון דן־קיסריה —
חודש אוגוסט 112 ל"י

8. ים המלח
מלון גלי זוהר —
חודש אוגוסט 80 ל"י

9. נביעות
נואבה — כפר הנופש המקסים
דרומית לאילת 54 ל"י

10. אילת
מלון לרום —
שני ילדים לינה חופשית 68 ל"י
מלון הסלע האדום —
שני ילדים לינה חופשית 63 ל"י
המחירים הם עד 15 בספטמבר

תנאים: המחירים ליחיד בחדר כפול
כולל המיסים וחצי פנסיון
המחירים בלעדיים לקופל טורס בע"מ

כמו כן הזמנות לכל יתר בתי המלון בארץ ללא תשלום נוסף.

המחירים בתוקף עד 1 בנובמבר 1974. (לא כולל חגים) אלא אם צויין אחרת.

קופל טורס בע"מ
משרד מכירות ראשי: רח' הירקון 252, ת"א, טל. 452111/2
ובסניפים: ירושלים, חיפה, באר־שבע, נתניה, רמת־גן.

כזה היה קאפוצ'י

למרות קשר־השתיקה במזרח־ירושלים, לאחר מעצרו של הבישוף, כחשוד בסיוע למחבלים, הסכימו אחדים לספר על דמותו ✶ פרקליט ידוע: „הוא היה סנוב ומושחת, נהג לערוך קוקטיילים ולחזר אחרי נשות ידידיו" ✶ נערת טלפון: „הייתי מבקרת אותו פעם בשבוע. הוא היה נחמד והקיף אותי בכסף ובמתנות" ✶ פקיד ישראלי בכיר: „גילינו במכוניתו ויסקי וסוליות חשיש" ✶ איש עיריית ירושלים: הוא ניצל את זכויות־היתר יותר על המידה"

מאת **תופיק חורי**

איש הגלימה השחורה, הילאריון קפוצ'י, ראש הכנסיה היוונית־קאתולית במזרח־ירושלים, היה השבוע נושא לשיחת־היום. מה לא סיפרו עליו? אמרו, כי הוא עסק במשך השנים האחרונות בהברחות; שהוא היה מחלק מתנות יקרות־ערך לידידיו ול־מכריו; שהוא לא מנע מעצמו תאוות, היה שקוע בבילויים והירבה להתעסק עם נשים; שהוא אדם מופנם מאוד וקשה היה לעמוד על אופיו ולהתחקות אחר תנועותיו; ושה־הוא, מעל לכל, סוחר ממולח וערמומי, שקשה היה „לסדר" אותו בעסקים.

צאן מרעיתו היה נבוך מאוד בשנים האחרונות על רקע שמועות אלו. מצב מביך זה נגרם להם, בעיקר, בשל הבי־קורת הקטלנית שהשמיעו עמיתיו, שאר ראשי הכנסיות הנוצריות במזרח־ירושלים, על אופיו ומעשיו. אולם, דווקא אחרי מע־צרו, כחשוד בהברחת נשק וחומרי־נפץ בשירות המחבלים, נמצאו לו סניגורים רבים.

איש הרחוב ואיש הציבור במזרח ירו־שלים, ללא הבדל דת, עדה והשקפה, נמ־נעים עתה מלהשמיץ את קאפוצ'י ולהרכל עליו. במקום זה הם מתבטאים בחריפות רבה כלפי שלטונות ישראל על שהעזו לעצור מנהיג רוחני. התושבים במזרח־ירו־שלים — כמו אירגוני החבלה — רואים במעצרו של קאפוצ'י את ההזדמנות הטו־בה ביותר לפתוח במיתקפה פוליטית נגד ישראל, דוגמת זו שנערכה בשעתו בעקבות הצתת מיסגד אל־אקצה.

רק בודדים מביניהם היו מוכנים לוותר על הסיסמאות הפוליטיות ולנסות לתאר בגלוי־לב את הבישוף כפי שהכירו אותו.

אחד מהם, עורך־דין ידוע ממזרח־ירו־שלים, תיאר את קאפוצ'י כך: „הוא לא היה מוכן להתחבר אל איש, אם אשתו לא היתה יפה. קאפוצ'י זה היה מפגיע את מכריו ואת חבריו במתנות יקרות־ערך. הוא היה עושה כל זאת, על מנת למצוא חן בעיני נשותיהם".

„סנוב ומושחת"

עורך־הדין, שמסיבות מובנות ביקש לדבר בעילום שם, הוסיף: „לגבינו, בעלי המקצועות החופשיים, קאפוצ'י סימל את שיא הסנוביזם והשחיתות. הוא היה ברדני מאוד בבחירת מכריו וידידיו והתנהג ממש כמו מלך. חווילתו השקטה והמטופחת, בבית־חנינה, שימשה מקום־מיפגש לחוג מקורביו. כמעט בכל שבוע הוא היה עורך מסיבת־קוקטייל. משרתיו היו מפציצים את באי־ביתו מכל טוב. מה לא היה על השולחן, שהוא היה רגיל לערוך מדי יום ראשון? — כל סוגי הוויסקי, כל סוגי הבשרים בתבשילים מגוונים, שפע של פירות מובחרים ומעל לכל אווירה לילית מעולם המערבי".

נראה, שלא רק ממזרח־ירושלים היו באים לביתו. גם ממערב־העיר פקדו אותו. לאחר מאמצים רבים גיליתי דמות מערב־ירושלמית, שהכירה את הבישוף גם ללא הגלימה השחורה. זו היא צעירה חיננית בשנות העשרים, מעדות המזרח, שהיתה בשלוש השנים האחרונות „נערת טל־פון". גופה הטוב, פניה שחומים ולבושה נועז ביותר. אין פלא, איפוא, שביום בהיר אחד הבחין בנתונים אלה איש־ציבור מזרח ירושלמי.

האיש המטופח, שהיה לבוש לפי מיטב האופנה, הציע לה להתלוות אליו. „נערת הטלפון" הירושלמית הסכימה להצעה. הש־ניים נכנסו לתוך מכונית אמריקנית מהודרת ודהרו בחוצות ירושלים עד אשר הגיעו לאחד הבתים במרכזי העיר. כשהיו מסובים לשולחן, והוויסקי נשפך כמים, הציע האיש ממזרח־ירושלים לנערה להת־לוות אליו לביתו בבית־חנינה, הנמצא לא הרחק מבית קאפוצ'י.

„זה היה לילה בלתי נשכח", נזכרת הנערה. „למחרת הוא הציע לי להכיר איש נכבד, שאוכל, כמו שהוא אמר, ליהנות עמו".

ברגע הראשון נדהמה, כאשר שמעה ש־המדובר הוא במנהיג רוחני. אולם אחרי שהלפו היסוסיה, יצאו השניים לבית הבי־שוף קאפוצ'י. הם אכלו ושתו ביחד, ואז הסתלק האיש והשאיר את הבישוף עם הנערה לבד.

„זה היה מיפגשה הראשון של הנערה עם אישיות דתית. לדבריה, זה היה מיפגש מרתק. הוא איש נחמד מאוד, מחמם ומתי־נה — כדבריה.

בניגוד לחוק

„הבישוף התנהג אלי כאילו הוא משרת שלי. הוא פינק אותי ודאג שלא יחסר לי דבר. ביום הראשון נתן לי שרשרת־זהב וטבעת כמתנה".

„נערת הטלפון" הירושלמית נהגה לבקר בביתו של הבישוף פעם בשבוע, לפעמים יותר. בכל פעם, היה נותן לה כסף ומתנות. בכל פעם שהיתה הולכת אליו, היתה מוצאת שולחן עמוס במאכלים ובמשקאות. במרוצת הימים החלה להרגיש כאילו היה זה ביתה. „הוא היה כל כך נחמד", היא אומרת, „שהרגלתי להרגיש שאני פתח נע־רה צבאת להשביע את תאוותיו".

הצעירה, שהתחתנה השבוע והפכה ל־עקרת־בית, חדלה להופיע אצל קאפוצ'י מאז פרשת השוד בביתו, בחודש אפריל השנה. היא נעצרה על־ידי המשטרה כחשו־דה בשוד, אך שוחררה מחוסר ראיות. „דעתי", היא מסבירה, „שהבישוף יהיה לאחר השוד תחת פיקוח, ועל כן חדלתי לבוא אליו".

עתונאי ידוע ממזרח ירושלים סיפר על קאפוצ'י את הדברים הבאים: „קאפוצ'י איש לאומני, ה[illegible] קיצוני מאוד בדעותיו.

וכן כל מכריו וחבריו. מלבד הטקסים הד־תיים שבהם השתתף, השתדל שלא להת־בלט בציבור ונמנע תמיד מהכרזות פולי־טיות. קאפוצ'י סבר, כי אין טעם בהכרזות, העלולות לסבך אותו עם שלטונות ישראל.

רבים מיריביו ניסו להעליל עליו. אך אף פעם לא הצליחו לתפוש אותו בקל־קלתו. הוא היה מופנם מאוד, והיה מספר דברים אישיים רק לחוג מצומצם מאוד של ידידים. אבל האנשים מסביבו, תמיד היו מתלחשים אודותיו.

פקיד ישראלי בכיר העוסק בעניינים ערביים יודע לספר, כי קאפוצ'י לא נהג לכבד חוקים ונוהלים. „מדי פעם היינו מקבלים מידע על הבישוף. נודע זה לא תמיד הלם את מעמדו. אולם, בשל מעמדו הדתי הרם, התייחסנו אליו במשך כל הזמן בסובלנות.

„במשך השנה שעברה, הוא יצא ונכנס דרך גשרי־הירדן וראש־הנקרה למעלה מ־50 פעם. תמיד הוא טען, כי מאחר והוא משמש סגנו של ראש הכנסיה היוונית־קאתולית במזרח־התיכון, עליו לצאת ל־עתים קרובות ללבנון ולדמשק. מספר רב של פעמים חשדו אנשי המכס והבטחון שלנו בבישוף, לפעמים החשד היה גובר והם היו מחליטים לערוך חיפושים במכו־ניתו. הבישוף היה מתנגד בתוקף לחיפו־שים ואף מאיים בהגשת תלונה למוסדות הכנסיה. בכל המקרים האלה, שלטונות ישראל החליטו לוותר לו רק כדי לא להגיע לידי עימות עם מוסדות הכנסיה, שהם בלאו הכי אינם אוהדי ישראל.

„פעם, מסרו לנו אנשי המכס והבטחון בראש־הנקרה, כי הבחינו במכוניתו של קא־פוצ'י בכמות גדולה של בקבוקי ויסקי וב־מספר סוליות חשיש. ברגע מסויים חשבנו להחרים את סוליות החשיש ולהטיל מכ־סים ומסים על המשקאות. מחוץ חשש ש־הדבר יתגלה ברבים והבישוף יעמוד במצב קשה, החלטנו לוותר על כוונה זו.

זכויות יתר

„מעולם לא העלנו על דעתנו, שקא־פוצ'י, המעביר סמים, משקאות ומטבע זר בניגוד לחוק, ירחיק לכת במידה כזו ויח־חיל להעביר גם חומרי־חבלה. תמיד חשבנו, כי הגלימה השחורה שבה הוא מתעטף, תרתיע אותו מפעילות מסוכנת זו" — סיים הפקיד את דבריו.

אנשים במשרד הדתות ובעיריית ירו־שלים מעלים קווים אחרים לאופיו של קא־פוצ'י. ההתייחסות אליו היתה כאל שאר ראשי־עדת הנוצרים בירושלים. מאז מלח־מת ששת הימים דאגו אבות העירה, שה־יחסים עם אישי־עדת הנוצרים יהיו קורקט־טיים, ולפעמים היחס היה אפילו נדיב ל־מדי.

לדוגמה: הכנסיות הנוצריות היו רש־איות בתקופת המנדט לרכוש קרקעות ונכ־סים. בתקופת השלטון הירדני הדבר נאסר עליהם, ואילו לאחר מלחמת ששת הי־מים הותר להם הדבר שנית. כך קרה ש־הכנסיות במזרח־ירושלים מחזיקות כיום בשטחי קרקע ובנכסים רבים. עובדה זו מפריעה מאוד לפיתוחה של העיר ירו־שלים. על אף זאת, מעדיפים אבות העיר לא לגעת בנכסים אלה.

מדי שנה, בחגים הנוצריים, נהגו אבות העיר לברך את ראשי העדות הנוצריות. ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק, נציגי משרדי הדתות והפנים וכן יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים, היו רגי־לים לערוך קבלות־פנים לכל ראשי הכנ־סיות הנוצריות. מינהג זה נעשה למסורת מאז מלחמת ששת הימים.

כמעט כל ראשי עדת הנוצרים היו מוזמנים לטקסי קבלת־הפנים. מלבד קאפוצ'י. כל פעם היה נותן הסבר אחר להעדרותו. לפעמים היה מתחמק מהטקסים האלה ונוסע לביירות. ראש עיריית ירו־שלים זוכר, כי רק פעם אחת נענה קאפוצ'י להזמנתו ובא לטקס קבלת־פנים. בטקס הזה הנציחה המצלמה את קאפוצ'י בשעתו לו־גם כוסות עם ראש העירה — תמונה ש־פורסמה לראשונה ב„ידיעות אחרונות" ב־ראשית השבוע.

נציגי המשרדים הממשלתיים בירושלים מגדירים את הבישוף כאדם שאינו מוסך בדרישות. לעתים קרובות פנה למשרד הדתות ולעיריית ירושלים וביקש שיסדרו לו עניינים מסויימים. ברוב המקרים, סי־דור העניינים היה כרוך בחריגות ממס־גרת החוק.

מסביר פקיד בעיריית ירושלים: „אנשי הכמורה בבירה נהנים מזכויות רבות, שהן מעל ומעבר למה שמתיר החוק. הסיבה לכך היא, שהם לרוב אזרחי ארצות ערב או ארצות אירופה, ויחד עם זאת בעלי תפקידים דתיים רמים. אבל קאפוצ'י ניצל את זכויות־היתר האלה יותר על המידה".

סמכויות רבות

רק לפני זמן מה פנה לד"ר שאול קולבי, מנהל המחלקה לעדות הנוצריות במשרד הדתות, וביקש פרוטקציה: שיחרור מכונית „מרצדס" שלו ממכס וממסים. זאת — על אף שאינו זכאי, אינו עולה חדש ואינו דיפלומט. השלטונות נענו לבקשתו, כמחוות על מעשה שעשה קודם לכן.

לפני שנחתם הסכם ההפרדה בין ישר־אל לסוריה, כשעדיין לא היה ידוע גורל השבויים הישראלים, ניסה הבישוף לעזור להורי אחד השבויים מחיפה. הורים אלה פנו קודם לכן לד"ר קולבי בבקשה שיק־שר בינם לבין ראשי הכנסיה הנוצרית בירושלים, בתקווה שאלה יעזרו להם ב־איתור בנם. הבישוף, עימו נפגשו לבסוף, קיבל אותם בביתו בסבר־פנים יפות ולפי מיטב המסורת הערבית. הוא הבטיח להם, כי יסע לסוריה, שם ייפגש עם סגן ראש הממשלה ושר החוץ, עבד אל חלים חדאם, ויעלה את הנושא בפניו. אולם כעבור זמן מה הוא הודיע לד"ר קולבי שלא עלה בידו לברר דבר.

ד"ר קולבי מציין, כי עד עתה לא ברור לו אם היה זה בלוף או שמא הוא באמת העלה את הנושא בסוריה. מכל מקום, הבישוף הצליח לקבל את מכוניתו הממוא־רת ללא מסים וללא מכס.

קאפוצ'י אינו מקובל במיוחד על צאן מרעיתו, בשל בדלנותו והתנהגותו המת־ייהרת. אך מאידך, הוא נהנה מאמונו הרב של הארכיבישוף מקסימוס החמישי, שהוא ראש הכנסיה היוונית־קאתולית במזרח־התיכון. מקסימוס העניק לו סמכויות רבות ואף הרחיב את תחום סמכותו אחרי מל־חמת ששת הימים. בנוסף לגדה המער־בית ולמזרח־ירושלים, אחראי כיום קא־פוצ'י גם על הנוצרים בני העדה היוונית־קאתולית ברמלה וביפו.

לפני כשנתיים הוא קיבל מינוי נוסף: אפוטרופוס על נכסי ההקדש של הכנסיה היוונית־קאתולית שבתוך ישראל. בתוקף מינוי זה הוא היה אחראי אף על הבישוף ראיה, המשמש כראש הכנסיה בישראל. והלה אינו יכול לבצע דבר בנכסי הכנ־סיה בישראל ללא הסכמת קאפוצ'י. מקסי־מוס החמישי, המסוכסך עם ראיה על רקע האשמות הדדיות חריפות, הצר בדרך זו את סמכויותיו של יריבו, תוך נסיונות חוז־רים להדיחו מתפקידו. באחרונה אף נפוצו שמועות, כי ראיה יסיים תפקידו בקרוב.

עתה נראה שהדבר לא ייצא אל הפועל, ולא מן הנמנע שראיה אף ימלא את מקומו של קאפוצ'י. על אף שנאתו לראיה, לא יעיז מקסימוס להדיחו בשלב זה, כדי שה־כנסיה היוונית־קאתולית בישראל לא תיס־פג זעזוע נוסף.

כרטיס לעולם הילדים, כרטיס מפעל הפיס

ילד קטן בן 6, עם תיק האוכל והספר הראשון; ילדה בת שתים עשרה, שזה עתה גילתה "עולם חדש"; נער בן שש־עשרה, כמעט "גבר" - העולם הצעיר, התוסס והמתפתח.
הנוער שלנו. לאן הוא יגיע?
מה תהיה דמותו? איך יראה המחר שלו? כדי שיוכל לעמוד באתגרים של עולם המחר, חייבים אנו לתת לו את התוכן והכלים - היום.
לעזרה במשימה זו נרתם מפעל הפיס. מאות בתי־ספר מקיפים, בתי־נוער, מיתקני גדנ"ע מפת"ן וחניכות, נבנו בשנים האחרונות בסכומי ענק, שהוזרמו למטרה זאת על־ידי מפעל הפיס, והתכניות לעתיד - רבות. כרטיס הפיס, שתקנה השבוע, עשוי להצטרף אל כל אותם כרטיסים, המסייעים לעיצוב עתידו של דור ההמשך שלנו, ואולי אף לעתיד הפרטי שלך...

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

התמורה

המכשולים והאתגר
בדרך ההתעוררות לתשובה אל היהדות

מאז מלחמת יום הכיפורים משתוקקת האומה ובעיקר הנוער להזדהות עם היהדות ומצפה לתמורה ולגאולה

מאת אברהם שיינר

ביטויים קשים, בלתי רגילים, שטרם נשמע כמותם, נגד אבות האומה הישראלית, נסיון לפגוע בתוכנו היסודי של ספר בראשית, נגד זיקתנו לארץ ישראל, בתוספת עלילות שווא נגד המוני נוער יהודי נאמן ומסור לעם, למדינה ולארץ, פורסמו במאמר שטנה בעתון זה, בשמה של שרה של ממשלת ישראל. אין ספק שהשרה לא הוסמכה בידי איש מבוחריה לטפח אהבה לאויב ושנאה לישראל, שהן תוכנו הברור של המאמר הנ"ל.

אעפ"כ זכאית היא השרה בעינינו באמת, הרי ידי־עותיה על היהדות הראי שאינן עולות על ידיעותיהם של צוררי ישראל, שהשתמשו בתורה ובמצוותיה להצ־דקת גזירותיהם ועלילותיהם. חוק ידוע הוא, שאין אדם יודע, אלא מה שניתן לו לדעת, ואין ספק, שכאשר השרה תכיר את האמת, היא תחזור בתשובה, והצטער מאוד על בזקות שבשגגתה.

לא נתכחש: תינוקות ישראל, מן הגן ועד שמגיעים לאוניבר־סיטה, חינוכם מנותק לחלוטין מיסודות האמיתיים של קיומו של העם הישראלי, ומיעוטו, שבאת סמויה ליהדות ויחס של בוז ולעג כלפיה מטופחים באמ־צעות גירוי יצרים. „הוכחות מדעיות" וכיו"ב. השרה היא ודאי אחד הקרבנות של „חי־נוך" זה.

עם זאת קשה, קשה מאוד, להעלות על הדעת, כיצד מדפיס עתון ישראלי דברים כאלה! אנחנו תקווה שתפורסם התנצ־לות של צער מצד המערכת, ה־הסתייגות רשמית מצד הממש־לה מן התוכן של המאמר, אף־על פי שהוא מביע דעה פרטית.

*

למרות האמור לעיל מתעו־ררת והולכת הכמיהה והזיק הנצחי, אל האמת, כלבו של העם ושל הנוער הישראלי, כי־צר צמאון כללי למציאת הזהות היהודית, ולמעשה — להז־דהות עם היהדות, להב־נה — להבנה עצמית, הצמאון לאמת. העם והנוער מבקשים לשוב, כמו מי שמשתוקק לשוב אחר גלות ארוכה אל בני ביתו ואל נחלתו המצפים לו כל יום.

הנוער ועמו האומה משתוק־קים לכך, רגשי חבוי והלעג אפ־גם טרם נסתלקו. אולם קרוב הלום שבו יעלה כל בית ישראל בשמחה כבירה הודיה למי ש־החזירו אל הטלית המצויצת — דגלה, אל התפילין — טארה, ואל התורה — חוקתו הנצחית לחיי עולם.

*

מי שלא הכיר את הנוער ה־ישראלי, לא יוכל לאהבו כראוי, מי שטרם הגיע לאהבת הנוער הישראלי, אמונתו פגומה. לא אומר, אך בחיי המעשה, מגלם הנוער הישראלי את המרוץ כי נשמת עמנו מאז המעמד הנשגב בהר סיני, ועד המחר, ש־למענו נושאים הם את עיניהם, בבטחון, שיהא טוב, כי חייב הוא להיות טוב.

אולם, מגמה זו טרם לבשה ביטוי ראוי לה בקביעת המדי־ניות בארצנו. מכאן נסיונות ה־עקידה והתורים בקרבנות יק־רים, ובסכנה שבעקבותיהם. הנה מתברר יותר ויותר, שעקב ה־התפתחות המתמכנית של אמצעי התקשורת והטכניקה של ריכוז נתונים ועיבודם בידי קובעי ה־מדיניות בלבד, וכל שכן כאשר מתווסף ריכוז כל אוצרותיה, מקרקעיה ונכסיה של המדינה בידיהם כמו בארצנו — בתנ־אים אלה יכולים הם לקבל החלטות נוגדות את טובת ה־כלל ואת רצונו, ולהוציאן לפועל כמעט ללא התנגדות. מכאן ה־יסוד לסכנה הכללית.

עשרות שנים חי העם בציפיה לתמורה, לתשובה, אולם טרם נמצא לה ביטוי מוחשי, אמיתי.

*

המדיניות תיקבע בכמיסות ל־שאיפתו הנצחית של עמנו ל־גאולתו, כאשר קובעי המדיניות יכירו, כי שאיפה זו היא מטר־תם, ויפעלו לפיה.

קובעי המדיניות יפעלו בכפי־פות לשאיפת הגאולה של עמנו. לאחר שהאומה והנוער שלה יביעו את שאיפתם זו בדרישה רחבה, ובצורה שאינה משאירה ספקות לגבי בהירות הדרך ש־התוותה לנו מעולם.

היום הזה יכול להיות קרוב מכל השעשוע! תחילתו בהחלי־טת מעטים לשמור את האדי־שות לעתיד חייהם וכל אשר להם. לאחר שיבינו יהדות מחי, יקומו ויאמרו: „אשרינו שיהו־דים אנחנו! יהודים היו אבו־תינו, ויהודים יהיו בנינו ובני בנינו עד עולם!"

*

התורה מלמדת אותנו שה־טוב וגם הרע מאת הבורא ית־בר, והתלמוד מסביר. שמי שמב־קש ליחס לבורא רק את הטוב, משתיקין אותו. והמוה, הרי אין מקריות בעולם, מדוע, אם כן, ברא הקב"ה גם את הרע ואת המכשולים, ואת הצרות ואת הגלות השולטת עדיין על יש־ראל?

והתורה מסבירה לנו את תפ־קידיהם של הרע והגלות, של התהיה והספקות שמכרסמים בגופנו ובנשמותינו. הם נוצרו כדי שנתעלה ונזכך לאחר עמ־דינו בנסיונם; הם נוצרו כדי שנתגבר עליהם באמצעות כלים טובים ובטוחים, באמצעות ה־תבונה והדעת שיסודם בתורה ובמצוותיה שמסורת לנו מדור דור.

על ידי קיום התורה ומצוותיה מגיע ישראל אל התענוג העל־יון, האמיתי, אל דעת ה', ומביא להשכנת השכינה בתוך בני יש־ראל.

האתגר הזה ניצב ועומד בפני כל יהודי. אף במשך כל שנות הגלות החזקנו מעמד, עד השו־תלטות של ההשכלה באירופה. והנה עומדים אנחנו מול יותר מתמיד בשער הגאולה הנכספת. עתה, היום.

האם נצליח?

אברהם מרדכי

זכרון

וכרני היהרון טוב לפניך בשמי־שמי־קדם...
(מתפילת השחרית)

היום, אני יורד
ממדרגות ביתי,
ופתאום עצרני
לחש חשאי מתוכי:
המכתב...

נזכרתי: את המכתב,
שעל שלחן־עבודתי,
לקחת שכחתי,
כדואר לשגרו —
היא מטרת־צאתי
את מעון ביתי...

„נזכרתי"...
הן כך רגיל אדם
לאמר על כל כגון זה,
מאז ומעולם...

אבל, מי הזכירני?
מיהו זה ואיזהו
אשר לחש בי
אותו לחש מלאי
טמיר, מבפנים?...

האין זה א־להים,
הוא בי, הדובר?
שתמיד בי הוא ער...
שאינו פוסק בי מלחוש?
זה עשה, מזה הזהר!...
אכן, זה הוא...
הוא ולא אחר

אלא שלא תמיד, אליי,
בשל שאון החוץ ותמונה,
אטה אוזני, למדי,
אל דמי לחשו...

הוא אשר כך בוודאי,
לחש באדם, בחנוך, בנח,
באברהם ובשאר ראשוני
אנשי הרוח,
מתקופת הקדומים,
עליהם מסופר בתורה,
ש„התהלכו את הא־להים".

אז, בעוד לא העף לחשו,
החי, המפעים, —
„זכרון"...
כשאר לחשיו, הטמירים,
המתוקים, הנפלאים,
באזני אדם הראשון,
הדוחיקום, בניו אחריו,
לחוך מחוכי לשון...

כך נצבתי דום,
רגלי צמודות
אל המדרגות,
לבלי זוז,
וכולי רכון,
תוהה, חוקר ומהרהר,
כאילו זאת לי
הפעם הראשונה, בחיי, —
ל„הזכר"...

כמה זמן קיים העולם?

מאת הרב חיים ישראל שפלר

רבים חושבים, שלולי התורה היתה מגלה כמה זמן ארכה בריאת העולם, וכמה זמן העולם קיים, היה מתקבל על הדעת, שהעולם קיים כבר הרבה יותר מששת אלפי שנים. אך באמת אין זה כלל כמסתבר, שהתחלת העולם היתה לפני מליונים שנים. מחקר מדעי יסודי אינו משאיר מקום לספק, שהעולם מהוכנן למטרה מסויימת, ושמטרה זאת קשורה באדם. מה טעם איפוא בקיום עולם במשך מליונים שנים, מבלי שיהיה אדם בתוכו? ומה טעם אפילו בקיום אדם, שטרם הגיע לרמה הדרושה, על מנת למלאות את תפקידו? אך מצד שני אי אפשר להתעלם לגמרי מהתאוריות המדעיות, המיחסות לעולם קיום של מליונים שנים. הוכחות רבות ושונות הובאו על־ידי אנשי מדע, העובדים בשטחים שונים, לטובת התאוריות הנ"ל, ולכל הפחות חלק מהוכחות אלו קשה לדחותן. האם הבורא ברא עצמות בעלי חי ושרידי צמחים, הנראים כאילו מו־נחים מאות אלפי שנה באדמה, על מנת להתעותנו? האם החומרים הרדיואקטיביים, שמצבם כאילו מעיד על קיום של מליונים שנים, נבראו רק על מנת להכשילנו?

התשובה היא, שהבורא ראה צורך לברוא עולם טבעי, עולם אשר בו כל ההתערבות על־טב־עית — חוץ מניסים גלויים בודדים — מוסתרת מאחורי מסך של טבע. זה מספיק לשם כך ליצור עולם. אשר מתנהג כדרך הטבע. אך מראה סיבנים ברורים ובלתי מוסתרים של בריאה על טבעית. העבר הוא חלק של המציאות לא פחות מההווה, ועולם טבעי, כדי ש־הטבעיות תהיה שלמה, חייב להיראות כאילו גם עברו היה טבעי. סימני בריאה על־טבעית והשגחה עליונה יכולים להת־גלות רק כאשר חודרים ע"י עיון מעמיק אל מאחורי מסך הטבעיות. אך לא יתכן שבמסך עצמו יהיו חורים הגלויים לעין. על כן נברא העולם כאילו הוא נמצא בשלב מסויים של התפת־חות. ולשם כך היה צורך, שיימ־צאו בו גם שרידי עבר, המעי־דות כאילו על התפתחות כזאת. משל לכך הדבר דומה, לצייר המצייר אפרוחים שזה עתה יצ־או מביציהם, לשם המחשת ה־עובדה, שאלו האפרוחים יצאו לא מזמן מביצים. הוא יצייר לא רק את האפרוחים, אלא גם קליפות ביצים. ברור, שהאפרו־חים בתמונה אף פעם לא יצאו מהקליפות המצויירות, כי אם צויירו על ידי הצייר, אך האם בגלל זה יעלה על דעת מישהו להגיד, שהקליפות הוכנסו לתוך התמונה על מנת להטעות את המסתכל בה? כל אחד יבין ש־עדיין התמונה לא היתה שלמה, כשם שבתמונה כל פרט ופרט אינו דבר נפרד אלא אמצעי להשלמת תמונה כללית של מצב מסויים, כך גם העולם טלו [illegible] איסוף של פרטים, כי אם יצירה אחת מושלמת, וכל הפרטים נמצאים בו עשויים ונבחרים כך, שיתנו תמונה כללית של עולם טבעי. יתכן, שלאדם [illegible] התרגל לראות בעולם [illegible] את המציאות האמיתית, [illegible] יהיה להסתכל על העולם [illegible] יצירה אחת כללית — [illegible] תמונה — אך מי שרואה [illegible] הזה רק השתלשלות [illegible] עולמות יותר רוחניים [illegible] אמיתיים (עיין דרך ה', [illegible]) לא יתקשה בכך.

ההסבר, שהעולם נברא [illegible] בשלב מסויים של התפ[illegible] מקורו בדברי חז"ל. [illegible] רבים נאמר (חגיגה י"ד, [illegible]) שמעוני תהלים ק"ה [illegible] אלף דור עלו במחשבה, [illegible] הקב"ה שאין העולם [illegible] בלי תורה כל כך, עמד [illegible] ונתן את התורה לכ[illegible] פירוש, שמבחינה [illegible] מקום לקיומם של דורות [illegible] לפני בריאת העולם והיתה [illegible] כה להיות ההתפתחות [illegible] עד שהאדם יהיה מתאים [illegible] התורה, אלא שהקב"ה [illegible] הדרך והתחיל את הבריאה [illegible] ממשית מאדם הראשון, [illegible] כבר בשלב גבוה של ההת[illegible] חות הנ"ל. בראה, שרעיון [illegible] מתכוננים חז"ל לקבוע [illegible] אומרם (ר"ה י"א): כל מה בראשית לקומתן נבראו, לדעת נבראו, לצביונן נבראו.

> **בנתיב האור הגנוז**
>
> סגולתו הנשגבה של עם זה היא באור שניתן לו, וביכולתו לחוש ולהוקיר את האושר שבקניין זה, על נתיבו בשלשלת הדורות, פרוש אור גדול. בנתיב זה לא הלך שום עם אחר, ועל כן אין שום היס־טוריה של ימים עברו וימים יבואו דומה לעברו ועתידו של עם זה.
>
> מתוך „דרכי אל היהדות"
> פרופ' ירמיהו [illegible]

> **התגלות האורה הפנימית**
>
> החברות, הפנימיות שבנשמה, הולכות ומתחזקות בקרבת, כשיפנו לפניה את הדרך מאבני־המכשולים, שהם — המחשבות, הד־עות, המדות והמעשים המקולקלים. מת־רוממת מעצמה היא הנשמה אל חשקה העליון, להיות טובה וישרה מוכנת בטהר־תה, לטוהר המוסר, לקרבת־א־להים, ועדי־נות־חרות לאהבת הבריות, הצדקה, החסד והמישרים. העבודות, המעשיות והרוחניות, התינוך והחרגל הטוב, אינם כי אם תוכנים כאלה, שהמכשולים מתפנים על ידם, ותה־נוצצות האורה העצמית מתחילה לחיות את חייה, כבקיעת השמש מתוך העננים...
>
> „אורות הקודש" להראי"ה קוק זצ"ל

התמורה
דו־שבועון
ח' באלול, תשל"ד
גליון י"א
ת"ד 2842, [illegible]
חש' בנק הדואר [illegible]

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

המחלקה להנדסה גרעינית
מודיעה על מקומות פנויים
לקראת שנת הלימודים תשל"ה (1.10.74)
עבור
אסיסטנטים, מדריכים
ומילגאים משתלמים.
המעוניינים להשתלם לקראת תארים גבוהים
בהנדסה גרעינית
בתחומים הבאים:
הנדסה, טכנולוגיות ופיסיקה של כורים ומתקני כוח גרעיניים;
הנדסת ויישומי קרינה גרעינית במדע ובטכנולוגיה.
על המועמדים להיות בעלי תואר ראשון או שני בהנדסה או במדעי הטבע.
המעוניינים ימציאו למחלקה להנדסה גרעינית, בטכניון, בהדר הכרמל, קורות חיים, תעודות גמר, רשימת ציונים ושמות שלושה ממליצים.

בעל הבית נפל על הראש
מוכר מכנסי גברדין
* 45 ל"י לגבר
* 25 ל"י לילד
* 55 ל"י לגברת
לחיילי צה"ל ומילואים ומשפחותיהם הנחות גדולות.
בית חרושת „קדילאק" (מכירה בקיטונות ולחידים)
רח' יסוד המעלה 15 ת"א (ע"י התחנה המרכזית), פתוח כל היום.

רהיטים
יריד הרהיט
מאיכות מעולה ביותר
במחירי הפתעה - עד 50% הנחה!
רהיטי ילדים ונוער ורהיטי סלון מעודפי יצוא, עודפי ייצור, ורהיטים שנפגעו קלות בזמן המשלוח
יריד הרהיט ייפתח במוצאי שבת 24.8.74 בשעה 19.00 ברחוב מנדלי 9, ת"א (במרתף).
המכירה תימשך זמן קצר ביותר
כל הקודם זוכה!
רהיטים לכל גיל בע"מ
רהיטי עין חרוד - נגרית עין חרוד
מאיר עוליט [illegible]

קריאה מהנה עם
שבועון „לאשה"

אוניברסיטת תל־אביב
היחידה לרישום וקבלה
מודיעה על
המשך הרישום ללימודים לקראת התואר
„מוסמך למדעים"
במחלקה למדעי הסביבה
בפאקולטה למדעים מדוייקים
לשנת הלימודים תשל"ה
מסלולי הלימודים הם:
1. גיאופיסיקה
סיסמולוגיה מתמטית, מבוא לגיאופיסיקה שימושית, פיסיקה של כדור הארץ, מבוא לגיאולוגיה וגיאולוגיה של א"י, גיאולוגיה סטרוקטורלית לגיאופיסיקאים.
2. אטמוספירות פלאנטריות ופיסיקה של אוקיאנוס.
מטאורולוגיה דינמית, פיסיקה של עננים ומשקעים, ספקטרוסקופיה של אטמוספירות פלנטריות, זרמים גאויים ושפל באוקיאנוס.
3. תחום מדעי החלל:
פיסיקת החלל, דינמיקה של לוויינים וכוכבי שביט, התפשטות גלים ביונוספירה.
תלמידים מצטיינים יוכלו לעבור, לאחר שנה, למסלול לימודים ישיר לדוקטוראט.
טופסי רישום ניתן לקבל אישית או בכתב במשרד הרישום, בניין מכסיקו, קריית האוניברסיטה, רמת אביב.
שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
בימי ד' גם בשעות 15.00—17.00
טלפון 411101

חרט עצמאי
מבצע כל מיני עבודות חריטה
חלקים למכוניות
בסביבות הרצליה — טלפון 985933

סגן (מיל.) אהוד החליט לחתום קבע

מאת אביעזר גולן

„עם קבלת התואר מהנדס־חשמל בטכניון, התכוננתי לנסוע לארה"ב, אך המלחמה שינתה הכל. אחרי שאתה מקטר על מה שלא היה בסדר, אתה שואל את עצמך: נו, ומדוע אתה עומד מהצד? — ואז זו כבר שאלה של אופי: אם חונכת לעשות רעש או להטות שכם"

באוקטובר, מיד לאחר טקס חלוקת תעודות־הגמר בטכניון בחיפה, ישיל מהנדס־החשמל המתחיל סגן (מיל.) אהוד וייצמן, רווק בן 24, את התואר (מיל.) משמו ויתייצב לשירות־קבע לשנה, לפי שעה.

בעל קומה ממוצעת, ממושקף, מתולתל, בג'ינס וסנדלים — צבר תל־אביבי טיפוסי — אהוד יוצא מגדרו, כדי להמוק מתחת להילה של גיבור לאומי, שהוא חושב כי מנסים לעטר לראשו.

„תראה, זה כלל אינו קורבן מצידי. אני רווק, אני מהנדס־מתחיל. אני לא מוותר על קריירה מזהירה. לא מקריב דבר... להיפך, לאחר תיקוני השכר שהונהגו בצבא־הקבע, דומני שאפילו אקבל שכר גבוה יותר ממה שהייתי יכול לצפות כמהנדס טירון, בדרגת ב'..."

מארה"ב לסיני

זה — מצד אחד של המאזן. אך בטור המקביל — העובדה, שאהוד כלל לא תיכנן לעצמו קריירה צבאית (ובעצם, גם עכשיו לא. „חתמתי לשנה פלוס. נראה איך יתגלגלו הדברים..."). להיפך. עד פרוץ מלחמת יום־הכיפורים לא היה דבר רחוק יותר מליבו. הוא ביקש להשלים את חוק לימודיו בהנדסת־חשמל ואחר — לנסוע לארה"ב, ללמוד לתואר ב', ומכל הנושאים — דווקא במינהל־עסקים. הוא כבר בא בקשרים עם אוני־ברסיטת אוסטין שבטקסס. ו„אפשר לומר שהובטח לי מקום..."

מה, אם כן, גרם לו לטרוף את תוכניותיו? בהכללה — היתה זו המלחמה.

היא „תפסה אותו" בהיותו בחוץ־לארץ.

„ב־1973 יצאתי לארה"ב במסגרת חילופי־סטודנטים. עבדתי בבלטימור, במשכנות של חברת „בית לחם סטיל" ושם תפסה אותי המלחמה. ככל הישראלים הייתי בטוח שהיא תסתיים תוך יומיים־שלושה. לא היה טוב לנסות לחזור לארץ. חיכיתי מול הטלוויזיה למסי־בות־העתונאים, בה יודיעו על הנצחון. תחת זאת באה מסיבת־העתונאים הזכורה של אלוף יריב — ואז הבי־נותי שהמצב הענין שונה.

„התקשרתי מיד עם הקונסול בניו־יורק, אך זה לא הראה כל להיטות לקראתי. בוודאי היו אלפים שהתק־שרו... ואולי חשד שאני רוצה טיסה ארצה על חשבון הממשלה. פניתי ל„אל־על" — אבל הטיסה שלהם בוטלה. חיכיתי עוד מספר ימים ואז טסתי לגרמניה, החלטתי שמשם אולי יהיה קל יותר להגיע ארצה.

„ואומנם, הצלחתי. נחתתי בלוד יומיים לפני הפ־סקת־האש, ואם כי תוך 24 שעות הייתי בסיני — ואחר שירתתי במילואים ארבעה חודשים רצופים — הנה, את המלחמה החמצתי. אפשר, אם כן, לומר שהרגשתי שאני חייב משהו..."

לא התנדב

אכן, הסבר „סדור על אופניו"; ובכל זאת — מופשט כלשהו, משהו חסר בו.

אני מנסה לתהות על קנקנו של אהוד, על רקעו והרושם של „בחור רגיל בחלוץ" מתחזק.

יליד תל־אביב. יליד צפון תל־אביב. אם כי ללא משמעות המכוערת של הגדרה זו. בצפון תל־אביב יש רחובות, שמרחק הרוחני בינם לבין רחוב דיזנגוף הוא אלפי מילין. כזהו גם הרחוב של אהוד.

הוריו יוצאי פולין. אביו בא לארץ במלחמת־העולם השנייה כחייל בצבא פולין החמשית של הגנרל אנדרס ועזק. אמו הגיעה עם שיירת ילדי טהרן. האב מנהל אחוקה בחברת־החשמל (האם מכאן בחירתו של הבן בהנדסת־חשמל?). יש עוד אחות, נשואה.

אילו ערכים טופחים בבית אשר כזה? ציונות? — כן, אך בלא סימני־קריאה. יותר מכן — אזרחות. אך גם זו בלי סימני־קריאה.

אהוד למד בתיכון עירוני ד', כשהוא בוחר במקצוע האלקטרוניקה כתוספת־החובה הריאלית ללומדי המגמה העיונית. בשל כך, כשהגיעה שעתו להתגייס, ב־1967 (את מלחמת ששת הימים עשה בבסיס־טירונים), גוייס כטכנאי לחיל־הקשר. לא התנדב לצנחנים או לקומנדו ימי. הוא איננו הטיפוס המתנדב. פשוט, עושה את שמטילים עליו.

וכך גם בהמשך. חייל מצטיין. קורס קצינים — וזהו. לא חתם קבע, משום שרצה ללמוד. עם השיחרור פנה לטכניון. בחופשות עשה „המון מילואים", ומעט־מעט החל עתידו מצטייר לפניו: תואר מהנדס, אחר — תואר ב' במינהל עסקים.

כאן — שאלה: למה דווקא מינהל עסקים?

וזותי השאלה הראשונה המוצאת את אהוד ללא תשובה רחוטה ומוכנה בפיו. הוא חוכך בדעתו זמן־מה.

„אתה מבין? — מהנדס־חשמל יכול למצוא לו תעסוקה כמעט אך ורק במינהל הציבורי, בחברת־החשמל או בגופים ממשלתיים אחרים. וזה טוב, כי אינני חסיד קנאי במיוחד של שוק־העבודה הפרטי. אבל אם במינהל ציבורי — או למה להגביל עצמי מראש לאפיק הטכני? להיפך. דווקא הצד המינהלי מושך אותי.

„אנחנו שונים"

„אתה חי בארץ הזו — ואתה נתקל בהמון דברים שאינם בשורה במינהל הציבורי. האם תסתפק רק בכך שתקטר על מה שאחרים אינם עושים או עושים רע? אני מאמין שאפשר לתקן דברים, שצריך לתקן".

— ואתה מאמין שאתה יכול לתקן?

„כן, גם אני. לבטח גם אחרים. אך אין זה פוטר אותי מן החובה לתרום את מה שיש לי לתרום".

הנה התשובה! יש מאמר חז"ל המנסח אותה בצורה קולעת יותר: „לא עליך המלאכה לגמור, אך אי אתה בן־חורין להיפטר הימנה..." מסופקני אם מאמרי־חז"ל הגיע אי־פעם לידיעתו של אהוד, אך הוא הגיע אל רוח־הדברים בדרכו שלו...

לאחר שנפלה החלטה, הנקל לחבר לה „היסטוריה", להצביע על הרגע הדרמטי בו נפלה, על המסיבות הדרמטיות שגרמו לה. במציאות — אין זה כך. יש מערכת שלמה של התרשמויות וחוויות המבשילות בהדרגה את ההחלטה, אבל — זאת בתנאי שהקרקע האנושית חייבת היתה מלכתחילה להיות כור שתקלוט את זרע החוויות וההתרשמויות.

אחת החוויות הללו, אצל אהוד, היתה — המעבר אחר מניו־יורק אל חזית סיני.

„אתה מגיע, נפעם ונרעש, עובר בחיפזון את כל מכונת־הגיוס. נשלח ליחידתך. מתאקלם — אך רק לאחר ימים אחת. מתאון דייך כדי לשחזר את מה שהתחולל בך.

„אתה נזכר באווירת של ארה"ב. כשטסתי מאוסטין לבלטימור — זה היה מספר ימים לפני פרוץ המל־חמה — התקיימו בארה"ב משחקי־הגמר באליפות הבייסבול, בין נבחרות סן־פרנציסקו ודאלאס. מדי כמה רגעים היה הקברניט מודיע לנוסעים על מהלכו של המשחק, זה מה שעניין אותם...

„ואתה נזכר ב־24 השעות שעשית בגרמניה, כאשר כאן כבר השתוללה המלחמה. הגרמנים — אפילו ספורט אינו מעניין אותם. רק בירה ונקניקיות! ואתה נזכר ברגע הגיעך לשדה־התעופה בפרנקפורט. וכיצד ניתן היה לזהות את דלפק „אל־על" מרחוק על פי ההמולה — ועל־פי המשמרות הכבדים של שוטרים חמושים.

„ואז, לפתע, אתה מתחיל להבין שאנו, הישראלים, מפריעים לעולם לחיות בשקט. יתר על כן — שאנחנו שונים, וכל אחד מאתנו חייב להחליט לחיכן הוא שייך: לעולם הרוצה לחיות בשקט, או לישראל..."

— האם שאלה זו בכלל התעוררה אצלך במודע?

„לא, לא במודע; אבל היא התעוררה. כשעבדתי בארה"ב, כאשר החלטתי להמשיך בלימודים בארה"ב, אי־שם בתת־המודע היתה התפשרות עם האפשרות שאולי אמשיך שם. שאולי אהיה ככל הישראלים האח־רים שבאו לתקופה — ונשארו. שם — אתה יכול להבין אותם.

„אין הם בחורים רעים. הם רואים עצמם כישראלים. וכאשר קורה משהו בישראל — הם הופכים עולמות כדי לחזור ולעזור. (ואומנם, רבים מהם חזרו; ואלה שלא הצליחו — לילות רבים לא ישנו טוב...). אבל שם — ככל שאתה פטריוט ישראלי — יש קטע לחיים שבהם תוצאות משחק הבייסבול הם הידיעה החשובה ביותר...

„וכשאתה שרוי באותה אווירה, אתה מתחיל להת־פתות למחשבה שטוב להתנצנע לארץ — פרזוק, למספר שנים. אבל כאשר, לפתע, אתה מציב עצמך בצורה ברוטלית לפני השאלה: למי אתה שייך, לכאן או לשם, התשובה היא אחת, והתשובה מחייבת פס־קנות".

אהוד הסיק את המסקנות כאשר „חתם לקבע".

— איך היתה תגובת הסביבה להחלטתך?

„ההורים הגיבו בחיוב, למרבה ההפתעה, ואולי אין זה מפתיע. כשחתמתי, עוד היתה הארץ שרויה באווי־רת מלחמה, והרי הם חינכו אותי, שאדם צריך לעשות את המוטל עליו. החברה שלי הסכימה אף היא ובהד־רגה הפכה גלחבת לרצון.

לא לעמוד מהצד

„אצל החברים — התגובות היו שונות. רבים מהם נוסעים לחו"ל, להמשיך בלימודיהם. שנים מהם טסים לארה"ב. בחורים טובים, בוודאי ישובו מיד אם תהיה התלקחות, אבל בינתיים — נוסעים. חבר אחד אמר לי: „רק עזבתי אותך לחודשיים (הוא יצא לטיול לאירופה) וכבר הסתבכת בטמטום!"

„אך יש כאלה הרואים את צעדי כאור חיובי. אפילו עשו חשבונות של משכורת והטבות והגיעו למסקנה, שכדאי להיות קצין בצבא הקבע מאשר מהנדס בח־יל..."

— האם, לדעתך, יש בתגובת הסביבה כדי להשפיע על החלטה כשלך, ואם זוהי השפעה חיובית או שלילית?

„ראה, אדם פועל בתוך מערכת ציבורית. הוא ניזון מכל מעגל־ההשפעה שסביבו, במעט או בהרבה. אצלי, המעגל הראשון היה — תגובתה של הבחורה. אילו הטילה וטו, הייתי חושב פעמיים... אבל בסופו של דבר, האדם חייב להיות בשלמות עם עצמו. אתה יושב, וכמו כולם — „מקטר" על כל מה שלא היה בסדר, ועל כל מי שלא היה בסדר. בצה"ל ובמלחמה. ואז, במוקדם או במאוחר, אומרים לך: או שאתה אומר לעצמך: נו, ומדוע אתה עומד בצד? מדוע אינך בא ועוזר לתקן?

ואז, זו כבר שאלה של אופי: אם חונכת לעשות רעש „או להטות כתף..."

בולוורקר

אם האמנת כי שנים רבות דרושות כדי לפתח גוף גברי ונמרץ כוח, יש לנו חדשות בשבילך! מכון מכס פלנק במערב־גרמניה המציא מכשיר לפיתוח גוף חדש והמשוכלל ביותר הנקרא בשם בולוורקר 2, המסוגל לרפד בשרירים יצוקי כוח את כל גופך במהירות הגדולה פי כמה מכל שיטת פיתוח גוף רגילה! ואנו יכולים להוכיח לך זאת תוך 14 ימים בלבד.

גוף בו תוכל להתגאות!
רגלים מוצקות... חזה עמוק ורחב יותר... כתפיים רחבות יותר... שרירי זרוע של פלדה... כעת יכול גם אתה להתגאות בתכונות גוף גבריות אלה במספר שבועות קצרים — ולזכות בזאת גילך או מצבך הגופני אשר יהיה, וכל זאת בחמש דקות תרגול ביום!

שיטות בדוקות ומדעיות!
מבוססות על עקרונות איסוטוניים — איסו־מטריים מתפכנים בתיזדיזם. בולוורקר 2 כבר הוכח בהצלחה עצומה על אלפי ספורטאים וגברים רגילים בכל רחבי העולם. מכשיר זה חולל פלאים בגופם... הוא יכול לחולל פלאים גם בגופך אתה!

הוכח באמיתות הדבר בעצמך.
ב־14 ימים בלבד — חינם!
כדי להוכיח את אמונתנו הבלתי מעורערת במכשיר בדוק ובעל שם עולמי זה, אנו מציעים לך לנצל את הזדמנות החינם! נסה את בולוורקר 2 חמש דקות ביום במשך 14 ימים. אם אחרי הנסיון, לא תרגיש ותראה חזק יותר... קשוח יותר, נמרץ יותר, נחזיר לך את כל כספך ללא כל היסוס.

© Mellex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם
שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם
אלמקולקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון [illegible]
[illegible]
חתימת הקונה

אני
דיילת הסברה ומכירות
ודרושות לי חברות לעבודה

אם את בעלת הופעה נאה ומרשימה,
אם את בעלת כושר שכנוע והסברה,
אם את שואפת להרוויח כסף
(משכורת + אחוזים)
אם את מעוניינת להכיר אנשים חדשים,
אם את מוכנה להקדיש מזמנך — גם אם.
את חיילת בחופשה או סטודנטית.

רק אם תשובתך חיובית
הנך מוזמנת להפגש עם מנהלי „מגור" צעירים:
תל־אביב, ביום ב' 26.8, שעה 17.00, באולם הפסטיבלים, מלון שרתון.
ירושלים, ביום א' 25.8, שעה 17.00 עד 19.00, מלון הנשיא, רח' אחד העם 3.
חיפה, יום א' 25.8, בשעה 17.00, מלון ציון, בחדר.

מו"מ עם ירדן: כל האפשרויות

(המשך מעמוד 1)

ישראל כולה, למחות עד הירדן, היא מולדת העם היהודי. מכיון שכך, מקו־בל על בעלי אסכולה זו לדבר על „שיחרור" השטחים ביוני 1967, ולא על „כיבושם". הסיסמה „אדמה משוח־ררת לא תוחזר" פירושה, במובן פו־ליטי, סיפוח יהודה, שומרון ורצועת עזה למדינת־ישראל. תושבי השטחים צריכים להיות, במקרה זה, נתינים ישראליים וליהנות מכל הזכויות ה־שמורות לאזרחי המדינה.

„תוכנית אלון", על שם מי שמכהן עכשיו כסגן ראש־הממשלה ושר־החוץ, גובשה ונוסחה ביוני־יולי 1967. הוגשה לדיון בממשלה, אך מעולם לא נידונה. לא אושרה אבל גם לא נדחתה. יתר על כן: יש רגליים לסברה — ויש הוכחות בשטח — כי התנחלות ב־יהודה ובשומרון, ומעל לכל שורת היישובים שהוקמו בביקעה, תואמים למעשה את המטה שיגאל אלון צרף אל תוכניתו.

עיקרה של התוכנית, שגירסאות שונות ממנה פורסמו ברבים והידועה היטב גם לממשל האמריקני ולמלך חוסיין: סיפוח רצועה לאורך הירדן וים המלח, התוספת למעשה את ה־ביקעה וחלק ממדבר יהודה, כאשר צה"ל מטעמים איסטרטגיים מוסיף לעמוד, בגבול המיזרחי, על שפת ה־ירדן, ומצד שני, על גב שרשרת ה־רכסים הראשונים מערבה מן הביקעה. חלקי יהודה ושומרון המאוכלסים ב־צפיפות, כולל הערים הגדולות, מוח־זרים לשלטון ירדן. ממלכת ירדן מת־חברת אל החלק המוחזר באמצעות פרוזדור ברוחב הנע בין 7 ל־10 ק"מ, הכולל את העיר יריחו ועובר דרכה. אלון גם דוגל בהענקת ריבונות, או זכויות ריבוניות לירדן בעזה, ובמתן גישה חופשית דרך ישראל אל נמל עזה.

חוסיין התוודע אל תכנית אלון מכלי ראשון, אבל דחה אותה, למרות שאלון מוכן היה להעניק לירדן אפילו פרוזדור אל תוך ירושלים המיזרחית.

התנחלות מבוקרת

„תוכנית דיין" מתמצה, על רגל אחת, בצרוף — הבלתי מקובל ב־עולם — של הנצחת ריבונות צבאית ישראלית בשטחים, בלי סיפוחם הפור־מלי, עם השארת תושבי השטחים כ־בעלי נתינות ואזרחות ירדנית. דיין, שסינן את עקרונות תוכניתו טיפין־טיפין לידיעת הממשלה והציבור, שואף לשלוח „אצבעות" של התנחלות ישראלית לעבר גב ההר, ועומד על שליטת צה"ל לאורך הירדן ובנקודות איס־טרטגיות על פיסגת הרי יהודה ו־שומרון.

תושבי השטחים, שכאמור לא יתאזרחו בישראל, יקבלו את ביטויים הפוליטי בפרלמנט הירדני. זכות ה־יהודים על יהודה ושומרון תמומש, על פי השקפת דיין, על ידי התנחלות „מבוקרת" (ר"ל באישור הממשלה), בלי לפגוע בתושבים המקומיים, בכל רחבי הגדה.

תוכניות אלון ודיין, חרף הניגודים ביניהן, וכן תוכנית נוספת הנקראת על שמו של שמעון פרס והדוגלת ב־פדרציה של מחוזות (מחוז ערבי המור־כב מן הגדה ועזה, ומחוזות יהודיים) — אינן סותרות את הדוקטרינה הרש־מית של מפלגת־העבודה, שמבטאת את מושג „הירדן כגבול־בטחון של מדי־נת־ישראל".

המשותף לכל התוכניות האמורות הוא שצה"ל אינו נסוג מן הירדן, ם משותפת לכל התוכניות ההנחה, ה־מקובלת גם על ממשלת רבין, כי אין מקום למדינה ערבית עצמאית (ה־„מדינה השלישית") בין ישראל, כ מערב, לירדן — במיזרח. פירוש ה־דבר, שכל בעלי־התוכניות מאוחדים בדעה כי אין מקום למדינה פלסטינ־אית עצמאית בגדה, בניגוד לשאיפת אש"ף.

בהשראת תוכנית דיין, וכתוצאה מן העובדות שנוצרו בשטח על יסוד תוכנית אלון, גובשה באחרונה תוכ־נית אלטרנטיבית ישראלית, שהועלתה לצורך המו"מ הצפוי עם חוסיין. נראה ששר־הבטחון שמעון פרס הוא שטבע את מטבע ה„הפרדה" (או ה„חלוקה" הפונקציונלית"), עליה מדברים באח־רונה. במיסגרת תכנית זו תוצע למלך חוסיין לקבל לידיו בהדרגה את ה־מינהל האזרחי בחלקים גדולים של הגדה, לרבות הערים הגדולות, ובראשן — העיר יריחו. גשרי הירדן, הביקעה, גב ההר יישארו, בהתאם לתוכנית זו, בשליטת צה"ל, ושום צבא ירדני או ערבי אחר, לא יחצה את הירדן מע־רבה. הגדה, במינהל אזרחי ירדני, תהיה מפורזת, אבל צה"ל יהיה רשאי לשם השלטת סדר, לנוע בכבישים וב־רחבי השטחים.

נסיגה „אנכית"

לא זה בלבד שחוסיין דחה את ה־תוכנית, שהועלתה לפניו בשיחה „שלא התקיימה", וחזר ודחה אותה כאשר דובר בה שוב בארה"ב, אלא שגם מזכיר המדינה, ד"ר הנרי קיסינג'ר, ביטל תוכנית זו בשיחתו עם יגאל אלון, לפני שלושה שבועות. קיסינג'ר איננו מאמין, כך אמר, שירדן תשלים עם נוכחות צבאית ישראלית בגדה. ירדן, כמו מצרים וסוריה, רשאית לת־בוע — סובר מזכיר המדינה — „נתח" מן הגדה, עליו תחול ריבונותה המלאה.

השקפתו של קיסינג'ר מצאה ביטוי בוטה בהודעה האמריקנית־ירדנית ה־משותפת, המאמצת למעשה את תביעת ה„הפרדה" של ירדן. פירושה — כא־מור — נסיגה — איזושהי — מן הירדן. מסתבר כי סגנו של קיסינג'ר, ג'וזף סיסקו, ניסה גם הוא את כוחו בהמצאת ואריאציה נוספת על יסוד התביעה הנ"ל. במקום נסיגה „אופ־קית" (לאורך הירדן) הוא השתעשע בשיחה עם אלון ברעיון של נסיגה „אנכית" (פרוזדור לעומק, כנראה ב־אזור יריחו). ואולם רעיונו של סיסקו לא מצא תומכים נלהבים, לא בישראל ולא בירדן.

בימים אלה מגלגלים, אולי ביוזמת קיסינג'ר, רעיון נוסף של פשרה מסוג אחר. במסגרת הסדר־ביניים, או הסדר חלקי, בין שתי המדינות, אמורה יש־ראל לסגת מן הירדן, ואולם לא צבא ירדן, אלא כוחות או"ם, יוצבו ברצו־עה, במובלעת, או בפרוזדור המפונים. מחשבה בכיוון זה מתגלגלת כעת ב־מחלקת המדינה, וכבר הובאה לידיעת ישראל. ואולם גם תוכנית זו לא נידונה על־ידי ממשלת־ישראל.

נזכיר לבסוף כי ממשלת־ישראל, אם וכאשר תיכנס למו"מ עם ירדן — דבר שלאור ההתפתחויות האחרונות עוד איננו מובטח — לא תהיה מסו־גלת לחתום על הסכם כלשהו שיש עמו נסיגה כלשהי, מבלי „לפנות אל העם", על ידי עריכת בחירות כלליות. דבר זה הובטח לא רק למפד"ל, במס־גרת שלה הקודמת ובמהלך המו"מ לצרוף לממשלה החדשה. ראש־הממשלה יצ־חק רבין הכריז על כך, באוזני העם והעולם, מעל במת הכנסת. והוא חזר על עקרון זה פעמים אחדות מאז.

זאת ועוד: יצחק רבין גם הכריז השבוע בחגיגיות שישראל „גמרה עם ההפרדות". אחרי הסכמי ההפרדה עם מצרים וסוריה, לא תהיה „הפרדה" במובן של נסיגה חד־צדדית — עם ירדן. ממשלת־ישראל, לדברי ראש־הממשלה, חותרת להסכם־שלום עם ירדן. הסכם שבמסגרתו — אם יקום — ייתכנו נסיגות, תמורת ויתורים מן הצד השני, ובתנאי שההסכם יזכה בתמיכת רוב הציבור בבחירות.

VOLVO
שוב עושה היסטוריה

VOLVO
1975
רק כאשר תראה אותה־
תאמין שהיא אפשרית
נמשכת ההרשמה
לדגמי 1975

היבואנים הבלעדיים:
"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בע"מ
בבעלות מאיר קן ובניו תל-אביב, רח' קרליבך 26, טלפון [illegible]
המפיצים: ירושלים: אוטו דן, המלך דוד 8, טל. 221588. חיפה: אברהם רייף בע"מ, אלנבי 3, טל. 645882. נצרת: שוכנות עפיפי, רח' פאולוס השישי. באר שבע: צ.מ.ה. בע"מ, נגבה 9, טל. 77230. נתניה: אחים סברדלוב, רח' הרצל.
once volvo always volvo
פרסום ארמן בע"מ

שלושה חברים — בחייהם ובמותם

איתן, גבי וחנוך מעולם לא נפרדו ✱ הם למדו יחד, התגייסו לאותו חיל — ועתה הם מונחים זה לצד זה בחלקה הצבאית של חללי יום־הכיפורים בקריית־שאול

מאת
פרד רפאלי

הכותב הוא ראש מישרד ה„ג'רוזלם פוסט" בתל־אביב ואביו של סרן גבי רפאלי ז"ל.

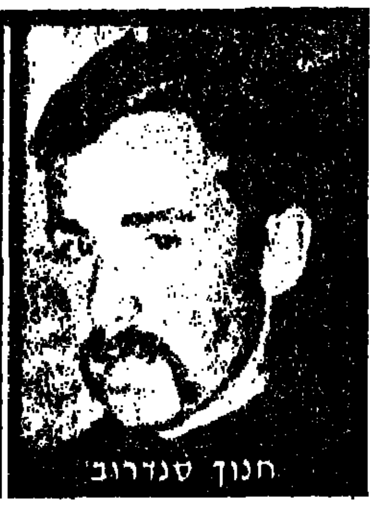

לפני יומיים הם שבו ונפגשו — איתן, גבי וחנוך. בעצם, ניתן לומר, הם מעולם לא נפרדו. הריעות אשר שררה ביניהם לא נזקקה להתבטאות במלים מפוצצות או אפי־לו במחוות. זו היתה ידידות שקמה על יסוד של אמון הדדי והבנה, מין הרמוניה שלא נזקקה ליהדויות כדי להשרותה. הם ידעו, כי יכולים הם לסמוך איש על רעהו.

היא בת שנים רבות, הידידות הזו. מאז סתיו 1957, אז פתח בית־ספר חדש, בית־ס היסודי אחד־העם, את שעריו לראשונה ובין תלמידיו היה נער קטן, חנוך שמו, שנראה אף צעיר משש שנותיו; ועוד נער, גבי, גבה־קומה מכל התלמידים האחרים. השניים התרועעו מיד — ידידות ממבט ראשון.

הספורטאי — והידען

שניהם היו נערים מחוננים, צלולי־ראש ונבונים. חנוך היה הרציני שבשנים; יקדה בו תשוקה להצטיין. ציון של 95 העכיר את רוחו; חייב היה להשיג 100. לא היה קם מעם שיעוריו אלא משהתגבר על הנו־שא.

גבי היה נינוח יותר; הוא בטח בכוח זכרונו. האזין להסברי המורים וסמך על מזלו. כל ציון היה טוב בעיניו ובלבד שהבטיח את עלייתו לכיתה הבאה. אהבתו הגדולה ניתנה לספורט. מגרש־משחקים היה המקום שם התבלט ושם בילה את מרבית עיתותיו. איכשהו תרם הניגוד בין השניים להדק את ידידותם. חנוך היה ה־מדריך והמכוון; וגבי — המגונן ופורש־החסות. שניהם ניחנו בחוש־הומור חד, יבש וציני־כלשהו, אך גם מלא חוויות של שלומים. לא היתה חגיגת או מסיבת־כיתה, שבה „הצמד חנוך־גבי" לא „גנב את ה־הצגה".

שמונה שנים הלכו יחדיו לאותו בית־ספר. הציקו יחדיו לאותם המורים, הגו וביצעו תעלולים מתעלולים שונים. איכשהו עברו תקופה זו מבלי להינזק. חנוך הפעיל את מוחו. גבי — את קסם אישיותו והכל סולח להם ונשכח. חודשים לפני בחינות הסקר ישבו השניים על המשפחתיים והתכו־ננו; הם עמדו בבחינות בהצטיינות.

אותו זמן פורסם ברבים על פתיחת אק־דמיה צבאית שנייה בישראל — קשורה עם גימנסיה הרצליה בתל־אביב.

השניים הגישו את בקשותיהם, וזומנו למיבחנים. אחר באו שבועות של צי־פיה מלאת מתיחות, כאשר לבסוף נמסרו להם התוצאות והם למדו, כי נבחרו להי־מנות על 80 תלמידי הפנימיה הצבאית, מבין למעלה מ־500 פונים. — לא היה גבול לשמחתם.

קיץ 1965. כל הנערים גילאי 1951 נהנו מן החופש הגדול. אך גבי וחנוך התייצבו בגליל, שם התמקמה הפנימיה הצבאית; „אחותה הצעירה" של הפנימיה הוותיקה, הקשורה עם בית־הספר הריאלי בחיפה.

80 נערים בני 14, מבית־שאן ועד דימונה, נפגשו והחלו את ארבע שנות־הלימודים והאימונים הצבאיים. כאן נפגשו חנוך וגבי עם איתן, שבא לגליל מבית־ס ע"ש יחזקאל זונאבנד באשקלון.

קבוצה מלוכדת

איתן היה גבה־קומה, בלונדי ותכולי־עיניים, שמנמן קמעה, עם חיוך־תמיד על פניו. היית צריך רק לומר לו — וידעת בביטחה כי הדבר יבוצע. הוא היה שאפתן; בשנה הראשונה נימנה על שלושת מצטיי־ני המחזור.

החיים בפנימיה לא היו קלים. השכמה מוקדמת, התעמלות, ארוחת־בוקר ונסיעה לתל־אביב, ללימודים בגימנסיה הרצליה. ובכלות הלימודים — בחזרה לגליל. ארו־חת־צהריים — ושוב אל ספסלי־הלימודים, לעשיית שיעורים. בערבים, כאשר נערים בני גילם התרווחו מעמל היום, היו תלמידי הפנימיה עסוקים בצד הצבאי של חינוכם. כשנערים אחרים נהנו מחופשות, מימי חג או ימי ביטול־לימודים אחרים — תלמידי הפנימיה יצאו לשדה, ללמוד להיות חיי־לים.

אלה היו השנים הקשות, שתבעו כוח־סבל ורצון־ברזל; תהליך הסינון החל לתת אותותיו. כתום ארבע השנים נותרו מן ה־80 רק 29 בוגרים; רק 12 שהצליחו להתח־זיק מעמד. כאשר באה ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, למסדר־הסיום של המח־זור הראשון בפנימיה הצבאית של תל־אביב, היא סקרה לא נערים כי אם גברים צעירים נחושי־החלטה, נכונים לכל משימה אשר ישית צה"ל על כתפיהם הצעירות.

איתן, חנוך וגבי הצטרפו לחיל השריון. הם למדו כיצד לטפל בטנק — ולמדו הי־טב. אנו, הוריהם, הוספנו להיפגש — אך לא עוד בגליל כי אם במחנות־צבא שונים. לשם באנו לראות את ילדינו. במרוצת ה־שנים הפכה למסורת הציפיה ליד השער לילדינו היוצאים־לחופשה.

חנוך ליכד לא רק אותם, אלא אף אותנו, הוריהם. נסענו בעקבותיהם בנדדם ממחנה אחד למשנהו, מקורס צבאי אחד לאחר — קורס קצינים, קורס קציני שריון — עד אשר היו לקצינים צעירים ב„אגרוף הפלדה" של צה"ל.

עתה שוב לא היינו ממתינים להם ב־פתח המחנה. סג"מים צעירים אינם אוהבים שהוריהם יחכו להם — ואפילו אם המחיר הוא ויתור על מלוא הסל „דברים טובים". דרכיהם נפרדו; כל אחד מהם הוצב ליחי־דה שונה. אך הקשר ביניהם לא ניתק. ב־ערב־שבת היו באים הביתה — תשושים, רדומים, מכוסי אבק ושמן־מכונות. מקלחת, ארוחה ענקית ומיד — אל הטלפון. אם צלח מזלם, הזדמנו כולם לחופשה באותו סוף־שבוע. או־אז היו נפגשים, יוצאים יחדיו, משוחחים, צוחקים, מקטרים ומתכ־ננים. היתה זו ריעות מיוחדת במינה, ש־אפילו אהבת־נשים לא הפרה אותה.

השנים חלפו. הם עלו בדרגה. בסוף אוגוסט 1973 — ובהפרש של יומיים איש מרעהו — באו גבי ואיתן בברית הנישו־אין. ירח דבש קצר — ובחזרה לתסקיה. ואז בא היום הגורלי, יום־הכיפורים תשל"ד. חנוך ואיתן שירתו באיזור התעלה, גבי — ברמת הגולן. לעולם לא נדע אם אכן באה עליהם המלחמה במפתיע. ואולם הם היו מוכנים לה.

בקו האש

מתוך שיחות עם חיילים ששירתו כפי־קודיהם, מתקבלת תמונה אחידה. הם לא נשברו, לא אחזה בהם בהלה. את פקודו־תיהם נתנו בקול חרישי, ברור ונמרץ — כפי שלימדם ברוך, מי שהיה מפקד הפני־מיה, אשר מעולם לא הרים את קולו, אפילו כאשר היתה לו סיבה להתכעס.

כל השלושה הנהיגו את אנשיהם ואת הטנקים שלהם אל הקרב ובקרב, בנהגם על־פי סיסמת הפנימיה: „בהשקט ובביט־חה". אף כי רק שנתיים־שלש הפרידו ביניהם לבין פקודיהם, הם נראו קשישים יותר, מנוסים ובשלים יותר. אנשיהם בטחו בהם.

חנוך היה הראשון שנפל. בהנהיגו את שריונו מול עוצמת פי־מונים של שריון מצרי, הוא נפגע בעינו כבר ביום השבת. הוא ביקש לשחררו מן הפיקוד. חבש את פצע־עינו־שאבדה וחזר ונטל את הפיקוד והוסיף להילחם עד כי טיל נ"ט פגע בטנק שלו והוא נהרג.

איתן היה שלישו של מפקד הכוחות המשוריינים בסיני. יחד עם מפקדו נמצא תמיד בקו־האש. יחד עם מפקדו איבד את חייו ביום השבת, ה־13 באוקטובר, כאשר פגז מצרי פגע בזחל"ם הפיקוד.

גבי, בחזית הצפון, השתתף בהדיפת ההסתערות הסורית. במוצאי יום־כיפור נפ־צע בכתפו. חבש את עצמו והוסיף להילח־ם. פעמים היו מול רבים, ואף על פי כן הצליחו להשמיד עשרות טנקי אויב. גבי עצמו אף הצליח להפיל מסוק סורי.

בבוקר יום ד', בעמדו חשוף בצריח, נפ־גע בראשו.

איתן הובא לקבורה במשמר הנגב. ה־טנק של חנוך נותר בשטח שנכבש על־ידי המצריים ועברו חודשים בטרם נמצאה גופ־תו ונקברה בקריית שאול. כאשר נפגע גבי, הוא הספיק לצעוק „הטנק בוער" — ולקפוץ, באפשרו לאנשי צוותו להיחלץ. גבי לא נראה יותר. כעבור שבועות נת־גלתה גופתו והובאה למנוחת עולמים ב־קיבוץ לוחמי הגיטאות.

עתה חזרו ונקבצו יחדיו. שלושת הח־ברים, זה בצד זה. והפעם — מבלי להיפרד עוד. ואנו ההורים — כאן, כבימי מחנות־האימונים — חזרנו ונפגשנו, על קבריי־הם; לא עוד מצפים לשובם, כי אם מצ־פים להצטרף אליהם.

שלושה קברים — מספר 16, 17, 18; שורה 1, חלקה 8 — בית־העלמין הצבאי בקריית־שאול. לו יכלו קברים אלו לדבר, כי אז היו מספרים על שלושה חברים, אחים־לנשק, שלושה סרנים בחיל השריון, אשר ביצעו את תפקידם ללא היסוס עד הסוף המר. בטרם מלאו להם 23 נקטפו חייהם — חיים מלאי התלהבות, נאמנות, נכונות־לשרת; חיי תקווה, ביקורת ואף אכזבות, חיים עם אהבה וציפיה.

ככל האחרים אשר נפלו בשדות־הקרב של ישראל, הם מילאו את תפקידם. האם מילאנו אנו את תפקידנו?

מכשירי חשמל אריה
חיפה, רחוב כטיב 2, טלפון 666710
סלון אריה,
חיפה, רחוב ביאליק 11, טלפון 662168
הגיע מודל SIEMENS
SIWAMAT 2450
פאר תוצרת גרמניה

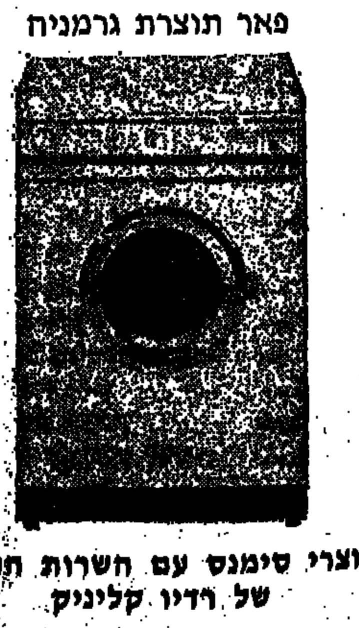

מוצרי סימנס עם השרות הנאמן
של רדיו קליניק

"אורנית"
בגן־יבנה

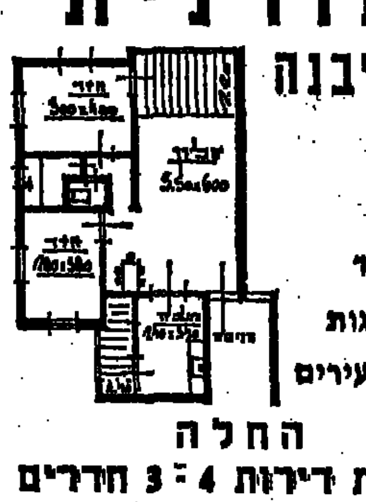

מבצע
מיוחד
לזוגות
צעירים
החלה
מכירת דירות 4 ו־3 חדרים
שלב א'
3 חדרים הול א־.125,000 ל"י
✱ תנאי תשלום נוחים
✱ במרחק 5 ק"מ ממרכז אשדוד
✱ מקום כפרי ושקט מול הים
✱ משכנתא עד —.25,000 ל"י
✱ כניסה תוך 20 חודש
✱ ביצוע וגימור מעולה
„אורנית" בע"מ, רח' בית הפועלים 6, רחובות, טלפון 959219

לסובלים
מטחורים
ולמוגבלים
בידיים

מכשיר חשמלי חדיש,
פטנט אמריקאי,
ברשיון בלעדי בישראל.
המצאה מהפכנית
של מומחים אמריקאים,
להקלת
כאבם של הסובלים מטחורים,
ונוחיות למוגבלים בידיים.
מותאם לכל אסלה בחדר הנוחיות.
אפשרות הפעלה ע"י הרגל.
מומלץ
ע"י רופאים ברחבי תבל,
וכן ע"י
המחלקה לכירורגיה כללית וכלי דם,
ומרכז השיקום
במרכז הרפואי ע"ש חיים שיבא.

ירושלים ● כלבו חמיצר, כיכר מנורה, טל. 02-226471
● המבורגר בע"מ, שמאי 15, טל. 02-234785
● ציון לוי, מוצרי טיראן 11, טל. 02-230077
קרית־אתא ● צבי גולדשטיין, זבולון 7, טל. 04-720075
● בקלבויים, העצמאות 34, טל. 04-720341
חיפה ● גליקמן, המגינים 48, טל. 04-521202-3
נצרת ● אברהים סרוגי, בשוק ליד בנק ברקליס.
נהריה ● לברמן, בלפור 18, טל. 04-920004
רמת־גן ● בפשקוביץ בב, ז'בוטינסקי 70, טל. 03-721894
תל־אביב ● מוצרי־שרין, לילינבלום 48, טל. 03-621181
חדרה ● מרכז התרופות, הרברט סמואל 66, טל. 063-28808
ראשון לציון ● דיור אלפיים, הרצל 47, טל. 03-949318

דרוש שטח
של 300 - 350 מ"ר
לבית מלאכה
לתיקון מכונות משרדיות, למעבדה אלקטרונית ולמחסן, עם חשמל ● עדיף אזור רח' המסגר, יצחק שדה — ריב"ל, תל־אביב.
נא לצלצל לגב' צילה, טלפון 5־37994, ת"א.

מעילי עור „תמי"
חיסול המלאי
מעילי עור נשים — 490 ל"י
ז'קטים עור נשים וגברים — 350 ל"י
שינקין 83, תל־אביב, טלפון: 282465
פתוח מ־7 בבוקר עד 7 בערב.

רבנים רפורמים בארה"ב דנים ב„מהפכת המין"

דעות יוצאות־דופן בעיקבות שאלת סטודנט יהודי

מאת **מנחם ברש**

מהו היחס של הרבנים אל המהפכה המינית, המתחוללת לעינינו בדורנו? מה הם חושבים על קיום יחסי־מין לפני הנישואין ומחוץ למסגרתם החוקית, המקובלת?

תתפלאו אולי לשמוע: אצל רבים מהם היחס הוא חיובי בהחלט. יש לדאוג אולי יותר לחיזוק מוסד הנישואין, הנתון בסכנה רצינית, אך אין כל רע בסיפוק היצר המיני של צעירים גם לפני נישואיהם — אמרו רבנים.

- „אני מסכים שמגע מיני לפני הנישואין אינו בהכרח בלתי־מוסרי, כשם שהמין בנישואין אינו חייב בהכרח להיות מוסרי";
- „מנהיגי־הדת צריכים להדול מן התפקיד האנטי־מיני שלהם";
- „אין לדכא את היצר המיני ואין להסליד";
- „החופש המיני הוא אידיאל, אם כי רבים אינם מסוגלים לו מבחינה רגשית";
- „רבנים ליברליים אינם מצפים עוד לבתולים אצל זוגות שהם משיאים. וספק אם אפילו רבנים אורתודוכסיים ביפינו יכוליב לצפות לכך";
- יש להתייחס בהבנה אל הנוער ואל צרכיו הנופשיים".

אלה הם רק מקצת מן הרעיונות בענייני מין, שאישים המתעטפים באיצטלה של רבנות נתנו להם ביטוי.

הירגעו נא: המדובר כאן ברבנים רפורמיים באמריקה. לרבני ישראל, כפי שאנו מכירים אותם, הן במדינת־ישראל והן בתפוצות, דעות אחרות, בעיות אחרות, דאגות אחרות.

כל העניין התחיל בשאלה ותשובה, כמעט לפי הנוסח המסורתי בספרות הרבנית. סטודנט צעיר, תלמיד בקולג', קרא תגר על נורמות־השוכר ה„מיושנות" בענייני מין, ותבע גישה חדשה, כתאימה לרוח הזמן ולצורכי הנוער, העומד על פרשת דרכים וחותה לנתיבות־עולם. הוא קרא לנותיגים הרוחניים, לרבנים, לתת את הדעת לבעייה רצינית זו ולקבוע נורמות חדשות, שהנוער יסכים להן ויוכל לחיות איתן. כתב־העת הרוסטרמי פירסם את דברי הצעיר. ואף העבירם במיוחד אל כמה וכמה רבנים, שהיו ידועים כמתעניינים בנושא. תשובותיהם לא איחרו לבוא, וכאמור זכו להד חזק ברחבי ארצות־הברית. יגד לישראל הגיעו.

צחוק סלתני

אני — כתב אותו סטודנט צעיר — אינני סבור שהמין כהווה בעייה של מוסר. יש שאלות מוסריות, המתעוררות בקשר למין, כמו בהקשר לעניינים אחרים. להכאיב לאדם אחר הרי זה מעשה לא־מוסרי; אבל כאשר שני אנשים מבוגרים מחליטים מרצונם הטוב ובהסכמתם המלאה לקיים יחסי־מין ביניהם — אין כאן כל בעייה של מוסר. יחסי מין יכולים להיות „מהורים" ומוסריים מתוך לנישואין, כשם שהם יכולים להיות בלתי־מוסריים אף בין בעל ואשתו.

המנהגים הדתיים — טען עוד אותו צעיר — חייבים להודות ביושר כי „התקן הישן", זה המצפה לבתולים בנישואין — אינני עוד. גורמה לכך „הגלולה" המפורסמת, אך לא רק היא. היום מעטים הצעירים שידונו לכף הובה את בן־הזוג או בת־הזוג, שקיימו יחסי־מין עם אחרים לפני נישואיהם. ואם הצעירים אינם מצפים לבתולים בעת הנישואין, מה טעם צריכים המנהיגים הדתיים לדרוש זאת?

התקנון המיני של ההלכה היהודית — טען הצעיר עוד — אינו „יופס" עוד. אפילו צעירים אורתודוכסיים רבים מתלמים כמונו. הם יכולים לשמור שבת וכשרות, אך קשה להם לקיים את כל המצווה בענייני מין. לרוב הצעירים הלא־אורתודוכסים אין אפילו צל של מושג בדיני התתנהגות המינית לפי ההלכה. וכשמספרים להם — מעורר בהם הדבר צחוק סלתני או חלחלה.

אותו צעיר ידע אפילו לנסח כמה כללים ל„שולחן ערוך חדש" בענייני מין. ואלה תמצותיו:

- התנהגות מינית חייבת להיות מבוססת על יושר ותום־לב של שני בני הזוג;
- זימה הוא דבר משפיל ומחליא;
- יחסי־מין נוררים אומנם התחייבות מסויימת של שני אנשים. אך לא התחייבות מוחלטת או נחרצת. אין לאלץ איש לנישואין „באיום הרובה בגלל נערה שהולל כבודה";
- אין לעשות איש מבין שני בני־הזוג מכשיר או מושא. תמיד יש לראות בו יצור־אנוש, שחשיבות עליונה נודעת לרווחתו ולרגשותיו;
- עם כל החופש המיני, אין יחסי־מין צריכים להיות מטרה סופית, כי אם אמצעי להשגת מטרות חשובות יותר.

פתחים ישנים

אינני יודע — מסיים הצעיר את מכתבו — אם מערכת זו של קווי־הדרכה ניתן לראותה כ„יהודית" ואם יש בה כדי להשפיע לטובה על התנהגות הצעירים היהודים, אבל היא במראי הגיונית יותר ומוסרית יותר מן התקן הישן, המבוסס על ההלכה מלפני דורות רבים.

ההיענות של הרבים הנשאלים היתה ערה ביותר. אחד, המשמש גם פרופסור להורת המוסר והחברתי באוניברסיטה אמריקנית מפורסמת, היסס אומנם מאוד בכל הנוגע ל„חופש מיני" מוחלט. אך הודה כי מנהיגי הדת „צריכים לחדול מן התפקיד האנטי־מיני, שהם ממלאים כיום. המעונן בפתחים ישנים, ולרכז את מאמציהם בחיזוק מוסד הנישואין. הוא אפילו מסכים שיש מקום לבדוק את הצעתה של מרגרט מיד ל„נישואין דו־שלביים". כאשר בשלב הראשון מכירים בני הזוג איש את רעותו ורוכשים נסיון מיני, ורק בשלב השני באים הנישואין החוקיים. הוא סבור שבדרך זו ניתן למנוע הרבה מיקרים של גירושין, שהם בלתי־מוסריים הרבה יותר ממעשי־פריצות, מהתקשרויות חולפות ואפילו כביאות.

ראבי אחר, פרופסור לפדגוגיה־הדת ומתרגם כתבי מרטין בובר לאנגלית, כתב בכל גילוי הלב: אני מסכים שמגע מיני לפני הנישואין אינו בהכרח בלתי־מוסרי ושהמין בנישואין חייב בהכרח להיות מוסרי. התקן הישן, שדרש בתולים לפני הנישואין, כמעט אין מכבדים אותו אפילו להלכה. ובוודאי לא למעשה. ואיש אינו סבור כי אותו תקן מיושן יזכה לתסכמת הצעירים בעתיד הנראה לעין. עם זאת, יוצא הראבי הרצץ נגד ההפקרות המינית, שפשתה בקרב הנוער האמריקני.

מאראדוקס: כומר נוצרי, ששותף בדיון, נהלך להגן על „התקן הישן" של ההלכה היהודית ועל מוסרי־המין היהודי. כל הצרה, כותב אותו כומר, שצעירי דורנו התקיעלו מקרבי דת, ומשום כך גם שהמוסר בתחום המין. לא כל ההנחיות והמסורות נכשו, לדבריו, את „התקן" של בתולים לפני הנישואין, והוא שוכנע שלעתיד לבוא ירבו יותר ויותר צעירים לדקדיש תשומת לב למשמעות הסגולית שביחסי מין. הוא נסלוג בשבחם של דיני־האישות היהודיים, הנוגעים בצניעותם ובטהרתם.

גזירות וחרמות

ראבי אחר סבור, שהיהדות חייבת להתרכז בקשבצות של יחסי־מין לא רק במסגרת הנישואין אלא גם לפני הנישואין. ניהסי מין בתוכה. איסור גמור, גזירות וחרמות אינם עולים בקנה אחד עם רוח הזמן והתנהגות הנוער. כיום אין עוד תוקף לאיסורים רבים בתחום המין, והרבנים חייבים לבדוק אותם מחדש לאור היחם של היהודים בני דורנו.

כמה ראביים יצאו להגן באומץ רב על דיני האישות היהודים ועל הצניעות שאפיינה את המשפחה היהודית בדורות קודמים. הם אמרו בין היתר:

האתיקה המינית של היהדות מבטיחה יותר אושר לזוג הצעיר מחיי־מין חופשיים, הנוכלים בהפקרות ובהיסר כל התחשבות בזולת, שלא בגלל כל אזהרות. אין היהדות פוסלת חיי־מין, אך בתנאי שהם מסודרים במסגרת הנישואין, ועתנהלים ביושר ובטהרה. המגע המיני צריך להיות התגשמות חסויות של שאיפות בני אנשים, שמכל ההכרעות השהרות והתברר להם שהם מתאימים להיות בעל ואשה.

אומרים כי „התקן הישן" בענייני מין נוסס. אולי יש כאן משום ליקוי מאוחר בתחום חשוב בחיינו. אנו משוכנעים, כי לא יארכו הימים, ותיקונים המולים יותר שוב יהיו מקובלים ומכובדים כדברים שבאופנה. תורת היהודים בתחום חיי המין, הנישואין והמשפחה — סופה לנצח.

שלטונות מס־הכנסה מתחילים לחפש „מתחת לשולחן"

שיטת ההטבות הסמויות, הנהוגה במיפעלים רבים בארץ והמהווה תוספת נטו למשכורת הגלוייה, הועלתה „על הכוונת"

מאת **אריה אבנרי**

אנשי נציבות מס־הכנסה הורגלו במרוצת שנות־עבודתם להופעות חריגות למיניהן, שבמרתן היתה לעקוף את חוקי המס, ולהגדיל את הכנסותיהם הנסמויות של העובדים הבכירים מעבר לרישומים ולדיווחים. אבל הגילויים, שנמצאו במהלך הבדיקות שנעשו בשבועות האחרונים באוניברסיטה העברית בירושלים, היו מעל ומעבר־למקובל, והגיעו לעיתים למצב של גיחוך. כך, למשל, התברר שאלמנתו של פרופסור שנפטר לפני כמה שנים, קיבלה לאחר מותו, במסגרת הסידורים הכספיים, החזר הוצאות־רכב עבור שנים, שבעלה המנוח לא יכול היה לנהוג במכונית, מאחר שעבר לעולם שכולו טוב.

סיפר השבוע אחד החוקרים הבכירים של נציבות מס־הכנסה: „פרופסורים מכובדים, אשר קיבלו משלטונות האוניברסיטה סכומים עצומים, שהסתכמו ב־10 אלפים ל"י ויותר במסגרת של הפרשים עבור סעיפים שונים. באו ואמרו לנו, שמצפונם מעיק עליהם מאחר שהם רואים סתירה בין הסכום למדיניות כלכלית ומבוקרת לבין תשלומי־השכר המופרזים, העומדים בניגוד להוראות הממשלה. הם הבינו ש־אנחנו לא נעלים עין, ונדרוש מהם תשלומי מס־הכנסה, כנדרש בחוק".

האוניברסיטה העברית בירושלים עקפה, כפי שמסתבר, את הנחיות משרד־האוצר, שהעניקו למרציה ולעובדי־המחקר שלה תוספות־שכר „מתחת לשולחן" במיסגרת של הטבות חוקיות כביכול. כך למשל שילמה האוניברסיטה תוספת־מחקר מבלי שנוכה מהם שיעור המס הקבוע בחוק; לחלק מהמרצים ניתנו הלוואות דחויות ל־משך 30 שנה בריבית שני אחוז — דבר המהווה הכנסה סמוייה לכל הדעות; ו־הוגדלו הוצאות הרכב, כולל למרצים ש־אינם בעלי רכב.

סערה ציבורית

סגן נציב מס־הכנסה, מר אביטל דובנוב, הממונה בתוקף תפקידו על הגבייה והד־ניכויים, אומר בהקשר לכך: „גילינו, בין היתר, תשלום דמי־חבר לאגודות שונות ולקרנות בסכומים החורגים מעל המשוער. ההפרשים, ששולמו בחודש יולי לתקופה שמאפריל 72, היו מעל ומעבר לפרופורציה המקובלת. ולא נותר לנו אלא להתייחס לעניין במלוא החומרה".

האוניברסיטה העברית אינה המוסד ה־אקדמי היחיד, שחרג מהסדרים המקובלים ומהנחיות הממשלה בכל הנוגע לתשלומי שכר למרצים ולעובדים בכירים. בדיקת יסודית של שלטונות מס־הכנסה העלתה, כי בחוץ־הסדר הגבוהים במדינה, הסובלים מ־גירעונות כספיים כבדים ומפעילים לחצים על הממשלה לכיסוי גירעונות אלה, נוהגים לשלם כספים „מתחת לשולחן". רק לפני כמה חודשים התעוררה סערת ציבורית, כאשר פורסם ברבים כי פרופסורים מסויימים משתכרים למעלה מ־10 אלפים לירות לחודש ברוטו.

נראה, איפוא, כי להבא תשקול הממשלה היטב ותבחן בשבע עיניים את סעיפי ה־הוצאות, כאשר תדון בבקשות דומות.

לאמיתו של דבר, החליטו שלטונות מס־הכנסה כבר בראשית שנה זו לפקוח עין על שורה של הטבות, שמשלמים מוסדות ציבור וגופים פרטיים לעובדיהם הבכירים והוותיקים, במטרה להגדיל את סכומי הנטו, שהם מביאים בכל חודש לבתיהם. חוקרי מס־הכנסה „התלבשו" בעיקר על הבנקים, לאחר שהתברר כי משכורותיהם של עוב־דים בכירים בהם כלולות שני חלקים —

אביטל דובנוב

„אינו משלים את עצמנו"

המשכורת הרשמית, הגלויה והחטבות הסמויות.

הטבות אלה התחבאו בכמה צורות, והן הלוואות עומדות, שאינן אלא הכנסות כספיות נקיות ממס, הטבות הרכב כסף; הלוואות בריבית נמוכה מאוד לתקופה ממושכת; בונוסים למיניהם במסגרת חלוקת רווחים, וכיוצא באלה.

אנשי מס־הכנסה אמרו להנהלות הבנקים, כי אין הם מתנגדים לכך שעובד בכיר אחד יסתיר מרעהו את הכנסותיו בפועל — הגלויות והסמויות — אך הם עומדים על־כך שיקבלו דיווח מדוייק. אף־על־פי־כן, התברר כי הבנקים אינם „מתרגשים" במיקרים מסויימים מהנחיות מס־הכנסה. לפני זמן קצר, למשל, נמסר כי אחד הבנקים הגדולים נתן אפשרות לעובדיו לרכוש מניות שהוא הנפיק מתחת למחירי הבורסה, והיה מוכן אף להלוות להם סכומי־כסף בריבית נמוכה, כדי להקל עליהם את רכישת המניות הללו. כאשר פניתי השבוע אל אחד מראשי בנק זה כדי לקבל את תגובתו, השיב: „בהשוואה לבנקים האחרים, העובדים הבכירים שלנו מקופחים".

הטבות מסוג אחר קשורות להוצאות הרכב. כידוע, נקבע בהוראות החדשות, שפירסמה בזמנו נציבות מס־הכנסה, כי יש לשלם מיסים על הוצאות רכב שלא הוצאו לצרכי עבודה. ואומנם, החלה הקפדה מירבית בנושא זה. בעלי־הרכב עצמם נתבקשו על־ידי מעבידיהם לספק קבלות העולות בשליש על הסכומים שהם מקבלים (במילים אחרות עובד מקבל רק שני שלישים תמורת הסכום הכולל של קבלות הרכב שהוא מגיש). אם מעוניין המיפעל להגדיל לעובד את הוצאות־הרכב, מוטל עליו לגלם סכום גדול יותר, ולהעבירו לרשות מס־הכנסה. בדיקות שנערכו בחודשים האחרונים בשורה של מיפעלים ומוסדות־ציבור העלו כי חלקם נהג להערים על שלטונות מס־הכנסה בעת הדיווח על תשלום הוצאות הרכב לעובדים. באחרונה החליטו שלטונות מס־הכנסה לנקוט אמצעים משפטיים נגד אחדים מהמוסדות הללו. למוסדות ולמפעלים אחרים מסוגם של „אל־על", התעשייה האווירית, „תדיראן" ועוד הוחזרו שמותיהם, תוך דחיית עירעוריה על קביעת מס־הכנסה לגבי תשלום הוצאות הרכב. אנשי מס־הכנסה טוענים, כי סעיף אחזקת הרכב הפך לאחת ההטבות הבולטות ביותר. ובאמצעותו משולמים עדיין לרבבות עובדים סכומים מעבר למשכורותיהם וללא כל יחס למידת ניצול הרכב לצורכי העבוד בפועל.

נושא זה נמצאה עתה בטיפול שוטף. ו־אנשי מס־הכנסה תולים תקוות בחוק החדש, אשר יכלול הוצאה זו במיסגרת הכנסות החייבות מס, ויאפשר מעקב מדוייק יותר אחר הוצאות הרכב.

הטבה מסוג אחר היא ההשתלמות. סוד גלוי הוא, שמוסדות שונים הפכו כבר מזמן את נסיעת ההשתלמות לנסיעת־פרס או לתמורה על עבודה קשה, או להטבה. אומר על־כן סגן נציב מס־הכנסה, אביטל דובנוב: „אפשר היה לפתוח חברת נסיעות לאומית, שתטפל בכל אותם רבבות עובדים. הנוס־לחו"ל על־חשבון ההשתלמות כשבכיסיהם מענקי־השתלמות המשמשים לצורכי ב־לויים ורכישת מתנות מחו"ל. אפשר אפילו לשלוח את המשתלמים בקבוצות מאורג־ובטיסות קבוצתיות. אף אחד מהם לא יח־מיין את ההשתלמות בחו"ל".

אין תימה, איפוא, ששלטונות מס־הכנסה העבירו באחרונה הנחייה קפדנית לקרנות־ההשתלמות, המחייבת אותן לוודא מראש ולהקפיד שכל נסיעת־השתלמות תהיה ל־מטרה זו הלכה למעשה, שאם לא כן היא תיחשב כתשלום שכר החייב במס. טעות היא, כמובן, להניח שההוראה נשמרת כל־שונה, ומרובים עדיין המיקרים החריגים. שבהם מתכוונת נציבות מס־הכנסה לטפל בקרוב באמצעות צוותים מתוגברים של עובדים, שגויסו במסגרת העמקת הגבייה והגברת המעקב והקיפוח אחרי העלמות־מס ומתחת לשולחן.

סוג אחר של הטבות קשור בספרות מקצועית. מתברר, כי עובדים בעבודות פי־זיות, הזוכים למענקי ספרות מקצועית, ש־משמשים כמובן למטרות שונות בתכלית. ללא קושי ניתן לגייס קבלות מתאימות על רכישת מתנות לילדים, ספרות יפה, עתו־נים וסיגריות בחנויות־ספרים למיניהן. ו־להעבירן למס־הכנסה כקבלות רשמיות ש־ניתנו כביכול עבור רכישת ספרות מקצו־עית. אנשי מס־הכנסה טוענים, כי עמדתה של הסתדרות בנושא זה היא תמוהה, שכן היא נתנה את ידה לכמות הסכמי־עבודה בסקטורים שונים, כגון פועלי הנמלים ו־פועלים בלתי מקצועיים בענפים אחרים, הזוכים להטבה זו, שמשמעותה תשלום נטו, הפטור ממס־הכנסה. בנושא זה צפוי בקרוב מאבק במסגרת תחיכות בין משרד־האוצר וההסתדרות על גובה הסכום הפטור ממס בסעיף הנדון.

חשמל ללא תשלום

יש גם הטבות נוספות: דמי הבראה, אחזקת טלפון, תוספת ערבה, תוספת שרת, ביגוד תלושים שווי כסף לרכישת מוצרים בסופרמרקטים וכיוצא באלה. מעבידים שו־נים מצאו דרכים להשתמש בהטבות אלה כדי להגדיל את תשלומי הנטו שהם משל־מים לעובדיהם, בניגוד להנחיות מס־הכנסה. עתה מתכוונים חוקרי מס־הכנסה לערוך ביקורות־פתע, כדי לחסל את התופעה.

ההטבות הניתנות לעובדים במיפעלים מסויימים אף הן אינן לרוחם של שלטונות מס־הכנסה. המדובר הוא, למשל, בבני משפחותיהם של חברי הקאומרטיבים לתח־בורה ציבורית, הזוכים לנסיעות־חינם; ב־עובדי חברת־החשמל, המקבלים זכות לאלפי קילוואט חשמל ללא תשלום; למורים ה־מקבלים טלפונים חינם; לעובדי מיפעלים מסויימים המקבלים כמויות גדולות של מוצרים, שאותם הם מוכרים והופכים לכסף נקי הפטור ממס־הכנסה. ועוד ועוד. לעובדים אלה צפויות ידיעות לא־משמחות בעתיד הקרוב ביותר.

סעיף האירוח מהווה עדיין נושא לדיו־נים סוערים בנציבות מס־הכנסה. בזמנו נקבעו אומנם הגבלות, הקובעות כי יוכרו רק הוצאות־אירוח של אורחים מחו"ל או במיסעדה במקומות־העבודה. וכן הוצאות אש"ל בעת נסיעה מחוץ לעיר במרחק ה־עולה על 15 ק"מ. אלא שהתברר עד־מהרה, כי נמצאו דרכים „מתוחכמות" לעקוף הנו־יות אלו. בין היתר התברר, כי עובדים רבים נהגו להחליף ביניהם קבלות של מיסעדות. כאשר עובד במיפעל תל־אביבי, המתגורר בתל־אביב, קיבל קבלות ממיסע־דות ירושלמיות או חיפניות, ושיגר המורחק קבלות של מיסעדות תל־אביביות לעובדים ירושלמים וחיפנים.

מסכם סגן נציב מס־הכנסה: „אינני מש־לים את עצמנו, שנצליח לחסל את כל שיטת ההטבות הסמויות. אבל בכוונתנו להביא לידי כך שמנהלי מוסדות ומיפעלים יחשבו פעמיים לפני שיבחרו להוליך אותנו שולל בעתיד, יתברר להם שהדבר אינו כדאי".

מכונית זו יכולה להיות שלך

פיג'ו 104
המכונית בעלת 4 הדלתות הקצרה ביותר באירופה

954 סמ"ק·הנעה קדמית·4 דלתות·
אורך: 3,58 מטר·קלה לתמרון ולחניה·
בטוחה,נוחה ומהודרת·
וחסכונית: 17,25 ק"מ לליטר ב־80 קמ"ש

מכונית זו תוגרל במבצע פרסים ענק של

הלוח הכפול

פרסם בלוח הכפול
ותשתתף גם אתה בהגרלת הפרסים הגדולה

מכרות נחושת תמנע בע"מ

מכרז מכירה מס' 19/74

מוצעים בזה למכירה כלי חרכב המפורטים דלהלן: —

	סוג	תוצר	שנת ייצור	מס' רשום	דגם
1.	משאית משטח + מיכל מים	F.W.D.	1958	61—209	ג'יין דיל (לפרוק)
2.	פרטי — רכב שדה	ווילייס	1968	251—287	CJ-5
3.	פרטי — רגיל	רנו	1971	289—298	R-6
4.	פרטי — רגיל	רנו	1972	307—507	L-4
5.	פרטי — רגיל	פורד	1973	314—024	אסקורט
6.	משאית רגילה	דודג'	1967	115—677	D-300
7.	טנדר — קבינה כפולה	דודג'	1970	126—424	D-200
8.	קומנדקר	דודג'	1970	125—345	WM-300
9.	קומנדקר	דודג'	1970	125—451	WM-300
10.	טנדר	פז'ו	1972	136—045	404

את כלי הרכב הנ"ל ניתן לראות בחצר משרדי החברה ברח' ט' מס' 2 הקריה, תל־אביב, בכל יום מלבד שבת, בין השעות 08.00—14.00, עד למועד סגירת המכרז שחינו יום ב', 26.8.74, שעה 13.00.

הסברים, הבהרות, טופס הצעת מפרט ונספחים ביחס לכלי הרכב הנ"ל ולתנאי המכרז, ניתן לקבל בכתובת הנ"ל.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

נפלנו על הראש

60% הנחה

במבצע מיוחד לחיסול בגדי הקיץ — 5 ימים בלבד
נצלי ההזדמנות ותהני

שמלות מיני	25.— ל"י
מכנסי גברדין	49.— ל"י
(גזרת מתרחבת)	
מכנסים ארוכים	10.— ל"י
חולצות בד הודי	25.— ל"י
חליפות מכנסיים	39.— ל"י
שמלות מקסי	69.— ל"י
חליפות מכנסי מקסי	99.— ל"י
שמלות תריון	45.— ל"י
טוניקות תריון	39.— ל"י
שמלות קצרות לערב	75.— ל"י

— הכמות מוגבלת —
המכירה מ־9.00 בבוקר עד 7 בערב

בוטיק מירה

מיטב האופנה לצעירות
תל־אביב, אלנבי 80 (פינת דמב"ס)

בהזדמנות בערד
למכירה
עסק משגשג יחיד במקום — מאפיה (קונדיטוריה)
ליצור עוגות
לפנות טלפון 057—97979
אזור מלאכה ותעשיה
זעירה ערד.

הכל בכל בלוח
בלוח הכפול

דירת 2½-3 חדרים
בצפון תל־אביב
מרוהטת יפה, בשכירות
לתקופה קצרה של 2 חדשים — ספטמבר־אוקטובר
מחפש מוסד צבורי
המעוניינים נא לפנות אל טל. 220484 בין השעות 8.30—12.00

המועדון הנבחר 1974
דיסקוטק כריש ברמלה

פתוח ערב ערב פרט ליום א'

הערב, יום ו' 23.8
יופיע
כוכב הזמר הבין־לאומי
בהופעה חד פעמית
ברמלה
* ג'ו דולן
* לויטרוס
* להקת החדים

מוצ"ש 24.8
יופיעו
* עוזי פוקס
* טריפונס
* להקת החדים

יום ב' 26.8
ערב ג'ז
עם:
ג'ימי לויד
ותזמורת ג'ז

יום ג' 27.8
ערב מיוחד לחובבי מוסיקה יוונית
עם הזמרים:
* טריפונס
* ציונידיס

יום ד' 28.8
מופע בין־לאומי מיוחד מחו"ל

יום ה' 29.8
ערב תיאטרון לתיכוניסטים

בריכת הנשיאים
במלון
פאן אמריקן
בבת־ים
מזמינים אתכם ביום שישי, 23.8.74
לערב ריקודים
בבריכה האינטימית של המלון לצלילי
תזמורת האלמוגים
עם הזמרים
* משה נוי
* אודי שפילמן
בתכנית האמנותית
כוכב הזמר
בועז שרעבי
והגדרן **צחי נרי**
הקפטריה פתוחה לרשות הקהל
לחיילים במדים — הנחה

קרן תל־אביב לספרות ולאמנות „צלילי גן" אמנות לעם ת"א—יפו מיסודן של עירית ת"א—יפו והאגודה לקידום אמנות לעם

גן התקוה (שכונת התקוה נוה צה"ל)

מוצ"ש 24.8.74 בשעה 8.30 בערב

- ★ סדנת תיאטרון שכונת התקוה
  קטעים מההצגה החדשה „אהבה ראשונה"
- ★ להקת פקוד המרכז בתכניתה החדשה „זוהי רק ההתחלה"

מנחה: מני פאר

כניסה חופשית!

חופשה עם אנגלית
בבית הארחה כפר בלום

שהיה של שבוע בתנאי פנסיון מלא
עם חצי יום אנגלית — ללא תוספת מחיר
מ־27.8—3.9

המחיר: 80 ל"י לאיש ליום (אפשרות השתתפות משפחתית)

במקום אויר צח, בריכת שחיה אולימפית, מגרשי טניס (תעודת כשרות). נצל את חופשתך לקידום אישי ע"י שיפור ורענון האנגלית המדוברת.

הרשמה ישירות בבית ההארחה (טל' 067-40468) או ע"י מכתב ומן דרך חברות הנופש השונות.

קורסים באנגלית במשך כל השנה

מתקיימים קורסים באנגלית ברמות שונות הנמשכים שבועיים או שלושה. פרטים על מחיר, תאריכים מדוייקים והרשמה אפשר לקבל ישירות בבית ההארחה.
משרד התיירות / המח' לעידוד תיירות פנים / וועדת התיירות הגליל העליון

נותרו רק 6 ימים!!

מכירה!!

מחירים חסרי תקדים
על כל מוצרי עבודות היד!

גובלנים מעל 800 דוגמאות **20%** הנחה

כריות – לרקמה עצמית – פחות **15%** הנחה

צמר לשטיחים - 89 אג' במקום 1,40 ל"י
לאריגה עצמית

חוטי D.M.C — במקום 60 אג' רק 50 אג'
אחילי פלסטיק וברזל — מ־10% עד 30% הנחה
גובלנים עם צמר „פרגון" מארה"ב — 10% הנחה

אמפיסל

בזמן של עליות מחירים אמפיסל מורידה מחירים!

תל־אביב: המלך ג'ורג' 62; אלנבי 98 אבן, הגליל 9, התחנה מרכזית.
ירושלים: יפו 43; המלך ג'ורג' 21
חיפה: הרצל 31.
באר־שבע: הרצל 66.
חולון: סוקולוב 66.
ראשון־לציון: רוטשילד 48.
רחובות: הרצל 194.
אשדוד: שבי ציון 127.
רעננה: אחוזה 109.
הרצליה: סוקולוב 16.
נתניה: בתט, תחנה מרכזית, ורחוב הרצל 7.
נהריה: ויצמן, הרצל 77.
★ באילת נפתחה סוכנות „אמפיסל" חדשה, במרכז התיירות החדש.

התאחדות
עולי ברית המועצות
פונה

לכל המפעלים, משרדים ומוסדות ציבור המפרסמים הצעות עבודה בעתונים העבריים היומיים להעביר את הצעות העבודה לפרסום חינם בחוברת בשפה הרוסית, המופיעה מדי שבוע, ומיועדת לעולים חדשים.

החוברת מוצאת לאור על ידי התאחדות עולי ברית המועצות, ומצורפת בקביעות לגליון יום ראשון של „נשה סטרונה".

נא להעביר המודעות במקביל לפירסומן בעתונים היומיים:

הכתובת:
התאחדות עולי בריה"מ, רח' הירקון 111, עבור דנה. טלפון 228132.

למכירה
דירת פאר בהרצליה
קומה ב' 4½ חדרים
ממבח מפואר יד ראשונה
מחיר: 270,000 לירות
כניסה מיידית
טלפון: בשעות העבודה: 227419, 228456 בשעות הערב: 445589, 757316

מחסן
בציקיפוסט בחיפה
בבנין של 500 מ"ר, גובה 6 מ' עם מים וחשמל עם משרד 70 מ' נוסף וחצר סגורה
מעונין לקבל הצעות
על בסיס שכר חדשי ופקדון לבטחון.
לפנות לת.ד. 4496 חיפה, למספר 52083.

איתן הבר

רעידת־אדמה ברחוב הפרסה

או: מיספר הערות בעניין האלוף אלי זעירא

אילמלא נפטר כבר לפני שנים הרבה, הייתי מציע לפראנץ קפקא לעקור מפראג לרחוב הפרסה בצהלה. כל מה שכתב בחייו, מחוויר לעומת העלילה הסוערת המתרגשת בימים אלה ברחוב השליו והמטופל בירק, בפרברי־הגנים של תל־אביב. איזו עלילה מרתקת: שכנים מציצים מאחורי הגדר, מצלמות מתקתקות בחשאי, מיספרי מכוניות צבאיות נרשמים בפנקסים, כנס־חירום של דיירים, טלפונים אנונימיים לחברי־הכנסת הנוגעים אל הדבר, תלונות, חקירות — ונזיפה, שהדיה מתגלגלים השבוע בכל רחבי ישראל ויחיה, קרוב לוודאי, נושא־שיחה מרכזי במסיבות ליל־השבת, בין הוויסקי לפיסטוק־חלאבי. איזה סיפור גדול! ממש לקוח מתוך־תוכו של אוצר הרכילות של השכונות בחנות־המכולת המקומית.

כל־כך הרבה נכתב ונאמר השבוע בפרשת האלוף אלי זעירא, עד כי דומה שאין מה להוסיף. למי שבכל־זאת החמיץ את סיפור הרכילות הגדול, הנה תקציר. כמקובל מימים־ימימה, בפירסום רומאנים זעירים בישראל: ראש אגף־המודיעין לשעבר, אלוף אלי זעירא, שיפץ את ביתו שבצהלה. זהו בית מרווח ונאה, שחיצוניותו מרשימה. אין פירוש הדבר שהשכנים האחרים ברחוב הזה מתגוררים בצריפונים אכולי־תולעים. בכל הערוכה של דיור לדוגמה יוצגו בתיהם מוצגים בשורה הראשונה. מוקד לקינאתו של מי שרוצה לקנא.

הקצין הקפדן

אלי זעירא איננו שייך לחבורה, שאפשר לטפוח לה על השכם ולשאוג מקצווי־אולם: „אהלן, מה נשמע ז'" אני לא בטוח שאפשר לספר בפניו בדיחה גסה. קפדן מאוד, אינטליגנטי מאוד, מופנם מאוד, רכש זעירא את דרגותיו ותפקידיו בצה"ל בעבודה קשה. אי־אפשר לומר עליו שהוא אדם נוח, ובוודאי אפשר למצוא כמה וכמה אנשים שיאמרו עליו שהוא „קר". אולי זה נכון ואולי לא. אני, למשל, לא הייתי מטיל עליו לכתוב את הספר „איך לרכוש ידידים והשפעה בחברה". הוא לא נראה בטקס חנוכת חנות־תמרוקים ולא גזר שום סרט בפתיחת בית־מלון. אשתו, מורה כבר עשרים שנה, לא פירנסה אפילו פעם אחת את טורי הרכילות של עתוני־הנשים. בסך הכל, אלי זעירא הוא איש מוכשר, שטעה טעות קשת־מנשוא ערב מלחמת־יום־הכיפורים, והוא משלם עליה את מלוא־המחיר.

מאבק השכנים

שכניו של האלוף זעירא ברחוב הפרסה בצהלה הם מחבורה שאפשר לפגוש אותם בדפי הספר „מי ומי בישראל": קצין־צבא בכיר לשעבר, שהוא בנו של מי שהיה קצין בכיר עוד יותר, אשר מנהל כבר כמה שנים מאבק קטנוני נגד האלוף זעירא בגלל בנייה של קיר בחצר; אשת קצין בכיר לשעבר, שהיתה בת־בית אצל משפחת זעירא, ומצאה אצלם סעד וניחומים בשעותיה הקשות ביותר, שלא לדבר על חגיגת הבר־מצווה של בנה הצעיר, שהתקיימה בגן ביתם של הזעיראים; קצין בכיר אחר, גם הוא לשעבר; עורך־דין ששירת תקופה ארוכה במילואים ויותר שמע על העניין משראה במו־עיניו. וכגן, אלה הם גיבורי העלילה.

פרק ב' של הרומן הזעיר: השכנים הללו עקבו משך תקופה מסויימת אחר הנעשה בחצר ביתו של האלוף זעירא, בין השאר במצלמות. כאנשי־מודיעין מעולים, העוקבים בשיטתיות אחר ראש אגף־המודיעין של צה"ל, אספו פרט לפרט עד שנראה היה להם שהתשבץ נתמלא במישבצות הריקות. עכשיו רק נותר להם לשלוח את התשבץ המלא כדי לזכות בפרס.

מטכ"ל השכנים בחר בחבר־הכנסת יוסי שריד ככתובת למשלוח התלונה. שריד, פעיל־יעיל בלשון הצבא, פגש בדיירים בכנס־חירום ולאחר שהשתכנע, שאכן יש אמת בטיעוניהם, שלח מכתב מפורט לראש הממשלה, מר יצחק רבין.

פרק ג' של הרומן הזעיר: רבין, החרד בכנות לתדמיתו של הצבא, מיהר להעביר את המכתב לשר הבטחון ושר הבטחון העביר לרמטכ"ל, אשר היה ראשון בחבורה שנהג כפי שצריך לנהוג: לקרוא לאיש ולשאול את פיו. השכנים המתלוננים, אפילו לא יוסי שריד, לא עשו כן. זעירא הציע למנות ועדת־חקירה לעניין זה, והתפקיד הבלתי־נעים הוטל על אלוף (מיל.) ישראל טל, ששמו מהלך בצה"ל כמי שמקפיד במצווה קלה כבחמורה. בתום החקירה החליטו הרמטכ"ל ושר־הבטחון שאין מקום לנקיטת אמצעים משפטיים. בזה לכאורה, היה צריך להסתיים העניין — אבל לא כך קרה. מישהו התערב, ולאחר לחצים כבדים הוחלט לנזוף באלוף זעירא.

יהיה זה לכבודם של השכנים ואלוף זעירא, אם יפסיקו את ריב־השפחים.

הקטעים הנבחרים

אילו נסתיימה בכך הפרשה, אפשר שרעידת־האדמה ברחוב הפרסה בצהלה לא היתה מזעזעת את מדינת ישראל. אבל החליט מי שהחליט שלא להותיר שריד ופליט מן האלוף, בצורה בלתי־הוגנת בהחלט, שראויה לדיון ולמשפט במועצת העתונות. החלו כלי־התיקשורת הממלכתיים לשדר משהו מגוחך ביותר: קטעים נבחרים מההאשמות נגד האלוף זעירא —, אשר נערכו בחלקן או במלואן על־ידי החוקר. כל זאת, בלי תגובה של האיש, אשר הועמד אל עמוד הקלון!

מאוחר בלילה ביקשו אמנם את תגובת האיש — אבל בינתיים אצה הידיעה מקצה הארץ עד קצה. מה גם שאלוף זעירא לא יכול להתגונן, בגלל ההגבלות החלות עליו בהיותו קצין צה"ל. אם אין זה לינץ' ציבורי ושפיכות־דמים, איך ניתן לכנות זאת?

מתוך ידיעות מה נאמר בעדויות בפני ועדת החקירה, אינני יכול לומר שאלוף אליהו זעירא נהג תמיד לפי כל כללי התקנות הכתובות והבלתי־כתובות. אף שהוכח כי לרוב התלונות — כמה, למשל, שעבדו בבית זעירא בתקופת מלחמת יום הכיפורים — אין שחר, הנה כי כן, העלתה החקירה שהיו חריגים מ„הנורמות המקובלות".

כיוון שפעמים אחדות נדרשתי לנושא זה בעיקבות התנהגות של קצינים אחרים, וסבור הייתי שיש לנהוג בעניינים אלה בכל חומר הדין, אין אני יכול לציין לשבח את האלוף זעירא על מה שעשה.

אבל...

ה„אבל" הזה הוא שצריך, למעשה, להיות נושא הכתבה הזאת. רק מחמת היריעה הקצרה שהועמדה לרשותי, לא אוכל להרחיב בפעם זו במה שראוי היה להרחבה, הסברה ופרשנות.

אין לכחד: ישראל של 1974 איננה אותה מדינה מושלמת שהיינו רוצים לחיות בה. ואולי אין מדינה כזו בנמצא? הפגמים בישראל 1974 רבים מכפי שהיינו רוצים שיהיו. הרבה מאוד ערכים נעלים, שעליהם חונכנו, אבדו במהלך הימים ובמרוצת השנים. אין אנו כה יפים, כפי שאנו ניבטים מעלוני־התעמולה הצבעוניים של משרד־התיירות.

הנהג והגברת

השתנו ערכים גם בצבא. בין השאר, וכבר דובר ונכתב על כך לא מעט, גבר בשנים האחרונות עניין ניצול חיילים למטרות שבהחלט אינן מטרות הנצחון על צבאות ערב. אם איני טועה, החלה התופעה עוד בתחילת צה"ל. אבל המיקרים היו אז כה בודדים עד שהפכו למשל ולשנינה בצה"ל כולו. בצה"ל של שנות החמישים, כאשר הצבא היה מעין משפחה קטנה אחת, התלוצצו כולם על הנהג שמוביל בכל בוקר לקופת־חולים את הבדיקה של אשת מפקדו...

התופעה התחזקה, בעיקר, אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר מפקדים בכירים

(סוף בעמוד 18)

שולמית אלוני

עיסקה פסולה מעיקרה

שלטון מחייב פשרות. השאלה היא כמה, למה ועל מה. בימים אלה קראנו, שעסקני מפלגת העבודה פנו אל נציגי אגודת־ישראל לעשות עימם עיסקה. הבטיחו להם, כי בחוריהם לא יגויסו לצבא, את הבנות ישחררו משירות לאומי וימשיכו להזרים כספים לחינוך העצמאי של אגודה. תמורת אלה — יתבקשו חברי־הכנסת הנכבדים של המחנה התורתי שלא להצביע נגד הממשלה.

נכון, הבסיס הקואליציוני הוא צר. נכון, חברי־הכנסת של הקואליציה צריכים לעבוד קשה. נכון, שנוח יותר לנהל ממשלה, כאשר הרוב תמיד מובטח ומובטח בה קולות ובלא חשש לחריגים מבפנים.

ובכל זאת —

6000—9000 בחורים צעירים ובריאים בגיל גיוס משוחררים משירות בצבא. שתי הטיבות בימים של מחסור בכוח־אדם; ימים של גיוס מילואים מוגבר; בימים שלאחר מלחמת יום הכיפורים; בימים המחייבים חיזוק הצבא וחישול הכוחות.

כניעה לאיומים

עיסקות בין מפלגת העבודה לאגודת־ישראל אינן דבר חדש. ביוני 1947 הם איימו, כי ילכו לאו"ם להסגין נגד הקמת מדינה יהודית. בניגוד להחלטת המוסדות הם ניהלו משא־ומתן עם בווין, שר החוץ הבריטי דאז, על סרטיפיקטים; וכך נולד המיסמך הידוע כסטאטוס־קוו בענייני דת. מסתבר, שנבהלו מאיומיהם ונכנעו להם. היה זה הסיבוב הראשון, בו ניצחה אגודת־ישראל את המפלגות הציוניות.

אח"כ החל הסיפור של שיחרור בחורי־ישיבה. היה החורבן באירופה ועמו, כך אמרו, נחרבו הישיבות. היום הארץ והעולם היהודי מלאים בבני־תורה, בישיבות של אגודת־ישראל, בישיבות ה„הסדר", ובישיבות של חצרות ושל סתם אוהבי תורה — אך אברכי אגודת־ישראל עדיין פטורים משירות צבאי. תמורת שיחרור הבחורים באה תמיכה בכנסת. מפלגת העבודה המשיכה לשלוט ולגנוז את ה־מדינה. ותוך כך לטפח את התאבון לזכויות־יתר של אגודת־ישראל.

לרבים זכור הוויכוח על המימשל הצבאי. דעת־הקהל וכן חלקים באופוזיציה ובקואליציה סברו, שהגיע הזמן לבטל את המימשל הצבאי על ערביי ישראל. מפלגת העבודה, אשר למרבה הצער רק באיחור רב חשה את ההתפתחויות בדעת־הקהל, סברה שיש להתמיד בו. במקום ויכוח ענייני ושיכנוע — באה העיסקה. אגודת־ישראל קיבלה בנק והבריה הצביעו בעד המימשל הצבאי. הדבר לא הוסיף כבוד אף לא לאחד הצדדים בעיסקה.

כיום הבנק איננו — והמימשל איננו. המימשל הצבאי בוטל, כי לא היה צידוק להתמיד בו. הבנק של אגודת־ישראל איננו, כי הם היו מעוניינים בכסף ולא בבנק. קיבלו רשיון להקים בנק, אח"כ מכרו את הנכס בכסף מלא לאיזו קבוצה. הסוף ידוע. ב־14.1.73 פשט בנק „אגודת־ישראל" את הרגל. העיסקה התנהלו לא בדרך שצריכים היו להתנהל. הציבור שילם עבור העיסקה שנערכה בין מפלגת העבודה לבין אגודת־ישראל למען השגת קולותיהם של אלה.

הקלות והטבות

היום מתלהטים אנשי אגודת־ישראל יחד עם המפד"ל למען ארץ־ישראל שלמה. נוח להם להיות באופוזיציה. זה מגדיל את כוח המיקוח. אפשר יהיה על חשבון המדינה לקבל הקלות והטבות שסתם אזרחים לא נהנים מהן. שיחרור אלפי צעירים בריאים וחסונים, החיים בארץ זו, מחובת השירות בצבא. האם זו עיסקה לגיטימית? האם מותר להתפשר על כך? האם דמם של אלה סמוק מדם בני שאר יושבי הארץ? אנחנו — לצבא, למילואים, למשמר אזרחי; ואילו הם — להפגנות ולעצרות־עם ליד הכותל המערבי, להסתגרות בישיבות ולהפגנות אלימות למען שמירת שבת.

לממשלה יש בכנסת תמיכה של מינימום 61 קולות. לאופוזיציה יחד עם החזית־התורתית לא יותר מ־54 קולות. האם ביטרול 5 הקולות של המחנה התורתי, בתמורה לשיחרור אותם אלפי בחורים, יעלה את יוקרת הממשלה בעיני אזרחי המדינה? יוסיף לה כוח ואהדה ציבורית? האם העם יחליט, בבוא יום בחירות, כי עיסקה כזו מותרת בימים אלה?

הרי ממשלה זו תצטרך במוקדם או במאוחר ללכת לבחירות. ויש להניח כי במוקדם מאשר במאוחר. אם אומנם תעשה למען קידום משא־ומתן עם ירדן, כיצד תופיע בפני אותם אלפי בתי־אב שכללו את יקיריהם. כאשר תוסנה יבוא לה מ־עיסקה מוזרה זו עם אגודת־ישראל?

המלחמה האחרונה הוכיחה, שאפשר לעסוק בלימוד תורה ולמלא חובה אזרחית של שירות בצבא, מבלי שיגרע מכבוד התורה. תלמידי ישיבות ה„הסדר" הם ראיה חותכת שהדבר הוא בר־ביצוע. הם נתנו את חלקם. חבריהם לנשק וכן העם כולו קיבלם באהבה.

איזה צידוק יש לגדל בארץ זו אלפי צעירים פטורים מכל שירות והנהנים, נוסף לכך, מקיצבות גדולות מקופת הציבור?

האם אותם עסקנים שהכינו הסכם זה והתחייבות זו לאגודת־ישראל, תמורת תמיכתם בשלטון, סבורים שכך ראוי להשיג עוצמה ושלטון במדינה דמוקרטית? האם יוכלו, מרום שלטונם, לתבוע מצעירים שאינם אנשי אגודת־ישראל לתת עוד ועוד? ואם יתבעו — האם מצפונם לא ינקפם על כך?

מסחר בדמים

אני קובעת, שממשלה זו יכולה למלא את יעדיה ולתפקד בכונות בלא עיסקה זו. אני קובעת, שממשלה זו תיטיב למלא את יעדיה, אם תדרוש מאנשי אגודת־ישראל לארגן את צעיריה לשאת באחריות לבטחון החיים במדינה יחד עם שאר ישראל.

פעם היתה אגודת־ישראל אנטי־ציונית. אח"כ היתה לא־ציונית. כיום [illegible] מדברים על המדינה כעל מדינתם ונהנים מריבונותה. עסקניה מצאו כאן כלכלה ובית. למה לעודד צעיריה להשתמט מן הצבא בעיסקות בלתי־כשרות?

הגיעה השעה לשינוי. יש להתערב כי עיסקות הבלתי־כשרות ולתבוע מאנשי אגודת ישראל להצטרף אל המחנה של כלל אזרחי ישראל, החיים כאן בזכות הלוחמים.

השלטון מחייב פשרות וויתורים, אך העיסקה המוצעת לאגודת־ישראל איננה פשרה. היא עיוות עיקרון השוויון בפני החוק. היא עיוות בחלוקת הנטל. היא עיוות החיים הדמוקרטיים. היא עיסקה פסולה ואסורה מכל איסור.

הפניה של עסקני מפלגת העבודה לאגודת־ישראל הכוללת הבטחה לשחרר בחוריהם משירות למען האדרת השלטון היא צינית ואנטי־קונסטיטוציונית. הסכמת אגודת־ישראל להמשך שיחרור בחוריה מחובת הגנה על הנפש, תמורת תמיכה בממשלה, היא מיסחר בדמים. המדובר — לא בכסף מדובר, לא בבנק, אלא בחייהם של כלל ישראל, אשר הנטל עליהם גדל מיום ליום.

איפה ואיפה

חה"כ לורנץ וחה"כ פרוש, כיצד תוכלו לשאת עיניכם אל חיילי ישראל המגינים עליכם ושבזכותם אתם חיים?

עסקני מפלגת העבודה, החותמים על הסכמים מוזרים אלה למען שלטון ושלטון נוח, כיצד תשאו עיניכם אל [illegible]? כיצד תעברו בקיבוצים ובמושבים, בערי הארץ ובפרבריה, [illegible] אתם כוח מעיסקות של איפה ואיפה?

אני פונה לאנשי המחנה־התורתי, ביחוד לאנשי אגודת־ישראל, כי ישובו מן המסורת האנטי־ציונית שלהם, כי יפסיקו לפרוש מהמחנה. אין להם מולדת אחרת. זו ארצם וזה ביתם. הם מרבים לדבר על אחדות האומה ועל שלום האומה. אין אחדות בלא אחריות ובלא נשיאה בנטל. אין שלום ולא יהיה שלום בלא כושר הגנה. אל תעשו עיסקות, שיש בהם כדי להעליב בעיני רוב תושבי הארץ; ואל תתנו [illegible] והשוטרים לחייב בניכם למלא חובת שמירת הארץ והחיים.

אם מנהיגי־אמת הינכם, צאו אל שוחריכם וארגנו את ישיבותיכם כישיבות „הסדר" והסבירו לצעיריכם את חובתם. גאלו אותם מהגיטו אליו הכנסתם אותם בהסכמים ובסידורים של סחיטה פוליטית. בית־ישראל זקוק להם והגיע הזמן שהם יהיו שותפים ליסורי הגאולה.

ואשר להצבעתכם בכנסת: יעמוד לכם האל, שתנהגו בתבונה לטובת כלל ישראל בלא עמידות על המקח ובלא עשיית רווחים קלים. הימים הם קשים וכבר נאמר: „עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" — ואנו על נפשנו נלחמים.

פרופ' יוסף דן

הלקח הנשכח של יולי 1948

רק תמימות היא לחשוב שמדינות־ערב אכן רוצות לממש את זכויות ערביי ארץ־ישראל

בתשעה צורכי הבטחון של מדינת־ישראל נודע מקום נכבד לנקודת העבר, ובעיקר — לטראומות ולכשלונות של העבר. הטראומה הזכורה לנו ביותר בשעה זו היא, כמובן, ההפתעה של יום־הכיפורים, אשר נחושה החלטתנו שלא תחזור עוד. לקח נוסף שנלמד ממלחמה זו הוא, שאת אם הקווים טובים, ומבוצרים, צריך לחיות חיץ בין צבאות האוייב לכוחותינו, כדי לתת מידה של התרעה לנוכח כוונות התקפה.

ואולם המדיניות הבטחונית שלנו מונעת על־ידי טראומות רחוקות יותר, אך זכורות היטב: ערכה של רמת־הגולן לבטחונם של היישובים בעמקי הצפון; ערכה של שארם־א־שייך לבטחון השיט הישראלי במיצרי אילת; הספיקות העמוקים לגבי ערכם של בטחונות בינלאומיים וערבויות, ולגבי כוחם של משקיפי־או"ם, וכיוצא באלה. אחד הלקחים העמוקים והזכורים היטב הוא חלקה המר של חודשי פברואר־מרס 1948, כאשר היישוב היהודי עמד בפני שואה בגלל ניתוק דרכי התחבורה ובידודם של יישובים רבים; מאז הקפידה המדינה על יישוב הארץ בגושים צפופים ורצופים, תוך הבטחת דרכי־התחבורה הראשיות.

ואולם נראה שאחת הפרשיות המרכזיות בתולדות מלחמת ישראל לא זכתה לתשומת־הלב הראוייה, למרות שההתפתחויות בשבועות האחרונים צריכות היו להעלות את זכרה. הכוונה היא לתקופת ה„הפוגה הראשונה", שנתקבלה ביוזמת המתווך דאז, הרוזן ברנדוט, תקופה של שלושים יום ביוני־יולי 1948. דומה שראוי להזכיר מה קרה אז, ואולי ללמוד לקח מכך לגבי ההווה ולגבי העתיד.

*

ב־15 במאי פתחו מדינות־ערב בהתקפות כלליות על ישראל בת־יומה, מתוך בטחון כי המלחמה תארך ימים ספורים, ולאחריה יימחה זכר היישוב היהודי מן הארץ. השבועות הבאים היו מן הקשים ביותר, ואולי הקשים ביותר, שידע היישוב היהודי בארץ מעולם.

הפלישה נפתחה בתרועה לעזרתו, כאשר עבדאללה, אמיר עבר־הירדן, הודיע על כיבוש ירושלים בידי כוחות הלגיון שלו. בעיקבותיו באו המצרים, אשר פלשו בשתי זרועות — האחת לאורך שפלת החוף, בכיוון תל־אביב, והשניה — דרך באר־שבע, חברון, בואכה ירושלים, ועד רמת־רחל. הסורים הגיעו לשערי דגניה, הלבנונים חדרו לגליל העליון, והירדנים כיתרו את ירושלים והתבצרו בלטרון. במאמץ עליון עלה בידי כוחות צה"ל המתארגנים לעצור את התקפותיהם של הצבאות הסדירים הללו. המצרים נעצרו ליד אשדוד, רמת־רחל נכבשה מחדש לאחר קרבות מרים. הסורים נבלמו כאשר [illegible] ובעמקים אחרים מעבר לגבול המנדטורי [illegible] לא הוסר בקרב הכרעה אלא נמצאה דרך עקיפה, שלוחה [illegible] שעה שביל־עפר סלעי ומשובש. במצב זה הסכימו ממשלות ערב להפוגה של שלושים יום, לאחר שנתברר להם, כי לא יוכלו במוקדם לחסל את מדינת־ישראל הצעירה.

למרות הפרות משניות־במעלה, נשמרה הפוגה זו בדרך־כלל, ובהיותה בתוקף לא חל שינוי בעמדתם הגיאוגראפית של הצדדים. ואולם לא היה זה סוד, כי ישראל ניצלה תקופה זו להצטיידות ולהתארגנות בקצב מואץ. כל משקיף נבון יכול היה לראות שמה שלא הצליחו הערבים להשיג באמצע חודש מאי, בוודאי לא יצליחו להשיג בסוף חודש יולי. למרות זאת, ישראל היא שהודתה כי ההפוגה תימשך, ואילו מדינות־ערב סירבו לקבל את היוזמה של ברנדוט להאריך את ההפוגה, וחידשו את המלחמה. או אז באו „עשרת הימים" הידועים, בהם נחלו צבאות ערב, ובייחוד המצרים והירדנים, מפלה קשה, והחלה ה„הפוגה השנייה".

*

מדוע סירבו הערבים להמשיך את ההפוגה? הטעם הוא פשוט: הם חששו מייצובו של „סטאטוס־קוו", ובעיקר קו־החזית של ישראל. ואולם איזו מדינת־ישראל היתה זו? ירושלים היתה נצורה, ורק שביל צר הוליך אליה; הגליל כולו היה בידיהם, ורק יישובים בודדים היו בגוש. הנגב כולו על דרום הארץ, ואף הם היו מנותקים כמעט לגמרי. השטחים שבהם שלטה מדינת־ישראל באותה שעה, לא היו נרחבים הרבה ממה שהוקצה לה בהצעת „ועדת־פיל" [illegible] כלומר שפלת־החוף ועמק־יזרעאל. מבחינה אסטרטגית, היתה המדינה במצב גרוע; לעומת מצב זה, נראה [illegible] האו"ם של נובמבר 1947 כמצב אידיאלי. [illegible] היתה בתולדות המאבק הישראלי־ערבי שעה כה נוחה לערבים דווקא לייצב סטאטוס־קוו באמצעות ההפוגה. לצמצם את [illegible] של מדינת־ישראל לכדי חמישית בקירוב משטח ארץ־ישראל המערבית, ולהקים מדינה ערבית, שתשתרע על שטחים [illegible] כמעט כפליים ממה שהוקצה להם בהחלטות האו"ם. אילו היתה דעתם של הערבים נתונה לזכויות הלאומיות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי, הרי לא היתה מעולם שעה כה נוחה [illegible] מדינה פלשתינאית עצמאית, השולטת על מרבית שטחה של ארץ־ישראל המערבית, ומצויה בעמדה אסטרטגית כזאת, [illegible] קיומה של מדינת־ישראל נתון היה בספק רב.

ואולם הערבים לא ניצלו הזדמנות זו, שעשוייה היתה להיות היסטורית, הם בחרו בחידוש המלחמה [illegible] את העיקרון של „הכל או לא כלום". מצוקת הפלשתינאים [illegible] ואילך; כל כוונתם היתה לספח לתחומם את שטחים [illegible] ככל האפשר — כפי שעשו ירדן וסוריה בשטחים שנכבשו [illegible] לאחר הסכמי שביתת־הנשק ב־1949, וכפי שעשתה מצרים [illegible] — אם לא להלכה — לגבי רצועת־עזה. [illegible]

(סוף בעמוד 18)

יהושע בר־יוסף

בין החיים למתים

אדם חילוני שאינו מאמין בשכר ועונש לעולם־הבא, או בתחיית המתים ובהישארות הנפש, או אפילו בקיומה של נפש מחוץ לאורגניזם הזה, יחסו אל גוף המת שונה לחלוטין מיחסו של המאמין. לגבי האדם החילוני מאבד הגוף המת כל קשר לאדם שנשאר בחיים. הגוף המת ניתק לחלוטין מעולם החי ונהפך לחומר. ומכאן שאין כל הבדל או משמעות כלשהי מה עושים או לא עושים בו. אפשר לשורפו או להשמידו בכל צורה אחרת. ציבור נאור מנצל את הגוף המת לצורכי לימוד הרפואה. אילו ניתן היה לנצלו לדברים מועילים יותר, לא היה האדם החילוני מתנגד לכך.

יחסם של רוב הכיתות והפלגים בהודו לגוף המת, שווה ליחסו של האדם המודרני החילוני, וזאת מטעמי האופי המיוחד של דתם. מישרדים ממשלתיים רשמיים בהודו מייצאים חלקי גוף של מתים לצורכי מחקר רפואי לכל רחבי־העולם, הופכים את מתיהם לסחורת־יצוא. ואין איש רואה בכך כל פגם או פגיעה בכבוד המת.

לא כן המאמין בהישארות הנפש ובתחיית המתים.

*

העם היהודי מתייחס לגוף המת, לפחות מאז ימי בית־שני, בדרך של קדושה מיוחדת במינה. וזאת לא רק מטעמים שבאמונה בהישארות־הנפש ובתחיית־המתים. שכן גם הנוצרי וגם המוסלמי מאמינים בהישארות הנפש ובשכר ועונש לעולם הבא; אף־על־פי־כן יחסם לגוף המת שונה בהרבה מזה של היהודי. אצל היהודי קדושת המת, או טומאת המת, קשורה בקדושת־החיים. הערכת החיים היתירה של היהודי היא שמביאה אותו לידי כל אותו קומפלקס של קשרים בינו לבין הנפטר הקרוב לו קירבת משפחה.

כל דיני האבלות של ההלכה היהודית מכוונים ליצירת הקשר הזה. שנה שלמה חייב היהודי לומר קדיש־יתום שלוש פעמים ביום; בכל חג הוא חייב באזכרת נשמות; בכל יום־שנה הוא חוזר וחוסף ליום למשך יום אחד, אומר קדיש ולומד פרקי־משניות לעילוי נשמת המת. הקשר בין בני המשפחה לבין המת אינו נפסק. המת כאילו נשאר בחיים, כל עוד צאצאיו או הוריו, אחיו ואחיותיו נשארים בחיים עלי־אדמות. המעגל, אינך נסגר אלא במסגרת של שלושה דורות. אזכרת הנשמות היא הקשר שבין הדורות.

*

לא מיותר זה נובע אולי מכך, שהיהודי ידע לאורך כל תקופת גלותו יותר מוות מעמים אחרים. הפוגרומים והרציחות לימדו אותו להעריך ביתר שאת את קדושת־החיים. היחיד היהודי אינו נמחק מספר החיים עם פטירתו. הוא חי וקיים, לפחות בלב בני משפחתו הקרובים. גם לאחר מותו.

אנו רואים המשכה של תופעה זו במלוא עוצמתה גם ביישוב היהודי בארץ. וגם אלה שאינם מאמינים בהישארות הנפש, שומרים בקדושה על קשר נפשי בלתי פוסק עם זכר יקיריהם הנפטרים. הגורל היהודי המיוחד לא פסח גם על מדינת־ישראל. אנו נתונים במלחמות וסובלים קורבנות. איתור החללים שנפלו במלחמת יום הכיפורים והבאתם לקבר ישראל, הן כורח רגשי גם להורים בעלי השקפת עולם חילונית. כי המדובר כאן בדרכי הבעה של כבוד לחי שכבר איננו. אפילו אם אין מאמינים בהישארות הנפש.

*

אותם חמישה סטודנטים לרפואה, אם אומנם עשו את מה שמייחסים להם, היו כפי הנראה אטומים להחריד לגבי נקודה יהודית רגישה זו. אפילו יהודי אתאיסט חייב בכבוד־המת לפי המקובל במסורת היהודית. ואין כאן עניין בהשקפת עולם דתית או חילונית. אלא עניין אלמנטרי שבהבנת רגישי־הזולת.

ובכך המזעזע שבדבר.

אליהו עמיקם

ניקוי הראש והמות

משה רבנו מופיע כמוקיון, הוא מיהר ומקרטע; נושל את נעליו ואת גרביו לבני משהו מעין מהודה האמורה לסמל כנה דיעה.

אליהו הנביא הוא אידיוט, בעל פרצוף מטומטם ומגעיל להחריד. הוא מנסה לשווא להתניע את מנוע ריכבו השמיימי. הרכב אינו זע. יש לו פנצ'ר.

מלאך — אותו פרצוף מגעיל — בחלוק לבן של בית־משוגעים ובכנפיים של צמר־גפן, פוחב במידבר את פולס יעקב וצווח: יעקב! יענקל'ה! קומי! הוא קורא ליעקב אבינו.

כך ממחיש שירות השידור הממלכתי של מדינת־ישראל את התנ"ך. לשם המחשה קולית־חזותית זו משתמשת מדינת ישראל בכלי־התקשורת ההמוני ביותר שלה — הטלוויזיה.

התנ"ך נלמד בבתי־ספר ובמוסדות חינוך. ההמחשה היא לכל האוכלוסיה כולה, כולל אנאלפבתים ולא־יהודים. רבים, איפוא, יזכו רק בהמחשה בלי שידעו את התוכן.

ההמחשה המעניקה מתבצעת במיסגרת ה־תוכנית הטלוויזיונית „ניקוי ראש". כזה הוא ניקוי ראש של מדינת־ישראל.

*

שום תחנת טלוויזיה בעולם לא פגעה עוד בקודשי האומה היהודית.

תחנות־השידור הערביות, ובכללן תחנות התבלה, וכן שידורי־השידור הקומוניסטיים, תוקפים, כטענתם, רק את מדינת־ישראל ואת הציונות. הם אינם פוגעים בעם היהודי וב־קדשיו.

הם משאירים זאת ליהודים.

על כן יש לראות בהמחשותיה של הטלוויזיה הישראלית משום חלוציות — החלוציות החו־קית היחידה, שעוד נותרה בארץ־החלוציות. כל חלוציות אחרת נחשבת, כידוע, כהפרת חוק וכפרובוקציה.

*

אומרים לנו: זוהי סאטירה, הומור, אמנות. והשאלה היא, מה כאן מצחיק? האם ניהו־ריו המוקיוניים של משה רבנו או הפנצ'ר של אליהו הנביא?

הרי „תסריטים" כאלה יכולים לכתוב בעצ־מם לעצמם לפחות שני מיליון אזרחי המדינה היודעים כתוב, בכל רמות־כתיבה שהן. למשל, רוצים סקץ' על רחל אמנו? בבקשה: היא יושבת על התרפים, שגנבה מאבא לבן. השוטה הזקן „ממשש את האוהל" (כך כתוב) והיא אומרת לו: „דרך נשים לי..." חח־חה־חח!! מבינים את האפשרויות לניבול פה?

או דוד מביא לשאול מאתיים ערלות פלש־תים. המצלמה עוברת מייד לבית־חרושת לשי־מורים. מראיינים את מנהלת הייצור, שגנבה מן התוצרת.. לכאן אפשר לצרף את המוספר על הסקצית האקדמית לאכילת אברי־אדם.

כחומר כזה אפשר להמשיך עד בלי סוף. אפשר לארגן חידון בינלאומי לביזוי התנ"ך. יהיו מתחרים רבים. יש חומר למכביר. מסתבר, שהתנ"ך יכול לשמש לצרכים שונים. אלא ש־איש בכל דורות ישראל, אשר קדמו למדינת ישראל, לא חלם בחלומותיו המזוויעים ביותר לאיזה צורך ישמש התנ"ך במדינת היהודים.

*

המדובר הוא בעקירה מן השורש. „יען בלעג דקרוהו — ניצחוהו אזי, הרוכלים" — כתב אורי צבי גרינברג כארבעים שנה לפני ניקוי־הראש.

ילד מחניכי הטלוויזיה, והם רבים מאוד ל־מרבה הצער, כשילמד פעם על משה רבנו, בלי משים ייזכר בפרצוף המבחיל ההוא. במרוצת הדורות ראו ילדי ישראל בעיני רוחם את אליהו, מלאך הברית, נכנס לביתם בליל־הסדר. במדינת־ישראל ניתנת להם ההזדמנות לראותו בעיני הבשר — בדיוקן של קוף מקורקע.

בעלי שירות השידור (זהו שירות ריביני — מזכיר תמיד שר ההסברה, מר אהרון ידלין) השתכנעו, כפי הנראה, כי התנ"ך הוא מקור לאומנות היהודית, „קרואסן" לאי־לגיטימי ה־פוגע בזכויותיהם הלגיטימיות של הפלשתינ־אים, על כן מובנים מאמציהם לעקור את הרע מן השורש. מי שבונה בהתלהבות כזו את ה־ישות הפלשתינאית, עוקר באיתן מירת הח־לחכות את הישות היהודית.

אך מה הוא נוטע במקומה? — את סרטי איירונסייד, הוואי 50, קולומבו, מניקס וסר־טים אחרים כיוצאים באלה, המספקים לעם יש־ראל מנה שבועית, מין פרשת השבוע, של עשרות רציחות, מיתות משונות ופשעים על פי מישנת „גנב שכמוך".

*

כך עוקרים וכך נוטעים, וכך קוצרים.

אחרי הראש בא תורו של המות, אוכלים אותו. אולי כדי למלא את החסר.

אולם מיקרה הקאניבאליזם איננו בעייתם של חמש חיות־אדם. זוהי בעייתו של ציבור, אשר הוליד אותם, גידל וחינך אותם לתורה, למצוות ולמעשים טובים כאלה — ציבור אשר מנקים לו את הראש ושוטפים לו את המוח בלי הרף, בכל שטח משיטחי חייו. ולא רק באמצעות הטלוויזיה, כי אם בכל כלי־תקשורת אפשרי.

ודומה, כי בכל „תוכניות ההומור" הטל־וויזיוניות הדבר המצחיק היחיד הוא אותו ציבור, קהל הצופים. תוכנית אחת של ניקוי הראש שלו עולה לו משהו בין 25—50 אלף ל"י סבין ותקילין. וזה בשעה שמקצצים את תקציב החינוך בעשרות מיליונים.

המצחיק הוא שהצוחקים אינם אלה הרבים היושבים לפני המסך והצופים בו, אלא אלה המעטים שמאחורי המסך.

*

ציבור זה הוא מגוון למדי. יש בו חלק קטן, שולי, המאושר ממש מניקוי הראש, הוא מאו־שר. לא משום שהוא רואה בו הומור, אמנות וכשרון, הוא יודע, שזהו זבל ודווקא משום כך הוא מאושר. מראה האוייב הציוני, הישראלי המכוער, אוכל את הזבל, ממלא אותו אושר.

יש שיכבה באותו ציבור, דקה אף היא, אבל לא שולית, כי אם דווקא רבת־משקל. „אנשי־ציבור" — קוראים לה. אלה מודעים לטיבה האמיתי של הסחורה. אבל הם גם מודעים לערכם של יחסי ציבור. הם חולמים על הופעה על פני המסך הקטן ויודעים את חשיבותה של זווית הצילום ואת פגיעתו הרעה של עורך חדשות או מראיין עוינים. אלה אומרים: תוכ־נית מבריקה, אבל לא כל אחד מסוגל להבין אותה..

במקביל יש שכבה קטנה וחשובה אחרת. בני שכבה זו נוהגים לפי הפתגם הסיני הע־תיק: מי שיש לו חמאה על הראש, אל ירקוד בשמש. ובהקשר שלנו — לאורם של הזרקו־רים. הללו יודעים, שגם אחרים יודעים על דברים, שהפירסום אינו יפה להם. לכן אין הם נחפזים לעורר את חמתו של אל התקשורת.

רובו של הציבור יש לו טעמים שונים. אולם רובו של אותו רוב נמנה עם סוג הבריות ה־מסתכלים בבגדיו החדשים של המלך העירום, תוך מבט בוחה וגנוב סביבם. הם מפחדים לשמוע את הדבר האיום ביותר, שאפשר לה־טיח בפני ישראלי: אינך מבין בהומור ובאמ־נות, ובכלל יש לך דעות ישניות, ריאקציוניות, שובניסטיות.

לקהל זה מספרים בקשר לניקוי הראש: יש אצלנו דמוקרטיה, חופש דיבור ואין להי־בהל משבירת מוסכמות.

וכאן אולי יהיה מן הראוי להבהיר במה בעצם מדובר. דמוקרטיה פירושה כאן, שקומץ־אנשים קטן כופה את מרכולתו על ציבור של מאות אלפים המוכרחים לשלם בעד אותו מזון רוחני, הגורם להם הקאות.

ומהו כאן חופש הביטוי? חה"כ גאולה כהן מן המערך הגישה הצעה דחופה לסדר־היום בעניין ניקוי־ראש. הסערה אותה לא הפגיעה בקדשי העם היהודי אלא הפגיעה ביו"ר ה־כנסת, מילא. דחיפות הצעתה לא הוכרה ד־לאחר־מכן נתבקשה ברמז מנכוה להסיר מה־לה את הצעת מסדר־היום. היא צייתה. משום שאנו חיים בדמוקרטיה, שיש בה חופש דיבור אבל גם חופש בלימתו.

ושבירת מוסכמות? „מוסכמות" אלו כבר נשבחו ונשרסו ונחנקו ונרעלו והומתו — האם יש עוד צורך לשבור אותן? אולי יש צורך, אבל אין אפשרות כזו. אי־אפשר לשבור אותן. כוחות גדולים כהטלוויזיה [illegible] ניסו ד־העלו חרס.

*

מכל מקום השוב הוא, שניקוי הראש הישראלי נעשה דווקא עכשיו, כשמרבים השכם והערב על חיזוק התודעה היהודית בארץ ובקרב ה־גולה, על הגברת לימודי היהדות ובתוכם ה־תנ"ך מן הסתם) ועל הגברת העלייה.

מר ספיר עוסק עתה להצלת המוני יהודים לציון, למען תחזינה עיניהם בטלוויזיה הישראלית את שלא יכלו לחזות בטלוויזיות של ארצות גלותם — תנ"ך בארץ התנ"ך.

חברה לעיבוד פרדסים ומטעים

מעונינת ברכישת

מתקני קטיף

AFRON

("מיכלונים") מכל הדגמים

בהצעות רציניות בלבד

נא לפנות לת.ד. 1639 תל־אביב (עבור מ—63)

דב גנחובסקי

כל הכבוד לטורקים

עד לא מכבר, סבורים היינו שהטורקים בהחלט מסתדרים בסדר גמור גם בלעדינו, ונטינו לקיים מקרא מפורש של „והמשכיל בעת ההיא ידום", בהמשך לנטייה הכללית בישראל לראות במה שמתרחש באי השכן הצגה לא נורמאלית ותו־לא.

אבל כאשר פרץ באחרונה ויכוח ער וסוער באחד המוספים הספרותיים האם ג'מאל פאשה „הגדול" היה שותפו לקלפים ולגרוע מזה של אלברט ענתבי, או היה סתם פסיכופאט, החלטנו לשלוף עט מנדנה ולהסיר מיכסה מכונת־הכתיבה. דברים אינם מגיעים למוספים ספרותיים סתם־ככה, לא מבחינת התוכן ולא מבחינת העיתוי. ג'מאל פאשה „הגדול" הוא, בעצם, הנקודה השחורה היחידה כמעט ביחסים ההיסטוריים הארוכים שבין העם היהודי לעם הטורקי. התחל מקליטת מגורשי ספרד, דרך דון־יוסף נשיא ודונה גרציה, מסולימן המפואר, שחרם לירוש־לים חומות סביב שלנררות כל מאמצינו טרם הצלחנו לגמדן, ועד לתרומה הטורקית לפולקלור העברי („להרוג טורקי ו־לנוח") — מערכת־יחסים מכורכת ביותר, ומבחינתנו — נקייה כמעט כליל מכתמי שקרוי אנטישמיות.

לעומת זאת, היוונים — אבל מה שבאנו להעלות על הכתב אינו המאזן ההיסטורי בינינו לבין הטורקים מחד והיוונים מאידך. בינתיים נצברו אצלנו כמה וכמה נקודות ותופעות, שכמדומה מחובתנו לבחון את התנהגות הטורקים בהן, ולהסיק מהן לקחים.

*

א. מיהו שר התעשיות הקלות והכבדות של טורקיה? לא שמעתם מעולם? זהו בדיוק גמרץ. הטורקים מצויים לא בערב מלחמה, אלא במלחמה ממש, ולכל הדעות גם במצב פוליטי עדין למדי. בכל־זאת, שר התעשייות וכו' שלהם עוסק רק בתעשייה. היחידי שאותו שומעים לגבי המלחמה ולגבי המצב הפוליטי הוא ראש־הממשלה שלהם. ולעיתים רחוקות קולטים גם בת־קול משר־החוץ שלהם. איש לא חשד, כמובן, בשרים של טורקיה שאינם יודעים לדבר.

ב. כבודן של התנחלויות במקומן מונח. אבל צבא חשוב מאלה פי כמה וכמה. צאו וראו: לרנקה, קיריניה, פמגוסטה, לימסול, ניקוסיה — אלה לא היו „התנחלויות" יווניות בלבד. מיבצעי ההתנחלות היוונית בוצעו בקפריסין עוד בימי הומירוס. אלה היו ערים יווניות, בעלות מקום מכובד במיתולוגיה היוונית ובהיסטוריה היוונית — ובעלות אוכלוסיה יוונית — משהו סביב 80 אחוזים. בכל זאת, כל ההתנחלויות הללו לא עמדו בפני צבא סדיר ומאורגן — משום שמאחריהן לא היה צבא סדיר ומאורגן. כאן לא די במיתולוגיה של מקומות קדושים בלבד.

*

ג. מדוע לא יודעים בטורקיה מה זה ועדת־חקירה? תראו מה שקרה. לפני כמה שבועות ניסו הטורקים להשתלט על חלקו הצפון־מזרחי של קפריסין. ולא הלך להם כל־כך. היו בעיות של זיהוי ספינות, הצנחנים צנחו במקומות הלא נכונים. ובמלון לדרה ישבו המון כתבי חוץ. לפי התורה הישראלית, אחרי כישלון כזה, נסוגים הביתה, מקימים ועדת־חקירה וכמה עשרות צוותים להפקת לקחים, ומתעסקים בזה „פול טיים" לפחות כמה חודשים. אם לא יותר. בטורקיה, כנראה, חסר המינוח המתאים. הם הסכימו להפסקת־אש, הלכו לדרנבת — ובשקט הכינו את השלב הבא. הפעם מלון לדרה היה ריק מאדם. לאכזבת טכנאי הדואר והתמורכזות הבינלאומית שלנו — והעניינים הלכו להם כמו שצריך. בלי ועדת חקירה.

ד. אף פעם לא הבנו, מהיכן לקח בן־גוריון, שקנאי גדול היה לשפה העברית, את המונח „אוּ״ם — שמוּם". כעת — [illegible]. בן־גוריון, כזכור, שלט במיכמניה של השפה הטורקית. ומה שעושים הטורקים מתארים כעת הוא בדיוק אותו „שמוּם" אליו התייחס בן־גוריון בשעתו — דהיינו לא גורם. אם בראש אין לוקחים אותו בחשבון. לא מופתעים אחר כך כאשר הוא מתנדף ואיננו.

*

ה. גם עם קלף אחד ביד אפשר לעשות דברים. ועוד איך. לטורקים יש ביד קלף אמריקני. אין להם קלף רוסי, פשוט מפני שהרוסים שוכנים מעבר לגבול שלהם והם לא רק שמכי־רים אותם, אלא מפחדים מהם פחד־מוות. את הצבא הזה הם הכינו לא נגד היוונים־קפריסאיים. ובכל־זאת, גם כאשר הה־שענות הבלעדית היא על ארה"ב, אפשר ואפשר לעשות כל מיני דברים. עצמאיים.

ו. אם עשרים אחוזים טורקיים בקפריסין הם עילה מקובלת להתערבות טורקית בענייניה הפנימיים (והחיצוניים) של מדי־נה עצמאית וריבונית, בעלת הימנון. דגל וסמל בעלת מושב ב־או"ם ובעלת חברת־תעופה משל עצמה — מה יוכל מישהו פעם לעשות אצלנו בהסתמך על ה„תירוץ" של קצת יותר אחוזי ערבים. כאשר יתגשם. ויבוא על תילו חלום הסיפוח ומשאת הנפש של ארץ־ישראל־הגדולה? ומהבחינה הבינלאומית, הבה נהיה כנים עם עצמנו. מעמדנו איננו שונה בהרבה מזה של קפריסין. בכל אופן לא לטובה.

*

אפשר היה להמשיך כהנה וכהנה. אולם מה שכדאי רק להוסיף הוא שאולי הגיעה העת בה יחליטו מדינת־ישראל ו־ממשלתה להתייחס למה שקורה מעבר לגלי הים התיכון כמט־חורי קצת כאל יותר מסתם הצגה מעניינת — המלחמה הרא־שונה במזרח התיכון מזה כל כך שנים שאינה מענייננו. אין דבר כזה.

חיים חפר

על יובל אחד

יובל אחד. הזמן אינו עומד • חמשים שנה לנער העובד והלומד • זה משהו. אתה העד • •

ראה את הארץ פרושה ממדבר ועד ים • את רביבים, את כנרת, את גשר, את שדות־ים • ראה את האנשים, ראה את הדורות בפריחתם • ראה את חלקות האבן בן טמון מיטב עלומם • וראה את „יום הכיף" ושמע את שירם • הנה הם: בני העניים של הארץ — מיטב העם • •

בני העניים, ילדי השכונות והצריפים • בני הנכים ההם הרחוקים והיחפים • ימי המדריך המביא אותם למעלות בסניפים • והם יוצאים אל המסעות בארץ הקרובה והזרה • ושרים: „לעבודה, להגנה, לקבוץ, להכשרה" • ותובעים ללכת להתישבות דוקא במקום הקשה — בסביבה עוינת, בלב מדבר • ומצביעים בגאוה על צריף ראשון, על שדה שטרם נקצר • ואומרים: עוד תראה כמה יפה יהיה פה מחר • כן, לא היו עינים מלאות כל כך תקוה כמו עיני הדור ההוא אשר זמנו כמו עבר • •

הנער העובד והלומד. התנועה היפה והמפארת • הלא בחמשים שנות תולדותיה הארץ הזאת מספרת • הלא ידענו כי לכל קריאה צריך קול אשר עונה • הלא ידענו כי צריך תמיד חלוץ לפני המחנה • הלא ידענו כי מן המלים התמימות ומן הסיסמאות התמימות עוד יותר • „במאמץ מאחד, עקשני ונער • נגל את האבן מפי הבאר" • וכאשר אתה מביט אל חוגגי היובל מאפרוריתו של היום • אל אלה שהלכו בדרך והלכו בה עד תם • אתה יודע כמה חיבת הארץ הזאת לחלוצה הכחלה ולשרך האדם • •

סבא דוד כהן יושב עכשו באלונים • והוא ודאי מביט בבנים, בנכדים ובנינים • והוא ודאי שומע את ברכת דור ה„עלה נעלה" • הזוכר את אגדות החסידים שלו שספר בעל־פה או כתב על דפי „במעלה" • והוא, כמיסד התנועה הזאת, משיבתו הטובה בה צופה • וודאי יודע שלא היתה עוד אגדה שנתגשמה כל כך יפה • •

„הלו, מר פרס, מה דעתך להזמין את הצי הששי?"

בועז עברון

דיאלוג עם העם

משאלתו של יצחק רבין קיבלת לידיו עם מצב פסיכולוגי רע מאוד. זעזוע יום־הכיפורים הטף התהליכים שהיו גלויים לעין מתבוננת גם קודם־לכן, אך מי שלא רצה, יכול היה להסתכל בכיוון אחר. הזעזוע אינו מאפשר יותר התחמקות זו.

לא אחזור כאן על ההתלכדות, בעיקבות מלחמת ששת הימים, של זרמים שונים שעד אז לא היה להם קשר אמיץ זה עם זה: ריכוזי ההון היהודי הגדול; הטכנוקראטיה החדשה; הזהרה של הקצונה הבכירה, שזכתה בהערצת־אלילים; דינאמיקה ואידיאולוגיה „נחלציות" של חלק בתנועת העבודה (בעיקר אחדות העבודה מצד אחד ורפ"י מצד שני); מסורת הקיצוניות המיליטנטית של חלק מיוצאי התנועה הרביזיוניסטית; הקנאות הכיסטית של הגוים נרחבים בנוער הדתי (מה שקרה בבחינה הדתית, שצד לאותה מלחמה היה כיתון ואף פאסיבי בכל הנוגע למדיניות חוץ ובטחון, ראוי לעיון ולחקירה נפרדים), כמו כן אדלג על התשתיתה החברתית והכלכלית, הבוז לכל חוק ונוהל מסודר במעין. אציין רק שכל אלה חברו יחד לטיפוח של התעלמות גמורה מהמציאות הגיאוגראפית, הכלכלית וההיסטורית שבה נתונה מדינת ישראל. הלם יום־כיפור גרם לכך שהלקים מהציבור התפכחו פתאום — ואילו חלקים אחרים נכנסו להלך־רוח פאראנואידי, המאיים על כל מיסגרת של חוק ודמוקרטיה במדינה.

*

אולם דבר נוסף נחשף בעיקבות המלחמה: משבר השיטה „הפאטרנאליסטית־חאריזמאטית", בה נוהלה המדינה עד היום, ואשר מנעה את התגבשותה של דעת־קהל בוגרה ומציאותית.

בן־גוריון המנוח ניהל את המדינה יותר כשליט „סבכות" מאשר כראש ממשלה דמוקראטי, ובאחרונה למד הציבור הרחב (ה„יודעי ח"ן" היו הדברים ידועים מזמן) מפרקי יומנו של משה שרת באיזו מידה שותקו בזמנו מנגנוני הפיקוח והמידע הפתוח של חברה דמוקראטית. כבר מהקשים אנו כיום לזכור כיצד נחנק בזמנו כל ויכוח פתוח על מדיניות החוץ והבטחון, תחום שהושאר בלעדית בידיו של בן־גוריון. כבר מתקשים אנו לזכור כיצד הוצג ראש הממשלה דאז בפני ההמונים כהתגלמותו בימינו של המשיח, וכיצד התייחסו אל כל דברי ביקורת עליו כאל חילול־קודש ובגידה במולדת, בלי נסיון לסתור אותה בטענות ענייניות אלא בהשתקה כפויה.

הציבור הרחב והעתונות קיבלו שלימה זו ללא התנגדות, ואף בהתלהבות. העם לא רצה לחשוב אלא להאמין. אם מותר להעלות כאן זיכרון אישי — בשעתו סירב עתון מכובד וליבראלי לפרסם מאמר של החתום־מעלה, שהעלה בזהירות רבה את התיזה האפיקורסית, שמדיניות חוץ ובטחון היא נושא לוויכוח וביקורת ציבוריים — בלי שאף אכלול בדברי ביקורת ספציפית כלשהי על נושא מסויים. עד כדי כך הגיעו ההשתקה והקונפורמיזם. מבחינה זו אכן היתה פרשת לבון בגדר התפתחות מהפכנית ממש בתולדותינו. זו היתה התבקעה הראשונה של חזית „פולחן האישיות" במדינה, לכן אף חרגשת תקופת מימשלו של לוי אשכול כמשב־רוח רענן, כטעם ראשון של חיים דמוקראטיים אמיתיים.

אולם הציבור, שהורגל ל„יד החזקה" של בן־גוריון, לא שבע נחת מהימשל „החלש" של אשכול, חיינו מימשל של ראש מדינה מהסוג הרגיל והמקובל במדינה דמוקראטית. רק היום מתחילים להבין שאשכול היה אולי ראש־הממשלה (ושר־הבטחון) הטוב ביותר שהיה לנו עד היום. האומה נאנחה אנחת־רווחה כאשר זכתה שוב ל„יד־חזקה" בדמותם של גולדה מאיר ומשה דיין, זו המנהיגות ה„חריזמאטית", השוללת כל ביקורת וויכוח, הדורשת אמונה ולא מחשבה, לה הורגלנו מימיו של בן־גוריון — אך ללא חוש המציאות, הענישות והחריפות הפוליטית של בן־גוריון, עם כל מיגרעותיו, נתברך בהם.

*

משברה של מנהיגות זו יצר חלל ריק. ציבור שלמעשה לא חונך מעולם למחשבה עצמאית, לאחריות אזרחית, לתודעת זכויות וחובות חוקיות. חיינו לכל אותן תכונות שבלעדיהן אין משטר דמוקראטי מסוגל לתפקד כראוי;

ושהורגל לעוצמה. זאת לסליטה [illegible] תית, לקונפורמיזם, לניכוהים [illegible] ולתיאוריה מנבהים ומכוונים [illegible] מציאות. שגודל על אשלייה של [illegible] בלתי־מוגבלת והנוהה אחרי „כחי ו[illegible] בטח ה„כוח" היה מוכן להתעלם [illegible] שיקולים של נקיון־כפיים ו[illegible] לגבי בנהיגיו) — מוצא את [illegible] מצב הדיש, מסובך ומסוכן, [illegible] נים מעידים שחלקים ניכרים [illegible] מגיבים על כך בצורה היסטרית, [illegible] עוררת חרדה לגבי עתיד [illegible] חברתית והמדינית. ואם חלקים [illegible] יתגברו יותר — עלול הדבר [illegible] בהרפתקאה נואשות המסוכנות [illegible] עתידנו.

בה שדרוש היום איננה [illegible] חאריזמאטית חדשה — שאינה [illegible] עיוורון הדש, היסטרית חדשה, [illegible] חדש — אלא התחלה של חינוך [illegible] בור למחשבה פוליטית בוגרת, [illegible] אותית ורציונאלית, זה דורש על [illegible] להתגבר מצד אחד על פיקפקי [illegible] טיקה הלאומנית והגיטו [illegible] אחר, ומצד שני על המחדים [illegible] הגורפים שוב ושוב את הציבור, [illegible] תוצאה של נסיון היסטורי כה [illegible]

האיש־ים הראשונים בכבלת [illegible] בהכונות אלו של שיקול דעה [illegible] מציאותית: והם אך הדור הראשון [illegible] הציבון בישראל שאינו עבוד [illegible] הירודשה של גהות אירופה [illegible] אילם תפקידם הוא להקנות [illegible] שבה אהו לציבור הרחב, על [illegible] ייהנו כתמיכתו במהלכים [illegible] והקשים המצפים לנו. אין [illegible] עוד להישען על מסורת המיכשל [illegible] ראלי, שבאחורי כסף הסמכותיות [illegible] „חאריזמה" הרגל לנהל מדיניות [illegible] ציפיה שהציבור יתיישר [illegible] לפיה. בהיעדר „חאריזמה" [illegible] מוצדק וראוי־לשבח של רצון [illegible] הכרח הוא לפתוח בדיאלוג [illegible] עם הציבור הישראלי. הציבור [illegible] לתבין כמה מצבה הריאלי [illegible] מה הן הסכנות ומה הם הלחצים, [illegible] חייבת להתמודד איתם — [illegible] תקלפים שבידינו, שאינם [illegible] עיקר.

*

מר רבין הוא אדם כופים, [illegible] וקר־מזג. הוא נוהה לנהל את [illegible] כמי שמנהלים חברת גדולת, [illegible] הנה פוליטית איננה ניהול עסקים. [illegible] היגות פוליטית מחייבת מגע [illegible] העם ותכליתה לשכנוע [illegible] שיקול־דעתה. דיאלוג ישיר וגלוי, [illegible] דמאגוגיה ויצירת „מיסתורי [illegible] הוא הדבר לו אנו זקוקים [illegible] אנו קוראים בדאגה כיצד [illegible] ישראל גלילי, חרוח הרעה של [illegible] לה הקודמת, היחיד שלא הכיר [illegible] תר לאסון, לאיש־סודו של [illegible] שלת הנוכחי, שוב מתחילים [illegible] אנו קוראים בדאגה על פגישות [illegible] „מתנחלים", שלאחרית [illegible] הצדדים לפסור הודעה כלשהי, [illegible] הדבר שהושגו הסדרים־בחשאי [illegible] לים לסבכנו בצורה חמורה [illegible] ובלי ידיעתנו. לא שכחנו את [illegible] ש„מיסמך גלילי" צוהין [illegible] שדחף את המדינות הערביות [illegible] יום־הכיפורים. להיכן יובילונו [illegible] וסודותיו ו„ניסוחיו" החדשים?

דרכו של רבין איננה דרך [illegible] דמאגוגי, נסיונותיו להופיע [illegible] להמונים היו בלתי־משכנעים [illegible] דרכו היא דרך ההסבר הגבוי, [illegible] מצומצם, בטונים מאופקים [illegible] רק אז מתבלטים כוח, מחשבתו [illegible] ורק אז הוא חזק ומשכנע, [illegible] זוולט המנוח היה נוהג לפנות [illegible] באופן אישי, בראדיו, בטרם [illegible] טלוויזיה. באמצעות „השיחות [illegible] המבוערת" המפורסמת שלו, [illegible] ביר לאזרחים את מדיניותו [illegible] את מצבה של האומה, בכך [illegible] אישי, בהנג־תמית המצומצם, [illegible] האזרחים, שהחלו לראות בו [illegible] בית, שותף למעשיהם ודרכיהם [illegible] מצע הטלוויזיה נוח לכך. [illegible] מימצע זה חושף יותר [illegible] הניסות והבומבאסטיות [illegible] מהסוג הישן, לו משתייכים [illegible] המדיניים של הממשלה. [illegible] אין כמוהו לאופיים ונישותם [illegible] הליכים החדשים העניניים, [illegible] הדומים בכך לציבור הצעיר, [illegible] העניני, שיקבע את דרכה של [illegible] נוכחותם הקבועה, לפרקים [illegible] הדריזמטגולים של כל משפחה [illegible] להיות תרומה מכרעת להינוכו של [illegible] ציבור לשלבים העתידים. וגם [illegible] כנון עמידתו.

עמוס קינן

הקולונלים והמחדל

מה שצריך כדי ליפול אל פח כמו הפח של קפריסין, הוא צירוף נסיבות, מאווים והערכות, שאצלנו נהוג לקרוא לחם „מחדל". „מחדל" הוא אירוע שבו אנשים נופלים לשווא, ואילו אלה הנותרים אינם לומדים מאומה.

צריך שתהיה כת צבאית בשלטון. אנשי צבא, מה הם? הם האנשים הריאליסטיים, הרואים הכל בעיניים פקוחות, אלה היודעים לקרוא את מפת־המציאות. בניגוד ליפי־הנפש, משום מה, אנשי הצבא אינם נחשבים למטורפים, החיים בתוך סיוט פרטי שכוננו להם, מנותקים מהמציאות. סעות זאת בהערכת מכחונם ושפיותם של אנשי הצבא, עולה לאנושות מפעם לפעם בעיי אפר. בעולם שחלף לבלי שוב.

מחוץ לכת צבאית, מה צריך עוד? צריך שתהיה הידידה הגדולה, ארצות־הברית, עליה אפשר לסמוך ביום סגריר. חוץ מזה, לא מזיק להיות בודד מבחינה מדינית, ושעל־פני כל כדור הארץ יהיה לך רק ידיד אחד, בפנטגון.

כל השאר הינו די פשוט. כת צבאית, סלוס בדידות מדינית. סלוס ידיד בפנטגון. עכשיו כל מה שצריך לעשות, הוא להגשים את החזון הישן של המולדת הגדולה.

לספח.

כלומר: להביא את בני העם השני עד לקיר. עם הגב אל הקיר. ללא ברירה, ללא בחירה, ללא פשרה, חח לא קשה, כי אין בעולם קולונל שאין לו מולדת גדולה, שלמה, שאינה ניתנת לחלוקה.

ואז: מתברר שגם לעם השני יש כוח, ויש עורף, עורף מדיני, עורף של אוכלוסיה, כוח־אדם, בשרותוחים, וגם הרבה מאוד תותחים. וגם שם יש כת צבאית. וגם שם ישנו ידיד גדול בפנטגון.

הידיד הגדול בפנטגון, הוא בהחלט בעד סיפוח חד־צדדי, בתנאי שזה מצליח חד וחלק. נאמר, ב־24 שעות, או 48 לכל היותר. אבל כאשר זה לא חד וחלק (טעות בהערכה מודיעינית?), הידיד הגדול מתחיל לגלות אהדה גם לצד השני. ואז נדלק „אור ירוק" בכת הצבאית של הצד השני; והצד השני מחליט שמה שנילקח בכוח, יוחזר רק בכוח. שגבול־הבטחון האמיתי הוא הגבול אותו משיגים בכוח הנשק. ושיש רק שפה אחת שהאוייב מבין. ושצריך לקבוע עובדות בשטח, ואחר כך מוכנים לדבר על הכל, ללא תנאים. בתנאי שהעובדות שנקבעו בשטח, הם התנאי הבסיסי לכל הידברות.

האם זה מוכר מאיזשהו מקום?

— כן. עושה רושם מוכר. בינתיים, נהרגו כמה אלפי יוונים קפריסאים. כפרים נשמדו, איזורי־מגורים נחרבו, וקולונלים קטנים, מטומטמים, בשני הצדדים, רושמים להם על המפה נצחונות קטנים. מתברר, שכולם בסדר. הטורקים בסדר, במה שנוגע ללהרוג או להיהרג. גם היוונים לא מכזיבים מבחינה זו.

יוון החזקה, הבוטחת בכוחה, הנשענת על העובדה שרוב האוכלוסיה באי הוא יווני, רצתה לקבוע עובדה, ונכשלה. לא לשכוח את הידיד הגדול.

טורקיה החזקה, הבוטחת בכוחה, נשענת על העובדה, שצבאה חזק יותר, מהיר יותר ואלגנטי יותר. רצתה לקבוע עובדה. לא לשכוח את הידיד הגדול.

אבל היוונים, שהתחילו בדיוק כמו הישראלים, עברו עתה לצד הערבי (מבחינה פסיכולוגית). הם לא יסכימו לדבר עם הטורקים, כל עוד הטורקים כופים את התנאים.

טורקיה, שהתחילה בדיוק כמו הערבים (מיעוט), עברה דרך הנצחון הצבאי הקל אל העמדה הישראלית (מבחינה פסיכולוגית). הטורקי בטוח היום, ש„קו אטילה" הוא העובדה שממנה בלבד ניתן להידבר.

בטורקיה מקובל היום לומר, ש„מעולם לא היה מצבנו הבטחוני יותר טוב". והחשיבה המדינית נעשית שם בכומתה אדומה, או בכומתה שחורה. כך זה גם נראה.

והידיד הגדול בפנטגון? נכון, יש ידיד. אבל עליו אפשר לסמוך רק אם מנצחים, ובהחלט לא כאשר מפסידים. בהתחלה הידיד הגדול אהב את היוונים, כי הם היו חזקים וצודקים. אחר־כך הוא אהב את הטורקים, כי הם היו חזקים וצודקים. עכשיו הוא אוהב עדיין קצת את הטורקים, שהם חזקים ולא צודקים. וקצת את היוונים, שהם חלשים וצודקים.

*

מובן מאליו שהפתרון אינו מתקרב, אלא מתרחק. ומובן מאליו שבעלי הכומתות האדומות, משני הצדדים, אנשים שפויים וכפוכחים, ממשיכים וימשיכו לעשות הכל כדי שהפתרון יהיה בלתי־אפשרי. כדי ששני עמים לא יוכלו לחיות ביחד, וידעו רק להרוג ולהיהרג.

בדרך כלל, קולונלים יודעים לקרוא מפה. הצרה היא שאינם יודעים לקרוא עתון, שלא לדבר על ספר. ואלה שיודעים לקרוא רק מפה, הם אלה הכותבים בדם את העתון, שלא לדבר על ספר. וכל זה, בסך־הכל, גועל־נפש קטן, המצטרף למה שקוראים ההיסטוריה של האנושות.

לפעמים אני מתכסה זיעה קרה. כאשר אני שומע את ההצהרות החוטוחות של אנשי־הצבא. הם לעולם לא ילמדו. הם תמיד יאמינו בהזדמנות הבאה. ההזדמנות הבאה שלהם. היא אתה ואני.

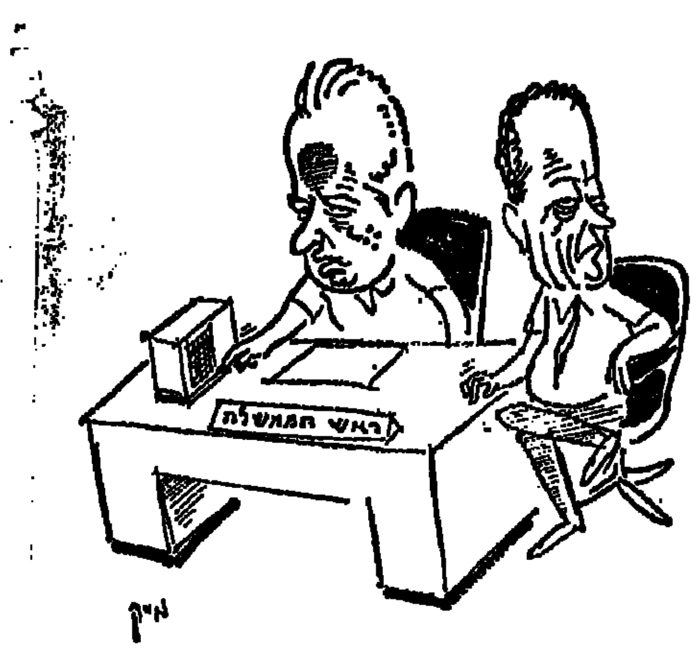

„שאלי את ד"ר קיסינג'ר אם אפשר לצאת עכשיו לאכול צהריים"

קילבי קשת

וחוץ מזה, מרקיז - הכל בסדר

עוד לא הסתיימה קבורת חללי צה"ל, וכבר נדברים על „מהומה הבאה", כוודאית וכמובנת מאליה. בחודשים הקרובים, מכתבים לבעריכת של משפחות החללים, המרוחים בכעס ובעלבון על אי־השתתפות נציגי הממשלה בטקסי הקבורה, ואי הורדת הדגל לחצי התורן. לא הוויה כלוב בממשלת הרעננות. אחרי הכל, חללי צה"ל אינם יו"ר הכנסת המנוח ראובן ברקת, שכאשר נפטר בשיבה טובה, הוכרז בארץ שבוע שואה: הטלוויזיה לא פעלה ובתי־השעשועים נסגרו.

קיסר מהכה לרבין, איי איי איי. הוא קיבל צו־קריאה־ותתייצבות בחול ללא כל גינוני טקס, וכולם מופתעים, ומדברים על פירסום ביוזמי ארה"ב ישראל. מה עשינו בסך־הכל? כלום. פשוט חשבנו ועודנו חושבים שלא בוער. ראש הממשלה מתעקש שמצרים קודמת לירדן בתור. זה הכל.

כל יום מתגלים דברים נוספים בפרשת בנק ארץ־ישראל־בריטניה. אז מה? קרגמן ואברהם מלמד קוראים זה לזה בשמות מלבבים. מצחיק לשתוקות.

ניירות־הערך הצמודים למדד יורדים יורדים. מסקנה: כלב זה שהוסף.

מועד שלושת חודשי ההמתנה למפד"ל שחזור, מתקרב לסיומו. אברהם מלמד אוכל על יצחק רפאל שחזרת לחזור לממשלה, אפילו על אלונקה.

*

פלאשבק לימי־הביניים. החיים והד־

דיגל ולורנץ מההזיות התורתית דורשים להעמיד את שולמית אלוני לדין. סרה דיברה השרה כשרה. היא ההינה לומר עליה, בבנס־נשים, כתגובה על דבריה של יאולה (כהן) הנביאה, שקראה את קריאה גדולה לאמהות לקחת דוגמה משרה הקדושה ולחנך את ילדיהן בדרכיה. „זו האשה הגדולה שראתה את העתיד ואשר אסרה על בנה יצחק לשחק ולהתרועע עם ישמעאל". אמרה שולמית אלוני על שרה: „שרה, הגבירה המרשעת, אשר התעמרה בהגר בהיותה בהליון, ואחר גירשה אותה עם ילדה למדבר, היא המופת לאשה העבריית ביום?"

שולמית אלוני, הידועה בחריפות לשונה, דיברה הפעם, שלא כדרכה, בלשון המעטה. שכבר במדרש רבה שחובר בבאה השנייה, נאמר על שרה אמנו, שהיכתה את הגר בסנדלה והטילה עליה עבודות־פרך וכל חיוב. הידיד צעקה לה: הגישי לי מים לרחוץ. הוציאי רגלי, ונותנת, בה עין הרע. כדי שתפול את עובדה. ובספר „הערוך" בערך „חמס", יש בדרש על שרה, שהיתה שורטת לאברהם בעיני בצירותיה והולשת את זקנו וצועקת עליה: חמסי עליך!

ראציק מאנגר, המשורר האידי, שכולם עכשיו גלו אותו פתאום, ושזה עתה קראו רחוב על שמו בתל־אביב, ויש פרס על שמו, עמד אף הוא על תכונותיה הנלבבות של שרה ב„מדרש איציק", שם הוא מכה אותה, „בכי את הצדיקה, ו„כלבהא"

אם זו לא גבורה, מרושעת, איננו יודעת מי כן.

בהזדמנות חגיגית זו מן הראוי היה שההזיות התורתית תדליק השרטת מידרש רבה וכל המידרשים, עד ליסידרש איציק, ותתבע, בהזדמנות חגיגית זו מעיריית תל־אביב לבטל את הרחוב על שם מאנגר.

*

באחד השבוע, הוא כנכ"ל מחלקת העליה בסוכנות, אלוף (מיל.) עוזי נרקיס, שכינס מאה רבוי קליטה, ובגיבנת־לב איים שהוא יתפוס את המוכל, זה שתולייף לעתונות את פרשת הזוג גולן. ויעקוד מן השורש הדלעת שבאלה, שפמיטות אסון על המיטעל. לא עלה בדעתו להזהיר את המעלים שמיקרה הזוג גולן לא יישנה. המוליך אשה. „מי שהלך לשיחנות עם חסידי על הזוג גולן", אמר, „הכתים את כל המנהלים של מוכרי הקליטה". והא אמר שיש לו ... רחב לעמוד מול כל ההתקפות.

מסתבר, שאלמלא עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, מאיר שמגר, שחלק על דעתו של המרקיז הצבאי, לא היה היום אלי זעירא, האלוף הנגוף. חתרינ שלו משום הולם את הנורמות המקובלות בצה"ל, שהרי כך עושים כולם. אם יש הוראת־מטכ"ל שאיש לא טורח לקיים איתה. ונתמם אלוף זה הוא נוקף בסיקרה לזה היא כנראה באמת קורבן.

והוץ מזה, מרקיז — הכל בסדר. ובגרש אל מגיש ירדן כולם מחר במכוניותיהם אל ים השווים.

זיוה ידיב

אפשר לנסוע לאמריקה

המיקרופון הנודד שלנו קלט השבוע צלילים ענוגים אלה מישיבת ממשלתנו רבת־המשתתפים:

— רבותי, רבין נוסע לאמריקה. צריך להחליט סוף־סוף משהו!

— אני מציע להחליט שהפארטנר הראשון למשא־ומתן תהיה מצרים!

— לא, לא, לא! אני מציע שהפארטנר הראשון תהיה ירדן!

— מה אתה מדבר! ירדן לא תצו לחתום איתנו על שום הסכם בלי מצרים! תוסיין עוד רוצה להיות! הפארטנר הראשון שלנו צריכה להיות מצרים!

— אני מתפלא עליך! שורש הבעיה הוא יהודה ושומרון! העשה הסדר תחילה עם מצרים — מחר בבוקר הוא יתפוצץ לך בגלל יהודה ושומרון! לכן, אני אומר, קודם־כל ירדן!

— גם אני מתפלא עליך! תעשה הסדר תחילה עם ירדן — מחר בבוקר תתפוצץ לך הממשלה שלך בגלל בחירות! לכן, רבותי, קודם כל מצרים!

— אינני, סאדאת לא יכול לדבר איתנו לפני שהיסתדר בעיית הגדה! יאשימו אותו שהוא מוכר את הגדה לישראל! לכן, אני חוזר וטוען: ירדן ראשונה!

— שטויות! אז הרי יאשימו את חוסיין שהוא מוכר את סיני לישראל! לפיכך, דעתי היא: מצרים קודם כל. ורק מצרים!

— לנו יש לי פיתרון פראקטי: ננהל משא־ומתן עם ירדן ונציע להם את סיני. ולמצרים נציע משא־ומתן על עתיד הגדה!

— חכם גדול, אבל מי כהן תטב איתנו ראשונה? מי מהן תהיה הפארטנר הראשון שלנו?

— חברים! בתור ראש ממשלה חדש ויעיל, עלי להזכירכם שאחזיכה ניקלע למבוי סתום. לכן, אני מציע שננסח את הבעייה העומדת על הפרק בצורה ברורה יותר: מי לא יהיה הפארטנר הראשון שלנו?

— מצידי התשובה ברורה. ירדן לא תהיה הפארטנר הראשון שלנו, מהטעם הפשוט: כי מצרים תהיה הראשונה!

— חבלים! מצרים לא תהיה הפארטנר הראשון שלנו, מהסיבה הפשוטה: סאדאת לא יכול לדבר איתנו לפני שתיפתר בעיית הגדה!

— פיתקותי ביצים! לוב לא תהיה הפארטנר הראשון שלנו!

— אתה טועה! פקיסטאן לא תהיה הפארטנר הראשון שלנו, יש לי קבלות על זה!

— רבותי, רבותי, סוב אנו גולשים למבוי סתום! בתור ראש־ממשלה חדש ויעיל אני מציע הצעת פשרה: פקיסטאן ולוב לא תהיינה הפארטנר הראשון למשא־ומתן עם ישראל!

— בראוו, רבין! החלטת מבריקה!

— כל הכבוד, רבין! פשוט גאוני!

— תודה, רבותי! אז אני מבין שההצעה נתקבלה פה אחד! יש לנו כבר תוכנית ברורה! אני יכול לנסוע לאמריקה! ציאו!

„כאילו מתוך הבטן!"

פרשת השבוע
שופטים
מאת מנחם בקר

„שופטים ושוטרים תיתן לך...
ושפטו את העם משפט צדק" (ט"ז, י"ח)

העיר על כך רבי משה סופר (בעל „חת"ם סופר"): מכאן אזהרה למנהיגי הדור, הממנים את הרבנים והדיינים, שאף הם יכבדו את המתמנים על־ידיהם בכבוד הראוי, יסורו למשמעתם ויצייתו לפסקי־הדין שלהם. משום כך מדגיש כאן הכתוב: „שופטים ושוטרים תיתן לך" — בראש וראשונה הקפד שאתה, המנהיג והפרנס, תקבל עליך את דברי השופטים; ואז יקויים גם: „ושפטו את העם משפט צדק" — כתוצאה מיחסך ההוגן כלפי השופטים, יהיו דבריהם נשמעים על־ידי כל חלקי העם, כי קול המון כקול המנהיג.

„מקרב אחיך תשים עליך מלך" (י"ז, ט"ו)
נשאלת השאלה: האם יעלה על הדעת, שבני ישראל ימליכו עליהם חלילה איש נכרי למלוך? מדוע איפוא מדגישה כאן התורה: „מקרב אחיך תשים עליך מלך"?

הסביר זאת הגאון רבי אשר הורביץ בדרך הבאה: בהיראה זו באה התורה ללמדנו טיבו וסגולותיו הרצויים של מלך ישראל. עליו להיות מעורב בדעת עם הבריות ולהכיר את צרותיהם ודאגותיהם של נתיניו כאילו היו אחיו; ולא להיות חלילה מופרש ומובדל מהמוני העם, ולהתרועע עם בעלי־שררה המקורבים למלכות...

*

בפרשה זו נצטווה מלך ישראל על שלושה לאווין:
א) „רק לא ירבה לו סוסים";
ב) „ולא ירבה לו נשים";
ג) „וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד" (י"ז, ט"ז־י"ז).

העיר על כך החכם ר' חיים יוסף דויד אזולאי (החיד"א): המלך בישראל נצטווה כאן שלוש מצוות: להימנע מריבוי נשים, סוסים וכסף; וסימנך: „כסא" — ראשי תיבות של כסף, סוס, אשה. הוא שאמר אחרי כך הכתוב: „למען יאריך ימים על ממלכתו" (י"ז, כ') — שאם יקיים המלך שלש מצוות אלה, יאריך ימים על כ ס א מלכותו.

ממדרשי חז"ל

„שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך..." (ט"ז, י"ח)
צריך שיהיו השופטים נקיים מכל משפט, ולא יהא לאדם פתחון־פה עליהם (הכתוב כאן נדרש: „שופטים ושוטרים תיתן לך" — תחילה תהיה שופט צדק לעצמך, ואחר־כך תהיה שופט „בכל שעריך").

*

מעשה ברבי חנינא בן אלעזר, שהיה לו אילן נטוע בתוך שדהו, ונופיו (= וענפיו) נוטים לשדה אחר.
בא אדם אחד וקבל (= והתלונן) לפניו ואמר: אילנו של איש פלוני נוטה לתוך שדי.
אמר לו (רבי חנינא): לך ובוא למחר.
אמר לו (המתלונן): כל הדיינין (= המשפטים) הבאים לפניך, מיד אתה פוסק; ודיני אתה מאחר!
מה עשה רבי חנינא? מיד שלח פועליו וקצץ (= כרת) את האילן, שהיה בתוך שדהו ונוטה לשדה אחר.
למחר בא אותו האיש לפניו לדין. אמר לו (ר' חנינא) לבעל־דינו (= ליריבו של המתלונן): צריך אתה לקוץ אותו (= עליך לכרות את האילן, הנוטה לשדה אחרים).
אמר לו (בעל הדין): ולכה אילן שלך, ענפיו נוטים לשדה אחר?
אמר לו (ר' חנינא): צא וראה, כשם שאתה רואה את שלי — עשה את שלך!
מיד הלך ועשה כך. לפיכך נאמר: „שופטים ושוטרים תיתן לך..." — שלא יהא בשופט דבר של פסולה.

חסידים ומספרים

הנחיצות להימנע מכל ריב ומחלוקת
בקהילה אחת פרצה פעם מחלוקת קשה, בדבר המשך כהונתו של רב המקום. מתנגדי הרב טענו, שהלה הכשיר בשאלה של בשר בחלב בניגוד לכמה גדולים מן האחרונים, המחמירים בכך, ומשום כך מבקשים הם למנות בקהילה רב אחר.
הביאו הצדדים את העניין לפני הגאון רבי אברהם מסוכאצ'וב (בעל „אבני נזר"), שמע הרב הדגול את דברי הצדדים היריבים ואמר להם: לכל הדעות, רב המקום הוא גדול בתורה וביראת שמים, והנה אני שומע, שהוא הכשיר כאן איסור שאינו אלא מדרבנן; ואילו אתם, הנגררים בשל כך לריב ולמחלוקת, רוצים עתה לעבור על איסור ודאי של תורה — שהרי המחלוקת היא לדברי הכל איסור מדאורייתא; ולא עוד אלא בגלל ריב ומחלוקת נכשלים, כידוע, בהרבה איסורי תורה נוספים.
לאחר הרהור קל הוסיף רבי אברהם ואמר: ומה שאמרתי לכם זה עתה מצוי גם בכתוב הבא בפרשת „שופטים": „כי יפלא ממך דבר" — כשאתם מגיעים לשכחה ולאי־ידיעה בדברי תורה — הסיבה לכך היא: „דברי ריבות בשעריך" (י"ז, ח')...

מהו תפקידו של נשיא בישראל?
יצחק בן־צבי המנוח, נשיאה השני של מדינת ישראל, נודע בין השאר בצניעות ובענוותנות מופלגת ומידות טובות אלו חיבבוהו מאוד על המוני העם.
באחת השבתות חזר הנשיא בן־צבי מבית־הכנסת ברחוב אוסישקין בירושלים, שבו נהג להתפלל (בית־כנסת „הנשיא"). והנה ניגש אליו יהודי זקן, שעיניו כהו מראות, ושאל את הנשיא כיצד מגיעים לרחוב סלנט. נעמד הנשיא מלכת, והסביר לאותו זקן בסבלנות רבה את הדרך, שבה עליו ללכת מכאן ולהלאה.
ניגשו אל הזקן מלוויו של הנשיא והתרעמו עליו, על שהעז להטריד את נשיא המדינה בשאלתו. נבהל האיש ממשמע אזניו והחל מצטדק בפני המלווים, שלא ידע כלל שלפניו עומד נשיא המדינה בכבודו ובעצמו.
כשיצאה השבת, ישב הזקן וכתב לנשיא מכתב התנצלות, בו ביקש את סליחתו על שהטרידו באותה שבת בדבר של מה־בכך. השיב הנשיא לאותו זקן מכתב־תשובה, וכתב בו בין השאר: יפה עשית שפנית אלי בשאלתך. הן תפקידי כנשיא המדינה הוא להורות את הדרך לבני עמי...

רעידת־אדמה ברחוב הפרסה

(סוף מעמוד 14)

ירדו לקווי־החזית הרחוקים, בסיני וברמת־הגולן. המפקדים חזרו הביתה פעם בשבוע, לפעמים אפילו לא זה. במי־שעולי סיני לא הזדקקו למכוניות המרווחות והמ־מצוחצחות — ואלה נשארו בבית.
כיוון שהבעלים לא באו, והנהגים היו פנויים עם מכוניותיהם, גברה התופעה ש־רבים דחו אותה: הנהג המוליך את הגברת למספרה, לשק"ם, לשוק. אי־אפשר לומר, שזהו מראה משובב־נפש, ואף אבא לא שלח את בנו לצבא, כדי שיוציא בבוקר את ה„פודל" של הגברת החוצה. כיוון שב־צה"ל היה צבא מנצח ואלופים נערצים על שפתי כל, היו שסלחו על התופעה הבלתי־רצויה. היו שהגיבו במשיכת־כתף, אולי אפילו בחירוק־שיניים, אבל לא הרבה יותר מזה. מי שכתב על נוהג נפסד זה, כמו כותב שורות אלה, זכה גם במטחי־ביקורת בצה"ל, בצד שבחים מועטים. בסך־הכל, הקיפה התופעה חוג נרחב למדי, בולט מאוד, גאה מאוד.
מלחמת יום־הכיפורים ותוצאותיה העמידו את צה"ל באור חדש ולא כל כך ורוד, כפי שהיה בעבר. הקיצוניות ה־מאפיינת את דעת־הקהל הישראלית, החוגגת בין קטסטרופות לבין פסטיבאלים, נפתחה מאז צהרי י' בתשרי לכיוון השלילי. כך גם עלו הקצינים, אולי במידה מסויימת של צדק, על מוקשי הביקורת.
מובן שיש צד נוסף למטבע: מפקדי הצבא, טובים וגרועים, משרתים כיום ב־תנאים קשים, הרחק מן הבית. הם ראויים לתנאי־השירות הטובים ביותר שאפשר ל־העמיד לרשותם. כמעט כל אחד מהם יכול היה — אילו רק רצה בכך — לקבל על עצמו תפקיד בשוק האזרחי, בכסף רב, בנוחיות רבה. האשה, שאין לה בדרך כלל כלי־רכב משלה, סובלת קשות; שלא לדבר על חיי־משפחה תקינים באישיות אך בעקביות.
הנהגים הם, במקרים רבים, האנשים הקרובים ביותר לבית, כאשר מדובר ב־עיקר בקצינים בכירים. כאשר נהג כזה משרת את מפקדו עשר וחמש־עשרה שנים ויותר, הוא הופך להיות בן נוסף במשפחה. כך היה בונצ'יק לחיים בר־לב; כך גם אברהם לעזר ויצמן; נעים לדוד אלעזר; ה„פונוי" למוטי הוד. במקרים כאלה מיטש־טשים הגבולות בין המותר והאסור.
בדקתי ומצאתי, כי בעיה דומה התעוררה בצבאות רבים בעולם. בצבא ה־אמריקני, למשל, פתרו את הבעיה בצורה הפשוטה ביותר: קבעו בדיוק נמרץ מה־מגיע־למי לפי דרגתו. כך, למשל, קיים תקן לביתו של אלוף־משנה בבסיס אמ־ריקני, שהוא בית גדול יותר מזה של הסגן־אלוף; וקטן מביתו של האלוף. וכבה בדיוק אילו רהיטים יהיו לגנראל וכמה לקולונל.
במישור הצה"לי נראה, כרגע, הפתרון העיקרי באפשרות אחת ויחידה: מתן זכויות מועדפות לבני משפחתו של קצין בצה"ל בקניית מכונית למשפחה ובאחזקתה. לפי שמועות שמהלכות במסדרונות המטכ"ל, אכן מהרהרים באפשרות זו.
המצב כיום הוא כזה שמשפחה של קצין בקבע, במשכורות הנוכחיות, אינה יכולה לרכוש מכונית נוספת לבית, וב־עיקר אינה יכולה לשלם את הוצאותיה השוטפות. חלק ניכר מן הבעיות שצצו בעיקר באחרונה יכול לבוא על פתרונו, אם תימצא דרך לאפשר רכישת המכונית ואחזקתה. אך אל נשלה את עצמנו: גם אז יהיו נוהלים בלתי־כתובים, או „נורמות מקובלות", כפי שקרא להם האלוף ישראל טל; וגם אז יתעשרו חריגים.
ולסיכום: כללי הצדק מחייבים פרו־פורציה בין החטא לעונש. ספק, אם בכות המתנהל נגד האלוף אלי זעירא נשמרו כללים אלה.

הלקח הנשכח של יולי 1948

(סוף מעמוד 14)

בתקופת ההפוגה הראשונה לא הספיקו להשביע את תאבונם, והם בחרו בסיכון (שהיה אז ידוע היטב) של המשך המלחמה.
ראוי לזכור לקח היסטורי זה, כדי להטיל ספק חו בכוונותן של מדינות ערב להסכים לקיומה של מדינת ישראל באיזה גבולות שהם, ובייחוד — כדי להטיל ספק בכוונותן של מדינות־ערב להשיב, בדרכים מדיניות או צבאיות, את „הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי".
עובדה היא, שבדיוק כמו ב־15 במאי 1948, תובע המלך חוסיין לעצמו — ולא לפלשתינאים — את יריחו ואת ביקעת־הירדן, הסורים דורשים את החזרת „חרמה הסורית", רמת־הגולן, אך לא שמענו מפיהם, למשל, כי החזרה ל„גבולות ה־4 ביוני 1967" תביא לכך שאל־חמה ושטחים אחרים, שהיו חלק מפלשתינה המנדטורית, יימסרו למדינה הפלשתינאית, כדי למלא אחר „הזכויות הלגיטימיות" של עם זה. ברור שמכל מקום שתיפול ישראל, בין מרצון ובין בכוח, יוקם שלטונה של אותה מדינה ערבית שצבאה יחדור לשם. בפיהם של דוברים אלה אין למונח „פלשתינה" הגדרה אחרת, זולת אותם שטחים המצויים ביד ישראל ואשר אין סיכוי ריאלי כי אחת המדינות הערביות תצליח להניח עליהם את ידיה. לקח יולי 1948 צריך להזכירנו, כי בפי רוב מדינאי ערב „זכויות הפלשתינאים" היא סיסמה פוליטית, שאין כל כוונה לממשה; בשעה שקיימת ההזדמנות להקים מדינה כזו, נשכח הדבר מליבם כליל.
דומה שרק הישראלים הסבורים כי יש לערביי ארץ־ישראל זכויות בארץ הזאת (שכותב הדברים האלה נמנה עליהם) וקומץ פלשתינאים נאיביים מאמינים באמת, כי מדינות־ערב מתכוונות לממש את זכויותיהם של ערביי ארץ־ישראל.

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ
החודש מסתיים מבצע הפרסים הענק.
עד
30.8.74
תוכל להבטיח השתתפותך בהגרלת הפרסים הגדולים*
במבצע המיוחד של הלוח הכפול:
דירת שיכון עובדים
מכונית פז'ו 104
מבחר מוצרי פיליפס
יוגרלו בין מפרסמי מודעות מילים בלוח הכפול.
הזדרז ומסור מודעתך
ותכלל גם אתה בהגרלה.
תועלת כפולה ומכופלת למפרסמים בלוח הכפול
הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ
*בפיקוח [illegible]

אחד ממוצרים אלה יכול להיות שלך

אלה המוצרים שיוגרלו במבצע פרסים ענק של
הלוח הכפול
פרסם בלוח הכפול
ותשתתף גם אתה בהגרלת הפרסים הגדולה

משטרת ישראל

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחרי הנער

שמעון בן מרדכי אדרי

אשר יצא את ביתו ביפו, רחוב 93, מס' 22, בתאריך 22.6.74 ומאז נעלמו עקבותיו.
תאורו: בן 16 שנה, גובה 168 ס"מ, מבנה גוף מלא, פנים עגולים, גוון פנים בהיר, שיער שחור, עיניים חומות, אף קטן, שפתיים דקות.
מדבר: עברית, ערבית וצרפתית.
כל היודע דבר על מקום הימצאו או שראה אותו לאחר התאריך 22.6.74 מתבקש להודיע למטה הארצי מטא"ר/דרושים כי אמצעות תחנת המשטרה הקרובה.

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי—מחוזי, מחוז חיפה

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת ובדבר ביטול הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 ו־12 (א) לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, הופקד שינוי תכנית מפורטת הנקרא „תכנית מס' ג/786א' — אום אל פחם. שטח ליעוד בית ספר" — המהווה שינוי לתכנית מס' ג/470 — אום אל פחם — ביחד עם התשריט המצורף אליו.
ואלה השטחים הכלולים בשינוי התכנית:
גוש 20405 חלקות 62, 63.
עיקרי הוראות שינוי התכנית הם:
קביעת שטח לבית ספר באום אל פחם הכולל מבני כיתות לימוד, אולם מלאכה, חדר הנהלה, שרותים ושטחי ספורט.
כל מעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל מעוניין בקרקע בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על־ידי שינוי התכנית וכן ועדה מקומית, או מהנדס ועדה מקומית, שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אותו; רשות מקומית, לרבות ועד מקומי כאמור בסעיף 2 לפקודת המועצות המקומיות, שאזור שיפוטה כלול בתחום התכנית או גובל אותו; גוף צבורי או מקצועי כמפורט בצו התכנון והבניה (קביעת גופים צבוריים ומקצועיים לענין הגשת התנגדות לתכנית) תשל"ד—1974; וכן כל משרד ממשרדי הממשלה, רשאים, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה.
כן נמסרת בזה הודעה כי תכנית מס' ג/786 אשר דבר הפקדתה פורסמה בילקוט הפרסומים 1941 מיום 2.8.73 עמ' 2259, בטלה.

ד"ר נפתלי אילתי
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה
כ"ז אב תשל"ד (15.8.74)

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141,
המחיר: יום חול: 2.90 ל"י לשורה / יום ו': 3.75 ל"י לשורה

פרקי היום בתנ"ך
● דניאל, ט—י"ב.

המשנה היומית
● סוטה, א' (ז—ט) — ב' (א).

הדף היומי
● חולין, ד"ם — ס.

ההלכה היומית
● שבת, ש"ס (ב—ד), שס"א (א—ג).

הדלקת הנרות
ירושלים ת"א חיפה
● ל"ש 6.38 6.50 6.50
● מ"ש 6.52 6.53 6.51

18.00 יום ו' עד 7 בבוקר שבת.
● רחובות: טל. 951833.
● הרצליה: סר"א, טלפון —.
קופ"ח לאומית
● תורנויות לילה בכל סניפי סר"א ברחבי המדינה.
● עירית תל־אביב—יפו מודיעה על עזרה ראשונה ברפואת שיניים במרפאת הסתדרות מרפאי השיניים, רח' שינקין 31, ת"א, טלפון 295008 — בערבי שבת וחג 11—21 אחרי הצהרים. בשבת וחג מ־9 בבוקר עד 1 אחה"צ.

תורנויות בתי חולים
● היום: הדסה, (פנימית), איכילוב (כירורגית).
● שבת: איכילוב (פנימית וכירורגית).

תורנות בתי מרקחת
● ליל שבת: פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל. 228721; יאני, יהודה הלוי 67, טלפון 612474; מעיין חיים, בן־צבי 8, יפו, טל. 821607.
● שבת: גרוס, שינקין 27, טלפון 228413; גורדאו, בן יהודה 183, טל. 242078; יאני, יהודה הלוי 67, טלפון 612474.
● מוצ"ש: הנביאים, המלך ג'ורג' 72, טל. 280740; חרופה, דיזנגוף 217, טל. 228488; יאני, יהודה הלוי 67, טל. 612474.
● נתניה: ליל שבת — חמנו, וייצמן 18, טל. 28808; שבת — הדסה, הרצל 24, טל. 24313.
● מחוז השרון: ליל ויום שבת — ככר ריבלין, הרצליה פיתוח, ויננייט 142.
● רמת גן: ליל שבת — נגבה, נגבה 88, טל. 748180; שבת — אסותא, ז'בוטינסקי 11, טל. 781674.
● בני ברק: ליל שבת — רפואה, עקיבא 82; שבת — אסותא, ז'בוטינסקי 41.
● בת־ים: ליל שבת — בלפור, בלפור 100. שבת — נגב בת־ים, הנביאים 8.
● חולון: ליל שבת — אסותא, סוקולוב 4; שבת — שיינין, סוקולוב 68.
● רמלה — לוד: ליל ויום שבת — מרכז, רמלה, ליבושינסקי 11.
● באר שבע: שבת — יונה.
● אילת: ליל ויום שבת — [illegible]

תורנות רופאים לפי התחומות
תל אביב
● ד"ר הראבל, רח' אשמיין 6, טל. 440261.
● סר"א, טל. 101, 614888 רופא בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר, המבקר חולים בבתיהם.
● סר"א, טל. 101, 081308.
קופ"ח מכבי
● תל־אביב: יום שבת (מ־11.00 עד 7.00 בבוקר למחרת): ד"ר קנטורק, אלנבי 47 (ילדים) טל. 236263; ד"ר דונה מרה, מתשבונאים 4 (פנימי) 248228.
● גוש דן: יום שישי — ד"ר גולדשטיין (כללי), רמת חן שלם 18, טל. 702088; ד"ר בינוחובסקי (ילדים), ר"ג הרצל 43, טל. 738601.
● ליל שישי מ־7 בערב — רופא תורן בטנן דוד ארזים, ר"ג, חנלנל 42, טל. 781111.
● יום שבת — ד"ר [illegible] (כללי), רמת חן שלם 2/א, טלפון 708596, וד"ר ניכנבאום (ילדים) ר"ג אהרונסון 28, טל. 703377.
● מוצ"ש מ־7 בערב — רופא תורן בטנן דוד ארזים ר"ג חנלנל 42, טל. 781111.
● ירושלים: בבוקר יום א' — סר"א, טלפון 101.
● חיפה: משעה 20.00 בערב עד 7 בבוקר יום א' — סר"א, טלפון 101.
● לוד: טלפון 902188, מ־10 בערב עד 7 בבוקר.
● חולון: טל. 843188, מ־12 בצהריים עד 7 בבוקר.
● נתניה: 28888/4.
● אשדוד: טל. 22222.
● פתח תקוה: טל. 912388.
● צפת: סר"א, טל. 042388.

בתי כנסת
● בשבת בבית הכנסת הגדול בתל אביב ברח' אלנבי 110 יעבור לפני התיבה החזן אורח. ערבית 7.20, שחרית 8.00.

וילות ובתים
● להשכרה וילה קטנה מרוהטת באספקה עם גלריה גדולה 228224.
● בשפ"ת וילה בר"ג 8½ + טלפון ריהוט חלקי 824107 מ־16.00.

● בגבעתיים נותרו בטה דירות 8 חדרים הכניסה בנוי בככר המרי 3, לבנות במקום.
● רום 600 — בראשון לציון החלת מכירת דירות יוקרה 3, 4 חדרים, שרותים כפולים, בתשלומים ל־2½ חורש, משרדי מכירות דירות „סיני" — ראשון לציון, רוטשילד 40, טלפון 941809 „יומסה" תל־אביב, מגדל שלום קומה 18, טלפונים 67707, 61604/6.

דירות

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

קבלנים מציעים

דירות 2-2½ חדרים

דירות 1-1½ חדרים

דירות בשכר חודשי

דירות בדמי מפתח

חדרים מרוהטים

דירות מרוהטות

מבני תעשיה

בתי מלאכה

מגרשים

עסקים

משרדים

דירות להחלפה

ביקוש דירות

חנויות

אולמות

מחסנים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

● דיילת חברת תעופה ומכירות אם את בעלת הופעה נאה — ונוריטיפת, בעל כושר שכנוע והסברה. אם את שואפת לי הרוויח כסף, מעוניינת להכיר אנשים חדשים ועוסקת בי חקדיש מזמנך? רק את תישרי בתוך חיובית, הנך מוזמנת להפגש עם נציגי „מגורי" הי עצירים, תל-אביב, ביום ג' 20.8 שעה 17.00, באולם הי ספסובלים מלון שרתון, ירה שלי, ביום א' 8.30 שעה — 17.00 עד 10.00, טלון הנשיא רח' אחד העם 6, חיפה, יום א' 25.8 בשעה 17.00 טלון ציון בחדר.

● יהלומים! דרושה נערה רצינית לעבודות משרד לי טלפון 248846.

● דרוש איש מכירות מנוסה בענף גריל (מגרשים) לחנות לאנגלוסקסים, — טל' 0342841.

● דרושה בדחיפות פקידה קבלה ומרכזנית מנוסה, — שליטה בעברית ואנגלית — הכרחית, שעות העבודה — 08.00—16.00 משכורת מוצעת 1,000 ל"י לחודש — לפנות אנגלוסכסון, טלפון 0342841.

● דרושה מטפלת בחורה לשלושה ימים בשבוע טלפון 31697.

● למשרד אדריכלים דרושה שרטטת מעולה (בניין, פנים) + עבודה מכירות חלקית טלפון: 244824.

● דרושה מטפלת לתינוקת בת שנה עם עזרה במשק בית טלפון 418683.

● לפורה דרושה עוזרת חצי יום 4 פעמים בשבוע טלפון 244010.

● דרושים מיתוגים אינטרקלים וחרט מעולה, בחורים אחרי צבא אפשרות קידום במקצוע תנאים טובים „הי טוטן", לבנדה 86, ת"א — 4420.

● דרוש נהג בעל רכב פרטי מת"א ומסביבה לעבודה לנסיעות בירושלים ועיירות רוניות אפשרי גם לאדם מבוגר לפנות בציון הפרטים: משפחה, שם כתובת, גיל, מס טלפון סוג הרכב ושנת הייצור לת.ד. 14298, ת"א.

● יהלומים!!! דרושים לוטשים לברלנדיר למטח טלפון: 825046.

● בטקוון אביב דרושה אישה לניהול בית פרטי (2 אנשים) 5 שעות ביום בתשלום חודשי, טלפונים 466920 478171, ת"א.

● דרושים פועלים לעבודה אחראית. לא דרוש נסיון קודם. תנאים טובים, „שרות תצמ"ב" אזור התעשייה, ראשון לציון — בניסת רדיו בנגב.

● דרושה בחורה לעבודה בי חנות צעצועים „פינוקיו" — תחנה מרכזית סולומון 10, תל-אביב.

● דרוש/ה מתמחה/ת לדבי רי פריגת לנשים לפנות — „אוריס", רמת-גן, בצלאל 27, ליד גלי-נוף.

● אם אתה צעיר דינמי — ואחרי צבא לפר פרסום תוך עבודה מעשית, 288106.

● למשרד דרושה נערה לי שליחויות שעות העבודה — 9.00—3.00. נא לפנות לטלפון 242189.

● דרושה מזכירה כללית לי משרד של חברת בניה. טלפון: 224104.

● דרושה פקידה-קופאית חרי שבת חולון—בתים. לפנות: בכתב לרכז בע"מ המלאכה 10 ת.ד. 277 חולון.

● לחברת י.ש.ו.מ. דרושה פקידה עוזרת למנהל חשבונות תנאים טובים בפרטים להתקשר 260560. שעות העבודה 8.00—16.30.

● דרוש נהג (רשיון ג') לחובלת חודים כלילות. אזור מגורים בסביבות הדרה לפנות טלפון 251427 .06— או בשעות העבודה 65408—.003

● דרושים מכונאים לטנ"ז בעלי תעודות הסמכה בתנאים טובים להתקשר 871002 סודיות מובטחת.

● דרושה מוכרת לחנות מעדנים בכפר-שמריהו טלפון: 988000 בין השעות 7—18 וי מ-4 עד 7 אחר הצהריים.

● דרושה תופרת לקונפקציה מעולה וגם מתלמדת טלפון: 88082.

● דרושה אשה לעזרה בבית ובישול עד 2.00, 700 ל"י, בכלי, טל. 440044.

● דרוש/ה לבוטיק אופנה — שליח/ה לחצי יום דיזנגוף 225072, 185.

● דרושה תופרת למודלים במקום בוטיק אופנה — דיזנגוף 225072, 185.

● דרושה בתכנית מנוסה שבוע בשעות אחה"צ מ-3—6 לעבודה זמנית 3 פעמים בי לפנות טל. 616254 .08.

● דרושה פקידה בתבנית לחצי יום, אזור תעשיה חולון, טל. 85071 .03 לפנות לאיתמר.

● דרושה ספרית ומתקדמת שיוערת מניקיור. „אמיל", רמת-גן, הרצל 01.

● דרושה עוזרת למזנון בי משרד ומעולה, לניקוי כלים. טלפון 028148.

● דרושה אשה מבוגרת לי טיפול בילד בן שנתיים כל יום מ-7.30—14.30, תנאים טובים לפתאימה. טלפון — 202812.

● למפעל מטפטל באזור התעשיה מ"ש דרושים 1. נער 2. פועל. תנאים טובים להתקשר לטל' 015860 בשעות העבודה.

● דרושה פקידת לפלון קפה בצפון.

● דרושים סוכנים/ות להי נת ביוצר חשמל אלקטרוני וחיוני הנדרש ע"י העיריות בבניכות קבלנים, המוצר הי בעירי ומוגן הכנסה גבוהה על בסיס של אחוזים, לפלט האשה בין 10—18.

● ספרית דרושה לסלון „ציפי" בתנאים טובים, רבי עקיבא 80, 249041 בני-ברק.

● דרושה עוזרת בית עם לינה + טיפול בילדים, טל. 046161.

● דרושה מטפלת לשעות 16—7 לפנות ורמן, חמניהם 49 פ"ת טל. 801168.

● דרושה עוזרת ומטפלת בוקר 3—4 פעמים בשבוע, 410467 ובעתיים, להתקשר מיום ראשון.

● שליח/ה למשרד נסיעות תנאים טובים. שלום מורם מגדל שלום קומת קרקע.

● ברחובות דרושה אשת לי נהול משק בית ברגר, הרצוג 55.

● דרושה פקידה כללית לי עבודה קבועה, רצוי בוגרת בי"ס לפקידות. פרטים מלי אים לת.ד. 24057 ת"א.

● דרושה פקידה/מתכנתת — רצוי ודע בשפה האנגלית לי עבודות משרד כלליות לפנות ישירות אמפיטל — המלי נ'רונ' 47 ת"א.

● דרושה אשת לטפול בתינוקת 14.00—7.00 טלפון 201047 — אחה"צ.

● דרושה תלמידה לסלון לי תסרוקות ויגת מתחתקות — 405647.

● יהלומים למכירה 8 סוי לוח אורגינל + מנועים, טל. 017005.

● במפעל בקוסמטיקה בחולון מחפש פועלים לא מקצועיים לעבודה מכניסה, לפנות לטל. 007707.

● דרוש מנהל אחזקה לצווי קצים כבר ונהול עבודה במשי על קוסמטום באזור תל-אביב טלפונים: 760221 760229.

● למשרד קבלנים דרושה פקידה ליום שלם, מעולה, טל. 800711.

● בחולון דרושה אסיסטנטית צעירה לרופא שיניים לאחה"צ, 658970.

● דרושה תופרת, הבעש"ם 14 פינה אילת, נאותה — חולון.

● פקידת טלפון ודרמטה בי עברית מ-8—10, 820608 — קרית המלאכה.

● למשרד עוה"ד בתל-אביב דרושה פקידה/מתכנתת, טל. 614019, 828041.

● להוצאת ספרים דרוש מנהל חשבונות (רצוי מנוסה). שעות העבודה מ-8 עד 1 (5 ימים בשבוע). לפנות לת"ד 2310, תל-אביב.

● דרושה מטפלת לחינוך ילד קטן ברמת-חן מ-8.15 740760.

● למלון בהרצליה דרושה מטפלת נשואה לעבודה בי שעות נוחות. תנאים טובים למתאימות, ת.ד. 88066.

● דרושה ספרית ומתקדמת למלון להסרוקות, טלפון — 726784.

● דרושה עובדת חרושת למשק בית ברמת-גן עם המי לצות ל-4 פעמים בשבוע טל. 745428 בשעות אחה"צ.

● עוברים ועוברות לעבודת ייצור במפעל ברמת-החייל. עבודה קבועה, תנאים טובים, טל. 472860.

● למוסד ציבורי דרושה מנהלת חשבונות שעות העבודה עד 8. לפנות שי דוד המלך 38 ת"א חדר 219.

● מנהל חשבונות עצמאי לי משרה חלקית — אפשרי גם לאחר שעות העבודה. טלפון 824208.

● דרושה אשה-בחורה לעבוי דת משק בית וטפול בילדים, אפשרות עם לינה, או משעה 18—14 .7 טל. 248941 ובשעות הערב — 747910.

● דרושה מזכירה/מתכנית לי משרד קצין הבטחה בנמל התעופה בן-גוריון, הכישורים הדרושים: הרספה טובה, בוגרת תיכון ולאחר שרות צבאי. על המעוניינים לפנות ישירות למשרד קצין הבטי חון בנמל התעופה בן-גוריון בין השעות 8—14.

● מנהל חשבון ומתלמד, כתבנית טלפוניסטית, דרושים: למפעל תעשייתי, גדול באזור חולון, לפנות ת.ד. 5306, ת"א.

● שליח רצוי בעל טוסטוס, דרוש: לאגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל, דיזנגוף 200 ת"א להתקשר: 248822, 220128 בשעות הבוקר.

● דרושה: פקידה בעלת ידע בכתבה נא להתקשר: תל-אביב, 50197, 60670.

● למפעל מזון בהרצליה דרושים טבחים, עובדי בצק לאפיה, מחסנאי, לפנות למי הל המפעל, טל. 937820 .08.

● נערה לעבודות משרד ולי שליחויות לשעות 8—15 טלפון: 261278 תל-אביב — לליאורה.

● לבית"ר לתעשיות נכריים ונשים דרושה פועלה לוינגר טל' 08-60377 או 8.

● בראשל"צ אשה לבישול + עבודות בית, שלוש ביו 18.30—10.30 ברחוב הרוביץ — 846902.

● דרוש חרט, לוי, שדרות בתשוננים 24, טל. 827795, ת"א.

● במוסד ציבורי דרושה מזכירה, עברית ואנגלית טלפון 466861 בשעות הבוקר.

● בפתחתיקווה מטפלת לי עזרה בבית לחצי יום מיום 19—18, 410014.

● לכלון וגם דרושות ת"ה מורות ומתקדמות היורעות מניקור ואפשרות להתקדם — 410014.

● מטפלת ליד ילדים בגן + עבודות בית. שעות העבודה 05.50—14.00 אפשרי טלפון 413611.

● דרושה בחורה אחראית לעבודות משק בית ליום + ילדה לטלפן בשעות 10.00—9.00 אחה"צ.

● למפעל „בלרם" דרוש מכונאי שירות בעל רקע טכני ורשיון נהיגה לפנות אל הוסוס, אשוסו, לארו.

● דרושה עוזרת לגיור לג"ב „השמרו מורל" אלנבי 15 תל-אביב בין השעות 8.00—14.00.

● יהלומים לבנקים דרוש בעל — להות קומצית.

● דרושות עובדות לעבודה קלה בתעשייה לפנות רח' רציניות טלפון 8.

● דרושות תופרות לפנסי סיום. 613414.

● מכבריה מקבלת כל סוגי עבודות טכנרות, והתחמות חשמל, טלפון 820720 ת.ד. 27098 ת"א.

● דרוש קונדיטור מעולה בשעות העבודה מ-3 עד הערב 849878.

● דרושה מטפלת לתינוקת מ חודשים למרוץ, ביאליק 4, רמת השרון, זילברשטיין בי עבודה 698010.

● דרושות דיילות פרומושן לעבודה זמנית להתקשר טל.

● דרושה פקידה מתחילה בי חברת הנדסה מ-8 עד 13.00 טלפון 269580.

● דרושות פועלות לקוסמטיקה, קבוע, אחה"צ בתל אביב 462128.

● דרושה אסיסטנטית לרופא שיניים טל' 200974.

● דרוש מסגר + רשיון נהיגה טל' 288602 בערב מ-18.

● דרושה אישה/בחורה לבי תל בוטיק אקסקלוסיבי בופן תעשייה, כל יום מ-10—18, ו-3 פעמים בשבוע ערב — 11.30—8.00 נא להתקשר 10—8 462867.

● מטפלת שגרה ליד גוד אביבים ברמת-אביב לשעות הצהרים 415761.

● דרוש נער לחנות ספרים הגריינה מולך 25 פינת ארי לוזורוב 188 ת"א.

● דרוש רפד מקצועי לפנות שדרות חילר 18 ר"ג 783712.

● דרוש מסגר מכונות מעולה תנאים טובים 80148 עד 20.00 ט-295147 10.00.

● דרושה עוזרת/מטפלת לטי פל בבית עם ילדים שעות עבודה ופרטים לטלפון — 246861.

● מבוקש מנהל לסלון בן 8 כוכבים, כ-80 חדר. נא לפנות טלפון 262421/9.

● דרוש מכונאי ייצור בעל ידע, 628166, ת"א.

● דרוש נגר ומשוחרר צבא בנס ציונה. תנאים טובים, 261806.

● דרוש פקיד לקבלה קהל בי משרד למכירת מכונים ערוי טיים, בעל ידע בפרמי ביון כתבנית. בלבד לטרומאסכבם; וכושר יעוץ ללקוחות, לפנות שד' רוטשילד 106, ת"א.

● לבית"ר „פשלון" דרושות תופרות למכונות אוברלוק ועבודות לסבי גד לאוכדור 26, ת"א, טלפון.

● תנאים טובים לנער רציני בהרכבת ציוד אלקטרוני — „טל ומ", רש"י 4, תל-אביב, טלפון 981460.

● דרושים/ות רוקמות/ים ת טוות ותופרות עולות. גר מתלמדות למכונות אוטומטיות, אילת 18, תל-אביב.

● דרוש עוזר למנהל ספרית, טל' 263807, מ-4—6 אחה"צ.

● דרוש נגר מרכיב בעל רכב לארונות קיר, 88668.

● דרושה מתפנאית ואוזרת לקונפקציה ילדים ונערה לי עבודות אוברלוק, לבלאות, פמי חורים, בלינשטיין, לפנות טל. 60936, ת"א.

● דרושות תופרות ומתלמדות 5 ימי עבודה בשבוע, אלוף אזור התעשייה פתח תקווה, מול ביילינסון.

● לחברת בריגקס (ישראל) בע"מ דרושים עובדים לעבוי דה בתחנות. הכישורים הי דרושים: כושר גופני טוב, רשיון נהיגה בעל 4 שנו, לי מתאימים שיצטרו בבחינות תשולם משכורת התחלתית של כ-1000 ל"י. אפשרות קידום לעובדים טובים. לפנות תל-אביב: מגדל שלום, קומה ג' טלפון 68787 ירושלים טלפון 228772.

● דאחוף דרושות נקבניות י.ב.מ. מעולות לעבודה קבועה או לשעות, תנאים טובים לי מתאימות, לקבלת פרטים לי התקשר 282804.

● לחברה גדולה להפצת מכר נות כביסה „מקררים וכו'" דרושים סוכני מכירה בעלי נסיון בענף, רצוי עם רכב. לפנות ת"ד 86180 ת"א, עבור „סוכן".

● דרוש הנדסאי בניין מי רה קבועה, טלפון 80144, בין השעות 8—12.

● דרושה פקידה ליום עבוי דה טמועל, רצוי נסיון לבני טוב, 760289, ר"ג.

● דרושים פועלים ופועלות יצור למפעל מתכת באזור בני-ברק, להתקשר בין ה-12 בבוקר. 784680 8—12.

מכוניות למכירה

דארט-וליאנט

האמריקניות של קרייזלר הנמכרות ביותר בארץ

אודי - N.S.U.

אלפא רומיאו

● אלפא רומאו אלפטא 1974 ק"מ 7,000, 288214 ,60040.

● למכירה אלפא רומאו ג'ולי ית שנת 1965 טלפון 751085.

● אלפא רומאו ג'וליה 1600 סופר 1072 במצב מצויין — 038200.

● אלפא רומיאו 1750 ג'י.טי. וי. 1072, במצב מצויין 042818 חסיר.

● בהזדמנות אלפא רומאו 1071 ברלינה 1750 יד ראי שונה מצב מצויין טלפון — 06129 .17—10 ,0—11.

● אלפא רומאו אלפטא 73 טונג ומסמ לשנת 928028.

● ברלינה 1750 סוף 1071 טסט רדיו ותוספות 84,000 — 414070.

● אלפא סוד 1074 12,000 ק"מ 25% מיסים שלום טל' 0422010.

ב.מ.וו.

● למכירה ב.מ.וו. 2000 1070 במצב מצויין יד ראשונה, טסט לשנה טל' 038406.

● ב.מ.וו. 700 1001 במצב טוב 51802.

דאף

● דאף 55, ומזוו מנוע 1100 מצב מצויין.

דופין

● דופין 58, שמורת טוב, 9,250 ל"י, טל. 875094.

הילמן

● הילמן הנטר במצב חדש, טסט שנה, טלפון 032652.

● בהזדמנות הילמן טסייש 1600 אחרי אוברול כללי, 758025.

וולוו

פעם VOLVO תמיד VOLVO

וקסהול

ויליס

● ויליס טסיישן 1002 + מנוע 73 2.700 הרצל 50.

● ויליס שורט טסט 10 חדי רשום מצב מצויין רוטשילד 1, תל-אביב.

טנדרים

טריומף

● טריומף הרלד 1200 + טסט, במצב מצויין, 12.000 ל"י, 51802.

לארק

● לארק טסיישן 1062 מצב מכני טוב בהזדמנות טל' 751080.

מוריס

● מוריס 1000 מסחרי אחי רי טסט 700010, ר"ג.

מיני-מיינור

מרצדס

אופל

אוסטין

סאאב

סאאבסאאב SAAB 294897

● סאאב מסחרי 1000 במצב טוב טסט 10 חודשים טל. 880017.

● סאאב מסחרי 1968 במצב מצויין 923460 רמי, בשעות 8—17 לא בשבת.

● סאאב 99 דגם 1973 מצב מצויין טלפון 780044.

סוזוקי

סוביארו

סימקה

סימקה SIMCA מכונית טובה מבית טוב

פולקסוואגן

פורד

● קורטינה 1064 במצב מצויין טסט ורדיו 001-7064.

● אסקורט 72 שנה טסט רדיו 21.000 טלפון 016168.

סוסיתא

● סוסיתא סטיישן 1968 במצב טוב — 8250 בעבודה 447400.

פיאט

● פיאט 124 ספיישל 1072 טסט שנה 2,600 ל"י טלפון 908026.

פז'ו

● פז'ו 404 סטיישן 1970 מצב מצויין.

● בהזדמנות לא רגילה פז'ו 1971 404 מנוע 2000 במצב מצויין + 76,000 ק"מ טלפון 907658 ערב 29.00.

● פז'ו טנדר 404 1076 — חדשה טלפון 035400.

● בהזדמנות טנדר פז'ו 403 מודל 1068 טלפון 6258261 (בעבודה) 14.00—16.00.

● פז'ו 404 1005 טלפון — 01-5608760 לבקש עמוס ארגמן.

● פז'ו 404 אוטומטית 1970 עם תוספות בהזדמנות בשבת 820057.

● פז'ו 404 1068 רדיו מי יום א' 034408 עמוס.

ירושלים

חדרים 2-2½

חדרים מרוהטים

דירות מרוהטות

תריסים

צילומים

סירות

מפעים

תורנות רופאים לפי המקומות

תורניות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

דירות

וילות ובתים

קבלנים

בר גיע האחרון

מקררים

רהיטים

דודי שמש וחשמל

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

צילומים

הלוואות

ביטוח

בתי ספר ושיעורים

שידוכים

חיות בית

טיולים

מכונות כביסה

מכונות כתיבה

מכונות גילוח

מכונות תפירה

מפעים

שטיחים

תריסים

הובלה

טרקטורים

חקלאות

רהיטים

טלוויזיה

בולים ומטבעות

כלי נגינה

התעמלות ומסיים

חוגים

רוצים לקנות

מקררים

שרותים

מציעים למכירה

ביקוש רכב

שרותי רכב

בתי"ס לנהיגה

השכרת רכב

אופנועים וקטנועים

פיאט

- פיאט קופה ספורט 850 מודל 69 טלפון 014572.
- למכירה פיאט 124 ספיישל 1971 שנה מסט 60.000 ק"מ 24.000 ל"י טלפון 672020.
- למכירה פיאט 600 60 אדום טלפון 019300.
- פיאט 124 1971 חריג לי שעבר שמורה כחדשה 21500 477550.
- חייבת למכור! פיאט 1100 60 בשבת 10—12 720840.
- פיאט 1000 182 אוטומטי 1073 + רדיו + טסט 28.000 ק"מ 38.000 ל"י — 704721 בעבודה 072601.
- פיאט 125 ספיישל מספר אל מודל 1972 57.000 ק"מ במצב חדש טלפון 051-2344.
- פיאט 600 1962 מנוע משופץ במצב מצוין למכירה מיידית טל' 051012 משעה 14.00.
- כמורט מפיורי 124 ספורט 1971 85.000 ק"מ מחיר 30.000 טלפון 760610.
- פיאט 850 ספורט קופה 1970, במצב מצוין טלפון 475888.
- בהזדמנות לרגל נסיעה פיאט 850 מודל 1966 טלפון 860868.

ציטרואן

- דה־שבו 1968 מנוע 1064 מסט לשנה טלפון 478003.
- דה־שבו סטיישן מנוע עמי 6 מסט לשנה. מצב טכני מצוין 764140.
- דה־שבו 1961 מסט שנה. במצב מצוין, 287018 משה.
- דה־שבו 1963 במצב מצויין מנוע גדול. טלפון — 917064.
- דה־שבו 1966 במצב טוב טלפון 84208.
- למכירה דה־שבו 1964 במצב מצוין טלפון 050874 רחובות.
- סיטרואן עמי 6, 1968 מצויינת + אוברול + טסט 865458.
- ציטרואן ג'י. ס. סטיישן 1973 וטסט מספטמבר למפורט טלפון 03/478177.
- דה־שבו 1968 במצב טוב 3300 ל"י, טלפון 418690.
- למכירה ציטרואן דה־שבו מודל 8000 1964 לירות טל. 937847, 037860.
- ציטרואן דיאן 4 1968 יפה ומסורת 8.000, טלפון 709153.

קונטסה

- קונטסה 1800/4 1967 במצב טוב טל' 802418.
- קונטסה 1800/4 1967 במצב טוב טל' 802218.
- קונטסה 1300 מודל 1966 במצב טוב 8.000 ל"י טל' 794048.
- קונטסה 1300 במצב טוב הזדמנות 472808.
- קונטסה 1300/4 1966, — 50.000 אחרי אוברול — 780116.
- קונטסה 1800/4 68 אחרי שיפוץ כללי בעבודה — 826121.
- קונטסה 1800/4 1967 במצב מצוין + טסט 285072.
- קונטסה 000 1964 אחרי שיפוץ כללי 083380 בערב.

רנו בחשבון ראשון

- רנו 16 טי. אס. 1970 + רדיו 27.000 ל"י, 08/471775.
- רנו 4 1971 במצב טוב טלפון 10.750, 603484.
- רנו 17 מודל 1973 יד ראשונה טלפון 824008 מ־8—14 פרט ליום שישי.
- רנו 4 1965 140.000 טסט שנה + תוספות 419471.

נוסע לטיול? סע בטוח עם ציבור

שונות

ביקוש דירות

● דרושה לקניה דירת 4 חדרים בגבעה הצרפתית טל' 231230.

● עבור לקוחות רציניים ב-יותר דרושות דירות בכל חלקי העיר בכל הגדלים ובכל המחירים לייזר רחוב שמאי 221987 ,238778.

● דרושה בדחיפות עבור לקוח רציניות דירת 2 חדרים לא ביטיבון טל' 415066.

● מעוניינים לקנות דירת 4 חדרים בסביבת ביתהכרם, טלפון 821900 בערב.

● דרושות דירות בכל חלקי העיר ברכישה דמ"פ והשכרה. שמחוביץ 228550.

● אנו רוכשים דירות עם מיות בנות 2—3—1 חדרים. פרטים א. כאשר ושות', שמי-לא 5, טל' 234840.

● זוג בפנסיה מעוניין בדירה ברמ"ם בת 2 חדרים במצב טוב עם כל הנוחיות ברחביה בלבד, יש לציין את המחיר. לפנות ללא מתווכים לת"ד 278, עבור מס' 10.

● דרושים: חדרים בכניסות נפרדות דירות קנות והשכרה. "פירסום אור", בן־יהודה 8.

חנויות

● חנות ברמ"ם/השכרה במאה שערים 24 מ"ר לכל מטרה 87185.

● למכירה! חנות בעוזיאל 90 טלפון 630586 אליספין דוד.

● חנות בגאולה להשכרה ב-שכירות מורשית, להתקשר — טלפון 225841.

● ברמ"ם 4 חנויות + 2 חדרים + חצר גאולה ליד התחנה המרכזית. לפנות בע-רב 822250.

● חנות חדשה לכל מטרה, קרית פרטית, ברמתדניה — 69715, 68448.

● למכירה חנות מכלת בגב-עת מרדכי חדשה, שול 5.5 בנראי.

● ברמ"ם חנות ברחוב יפו טלפון 808183—02.

מחסנים

● דרושים מחסנים לסמודיו בגודל 400—600 מ"ר באיזור תעשייתי בירושלים לבית ה-אטנים טל' 228400.

● למכירה מחסן + יחידת קירור נפרדת, גישה נוחה ל-רכב. 224580.

אולמות

● אולם ברמ"ם ק"ק 400 מ"ר + חצר חשמל וכו'. בטרכז 285530.

● אולם לשמחות עד 1000 איש בשלב בניה להשכרה או למכירה. פרטים ת.ד. 1206 ירושלים.

מבני תעשיה

● להשכרה 1400 מ"ר ק"ב, מעלית טלפון, חשמל וכו'. 227980.

● אולם לתעשיה בעטרות, טל' 286183, 110 מ"ר ק"א.

משרדים

● דירת 4 חדרים במרכז ה-עיר למשרד. 232025 פרט ל-שבת.

● במרכז בעש"ת 4 חדרי-משרד מרוהטים + טלפון + הסקה. אפשר גם 2—3. טלפון 8.00—1.00 234504.

● למכירת דירת 3 חדרים, ברחוב יפו, להתקשר — 284884—02.

● בשכ"ח במרכז 2½ חד-רים במרכז, טל' 234108, 8.00—18.00.

● משרד 3 חדרים, במרכז, למכירה, טל' 284108 18—8.

עסקים

● להשכרה מכולת, פרנסה לשתי משפחות טלפון 900316 מ"ח.

● ברמ"ם במרכז, כניסה ל-שמונה לעסק. טלפון 282007 10.00—21.00.

● למכירה מכולת. מכוסמת שרות עצמי, בקרית יובל. להתקשר 07072.

● למסירה מספרה במרכז ירושלים, קליינטורה רחבה. טלפון 221577.

● למכירת מגרש לבניה ב-ירושלים 16 דונם, 220182 בערב.

● מספרת לנשים משו-כללת במקום מצוין בשכ"ח — מגויח מ-1.0.74 ,220068 אלי.

מגרשים

● מגרש בירושלים 600 מ' גוש 11/30170 תמורת דירות או קרקע חקלאית לפנות ליר אב 018178—02.

● מחתנו מכית בירושלים! מגרשים בחיפה — נאות ה-כרמל — מקום גבוה מוסף בפיתוח ומשקיף ים 6,750 ל"י ובקומודיה באיזורי התיי-רות 10,000 ל"י. "ארמות מב-טחים", חסורג 8, בניין "פריי" טל' 281086—02.

ביקוש עבודה

● מעביד! בדינונך עובדים/ות פגן ל"פירסום אור", פר-

דירות בשכר חודשי

● לתשכור ברמת אשכול ל-שנה או יותר 3 חדרים טלפון הסקה מרכזית אור מצויין מרוהטת חלקית טלפון — 284805.

● דירת 3 חדרים + טלפון 20.10.74 — 1.0.74 במלביה מרפים 84084.

● 4 חדרים מפוארת, ארונות בתלפיות 750 281781 — 227241/300.

● דירה מרוהטת בנות גרנות 3½ חדרים, ריפה, גוף טורי חים, 3 מרפסות. 500 ל"י, טלפון 283005 (בשעות ה-עבודה).

● 4½ בבית הכרם, מיוחדת מיידית, מתאים לסטודנטים. 229878 בבוקר.

● 3, חדשה, מפוארת, לחצי שנה, שנה, בנוה יעקב, ל-בודדת — לזוג צעיר + הסקה, טלפון 254146 04002.

● 4½ במושבה הגרמנית, מתאים למשרד, טלפון + הס-קה, בבוקר — 208976.

● דירה במושבה יוונית מרו-הטת 2½ חדרים + טלפון + הסקה להשכרה עד 31.7.75 — 526101 ,376 בימי.

● 3 בלב העיר הסקה, טל-פון מתאים למשרד 227081.

● בהשכרה דירות מרוהטות בכל הגדלים והאזורים — 228560 שמחוביץ.

● דירת 4 דיפה ק"א + הסקה 586886 אליכסנדר דוד.

● בשכ"ח דירה ריקה 3 חד-רים בתלפיות מורה — 225511.

● 3½ חדרים (חדשה) + הסקה, ק.ה. יעקב כהן 20 (סוף שמעוני) לתקופה ממו-שכת. להתקשר לעו"ד ברזילי 284071.

● מיידית 3½ ריקה, ק.ב., טלפון, הסקה וארונות, לד-תיים, בגבעת שאול. 582080.

● דירת 4 חדשה מרוהטת + הסקה בארנונה, טלפון 87416.

● דירת 4, ריקה במורה תל-פיות + הסקה, להתקשר — 81740.

● דירת 2½ חדרים מרוהטת + טלפון בקרית יובל טל' 706358—03.

● 3 ברמת אשכול ארונות קיר + טלפון 107 חורשים. טלפון 747630—03.

● להשכיר 4 חדרים חדשה בארמון הנציב, לפנות טלפון 70226—057.

● 4½ חדרים בגבעת מרדכי החדשה, בתים מדורגים חס-יה. 847859/08.

● ברמ"ם, דירת 2½ חדרים, ברח' שאול המלך 21, מנהר-ריה 260873.

● מיידית! בכו וגאי 81, 3 ריקה + ס.א. + הסקה, טל' 237631 ,521600 מתילדה.

● מיידית, בארמון הנציב 3 + טלפון + הסקה ושי-רותים 521684 ,450 ל"י.

● דירת 2 + חול או מרו-הטת, רבי מאיר 03618 מ-14.00.

● וילה קטנה בשמרוחי לויו לתקופה ממושכת 528748—02 בערב 088040—03.

● בטעה, דירת 3, ק"ג, ל-תקופה ממושכת. טל' 04002.

● 3 חדשה ליד רסקו. טלפון 30650—02, מ-14 פרט לשבת.

● בשכ"ח לשנה 4 חדרים מרוהטים בבית הכרם, חד-שה 227222, ובערב 021080.

● מיידי שני חדרים דו מש-פחתי מרוהטת מגור 9.

● דירות חדר ושניים מ-400 "פרסום אור", בן יהודה 8.

דירות בדמי מפתח

● 3 וחול גדולים ונוחיות במרכז גם למכירה 325984.

● ברמ"ם חדר קומפלט ב-ביתהכרם, בעבודה 355506, ב-בית 600811.

● ברמ"ם בטנהדריה דירה 2 חדרים, להתקשר 271055.

● ברמ"ם, דירת 3½ חדרים ק"ב, 282105 פרט שבת.

● בהזדמנות ברמ"ם, דירת 2 חדרים + שרותים, 280704 מ-16.00.

● ברמ"ם 3 חדרים במרכז למגורים / למשרד מתאים ל-רופא לקליניקה ולמגורים, — טלפון 285050.

● דירת 2 חדרים ברמ"ם — 20,000 + גינה ס.א. "לאז" 284654.

● ברמ"ם חדר קומפלט בבית וגן, 285500, בעבודה 606811 בבית.

● ברמ"ם דירת חדר גדולה מטבח וארונות, שרותים נפ-רדים ואמבטיה קק"ל 12 רח' בית־לבואו.

● דירת 3 חדרים ברמ"ם ברחוב יפת חיים 38, מתנח יהודה.

● ברמ"ם, מיידית, דירת חדר, הורקנוס 4, אוטאס טל' 281808.

● דירת חדר מ-10,000 ושנים מ-30,000 "פירסום אור", בן יהודה 8.

בתי מלאכה

● ברמ"ם 140 מ"ר תעשיה בגאולה בהזדמנות 588404.

הצעות עבודה

● דרושה לטיפול + עבודות בית 5 פעמים בשבוע בגנוה גרנות. 67780.

● לחברת להשקעות דרוש מנ-הל חשבונות עצמאי למשרה מלאה 10.00—8.00 לפנות ת.ד. 1203 ירושלים.

● מלת כולל עבודת בית ל-7 שעות טלפון 633552.

● דרוש טכנאי כעבודות פ.י.ט.ו. להתקשר לטלפון — 225872 ,223187.

● דרושות עובדות נקיון ל"משרדים" לשעות אחה"צ לפ-בית לישראכ"ל רח' כורש 14, כניסה ה'.

● לחברת לשתנות בסלון שלום דרושה מוכרת השולטת באנג-לית רצוי הגרה בבית וגן ומסירותית פרטים 526181 פנימי 414.

● דרושה מטפלת + עבודות בית ל-5—4 שעות. טל' 631441.

● דרושה מטפלת לתינוק ו-נקיון לחמש שעות. טלפון — 631322.

● דרושה עוזרת בית + טיפול בתינוק ל-5 שעות טל' 232724.

● דרושה עוזרת לגננת לגן פרטי טל' 418278 ,410118.

● בקרית מנחם דרושה אשה לטיפול בתינוק ועבודות בית 5 שעות ביום 410181.

● דרושה עובדת אחראית למשק בית ועזרה עם ילדים חצי יום. 06601.

● דרושה מטפלת לילדה, 6 שעות כל יום. 28610.

● דרושה עובדת למשק בית 3 פעמים בשבוע להתקשר לפירות 81066.

● דרושה מטפלת לתינוק 6 שעות ביום 85466 פרט ל-שבת.

● דרושה עובדת למשק בית 4 שעות ביום טל' 62877.

● דרושה גננת לגן ילדים פרטי, ברחביה, טל' 23482 — 634010.

● דרושים עומרים למש-מרות יום ולילה, תנאים טו-בים. לפנות למודיעין אזרחי בן הלל 12 טל' 226756.

● דרושה מוכרת לשעות הבוקר בקצה עמרת בירושלים לפנות במקום.

● לבית חרושת "וולה" ב-ירושלים דרוש איש אחזקת המכונים רצוי עם נסיון אפ-שרי גם משרה חלקית טלפון 83270.

● דרוש שליח עם קטנוע ל-8 שעות ביום ראשון טלפון 682800.

● לחברת שיווק ארצית דרו-שים: סוכנים/ות להפצת מכשיר ביתי חיוני, אפשרות לעבודה בשעות הפנאי רווח כ-20% ל"י ליום. לפנות "ה' חברה הדינמית בע"מ" — רח' ינאי 6, ירושלים, טל' 282223 (11—3).

● דרושה אשה מנוסה לני-קוי משק בית + הטלעות — 81507.

● דרושה עוזרת למשק בית פעמיים בשבוע + הטלעות 81680.

● דרושה מטפלת לתינוק + עבודת בית ל-8 שעות טל' 227288.

● דרושה מנהלת משק בית לבית טלפון 07141.

● עוזרת בית ל-4 שעות כל יום, טלפון 282008.

● דרושה מטפלת לילדה תמורת ועבודות בית טלפון.

● דרושה אשה או זוג עבר-ני מסורתי לטפל באדם קשיש, מגורים וכלכלה בנו-קום בתוספת תשלום, טלפון 209507 בערב.

● למטעל בגדי ילדים דרו-שות תופרות טלפון 00384.

● מנהלת קונפקציה לטתי-פרת עם נסיון. 209107 — 20.00—22.00.

● דרושה עוזרת לנקיון בל-בד, 5 ימים בשבוע טלפון 20003 בערב.

● ברמת אשכול דרושה עו-זרת לחצי יום, טל' 288182.

● אשה למשק בית ליד ה-טלפ"ח, 5 ימים 18040.

● מטפלת לשעות הצהריים + סידור בית, רמות אשכול — 280638.

● דרוש אחראי לתכנית הפ-רים רצוי עם נסיון בעבודה הפיסדים, ניהול עובדים ו-שליטה מלאה בשפה האנג-לית, לפנות לאודיסי ת"ד 41, ירושלים.

● דרושה אשה לטיפול ב-ילדים וניהול משק בית טל' 620007 בערב.

● דרושה אשה מנוסה לטי-פול בילד, 4 שעות, בעוזיאל 624482.

● למוסר ילדים דרושות מד-ריכות ומטפלת. לחצי משרה 68480.

● דרושה בחורה לעזרה ב-משק בית 6 שעות כל יום, טל' 14002.

● דרושה עובדת עצמאית — שלוש פעמים בשבוע + הטי-פנה 30805.

● דרושה עוזרת לבית ל-5 שעות בבית הכרם 624788.

● דרושה עובדת לטיפול ובמשק בית, משכורת טובה 624107.

● דרושה מטפלת עוזרת ל-3—4 ימים בשבוע בתלפיות 202548.

● דרושה מוכירה—כתבנית עם נסיון, תנאים טו-בים, ת.ד. 24 ירושלים.

● דרוש מנה/ית עם אפ-שרות לשותפות פרטים טל' 583509.

● דרושה בחורה, אשה ל-טיפול במשק בית וילדים בין 12.00—16.00 כל יום פרט ל-יום ו' טלפון 84318.

● דרושה עוזרת בית בגנוה גרנות 60470 בערב.

● עוזרת רושה כל יום ל-4 שעות 591401 בערב.

● דרושה עוזרת למשק בית + 2 ילדים, המלצות טלפון 01408.

● חדר תמורת טיפול בתינוק לחצי יום, בגבעה הצרפתית. 418010.

● דרושה מטפלת לתינוק ו-משק בית ברסקו 15.00—8.00 המלצות הכרחיות משכורת טובה, 271111 בן עזרא ב-שעות 13—9.

● למשרד מהנדסים דרושה פקידה עם ידע בהדפסה, טל' 261081/2/ה.

● דרושה פקידה עם ידע ב-הדפסה ידיעת השפה האנ-גלית — לפנות לת"ד 1010 עבור מס' 11.

● דרושה אשה ל-5 שעות ל-טיפול בילדים ומשק בית, ל-טלפון בשעות הערב.

● דרושה עוזרת ל-3 פעמים בשבוע. טל' 64078.

● דרושים: פקיד/ה, עוזרת/ מטפלת, מוכירה חרוצה, נקי-בניות. "פירסום אור", בן-יהודה 8.

● דרושה מוכירה לשעות אחה"צ. אפשרות למשרה מלאה, תנאים טובים טלפון 227028.

● לחנות לצרכי נקיון דרו-שה מוכרת למשרה מלאה או חלקית, רצוי עם נסיון פר-טים. 824035.

● רחוש, מורה מחפשת מט-פלת + עבודות משק בית, רק עם המלצות. טל' 226083.

● מנהל חשבונות מרושלם יר-עץ לעניינים מס הכנסה מוסמך מקבל עבודות שוטפות ומסי-דורים בהנהלת חשבונות ת.ד. 0610 ירושלים.

שרותי רכב

● מבחר אביזרי רכב ב-מחירי פירסום זולים, רדיו ומיים למכוניות כיסויי מו-שבים ותנה, בבואך מגור ל-אביזרי רכב, ירושלים שלום-ציון המלכה 14, למנויי מנור הנחה נוספת — הרשמה ב-מקום.

● חורעה חשובה! ציפויים למושבי רכב ישר מהיצרן. מבחר גדול לכל סוגי המכו-ניות. אזור התעשיה, תלפיות רחוב הרכב 14, עזרא הרמה.

● "אוטו מגרל" בניהולו של משה שטרית שעבר מכליגר מציע! ציפויים למושבים 180 ל"י + מבחר מתנות ואביז-רים. בנין רסקו ליד מוניו התמגרל.

מכוניות

● קונטסה 1000 מצוינת 67 טסט אוברול 9.300 0203001.

● היפושית 1200/64 במצב טוב מנוע 7.000 ק"מ 280050.

● פיאט 124/70 במצב טוב 57.000 ק"מ טסט ל-שנה 26.500 פרט לשבת טל' 08772.

● פיאט פרימולה מסחרית 1067 אחרי אוברול טל' — 685098.

● הילמן אימפ 1066 טסט לשנה במצב טוב 262088.

● מוריס מסייען 1400/78 ק"מ 27,000 25,000 בעבודה 221010.

● כרמל 1971 במצב מצוין טסט לשנה טלפון 225711.

● פולקסוואגן לימוזין 1800 1900 טלפון בעבודה 224104 יום ו' אחה"צ 08860.

● אופל קדט 1066 לפנות די-טל' 224661 לשעה"צ.

● סוסיתא מסחרית 66 מנוע 72 + רדיו וגגון 87188.

● פיאט 1100 1960 בעבודה 224403 בבית 00940 אבנר.

● פרימולה 1068 אוברול, צבע, רפוד, מצויינת, טלפון 220507.

● אופל קדט דה לוקס 1064 מנוע 1069 ניר משימע טלפון 620762.

● סוסיתא כמייען 12 מנוע מורר 07, 228168 אחה"צ.

● מג'ו 404, 1061 מצויינת 14,250 ל"י, בעבודה 08188.

● למכירה במצב מצוין פריז 20,000 מנוע חדש 1968 4 טסט לשנה, רדיו, לפנות — 03620768 בשעות הערב.

● סימקה 1000, 1905 במצב מצוין 623594 לא בשבת.

● אלפא סוד 1074, אביזרים מיוחדים 222601 3.00—17.00.

● מאוגוס 12 אם נסח 1000 מסחרית 1068 במצב טוב — 17,000 ל"י. 220106 פרט ל-שבת.

● בהזדמנות פיאט 850, 63 במצב מצוין טלפון 410407.

● פריגץ 1000, 1070 במצב מצויין 227042 041111/123 עבודה.

● סוסך היפושית, שרות ו-תיקון לפולקסוואגן, באזור ה-תעשייה תלפיות, מול משרד הרישוי עזרא שבי.

● נ.ס.או. 1000 1969 שמו-רה, רדיו, 10,000 לירות טל' 36077.

● פיאט 600 בניניון מצו-יין 1064, 4000 לירות טל' 229298.

● טריומף הראלד מסחרי 1000 מודל מנוע 70 טלפון בעבודה 528686 נירה.

● מוריס 1100 1968 מנוע 1070 4 דלתות, 84002.

● אוסטין 1100 אחרי או-ברול טלפון 38158 יד שניה.

● בהזדמנות נ.ס.או. 1000 1070, נהרת + תוספות — 60.000 ,621807.

אופנועים וקטנועים

● הונדה 1971 ,350 עם אבי-זרים. טלפון 110033 טים.

● לסברמה 50 במצב מצויין בעבודה ; 622301, יחודה לסרי.

● פיאט 600 1967 טסט, רדיו טלפון 410712 ,630070.

● למכירה פולקסוואגן מס-חרית 1900 במצב טוב טלפון 289147 ,413808.

● טנדר סוסיתא 1971 ב-מצב טוב עם טסט, לפנות 811868 בעבודה, שמואל.

● פיאט 124, 1972 טלפון בבית 92800 פרט לשבת.

● טריומף 106 0.120 ב-מצב מצויין טלפון 624101 אמנון.

● פרימולה מודל 1069 טסט ל-11 חודש 98.000 ק"מ טל' 02/1067.

● היפושית 1200, 1066, אי-ברול + צבע ורדיו. טל' 625408, 14.

● בהזדמנות פרימולה 78.000 1070 (124 פיאט) ק"מ — 65104—02.

● פיאט 124, אוטומטית 1073 + רדיו, מסמורס/רנול 417058.

● מיני מייגור 64, מנוע 78, מצויינת. טלפון 280036.

● פולקסוואגן לימוזין 1064 מצב מצויין טלפון 620493 13.000.

● לרגל נסיעה פולקסוואגן 1003, מודל 1003, טלפון — 262316.

● פורד קטרי 1000, 1070 שישיץ מנוע 22.000, מצב מצויין, טלפון 41590.

● מג'ו 404, מכור 1078 ארגז, נגון 415283, אחה"צ.

● טאאב טסחרית 1000 — מנוע 1070 במצב טוב, טל' פון 281435, פרט לשבת.

● מאוגוס 12 אם מסחרי 67 מנוע ברקס וקליץ חדשים. 282508, 52608 לא בשבת.

● בהזדמנות פריגץ 1000, 1068, יד ראשונה 8,600 — 281765 ,231507.

● בהזדמנות או.אס.או, פריגץ 1008 במצב טוב מאוד — 00284—055.

מציעים למכירה

● בהזדמנות חפים טים על 12 כמעט חדש טל' 618446.

● לקראת החגים מבחר מת-נות ללקוחות כגון ליחות שנה עטים, מאפרות, מחזיקי מפ-תחות ועוד מאות מתנות — 225349 פרטים יצחקיאן.

● שיש אקספלוסיבי מהירו ימים 10.00—8.00 ב-קריית־גת 410818.

● בהזדמנות, בגדים לבחור רות, טל' 261547, חזה משבה אחרי 16.00.

● דחוף! במצב מצוין מער-כת סטריאופונית משוכללת, שעור חשמלי, רדיו אי.אם, נגוה, ק"ק קצ"ע, סמפל אם.אם. + טייפ קסטות טל' 626048—02.

● תריט! טונג, מריח כלים מערכל אשפה וסטינגהאוס, תנור ביצול קלורי גדול טל' 68170.

● כירים גאז + תנור + גריל במצב מצוין, טלפון — 417708.

● מיטה יחיד 75×195 + ארגז מעים ופורמו 400 ל"י, 414360.

● בהזדמנות מערכת סטריאופונית "ריבונים" "קיא", טלפון 7.200—, 622010.

● לנגרים! מכונות חרושות מכל הסוגים בהזדמנות טל'.

● מקרר אמקור 11, מכונת כביסה תנור גז, פסה, מרפ-כשו שולחן אוכל כסאות — 65800.

● מערכת סטריאו מיישר, מיים, פריגידר וסטינגהאוס, טסמים, 624204.

● מערכת סטריאופונית משוכללת, —.5,000, חיומן, רשב"ם 11, מקור ברוך.

● למכירה בהזדמנות עציים ציור בניין ובנגנת, טלפון — 288186.

רהיטים

● למכירה ספה + שתי כור-סאות מכונגו במצב טוב טל' 628340.

● מיטה זוגית + טורגים ומנירות, כמעט חדשה, ל-מכירה, 07885.

מקררים

● אמקור 10 במצב מצויין, מחיר הזדמנותי 234201 שלו 401.

● אמקור 10 במצב טוב טל' 413914, משעה 16.00.

מכונות כביסה

● מכונת כביסה אוטומטית "הובר", במצב מצויין. טל' 412084, בשעות 21—19.

כלי נגינה

● מסנתר מצוין ויפה למכירה בהזדמנות. פרטים 225008 ב-ערב.

● פסנתרים מעולים חדשים ומשומשים — להשיג בתש-לומים נוחים אצל גורן, מכון הפסנתרים, שמאי 12, 225544.

טלוויזיה

● בטכנכל בע"מ ביטוח לכל סוגי הטלוויזיות החל מ-55 ל"י שרות תיקונים תוך 24 שעות 638016.

תריסים

● מבצע ללא תחרים מש-כים לקבל הזמנות עבודה ב-מחירים חדשנים לתריסים ו-חלונות במסגרות אלומיניום מוצרי השלושה ירושלים בע"מ, תלפיות 204200.

שרותים

● שירותי אינסטלציה והסקה ביוב אחזקה וביצוע שנל טל' 414404.

● הסקות! אחזקה שנתית ו-תיקונים של מערכות הסקה — ת.ר.ל. בע"מ 223660.

● גננות: אחזקה ביצוע, דיר-צוף, גיזום באחריות. טלפון 84841.

● זימות גנות "בירושלים" מסור הורעתך לטלפון "האוי טומטי" 24744.

חיות בית

● כלב זאב רועה גרמני 3 חורשים + תעודות 261784.

מספרות

● למכירה ציוד למספרה קוסמטיקה במצב טוב 30600.

קייט

● וילה + גינה ופלאו ליד חודש וחצי מ-10.7 טלפון 00401, בלחה 62821.

בתי-ספר ושיעורים

● פסיכולוגיות תיזונה בעיות לטירה ולמשפחת בעולים עזרה בלימודים בריקה ללא תשלום.

הלוואות

● בעיות כספיות — נקודת לך לסחור בהלוואות אישיות השקעות, מזורים לפומן ד הרווירה — 224059.

ביטוח

● שרותי ביטוח יעוץ ואיך פרמטציה חינם. ת.ד. 5323 — ירושלים.

● ביטוח רכב, ביטוח דירות ותכולתן, חנויות ותנאים מוד חים, תוכניות לבטוח חיים ל-מנהלים, יעוץ מקצועי אי-שי ושרות בכל ענפי הביטוח, ע. חגר ביטוחים, 221166 ,227481.

שידוכים

● רווקה 23 נאה ומיודה מקיומיות במתאים. 224284.

● פסיכיאטר נרוש 53 אי-רופאי מסודר ונאה ת.ד. 1252 ירושלים.

● סרטוניאל — רווקה 30, מסורתית, משכילה ועקרית, 224284, ירושלים.

● לגדירי שאינו רואה — 180/48 עיבר ומבוסס הונה ביטחוני — מעוניין בהכי-רות למטרת נישואין. ת"ד 20004, ירושלים.

טפטים

● הדקור "לסט מבצע תחת רש 10% הנחה! טפטים ריצוף פלסטי, שטיחים מקיר לקיר, היקרות, ביצוע מעולה. יעוץ חינם, הלל 28, 25078.

הלוח הכפול — חיפה והצפון

תורות רופאים לפי התמחות

חיפה

● רופא תורן בצו"א, טל' 101.

תורניות בתי חולים

● חיום: רמב"ם (ביוורגיה, תאונות, פנימית, ילדים, נוירוכירורגיה); רוטשילד (נשים).

● שבת: רמב"ם.

תורנות בתי מרקחת

● ליל שבת ושבת: בלפור, טל' 002260 ,1.

וילות ובתים

● ברנית א' בבנית קוטג'ים דו משפחתיים בסטנדרט גבוה פרטים 86851.

● למכירה קוטג' 170 מ"ר באזור חוילות כרמיאל פר-טים לפנות לעילה חגליל 8/ד כרמיאל.

● בקריתיאבא ברחוב ויי-נייט 9 בית בודד 8 חדרים וחול 2 מרפסות 727708 פרט לשבת.

● להשכיר וילה 4 חדרים במרכז טבעון + חימום + טלפון 021080—04.

● בטבעון להשכיר בית בודד, 3½ חדרים טלפון — 04-232102.

דירות

● דירה מרוהטת קומפלט 60 מ"ר בקרית שפרינצק 527003.

דירות למכירה

● בקריותיים — כרח' אלי חדרים בבית רביקומות, ב-כהו, דירות רוחח 3, ו-4 ומנויות, בבית בן 8 קומות, איכות בנית מעולה, ולידה "רסקו" חיפה, רח' הרצל 1, סופרמרקט דירות 4 חדרים טל' 609161, או "דירות-עם" חיפה מוצקין שד' השופטים 2, טל' 710101.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● בקרית מוצקין, 3 + ס"א.

הצעות עבודה

● להברת תעשייתית ב-נתניה דרוש עוזר עד גיל 55, תרים נתניה או הסבי-בה.

בתי מלאכה

● להעברת סבנת תעשייתי מים מס"ר ועוד 800 פ' שנת 22242—063.

הלוח הכפול — נתניה

דירות

● בהזדמנות דירה 3 חדרים ברחוב רביחוו 95000 ל"י לפ-נות לורד רח' הרצל 3 — 25490.

● סיידות! 2½ וחול שני דירוגנוף 6 — 25072—063.

● למכירת 2½ וגינת אוכל נדולה ויפה 145.000 לירות ,"כלל" 43.

דירות בשכר חודשי

● להשכרה מבוהאוו חדש 3 חדרים וס"א טל' 053—032536.

קבלנים מציעים

● לזוגות צעירים נותרו מס-פר דירות ברחוב רזיאל כל הקודם זוכה תנאים נוחים ברדירוני רחוב שמואל ה-נציב 6.

דירות למכירה

● במרכז נתניה 3, משוב-ללת, חוית, ק"א + דוד-שמש + ארונותקיר + די-הום חלקי, בערב 61818—063 — חוץ מטבת!

● דירת 3 חדרים בכניו מפואר ברחוב תרבוקו — שרותים כפולים וכל השכ-לולים ברדירוני רח' שמו-אל הנציב 6.

● דירת 3½ חדרים ק"ב רח' ליין 7 (במרכז) לוי מערות מ-18.00 בחדרים.

● למכירה 3 חדרים + 2 רוגם ארמת "המעלית" — 91653—063 ,91453.

שרותי רכב

● מבחר אביזרי רכב בהמחי-די פרסום זולים, רדיו ו-מיים למכוניות, כיסויי מו-שבים והגה, בבואך מגור ל-אביזרי רכב בנתניה, רחוב הרצל 49 למגויי מנור הנחה נוספת — הרשמה במקום.

כלי נגינה

● שיש תקליטים במחירים מוזלים, אבואלה הנביא 6 06585.

● ב פסנתרים משומשים ב-אחריות — 3.500 ל"י — אביזאת — שפריצר לוין 6, טלפון.

● למכירה פסנתר חדש ה-זדמנות טלפון 171871—04.

● בהזדמנות למכירה פסנתר גרמני ישן טלפון 8406נ.

תנורי חמום

● תנורי אדוה מכל הדגמים + אינפרלציה בשפירי קיץ + אחריות לשנתיים אצל ארם אלנבי 28 521483.

● אונרי חום חשמליים כבי תנגנ נוספת 3 ויר קילוואט ותגורים עם ארובה נוזלי כנקיון במחירים מיוחדים. כצלי החזדמנות, כלו, תעש-מאות 61, 644513.

חיות בית

● גור סיבטי (שיש־טים) יפהפה — כן חודש, טלפון 494.

צילומים

● פלש אלקטרוני חדש — חדש למכירה — טלפון: 01—674934 בערב.

סירות

● אנו ממשיכים לתת תצי קורם שיוש חנם או 50% הנ-חת מרסי האחסנה לכל חרו-כש ספרינית חרשה. בינתיים במחיר הישן! כו כן אנו מש-בירים קונים ומוכרים סחי-שות מנועים. לפנות במוי ערון שיוש חוף הכרמל לנתו, כל יום עד 16.00 ובערב — 231770.

חוגים

● למד לשיר ולנגן הגנת לבחינות בגיטרה לתקופות צבאיות בחיפה 68184/01 אחה"צ.

הודעות

● יריד תכשיטים, אומנו-יות ומתנות, "משבן" בלפור 8 (בקומה).

ספרים

● מבצע חיפה והקריות 6 ל"י מס"ר הדבקה 10 ל"י כמ"ר מבירה. 718113.

בתי"ס לנהיגה

● באוטומטית של עוגן חלי-פר לנהוג בחצי חומן חגת הידראולית, כלם כח ושוע אויר להקלת הליפור מתגווו מיוחד לכל נכות. נסיון רב באוטומטיות ובטיפול עם נכים. כמו כן מ-שאיות, מר-נינות, פרטיות, רגילות ופור-נוע עם בירה. 50 מטר מתח-נת אגד החדשה.

טלוויזיה

● עד 1001 לירות תקבל תמורת הטלוויזיה שלך ב-קונחך חדשה בטיבעון, תרי צליה 10, 612843.

● טלוויזיות משומשות ל-אחר שיפוץ אחריות לשנה טיבעון הדגלית 10, טלפון 612740.

● מכירון כל, תיקון טלווי-זיה תמורת 75 ל"י (עבור חלקים, עבודה והובלה) ב-החזם לתנאים שפורסמו, רח' החלוץ 10, חיפה 044258, 611100 ,640646.

השכרת רכב

● מבחר אביזרי רכב במחי-רי פרסום זולים, רדיו ומיים למכוניות כיסויי מושבים ו-הגה, בבואך לאביזרי רכב, חיפה, ככר הפריז 6, ל-מנויי מנור הנחה נוספת — הרשמה במקום.

מציעים למכירה

● למכירה ציור מעטרת פרי נייזר אספרסו מכונת פתיחה 640176.

● טנכר סוני סטריאופוני חריש 1010 טי.אי. 58 וט 621017.

● תנור אמריקאי גדול ענור יין, לבישולי אפיה וגריל 244121.

● שולחן ויטרינה מפואר לפרפומריה ותכשיטים, טלפון 060707.

● כלות! שמלות חופה מסו-ריות מחזרות עתיקות אצל "לייזר גודייכה", דרך חים 8.

● מגבר טריאו 2X24 מגבר סטריאו 2X28 טלפון 201070.

● מערכת סטריאופונית 20 וט מושלמת + טלוויזיה ב-שיש שבת 87780—03 בשבוע 010661—03.

● קונים רהיטים משומשים, עתיקים והיכולי בית 282303, 632341, 602000.

מכוניות

● פולקסוואגן 1960 ליבווין 100,000 במצב מצויין 1060 702917.

● מרצ'ן 401 1970 אוטומטית קילומטר 65.000 2015 שנת 35495.

● לרגל נסיעה אלפא רומיאו ברלינה 1071 1750 תקבוצים ד, קרייתיים.

● אוסל רקורד סטיישן 1072 במצב מצויין, בעבודה — 009882—04.

● וולבו 87, ניר רגיל, 58,000 ק"מ, במצב מצויין, לטלפון 254213—04 בשעות 17.00—10.00, 08.00—12.00.

● ויליס מסחרי קצר בפי הנעה קדמית, 4 צילינדר טל' 210576.

● פיאט 600 די 61 במצב מצויין + טסט.

● פיאט 1100 65 נחרת — 68058, לא בשבת.

● פולקסוואגן 1300 1971 ש-שי שבת 87780—04 ובשבוע — 010564—03.

● פיאט 1800 מודל 61 טסט ל-8 חדשים.

הלוח הכפול — באר־שבע

עסקים

● במרכז באר־שבע למכירה הכית מרוהטת וקלושה הדרי מיזרד, טל' 067—78707 — 057—77207.

מכוניות

● למכירה פרינץ 4, סוף 67 מצויינת. טל' 72678—057.

● אקספס, מכונית מכ"ע —. כל הדגמים במחירים וסידור מכונות לנכים.

● בהזדמנות פולקסוואגן מסחרית מודל 1971, אחרי אוברול.

שרותי רכב

● מבחר אביזרי רכב במחירי פרסום זולים.

הצעות עבודה

● לחברת שיווק ארצית דרושים/ות סוכנים/ות להפצת מכשיר ביתי חיוני.

מציעים למכירה

● בהזדמנות, תנור לחממה לדיאה.

שונות

● למכירה מגנון מים מיוחד.

הודעות

● מודעות ללוח הכפול ב"ידיעות אחרונות" רח' ה-חלוץ 60, ק"ב, טלפון — 78576.

דירות למכירה

● למכירה דירה 48 מ"ר ב-רחוב דרך המשחררים 4/80, באר־שבע, טל' 73103.

● בעיר דירת 3 חדרים + קומה א', ע"ע 70992—057.

דירות בשכר חודשי

● דירת 4 חדרים בדירה אילת כולל ארונות קיר.

מגרשים

● מחתנו מבית באר־שבע!! מגרשים בחיפה, נאות הכר-מל — מקום גבוה, מוכח ב-פיתוח ומשקיף לים 6,750 ל"י ובקומודיה באיזורי התיירות 10,000 ל"י.

מקררים

● מקרר אמקור 10, ביטוח, צבע שנהב, מצב מצויין — 215004.

רהיטים

● מריטי רהוט עתיק מקורי למכירה "לויידי גודייבה" דרך הים 8.

ערקטורים

● להשכרה מלגזות ריול 2 טון טלפון 721064.

שידוכים

● אמריקאי עובר מדינה ב-עלך קטנת-דירה וכביתיה — מצויין מביא רגיל.

לחברה כלכלית הפועלת בחו"ל
דרוש
מרכז משק מכונות
עבור משק חקלאי גדול המגדל כותנה

הכישורים הדרושים:
* כושר ניהול צוות עובדים גדול וידע מקצועי לתחזוקת משק מכונות
* כושר ניהול מוסך לתחזוקה שוטפת של משק המכונות.
* ידע ונסיון בגידול כותנה.

נסיון:
* נסיון בטיפול מעשי של תחזוקת משק מכונות, 5 שנים לפחות.
* נסיון בביצוע תיקונים ושיפוצים של ציוד חקלאי לצורך תחזוקה שוטפת. כולל הכנת טרקטורים וכלים לעונה.

נחוץ רשיון נהיגה וידיעת השפה האנגלית.
על המועמד לפנות לטלפון 03—260111/2 לקביעת ראיון, לא יאוחר מיום 29.8.74.

למפעלי מצברים וולקן בע"מ
דרושה
כתבנית מנוסה
על מכונת הנהלת-חשבונות אוליבטי
לתקופה מוגבלת של מספר חודשים לעבודה מלאה או חלקית.
מקום עבודה: מפרץ חיפה
תמורה נאותה למועמדת המתאימה.
לפנות אישית למנהל כח-אדם במקום או טלפונית מס' 720016

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללמודי חוץ
מודיע על משרה פנויה של
מרכז השתלמויות
במשרדי המדור בתל-אביב
תפקידיו העיקריים: ייזום וארגון קורסים והשתלמויות אשר יענו על צרכי התעשיה.
הכישורים הנדרשים: השכלה אקדמאית בהנדסה או במדעי החברה. יועדפו מוסמכים בעלי רקע תעשייתי.
נא לפנות בכתב: המדור ללמודי חוץ, רחוב ליסין 14, תל-אביב.

המועצה המקומית — המחלקה לחנוך
בית הספר השש שנתי מקיף כללי
קרית-מלאכי
טל. 055—96287
דרוש
מורה לתנ"ך ולתלמוד
במשרה שלמה
המועמד המתאים יתקשר לבית"ס 055—96287 בכל יום

למפעל תעשיתי בירושלים
דרוש
מנהל־ חשבונות
סוג ג' ● בעל נסיון
—
נא לפנות בכתב־יד, בציון פרטים ונסיון קודם, לת. ד. 10240, ירושלים.

„פקר פלדה – בע"מ"
עבור מפעלינו
„פלדות־הדרום בע"מ"
איזור התעשיה קרית מלאכי
דרושים:
* מפעילי מכונות
* עוזרים למפעילי מכונות
* מסגרים
* מחסנאים
* טכנאי ייצור

— למועמדים המתאימים מובטחים שכר הולם וקידום מקצועי ואישי —
נא לפנות למנהל האדמיניסטרטיבי במפעל, טלפון: 055—96051/2

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
מודיע על המשרות הפנויות הבאות: —
בפקולטה להנדסה חקלאית
מהנדס
למחקרים הקשורים במערכות קרקע—מים
הכישורים הדרושים: — בוגר הפקולטה להנדסה חקלאית או אזרחית.
הערה: קיימת אפשרות להשתלמות לקראת תואר גבוה בזמן העבודה.
מכרז מספר 111/74.
במחלקה לפיזיולוגיה שבביה"ס לרפואה
מתכנת/ת
הכישורים הדרושים: — ידיעה ונסיון במיני־מחשב, רצוי מתוכנת גבוה. נסיון ב־Assembler
מכרז מספר 103/74.
במחלקה להנדסת חומרים
טכנאי
לעבודת מחקר בתחום המטלורגיה
הכישורים הדרושים: — נסיון של 3 שנים בהפעלת ציוד מטלורגי ובניית מכשירים.
מכרז מספר 104/74
במרכז לחקר אוירונוטי
מכשירן
הכישורים הדרושים: — בוגר בי"ס מקצועי, בעל נסיון של 3 שנות עבודה ונסיון בעבוד שבבי יד ומכונה.
מכרז מספר 86/74.
מועמדים מתאימים נא לפנות בכתב ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, קרית הטכניון — חיפה, 32000, בצרוף קורות חיים ופירוט ההשכלה והנסיון המעשי, עד יום ו', 30 באוגוסט 1974, בציון מספר המכרז המתאים.

לחברת ביטוח גדולה בת"א
דרושה
כתבנית פוליסות
בענף אלמנטרי
בעלת נסיון של 3 שנים לפחות
תנאים טובים למועמדת המתאימה
להתקשר לדלית, טלפון 455188

ר. וקסלמן ושות'
חברה קבלנית לבנין בע"מ
דרושים לתקופה ארוכה
1) 2 מנהלי עבודה לגמר
בעלי ותק של 5 שנים לפחות
2) 1 מכונאי
לאחזקת ציוד בנין משוכלל
בעל רשיון נהיגה
לעבודה בפרוייקט גדול ומענין בסביבות תל-אביב
למתאימים תנאים טובים
סודיות מובטחת
לשם קביעת ראיון נא להתקשר בטלפונים: 03—981598, 03—245223—4

צה"ל חזק הוא ערובה לבטחון המדינה
קליטת ציוד חדיש ומתוחכם והקמת מסגרות חדשות מחייבות תוספת כוח אדם באיכות מעולה

לצה"ל דרושים:
* חוגרים בעלי הכשרה במקצועות טכניים מכל הסוגים.
* חוגרים בתפקידי מנהלה: אפסנאות, מחסנאות, פקידות, טבחות, נהגים.
* חוגרים בתפקידי פיקוד בוגרי קורס מכי"ם או קורס פיקודי אחר.

מסיימי שרות סדיר בצה"ל בוגרי 10 שנות לימוד וחסרי מקצוע, יוכשרו במסגרת שרות הקבע למקצוע בו יבחרו.

יתקבלו לשרות הקבע מועמדים בעלי נתונים כמפורט להלן:
● מסיימי שרות סדיר בצה"ל אשר הוערכו בחוות דעת טובות ע"י מפקדם.
● בעלי הכשרה מקצועית מתאימה.
● כושר גופני מתאים לשרות בצה"ל — בהתאם לתפקיד.

המעונינים להתקבל לשרות הקבע ואשר נתוניהם תואמים את הדרישות הנזכרות לעיל,
יפנו אישית לשלישות הראשית (רמת־גן, רח' מודיעין 100) לענף קבע בימים א'—ו' בשעות העבודה הרגילות.

על הפונים להצטייד במסמכים הבאים:
* פנקס מלואים * תעודת שחרור משרות סדיר
* מסמכים המעידים על הכשרה מקצועית.

פרטים בדבר מקומות השרות, תנאי השרות ותנאי השכר, ימסרו למועמדים במקום.

הצטרף לשרות הקבע ותרום חלקך למעשה הבטחונית

צרברוס־אלקר בע"מ
מערכות לגילוי אש
דרושים
* **איש מכירות**
● רצוי מהנדס או הנדסאי
● בעל ידע במערכות בקרה ותקשורת
● בעל נסיון במכירות וניהול מו"מ
● בעל רכב
● גיל 25—35
* **חשמלאי**
● בוגר בי"ס מקצועי
● בעל רכב
נא לפנות בכתב בציון פרטים אישיים ונסיון קודם לת.ד. 883 בני־ברק — סודיות מובטחת

MICROELECTRONICS LTD.
מיקרואלקטרוניקס בע"מ
מפעל לרכיבים אלקטרוניים
דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה ראשי
תאור התפקיד: ניהול מעבדת האלקטרוניקה של המפעל והשתתפות בצוות מחקר.
2. מנהל חשבונות בכיר
בעל נסיון של 4 שנים לפחות.
3. מנהל ייצור
לניהול אגף קבלי זכוכית.
דרישות התפקיד: מהנדס ייצור בעל נסיון רב בניהול ייצור בתחום דומה.
המעונינים יפנו לקביעת ראיון לטלפון 8—7—851186, 297102 תל־אביב.

אורט ישראל
לבי"ס הימי
אורט – אשדוד
דרוש
מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה
להוראה
בדבר פרטים יש לפנות לביה"ס
ת"ד 81 אשדוד. טל. 055—21255.

למפעל כימיקלים לתכשירי נקוי, חטוי ואחזקה
דרושים סוכנים
לכל חלקי הארץ
דרישות: נסיון קודם
בעלי רכב
לפנות: ת.ד. 2093, אשדוד

לקלת אפיקים
דרושים
מכונאי־אחזקה בכירים
בעלי נסיון בנהול צוות אחזקה
דאר אפיקים 15148 טל. 067—50451

מורכבים
מפעלי מתכת בע"מ
פתח־תקוה קרית־אריה
דרושים:
מסגרים מכונאים רתכים
על המעונינים לפנות: טלפון 913044 או ישירות למפעל למנהל כח אדם

דרוש
עוזר מפקח בניה
בעל הכשרה ונסיון כטכנאי בנין.
● נא לפנות בכתב בציון קורות חיים, הכשרה ונסיון לחברה לפיתוח יפו העתיקה, סמטת מזל דגים 17, יפו.

כתבנית עברית צרפתית
דרושה למחלקה המסחרית של מפעלנו
למועמדת המתאימה מובטחים — עבודה מעניינת וקבועה ותנאי שכר טובים.
נא לפנות לחישולי כרמל בע"מ — אגף כח אדם ת.ד. 30 טירת כרמל או טלפונית למס' 04-539202-3-4

אם אתה מהנדס אלקטרוניקה
אם אתה מעונין לעסוק ב־
APPLICATIONS AND SALES
של ציוד הקפי למחשבים כולל:
מסופים (Terminals) מודמים (Modems)
תוויינים (Plotters)
מתוצרת CALCOMP, ICC/MILGO, TEKTRONIX
אם מושך אותך לעבוד בסביבה שקטה ונעימה מחוץ לרעש ולעשן העיר —
פנה אלינו,
בכתב עם פירוט כישוריך ונסיונך.
נא הפנה בקשתך למנהל־הכללי
אימטרוניקס בע"מ
רח' רוזאניס 11, תל ברוך, ת. ד. 39300 תל־אביב
סודיות מובטחת

GEVAERT Agfa
ש. גטר (צרכי צילום) בע"מ
דרושה מרכזנית
ליום עבודה שלם
רק בעלות נסיון תפנינה לטל. 221148 עד שעה 14.00 לגב' דורה.
תנאים מצויינים למועמדת המתאימה

צימקור אלובין (1973) בע"מ
אזור התעשיה ק. ביאליק
דרושים
1. מבלטן
בעל נסיון בעבודות מבלטנות.
בא בחשבון בעל מקצוע מעולה בשטח עבוד שבבי, המעונין ללמוד ולעסוק בשטח זה.
2. מפעילי מכונות
למנהלי משמרות ולהפעלת מכונות ייצור פרופילים לאלומיניום.
בעלי ידע בשטח מסגרות ו/או מכונאות.
3. עוזר מחסנאי
אחראי על קבלת מוצרים מוגמרים מהייצור, מיונם, אריזתם ורישומם, קבלה והוצאה של סחורות וכן ניהול כרטסת חלפים.
השכר ייקבע בהתאם לכישורים
על המעונינים לפנות למזכירות המפעל, טלפון 713280 או 732264 לקביעת מועד לראיון — או לפנות ישירות למפעל.

לפנימית ילדים
בגיל הרך בת"א
דרושה
עובדת סוציאלית
בעלת נסיון של 3 שנים לפחות
נא לפנות בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 4265 ת"א

דרוש
מפעיל טוב לשופל 955
באזור תל־אביב
טל: 840981, 858483
בין 7—5 בערב

לחברה קבלנית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
ל־½ יום.
טל. 448137

דרוש
מדריך שדה לבקר
המתמחה בגידול עגלים ורפת חלב
רצוי בעל נסיון במכירות.
נא לפנות בכתב אל מחלקת המנגנון: אביק בע"מ, תעשיות כימיות ורוקחות ת.ד. 2077, רמת־גן

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ד' בעל נסיון
לפנות בציון פרטים מלאים לת.ד. 21095 תל־אביב, עבור מנהל חשבונות

למוכנות לפיטוח תל־אביב
דרושה נערה
לעבודה במרכזיה (3 קווים)
לפנות טל. 50651
בשעות 8—15 למיכאל

דרושים נהגים
1. למטריילר
2. להייבר
אפשרות לשותפות
לפנות לטלפון 30344 ביום 846923 בערב.

דרוש/ה
פקיד/ה או פנסיונר.
הבקיא בעשית משכורות מועלים והנה"ח
לפנות:
גבי מגדל בע"מ
לבנדה 32 תל־אביב
טלפון 37666

לתשלובת החברות
אלרום, אשרת, ת.ה.ן.
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
לניהול ספרי החברה, חישוב משכורות וכו'
לפנות בכתב לרח' הרצל 97 באר־שבע

לחברת מזון ידועה דרושים
סוכנים
עם רכב מסחרי בעל נפח של 2 טון
באזורים: בת-ים, הרצליה, רעננה, רמלה ולוד
נא לפנות בכתב לת.ד. 33157 ת"א עבור מס. 838.

להנהלת חשבונות של חברה תעשיתית בתל־אביב
דרושים:
1. מנהל חשבונות בכיר
עצמאי ובעל נסיון בעבודת י.ב.מ.
2. קופאי/ת
לעבודה בגזברות.
יועדפו בעלי נסיון בפעולות בנקאיות.
3. שליח
עם קטנוע או טילון
לעבודה קבועה ואחראית.
נא לפנות בצירוף פרטים אישיים לת. ד. 18078 תל־אביב.

לאמקור בע"מ
דרושים
* **מבלטנים מעולים**
מבלטנים — להתמחות בשיטות חרישות במבלטנות
* **חשמלאי אחזקה מוסמך**
* **צבע ריסוס** (שפריצר)
על המעוניינים לפנות לאמקור בע"מ, רח' גבורי ישראל 98 תל־אביב בשעות העבודה.
סודיות מובטחת

דרושים
* **מסיק מנוסה**
לדוד קיטור גדול
* **מפעילי מכונות**
לעבודת במשמרות
הצעות בטלפון 913191 או בכתב לטוית בית בע"מ, פתח־תקוה

שחם סוכנויות ביטוח בע"מ
אישי
כן אותך אנחנו מחפשים!
בתנאי, כמובן, שאתה מתאים לנו. אם אתה צעיר, נמרץ חשואף להכנס לעולם העסקים ולהצליח בו, יש לנו מה להציע לך.
אנחנו צוות אנשי ביטוח אשר הגענו לצמרת, נשמח לצרף אותך אלינו.
ביום 1.9.74 ייפתחו שני קורסים אינטנסיביים מקבילים בירושלים ובתל־אביב.
הקורסים יערכו בשעות הערב. תשלום חודשי גבוה מובטח לכל מי שיסיים בהצלחה את הקורס.
פנה אלינו לשיחה על ספל קפה.
תל־אביב — רחוב קפלן 5, טל. 8—254187, 258489
ירושלים — רחוב חשורג 2, טל. 221166, 227431.

לבר־ישראל אמריקה לבנייה בע"מ
דרושים:
1. מנהל עבודה עצמאי
ומנוסה בעבודות שלד וגמר
2. עגורנאי
לעגורן פוטיין נייד על גלגלים
3. שני נהגים מנוסים
לעבודה על משאיות עם מערבלי בטון.
מקום העבודה במרכז הארץ
לפנות לטלפון 03—233067.

יבם IBM
דרושים/דרושות
טכנאי אחזקה למכונות משרד
בירושלים, תל־אביב וחיפה
הכישורים הדרושים: ידיעה באלקטרומכניקה או מכשירנות; ידיעה בסיסית באלקטרוניקה; ידע בשפה האנגלית.
מועמדים מתבקשים לפנות ישירות לי.ב.מ. ישראל בע"מ, בית טעיא, דרך פ"ת 74 תל־אביב, קומה 6, ביום ד' 28.8.74 או ביום ה' 29.8.74, בשעה 1400.
מועמדים שלא יוכלו לפנות אישית, מתבקשים לפנות בכתב למחלקת כח אדם, ת"ד 20210 תל־אביב, 61200.
יבם IBM

לחברה ציבורית גדולה
דרוש בחור לתפקידי אבטחה במזרח הרחוק
הכישורים הנדרשים
השכלה תיכונית
יוצאי יחידה קרבית בתפקידי פיקוד
שליטה בשפה העברית והאנגלית
רצויה שפה לועזית נוספת
כושר גופני טוב
תנאי שכר בהתאם לכישורי המועמד
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס' 127

דרוש
עוזר למנהל חשבונות
עם נסיון
מפעלי אלקטרודות לריתוך
חיפה בע"מ, רחוב הבנקים 2
טלפון (04)532191/2.

לחקר ימים ואגמים לישראל בע"מ
דרושה
מזכירה בכירה
שליטה בשפה האנגלית העברית
נא לפנות בכתב עם פרוט נסיון קודם לת.ד. 1793 חיפה

מקט — MAQUETTE
ביח״ר למעילי עור, עכו
לרגל הרחבה דרושים:
✶ מנהל כספים / חשב
✶ מנהל אדמיניסטרטיבי
✶ מזכירה עברית–אנגלית
לניהול משרד
רק מועמדים בעלי נסיון יפנו
לטלפון 04-911532 או 04-913618

לחברת „משמר״ MISHMAR
נמל אשדוד
דרושים:
1. שומרים
יוצאי צבא ששרתו ביחידות קרביות, סוג בריאות גבוה, גיל עד 45.
2. אחראי משמרת
יוצא צבא.
לפנות לחברת משמר
1) בשער ג׳ נמל אשדוד
2) סניף אשקלון דרך הנצחון 7/2 שכונת שמשון
3) סניף באר-שבע, הפלמ״ח 83
4) סניף תל-אביב, בלפור 9

לפרסום אדמון בע״מ
דרושה
למחלקת החשבונות
פקידה מתחילה
לאחר צבא
בדבר פרטים להתקשר בטלפון 623562
בין השעות 8.00—15.00

מ. ג. ט. ישראל בע״מ
למפעלנו במעלות
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
להתקשר טל׳ 04-979156
ובערב טל׳ 04-920093

לחברת „אלובין״
דרושים
מרכיבים בבנינים
ועוזרים למרכיבים
באזור תל-אביב
לקביעת ראיון להתקשר בשעות 2-4 אחה״צ
טלפון 03-265740

רשות השידור
למחלקת הגבייה בת״א
דרושה:
מזכירה ופקידת קבלת קהל
העבודה כרוכה בשעות מחוץ לשעות הרגילות ובשעות נוספות.
לקביעת ראיון נא לצלצל טל׳ 611460, 612230

דרוש/ה
לחברת נפט בתל-אביב
מנהל/ת חשבונות
בעל נסיון
עם ידיעת עברית ואנגלית
נא לפנות בכתב לת. ד. 7167 ת״א
תוך ציון פרטים אישיים מלאים
עודיות מובטחות

אוניברסיטת בר-אילן
מודיעה על משרות פנויות של:
1. מזכירה בכירה
2. מזכירה כתבנית
3. כתבנית
מכרז מס׳ 85/74
מועמדות בעלות נסיון בעבודה וידיעה בהדפסה מתבקשות לפנות בכתב בציון מס׳ המשרה אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר אילן, ר״ג.

קופת חולים
של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל
למרחצאות חמרפא חמי
זוהר דרוש
חשמלאי
בעל רשיון
עדיף עם ידיעה גם במיזוג אויר
רצוי תושב הסביבה
לפנות למנהל המרחצאות
טל. 057-90261

„עלית״ בע״מ
כפר-עלית ת.ד. 19 רמת-גן
למפעלנו דרושים:
✶ עובדי/ות ייצור
המעוניינים ללמוד מקצוע ולהשתלב בעבודות יצור שוקולד וממתקים. — לעבודה במשמרות.
✶ מכונאי אחזקה
למכונות אריזה אוטומטית.
✶ שרברב
בעל נסיון בעבודות שרברבות.
✶ סגן מנהל למחסן חומרי גלם
ידע בסיסי ברישומים אפסנאים, הפעלת צוות עובדים, ידע בהפעלת מלגזה — יתרון.
✶ עובדי/ות נקיון
למשרה מלאה או חלקית — בוקר או אחה״צ.
למועמדים המתאימים: עבודה קבועה, משכורת בהתאם לכישורים,
תנאים סוציאליים מלאים ואפשרויות קידום.
בא לפנות ישירות או להתקשר: 731111.

סטודנטית
או חיילת משוחררת
הרשומה לשנה״ל תשל״ה
דרושות מועמדות
לסיירת החנייה
באיזור תל-אביב
לעבודה במשמרות בשעות נוחות
מתקבלות בחורות הלומדות במוסדות חינוך על-תיכוניים (אוניברסיטה, סמינר, מכללה)
לקבלת פרטים יש לפנות למשרדי הסיירת, דרך פ״ת 158 ת״א, בין 8.00—13.00, טל. 267239, 266219
המועמדות שתתקבלנה תתחלנה לעבוד בראשית אוקטובר 1974
משרד התחבורה — סיירת הבטיחות

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
במדור לשרותים מינהליים
דפס - אופסט
הכשירויות הדרושות: דפס אופסט בעל נסיון במכונות מולטיליט; שליטה בעברית וידיעה באנגלית.
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מס. המשרה: שמ. ד/1
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס׳ המשרה עד יום ו׳ 6.9.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה מיקוד 32,000.

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
במחלקה להנדסת חומרים
מהנדס מחקר
עבור מחקר על התמצקות מתכות,
הכישורים הדרושים: נסיון במחקר מטלורגי, או בפיזיקה של מתכות.
הערה: קיימת אפשרות להמשך לימודים לתאר שני או שלישי בזמן העבודה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ, קרית הטכניון — חיפה, עד יום ו׳, 30 באוגוסט 1974, בציון מספר המכרז 108/74.

דרושים
טכנאי
טלויזיה
בעלי נסיון של
שנתיים לפחות
לשרות
ולמעבדה
תנאים טובים
למתאימים
שרותי שפר
טל. 823927 826922

לחברה לשרברבות
דרוש
טרקטוריסט
מנוסה
לעבודה
על מחפרון
טלפון 04—661709
בין 8.30—13.30

דרוש
מתפרת חוץ
לתפירת
תחתונים
מוטילקי ומיני
עבודה לכל השנה
מארכה בע״מ
אילת 22, ת״א

למפעל תעשייתי
באזור חיפה
דרוש
מסגר אחזקה
מעולה
תנאים טובים
נא לפנות לת.ד. 635
חיפה

דרושה
פקידה
מנוסה
עם ידע בהנהלת
חשבונות
לפנות טל: 224407
קרן קיימת 55, ת״א

ר וני עצב ויגון נותרנו
ח רוחת דמותך הנשגבת בליבנו
מ יום שנלקחת מעמנו חשך עולמנו
י דעת יסורים ודאגה למען שלמות ארצינו
מ יותמים ובואבים נותרנו ללא אבא

יקירנו
רב״ט רחמים דניאל הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים
יובא למנוחות ביום שני, ח׳ אלול תשל״ד 26.8.74 בשעה 12.00 בבית הקברות הצבאי קרית-שאול.
התבורה מהבית בשעה 11.00 רח׳ ירושלים 81, בת-ים.
אשתו, ילדיו והמשפחה

למשפחת
אלישע ודבורה בירנבוים
אתכם באבלכם עם הבאתו למנוחת עולמים
של בנכם היקר
שריאל הי״ד
שנפל בי״א בתשרי תשל״ד ברמת הגולן
במלחמת יום הכיפורים
הלויה בבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים, ביום רביעי, י׳ אלול תשל״ד, 28.8.74 בשעה 12.00.
התבורה תצא מבית ההורים בשעה 11.15
דיירי הבית
רח׳ אוסישקין 63, ירושלים

בננו ואחינו היקר,
שאול
אפרים
חבלתי נשכח לעד
שנפל בתעלה
(18.10.73),
במלחמת
יום הכיפורים
יובא למנוחת עולמים לבית הקברות הצבאי בראשון לציון, ביום שלישי, ט׳ אלול תשל״ד 27.8.74 בשעה 6 אחה״צ.
קרובים, חברים, ידידים ומכרים יוצאים בתהלוכה מבית הוריו, בשעה 5 אחה״צ.
ההורים: שרה ואברהם אפרים
וכל בני המשפחה

בכאב עמוק
נלווה את יקירנו
אלי וֶדֶל ז״ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים
למנוחות — בבית העלמין הצבאי בקרית-שאול, ביום שני, ח׳ באלול תשל״ד (26.8.74) בשעה 16.30.
נפגשים ע״י שער בית העלמין.
המשפחה

בננו ואחי היקר
סמל זליג קפטל הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים בקרבות רמת-הגולן
בי״א בתשרי תשל״ד 7.10.73
יובא למנוחת עולמים
בחלקה הצבאית בבית העלמין בראשון-לציון, ביום ד׳ באלול תשל״ד 28.8.74 בשעה 16.30.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים על-יד בית ההורים ברח׳ הל״ה 28 ראשון-לציון.
המשפחה

סגל ועובדי
הפקולטה לפיסיקה בטכניון
מלווים ביגון ובצער את חבריהם היקרים שנפלו במלחמת יום הכיפורים
ויובאו לקבורת קבע
רס״ן רפאל לב ז״ל
ביום ג׳ ט׳ אלול תשל״ד 27.8.74 בשעה 16.00 בקיבוץ יגור.
סמל
ישעיהו בוקשפן
ז״ל
ביום ה׳ י״א אלול תשל״ד 29.8.74 בשעה 18.00 בבית הקברות הצבאי, חוף הכרמל. אוטובוס יצא מהפקולטה לפיסיקה בשעה 17.15
סמל
שמואל קוכן
ז״ל
ביום ו׳ י״ב אלול תשל״ד 30.8.74 בשעה 13.30 בבית הקברות הצבאי. קרית-שאול.
לבנו עם המשפחות השכולות

הכרנו לעבודה
אבוטבול
אברהם הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים בחזית הצפון
יובא לקבורה
ביום שלישי, ט׳ באלול תשל״ד. 28.8.74 בבית-הקברות בחולון. בשעה 4.00.
קומט, חברה למסחר
וחלקי מכוניות בע״מ
ההנהלה וחבר העובדים

בננו
סרן
שלמה בידץ
ז״ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים
יובא למנוחות
ביום ד׳ — י׳ באלול תשל״ד (28.8.74), בשעה 16.00, בחלקה הצבאית בבית-גן (יבנאל).
הסעה: אוטובוסים יצאו מרחבת היכל-התרבות בתל-אביב, בשעה 13.30.
דקלה, אורי, רונית ויוסי פירץ
חנקה גרבר, שרה פירץ

בכאב וביגון נרכין ראשנו לזכרו של
בן אחינו
שאול אפריים
הי״ד
שנפל במלחמת יום הכפורים בתעלה
ויובא למנוחת עולמים.
המשפחה

בננו, אחינו ונכדנו היקר
רב״ט שמחה מנקר ז״ל
שנפל במלחמת יום-הכיפורים ברמת-הגולן
כט״ו בתשרי תשל״ד, 11.10.73
יובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בראשון-לציון, ביום שלישי, ט׳ באלול, 27.8.74, בשעה 16.30.
אוטובוס יצא מבית הוריו, רחוב ליליינבלום 10 ראשל״צ, בשעה 15.45
הוריו: בתיה ואליעזר
אחותו: פנינה
אחיו ובניסתו: דוד וגלי
משפחת מנקר

במלאת שנה לפטירתה של
אשתי, אמנו ואחותי היקרה
שטרול ליביה
לבית רוט
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה
ביום חמישי, י״א באלול תשל״ד (29.8.74), בשעה 4.00 אחה״צ, בבית העלמין חולון.
אוטובוס יצא מרח׳ הפרדס 8, תל-אביב
בשעה 3.00 אחה״צ.
משפ׳ ד״ר א. שטרול

ביום שלישי, 27.8.74, יובא יקירנו
משה פינקל
הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים, למנוחות, בבית העלמין הצבאי בנהריה.
הלויה תתקיים בשעה 13.30, אוטובוס יצא מרחוב וולפסון 33, בשעה 13.15.
המשפחה האבלה

יקירנו
רב״ט יהודה אריה (אפה) הלפרן הי״ד
בן שמואל ושרלוטה
שנפל ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (12.10.73) במלחמת יום הכפורים בחזית הסורית
יובא למנוחות עולמים בבית הקברות בקבוץ עין צורים, ביום י׳ באלול תשל״ד (28.8.74), בשעה 16.00
אוטובוסים יצאו:
מתל-אביב, היכל התרבות, בשעה 13.15
מחיפה, מול העיריה, גן הזכרון, בשעה 13.30
מבית הוריו, קרית ים א׳, רח׳ פרץ 7, בשעה 14.00
ההורים ואחיו

יקירנו
ברוך גרוסמן הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים
יובא למנוחת עולמים ביום שני, 26.8.74, בשעה 6 אחה״צ, בקרית-שאול.
אוטובוס יצא מרחוב שן ארי 38, גבול בת-ים, בשעה 4.45
אשתו ובנו

למפרדי חיימוב
משתתפים באבלך הכבד על מות
אחיך
„בית פיאט״
העובדים, עובדי המוסך הכרמלי
וההנהלה

בצער רב וביגון קודר אנו מבכים את האבדה הגדולה של בננו ואחינו היקר
יצחק בן צור ביסרון
שנפל במלוי תפקידו בתאריך 10.10.73
הלויה תתקיים ביום רביעי, י׳ באלול תשל״ד 28.8.74 בשעה 10.30 בבוקר בבית העלמין בקרית-שאול. אוטובוסים יעמדו לרשות המלווים בשעה 9.00 בבוקר מבית הוריו, רמת יוסף, רח׳ מבצע סיני 32, בת-ים.
המשפחה

יקירנו
סמל
יגאל רוזנבלום
הי״ד
בן מרים ויואב
אשר נפל במלחמת יום הכיפורים
בקרב לצליחת התעלה ליד „החווה הסינית״
ביום כ׳ תשרי תשל״ד (16.10.73)
יובא למנוחת עולמים
ביום שלישי, ט׳ אלול תשל״ד, 27.8.74, בשעה 16.30 בבית העלמין הצבאי בחיפה.
הסעה: בשעה 16.00 ליד בית-הכנסת „אליהו הנביא״ שד׳ סיני 16, אחוזה, חיפה.
המשפחה

יקירנו
סמל ציון דהאן הי״ד
שנפל במלחמת יום הכפורים
בי״ב תשרי תשל״ד, 8.10.73
יובא למנוחת עולמים ביום שני, ח׳ אלול תשל״ד, 26.8.74, בשעה 3.00 אחה״צ בחלקה הצבאית בבית העלמין בטבריה.
ההלויה תצא מגן העיר טבריה.
בננו ואחינו היקר
כהייך אהבת את כולנו
היית בן טוב, נאמן ומסור לכולנו
חיוכך המקסים תמיד לנגד עינינו
כלכתך! השארתנו הכואבים והדואבים
כלכתך מאתנו נלקח אושרנו לנצח
נזכור אותך לעד
המשפחה

במלאות 30 לפטירת יקירנו
רס״ר
צבי גרינברג
ז״ל
תתקיים אזכרה
ביום שלישי, ט׳ אלול תשל״ד (27.8.74) בבית העלמין הצבאי בקרית-שאול.
ידידי המנוח ומוקיריו זכרו נפגשים בשעה 4.30 בבית-העלמין.
אוטובוסים יצאו מבית המנוח ברחוב קראוזה 64 בחולון ומבית הוריו ברחוב אייבשיץ 6 ת״א, בשעה 3.30.
המשפחה

ביום שני, 26.8.74, תתקיים בביתנו אזכרה לבננו, אחינו ואבינו היקר
חמוס גביזון הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים
ביום 17.10.73 בסיני
האזכרה תתקיים בשעה 8.00 בערב ברח׳ בצלאל מס׳ 20/8 יהוד.
אוטובוס מס׳ 37 מהתחנה המרכזית.
המשפחה

משרד החוץ
עובדי משרד החוץ
משתתפים בצערה של
מחבובה משה
על פטירת
אמה ז״ל

יקירנו
סגן אלוף
חיים זין (גולוסצר) הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים במערב לתעלה
יובא למנוחת עולמים, ביום רביעי, י׳ באלול תשל״ד, 28.8.74, בשעה 9 בבוקר, בבית העלמין הצבאי בחוף הכרמל, חיפה.
הסעה: בשעה 8.00 בבוקר משדרות ניל״י 41, זכרון יעקב.
המשפחה

יקירנו
יעקב (יקי)
לוי הי״ד
בן ויות ולאון
אשר נפל במלחמת יום הכיפורים
בחזית הסינית
כמפקד פלוגת צנחנים
בכ״א בתשרי תשל״ד 17.10.73
יובא למנוחת עולמים
ביום ראשון, ז׳ אלול תשל״ד 25.8.74 בשעה 13.30 אחה״צ, בבית הקברות הצבאי בקרית שאול. התבורה מבית הוריו, בשעה 12.30 בצהרים מרח׳ שבטי ישראל 91, יפו.
המשפחה

יקירנו
סגן
אבי - אברהם שמעוני
הי״ד
שנפל במלחמת יום הכפורים בחזית סיני
יובא למנוחת עולמים ביום שני, ח׳ באלול תשל״ד, 26.8.74, בשעה 10.30 בבוקר לבית העלמין הצבאי בקרית-שאול.
התבורה להלוויה תצא מבית הוריו, לוד, שכון חיסכון ג׳ 21 בשעה 9.00 ומהיכל התרבות בת״א בשעה 9.30.
אשתו: אביבה
הוריו: שרה ופרנסואה
אחיו ואחותו
שמואל משה וחיה

בני, בעלי, אבינו ואחינו היקר
סמ״ר זקן מצליח
הי״ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים ברמת-הגולן ב-19.10.73
יובא למנוחת עולמים
ביום שלישי, ט׳ אלול, תשל״ד 27.8.74 בשעה 4.30 אחה״צ בבית הקברות הצבאי הר-הרצל.
אמו, אשתו, ילדיו, אחיו
אחיותיו והמשפחה
אוטובוסים יצאו בשעה 3.30 מבית הוריו, רחוב נהר פרת 22, ומבית הורי אשתו, רח׳ אנטיגנוס 34, קטמונים.

יקירנו
רס״ל יוסף ממן הי״ד
שנפל בקרב ברמת-הגולן
במלחמת יום הכיפורים
בט״ו בתשרי תשל״ד 12.10.73
יובא למנוחת עולמים ביום שלישי, ט׳ באלול תשל״ד 27.8.74 בשעה 9.00 בבית העלמין הצבאי בטבריה מגן העיר.
שמך וזכרך אתנו לעד
אזכרה במלאות שנה לנפילתו תערך ביום ראשון י״ד אלול, תשל״ד 1.9.74 בבית הוריו.
אשתו, ילדיו, הוריו,
אחיו ואחיותיו

בננו היקר והקדוש
סרן אליהו רן
(ויצמן) הי״ד
שנפל על קידוש השם בהגינו על שם קדשנו במלחמת יום הכיפורים, ט״ו בתשרי תשל״ד
יובא למנוחת עולמים
בירושלים, ביה״ק בחלקה הצבאית של הר-הצופים ביום שלישי, ט׳ באלול תשל״ד 27.8.74 בשעה 15.00 בצהרים.
התבורה לרשות המלווים.
אשקלון: מול ביתנו, בית הלוחם 198/24 יוצאים בשעה 13.30
עפיר: יבנה, עפיר, ברכו, כסרא. יוצאים בשעה 13.45
המשפחה

ידיעות אחרונות
יום ו', ח' באלול תשל"ד * 23 באוגוסט 74

בדידותו של היהודי בזמננו

על ספרו של אליעזר שביד „היהודי הבודד והיהדות"

מאת פרופ' יוסף דן

אליעזר שביד: היהודי הבודד והיהדות, הוצאת „עם־עובד", ספרית אפקים, תל־אביב, תשל"ד, 216 עמ'.

ספריו ומאמריו הרבים של פרופ' אליעזר שביד מתחלקים לשלושה כיוונים: עיונים בספרות העברית החדשה, מתוך דיון מעמיק ברקע הרעיוני שלה; מחקרים בתולדות הפילוסופיה היהודית, בימי־הביניים ובזמן החדש; ועיונים מקוריים בשאלת מהותו של עם ישראל, ייחודו, ייעודו ותפקידו של כל פרט בעם ישראל כיום.

הספר שלפנינו כולל שלושה מחקרים מעמיקים, המתייחסים לסוג השני — מחקרים על תפישותיהם של שפינוזה, מנדלסון והראי"ה קוק במהותו של עם ישראל, גם בהערות לספר יש קטעים, המהווים מחקרים עצמאיים בבעיות מרכזיות בתולדות המחשבה היהודית. ואולם, עיקרו של הספר — חלקו הראשון — משתייך לסוג השלישי: ניתוחו של שביד את מצבו של היהודי הבודד בעולם של זמננו, והצעת תשובתו לבעיות הקיומיות והלאומיות המטרידות אותו. חלק זה מצטרף לספריו הקודמים — „עד משבר" ו„לאומיות יהודית" — ומסתבר מתוכו, כי שביד אינו מציג אף בספר שלישי זה סוף פסוק להגותו ולדיוניו, אלא הדברים מהווים פרק מתוך מסכת הגותית ההולכת ומתגבשת, מנצלת מקורות שונים, מושפעת ממצבים משתנים, ומותרת למתן תשובות יסודיות, עמוקות ומבוססות, לבעיות־היסוד של קיומנו. מיפעלו זה של א. שביד הולך ולובש ממדים של אחד ממיפעלי ההגות הרציניים ביותר שלאחר תקומת מדינת־ישראל, וראויים הדברים למלוא תשומת־הלב הן מצד מי שמבקש למצוא תשובה לבעיותיו, ואף מצד מי שמבקש לחלוק ולהציע דרך אחרת. דומה שמכאן ואילך קשה יהיה להגות יהודית בת־זמננו להתעלם מניתוחיו והצעותיו של שביד.

זיקה לתרבות ולמסורת

הקורא המבקש בספר זה תשובה לבעיות מיידיות ונוכחות בפנינו כיום — עקבות מלחמת יום־הכיפורים, ההויה על זכותנו ומקומנו בארץ הזאת, היחסים בינינו לבין שכנינו — עתיד להתאכזב. שביד עסק בנושאים אלה במאמרים פזורים, וחזקה עליו שימצא דרך לגבש את הדברים, כשתגיע שעתם. הספר שלפנינו עוסק בשאלות־קיום יסודיות, בבדידותו של היהודי בעולם של זמננו, במעמדה של המשפחה היהודית, בזיקה ההיסטורית שבין היחיד היהודי לבין עמו, ובזיקתו לתרבות ולמסורת. דיונו של שביד הוא שיטתי, אמון על ברכי המחשבה העקבית והמישנה הסדורה; חלק מרעיונותיו יש בהם הד לדעות שהובעו בדורות האחרונים בצורות שונות, אך שביד מגבשם מחדש ומציגם כמסכת אחת, פרי תפישת־עולמו האישית.

הצגת דעותיו של שביד וניתוחן אינה יכולה להיעשות במסגרת זו של סקירה קצרה. רצוני לעמוד כאן רק על שתי נקודות, ואקווה שכיוונתי לדעתו, בהרגשתי כי הן המרכזיות שבספר זה. הראשונה מצויה בבירור בסופו של חלק זה של הספר, ומוצאת את ביטויה בדרך שבה בחר שביד לסיים את מסתו זו:

„התורה כתורת אמת הפונה אל היהודי ומחייבת אותו חיוב מוחלט איננה, איפוא, דוגמה מגמרת או „שולחן ערוך". היא תורה פתוחה להמשך, ורק עד כמה שהיהודי חוזר ובוחר בעצמו ביחסו אליה וחוזר ובוחר בתורה ביחסה אליו, הוא מקיים על־פי דרכו ותבונתו את הרעיון של עם סגולה, ולא מפני שרצונו ליהנות מן הכבוד שבייחוד, אלא מפני שרצונו להתכוון אל האמת.

„זהו, כאמור, מבחן המתחדש בכל דור. הוא מתחדש בחומרה גם בדורנו. האם תהיה התוצאה חיובית? לא זו השאלה לגבי מי שמחפש אמת. אמנם אין הבדל בין יהודי בן זמננו ליהודי בדורות הקדומים מבחינת עצם הטלת הספק ברעיון של עם סגולה, או עצם נטייתו הטבעית לסרב לו... הוא מנסה על פי רוב להתחמק ולטשטש. נוח יותר, כמדומה, שלא למצות את היחס החיובי ליהדות. נוח יותר להישאר אי בוח בין חיוב חלקי ושלילה חלקית. השאלה היא, איפוא, האם יוצא היהודי בן־זמננו להתמודד? האם יהיה נכון להשקיע בהתמודדותו כוחות נפש מספיקים? האם עדיין חיה בו היהדות במידה זו שייזקק לה לא רק כתרבות היסטורית שלו, כי אם כתורת אמת?... כל עוד שרוי היהודי בן זמננו בבדידותו לא יוכל להשיב בחיוב על השאלות הללו, וודאי שלא יוכל להיענות לרעיון של עם־סגולה. עליו להגיע אל התורה ועליו להגיע אל העם. עליו לצאת מבדידותו" (עמ' 112—111).

בחירה בין שלל אפשרויות

הספר אינו מסתיים, איפוא, בקביעות פסקניות, אלא בתהיות עקרוניות. ויש בכך כדי לשקף את השקפתו של שביד לגבי היהדות בכללה: היהדות לעולם היא תהליך שבהתהוות. תהליך שלא נסתיים, שכל פרט נוטל בו חלק — או אינו נוטל בו חלק; היהדות לעולם היא עניין שבבחירה, בחירה מתמדת בין שלל של אפשרויות, מהן נוחות יותר ומהן נוחות פחות. גם ערכיה של היהדות נתונים בתהליך מתמיד של פירוש־מחדש ובירור־מחדש, לפי צרכיה הפנימיים ולפי צורכי השעה. טענתו העיקרית של שביד היא, שעל־מנת שיצא היהודי מבדידותו הקיומית בעולם של ימינו, עליו לקחת חלק פעיל בתהליך ההתהוות וההבחרה הזה, התהליך המתמיד של התהוות היהדות, שהוא העושה את עם ישראל לעם־סגולה.

אך מה פירושה של השתתפות זו? מה המניעים המביאים אדם לידי כך? באיזו דרך עליו ללכת? שביד דן באריכות במעמדה של המשפחה היהודית ובעוצמתה של הזיקה ההיסטורית שבין היהודי הבודד ובין עברו היהודי, ומגיע למסקנה כי אין די בכך כדי להביא אדם לכלל שותפות בתהליך זה. שותפות כזו אפשרית רק מתוך חיים של תורה. של לימוד תורה ושל עבודה על־פי התורה. אם כך, מתעוררת כמובן השאלה העיקרית והמרכזית: התיתכן דרך־חיים על־פי התורה ללא אמונה? כיצד אפשר לרכוש אמונה, אף אם רוצים בכך? האם דורנו אינו דור שאיבד את אמונתו הדתית ודבר לא יחזירה?

תשובתו של שביד לשאלה זו בהירה. אם כי גם בה, כמו בקטע שהובא לעיל, מצויים הדברים בצורת שאלה־מישאלה יותר מאשר בצורת קביעה פסקנית:

„הווה אומר: אין אדם מחליט להאמין על מנת שילמד תורה. ואם עשה כן עשה מעשה שרירות שאינו ראוי לשם אמונה. וספק אם ילמד תורה. אדם מחליט ללמוד. אדם מחליט כן מכוחה של השתכנעות קודמת שיסודה, כאמור, ביחס לתרבות ולהיסטוריה המוליכות אל המקורות.

פרופ' אליעזר שביד

ואם למד הוא עשוי להיווכח ברגע מן הרגעים שיש בו אמונה. יותר נכון, הוא עשוי להיווכח כי לכתחילה האמין, ועתה עלתה אמונתו למלוא אורה של מחשבה ודעת. ... אדם מחליט ללמוד תורה לשם לימוד התורה, לשם החיים העצמיים שהוא רוצה להיות על ידיה. האמונה הנמצאת לו בדיעבד בלימודיו היא הוודאות המלווה אותו כשהוא שואל ונענה, ולעולם אין היא מובטחת לו, אלא בכל עת היא נמצאת מחדש בלימוד המביא לידי מעשה, ובמעשה המביא לידי לימוד" (עמ' 104).

התקווה קיימת תמיד

שביד מציג את דעתו כתקווה וכמישאלה, ולא כפתרון־קסם, העונה על כל השאלות הקיומיות. חוזקה של הצעתו נעוץ בכך, שקשה מאוד להציע אלטרנטיבה שונה. רק הנסיון המתמיד, המאמץ המתמיד של האדם לברר את שאלותיו, לעמוד על שורש ספיקותיו, ללמוד ולהעמיק דעת בשורשי הווייתו המצויים בתורת ישראל, יש בו סיכוי כדי להביא אותו לכלל הזדהות שלימה, או לכלל תהליך של התקרבות להזדהות כזו, עם עצמו, עם עמו ועם אלוהיו.

אפשר לפטור דברים אלה במשיכת־כתפיים של ליגלוג ולומר: מי משוגע בימים אלה להשקיע עצמו במאמץ כזה, כשאין בטחון כי אומנם ימצא את מבוקשו? ואמנם נראים הדברים כרחוקים מהווייתו של הנוער היהודי החילוני בן־ימינו. ואולם ייתכן שדווקא המשבר, שבו מצויים אנו כיום, דווקא התגברותן של התהיות, דווקא תחושת הבדידות החריפה שירדה עלינו, יביאו רבים לכלל תשומת־לב לתפישתו של שביד. דבר אחד ברור: אין כל מוקש בדרך שהוא מציע לפני קוראיו; לכל היותר יהיו חכמים יותר. ותמיד קיימת התקווה שימצאו את אשר נואשו למצוא.

אמנות מישראל — בניו־יורק

האוסף של גלריה „רינה" מטהר את הרושם העגום, שהשאירו תצוגות שונות של „אמנות ישראלית"

מאת אדם ברוך, ניו־יורק

עם כמה הסתייגויות מעשיות ואינטליגנטיות, ניתן לומר שניו־יורק היא היום הבירה העולמית של האמנות. אחת התכונות העושות בירה לבירה היא תחייב באותה כפיפה של זרמים ותנועות אמנותיות שונות לחלוטין, תנועות שיפסתן והשקפתן האמנותית מוציאות אחת את השניה מתחום ההגדרה של ה„אמנות". אחד הגורמים המאפשרים רוחב־דעת כזה, הוא, באופן לא פאראדוכסאלי, ההון האדיר, הרוחש מתחת לתנועות השונות והמאפשר לכל זרם לחיות בטריטוריה מוגנת נפרדת של קהל מבקרים ומיסחר. רוחב־הדעה והסובלנות־המיסחרית מקיפים גם את משמעות המושג „עכשווי" ואת עצם ההגדרה „אמנות". השימוש הפזרני שנעשה כאן ב„עכשווי", מזכיר את השימוש הנס שנהגו לעשות בתל־אביב ב„אוואנגארדי" ו„מתקדם". אחת האסטרטגיות הלא־רציניות היא לקרוא את המלה כפשוטה: עכשווי, כלומר שנעשה עכשיו, שהאמן חי עכשיו.

אבל „עכשווי" אינו ציון תאריך בלבד. הוא ערך ונקודת־מוצא וגם תעודת־זהות למיקרה של שיטה־מהירה, שאינה מלווה בראיית האמנות עצמה. קביעת הערך היא הצעד הראשון לכל ניסיון של אמנות הנוצרת בישראל „להיכנס" לנוף הניו־יורקי. ניסיון זה נעשה על־ידי גלריה „רינה", שהיא מיפעל של אדם אחד, גברת ברטה אירדנג. הגלריה מציגה את זריצקי, קופפרמן, ארוך, לביא, בני אפרת, קורן, הרמן ויינסטרה, פנחס כהן־גן, ג'ורג' שמש, גוישטיין, מירית כהן, מיכאל גיטלין. רשימה שבית זו, שאינה מציגה כחבר־יד אחד, מציגה תפישה אמנותית ערכית מעוצבת, שלה מקבילות אירופיות ואמריקניות, היוצאת מן המופשט (זריצקי, המיוצג בעיקר באקוורלים), ומגיעה אל האמנות המושגית (ה„נגיעה בגבולי" של פנחס כהן־גן), כשהיא רחוקה מאכספרסיוניזם, ציור־ספרותי או פולקלור־ישראלי.

*

כדי להבין עד כמה כל „כניסה ישראלית" לכאן היא סיכון מאוד מחושב, יש להכיר את המצב, הרכביו והמהיותיות של עולם האמנות הניו־יורקי. קיימים כאן מיספר מוקדי־כוח אוטונומיים לחלוטין ואוטונומיים לכאורה. המוזיאון לאמנות מודרנית; כתבי־העת לאמנות „ארט־פורום"; גלריות כ„ליאו קאסטלי" ו„פאולה קופר"; הדף האמנותי של הניו־יורק טיימס; ספרותם המקצועית של מבקרי־אמנות כהארולד רוזנברג, גרינברג, ברברה רוז; הגלריות המיסחריות עתירות־ההון; הפירסום בכתבי־עת אמנות: Art in America; תערוכות רטרוספקטיביות המסורות לקביעת אדם אחד (כפי שאירע בתערוכה העשור לפופ־האמריקני).

מוקדי־הכוח פועלים הן באחוזות פרטיות והן בבית־הפתוח, כשהם פושטים ומשפיעים, באופנים שונים, זה על זה. הדף־האמנותי של ה„ניו־יורק טיימס" הוא דף שמרני ומגונדר עם נטיה לאומית־אמריקנית, סלקציה הססנית, המגיעה עד כדי יחס מסובך ובפולי־פנים לגבי הפופ־האמריקני, שהוחזר מזמן בנכסי־צאן־ברזל. כתוצאה טיבעית של כל מערכת־בימוסים זו, הערך הפירסומי לאמן ב„ניו־יורק טיימס" הוא עצום. ואילו ערך הדף כמגלה אמן מסויים או תנועה כשוויית בראשית דרכם, קלוש ביותר. ה„מוזיאון לאמנות מודרנית" הוא אולי משאת־נפשם של האמנים, למרות ש„מוזיאון" ו„מודרני" הם שני הפכים, כאימרתה של גרטרוד סטיין; הוא יציג בעוד שנתיים תחת ההגדרה „עכשווי" אמן שה„ארט־פורום" הציג בפני קוראיו לפני שנתיים ב„עכשווי". המוזיאון מאשר, איפוא, תופעות קיימות, ולא יוזם או מגלה אותן. „ארט־פורום" והגלריה של פאולה קופר וליאו קאסטלי הם חזית האוואנגארד של ניו־יורק, בעוד שהגלריות המיסחריות עתירות־ההון עוסקות, פחות או יותר, בחליפין של־כסף ובמוצרים, שההיסטוריה של האמנות ודו־הות־המכירה הכשירו את מחירם.

*

הפעילות המיסחרית, שהיא המאפשרת את הצמיחה של זרמי־האמנות השונים, מתנהלת בדרך־כלל בשווקים סגורים. הגלריות המיסחריות הגדולות, הסוחרות בקנדינסקי, קליי, נולדה או בפיקו, שאגאל ובראק, אינן נתונות להשפעת כתבי־העת „ארט־פורום" והקהל אינו נתון להשפעתה. וייתכן שרוכש אף אינו יודע כלל על קיומו. הן גם אינן נתונות להשפעתו של ה„ניו־יורק טיימס" באותה מידה שניתן היה לצפות. כי שאגאל או בראק אינם נתונים להשפעתו, ואילו הקהל של פאולה קופר הוא הקהל של „ארט־פורום".

הפעילות המיסחרית, הפעילות הספרותית־מקצועית, האנרגיה המוקדשת ל„אמנות" יוצרים קיטלוג, תיעוד והגדרה במקביל להתרחשות האמנותית עצמה; וכך זרמים ותנועות מוגדרים עוד בטרם הבשלתם, על־פי לוחי־זמנים וסדר תערוכות. בינתיים זרימת־אינפורמציה זו היא חד־סטרית, מניו־יורק לתל־אביב.

הצגת אמנות הנוצרת בישראל חייבת, איפוא, להיעשות תוך התחשבות בתנאים הניו־יורקיים ולהיות מכוונת לאחד ממוקדי־הכוח. ובאותה שעה להיות נאמנה לעצמה. הערת־אגב כלל לא־אגבית: הצגת אמנות הנוצרת בישראל בניו־יורק היא הכרח תרבותי־ישראלי ראשון־במעלה. איני רוצה להיכנס לניסוחים נרגשים יותר, ומסתפק, איפוא, בכך.

אין מקום ואין כמעט כל היגיון מעשי בהצגה של „אמנות ישראלית", אלא רק בהצגה של „אמנות הנוצרת בישראל". או של „אמנים (ישראלים) המתגוררים פה ושם". אין זו התפלפלות־מילולית גרידא. זו הבחנה מעשית. שמי שאינו מבינה, אין לו מה לחפש פה. ויש לכך סיבה פשוטה! איש אינו מוכן להתייחס ברצינות ל„אמנות לאומית". עצם הצירוף „אמנות לאומית" או „אמנות ישראלית" כתואר קטיגורי, מעלה אבק־של בורות. אפשר, לדעתי, להסתפק בסיבה זו.

*

גלריה „רינה" מכוונת למוקד־הכוח של „ארט פורום", זו בחירה חכמה. כי היא סיבצית, וזו גם למצה האפשרות הכמעט־יחידה. כל זמן שהגלריה נאמנה לעצמה, זו בחירה הלוקחת בחשבון קשיים כלכליים (כי הקו החלוצי של „ארט־פורום" אינו הקו המיסחרי הטוב ביותר) והנתונה לשמיטה וביקורת נוקבת ביותר של מבקרי „ארט־פורום" עצמה.

קביעת הכיוון כשלעצמה אינה מספקת. התפרוכות השונות של אמנות הנוצרת בישראל, יונקות במסורות אמריקניות מגובשות או מתגבשות, שלאמנים הישראליים לא היה חלק בעיצובן; להיפך, לפיתוח קרובות היה למסורות האמריקניות חלק בעיצובו של אמן ישראלי זה או אחר. לכך יש ל„היכנס" לניו־יורק כניסה טאקטית מחושבת. אי־אפשר לחשוב על תערוכת פופ־ישראלי כאן, למשל, גם משום שמציאת זה כמוהו כהבאת מים אל הים, ובעיקר משום שאין פופ־ישראלי המסוגל לשנות כאן. כל זה נישמע כלקוח מתחום הפוליטיקה. וזה באמת כך גם אם מדובר באמנות. אי־אפשר להציג בניו־יורק תרגומים ישראליים מובלים של האכספרסיוניזם האמריקני משנות ה־50, ולא פוטוריאליזם של אמן כמו שקשה מאוד. לחשולים להציג פוטוריאליזם ישראלי, שיהיה מצוין למוקד הכוח של הגלריות המיסחריות המותרות במאוריס קאלי, מאסטן והווי־ניורק.

האוסף של גלריה „רינה" הוא בעל אותו יחוד שהיה בירושלים לפני שהגלריה עברה בחלקה לניו־יורק, והוא, לדעתי, אחד האוספים הישראלים והיהודיים, המסוגלים לכלל אמנויות להשאיר כאן סיכוי ולטהר את הרושם העגום שהשאירו תצוגות שונות של „אמנות ישראלית". הגלריה עלתה על המסה הניו־יורקית כלליות שהציגה בשנה האחרונה אמנים הנוספים בתערוכות ציורים וקנים שאין להם כל אומץ, לאומי שהוא, הן בהצגת השאלה והן בנסיון התשובה, תוך כדי מתן משוב של לסופר נמכר, עכשיו.

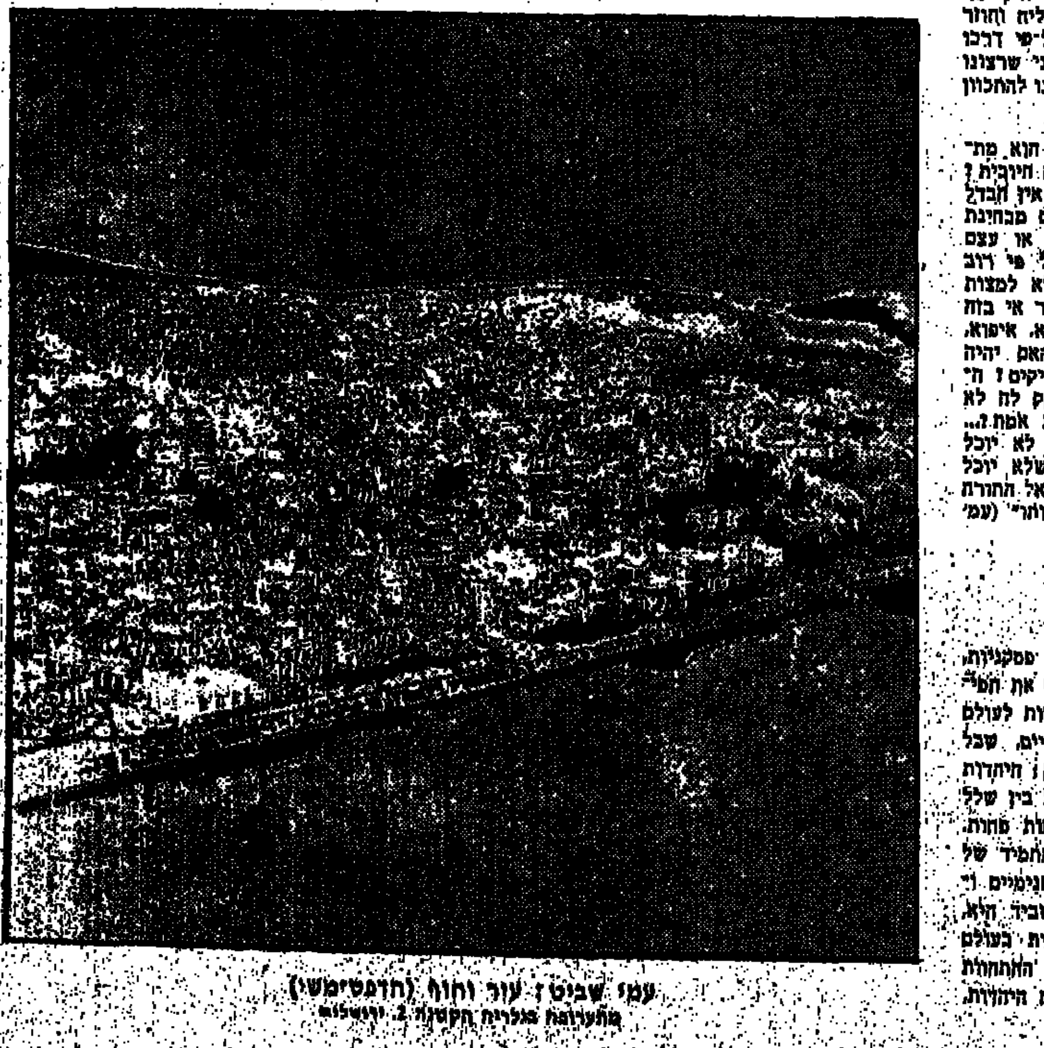
עמי שביט: עיר וחוף (תדפיסים)
מתערוכת גלריה הקונה 2, ירושלים

מדינת ישראל
משרד הבטחון / אגף השקום
המחלקה להנצחת החייל

מועדי הבאת חללי מלחמת יום הכפורים לקבורת קבע

ביום שני ח' אלול תשל"ד (26.8.74) יובאו לקבורה

בבית הקברות — אורים
סמ"ר טל מרדכי ז"ל — בשעה 16.00

בבית הקברות — אילת השחר
רס"ל וידנפלד (סלד) יעקב ז"ל — בשעה 16.00

בבית הקברות — החותרים
סמל מרשיק גבריאל ז"ל — בשעה 16.00
רב"ט סקרבינסקיס פבלו ז"ל — בשעה 16.00

בבית הקברות הצבאי — חיפה
סמל אבירי חיים ז"ל — בשעה 12.00
רב"ט אוליאל אלישע ז"ל — בשעה 12.00
רב"ט איזנגרט צבי ז"ל — בשעה 15.00
סמל אלימלך אליהו ז"ל — בשעה 13.30
סמל אללוף עוזי ז"ל — בשעה 13.30
סמ"ר גולדשטיין (צדרון) יוחנן ז"ל — בשעה 16.00
רב"ט חוכן אברהם ז"ל — בשעה 18.00
טוראי טובי הרצל ז"ל — בשעה 18.30
סרן כרמי נזיב שמואל ז"ל — בשעה 10.30
רב"ט מיכלוביץ משה ז"ל — בשעה 10.30
רב"ט משולם יצחק ז"ל — בשעה 09.00
סרן צוקר רפי ז"ל — בשעה 09.00

בבית הקברות — טבריה
סמל אלגרבלי מאיר ז"ל — בשעה 13.30
רב"ט בוקריס יוסף ז"ל — בשעה 09.00
סמל ביטון בברט (אברהם) ז"ל — בשעה 10.30
סמל דהאן ציון ז"ל — בשעה 15.00
סמל וכניש דוד ז"ל — בשעה 12.00
סמל זרור חיים ז"ל — בשעה 10.30

בבית הקברות — להבות הבשן
רב"ט זיתן נועם ז"ל — בשעה 16.00
רס"ל פיינשטיין עזרא ז"ל — בשעה 16.00

בבית הקברות — סביון
סגן שנן גדעון ז"ל — בשעה 16.00

בבית הקברות הצבאי — קרית שאול
רב"ט אנגילו יעקב ז"ל — בשעה 10.30
סמל בן זקן מיכאל ז"ל — בשעה 00.00
סמל ברטוב וניה יצחק ז"ל — בשעה 13.30
סמל גליגוס משה ז"ל — בשעה 09.00
סמל גלס שמואל אליעזר ז"ל — בשעה 12.00
סמל גרוסמן ברוך (בוריס) ז"ל — בשעה 18.00
סמל גרינברג נתן ז"ל — בשעה 15.00
סמ"ר דוידיאן פרץ ז"ל — בשעה 13.30
רב"ט דניאל רחמים ז"ל — בשעה 12.00
רמ"ט ודל אליהו ז"ל — בשעה 16.30
סמל חבה עמי ז"ל — בשעה 16.30
סמ"ר לוין רם ז"ל — בשעה 15.00
סרן מקוביצקי ישעיהו ז"ל — בשעה 18.00
סגן שמעוני אברהם (אבי) ז"ל — בשעה 10.30

תאום ההסעות נעשה בין המשפחות לבין קציני הערים.

אהובנו
סמ"ר **מוטי** (מרדכי) **קורב** הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים בחזית סיני ביום כ"ח תשרי תשל"ד, 21.10.1973
יובא למנוחת עולמים ביום שלישי, ט' אלול תשל"ד 27.8.1974 בבית הקברות הצבאי בקרית־שאול, בשעה 4.30
אוטובוס יצא בשעה 4.00 מביתנו, רחוב תלפיות 10, רמת־גן.
שפרה וליאון קורב
רוחמה וגדעון עליס

יקירנו הבלתי נשכח
סרן
רפי צוקר
הי"ד
נפל במלחמת יום הכפורים, בחזית סיני ביום 20.10.73, והוא עודנו בן 21 אביבים
עוד לא עברה שנה מאז הלכת מאתנו והשארתנו תוהים ונבוכים, מוכי צער ויגון.
קומתך התמירה עודנה ניצבת לנגד עינינו,
פניך יפי התואר וחיוכך הרחב והנצחי
חקוקים בלבנו לעד.
חלפת מאתנו בדמי ימיך
הפרחים הרעננים המונחים על קברך
הם העדות לעולמיך, שנגוזו כחלום ברות.
יובא לקבורה בבית העלמין הצבאי בחיפה, ביום שני, 26.8.74, בשעה 9.00 בבוקר.
אוטובוס יצא מביתנו, רח' החשבי 13/23, בשעה 8.15
המשפחה

יקירנו, בננו
סמ"ר **משה יפת** הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים בגזרת התעלה ב־17.10.1973
יובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בנהריה, ביום שלישי, ט' אלול תשל"ד (27.8.74) בשעה 10.30 בבוקר.
אוטובוס מבית הוריו, בשעה 9.00 בבוקר.
ההורים:
שולמית ושלום
האחים, הדודים
ומשפ' חתן סלם
קרימה

יקירנו
סמ"ר **יוסף ימיני** ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים בכ"ט תשרי תשל"ד, 15.10.73
יובא למנוחת עולמים בבית העלמין בבאר־שבע ביום שלישי, ט' אלול תשל"ד, 27.8.1974 בשעה 12.00 בצהריים.
אוטובוס יצא מאשל הנשיא, בשעה 11.00 לפנה"צ.
המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו
מרים (סמרה) **שחור**
ז"ל
נערוך אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, ז' אלול תשל"ד 25.8.74 בשעה 15.00 בהר המנוחות, גבעת שאול, ירושלים.
נפגשים ברחבת הכניסה בהר המנוחות.
המשפחה

יקירנו
רב"ט **משה מחבר**
הי"ד
אשר נפל במלחמת יום הכפורים ברמת הגולן
יובא למנוחת עולמים
ביום ג', ט' באלול תשל"ד (27.8.74) בשעה 9.00 בבוקר, בחלקה הצבאית בבית העלמין הר־המנוחות.
אוטובוס יצא מביתנו, רחוב צפניה 70 ירושלים, בשעה 8.30
המשפחה

לד"ר יצחק מלכסון
משתתפים באבלך עם הבאתו למנוחת עולמים של אחיך
ישעיהו (פקה) מלכסון ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים
מחבריך בחוג לפסיכופיזיקה
הפאקולטה למדעי החברה
אוניברסיטת תל־אביב

יקירנו
טוראי
אברהם אלבז
הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים במוצב החרמון
יובא למנוחת עולמים ביום רביעי, י' באלול תשל"ד, 28.8.74, בשעה 12.00 בבית העלמין הצבאי בבאר־שבע.
אוטובוס יצא מבית הוריו, ברחוב השלום שכ' ב' 58/3, בשעה 11.00.
ההורים — סולטנה ושמעון אלבז והמשפחה

יקירנו
סמל
רפאל בניפלח
הי"ד
שנפל במלחמת יום הכפורים ברמת־הגולן
יובא למנוחת עולמים ביום רביעי, י' באלול תשל"ד, 28.8.74, בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין הצבאי בבאר־שבע.
אוטובוס יצא משכונה ד' 382/9 מרחבת הקנאים, בשעה 2.00 אחה"צ.
מומי, כרמל בניפלח והמשפחה

בעלי ואבי היקר
בחיותך עמנו אהבת אותנו, בכל ליבך כבעל ואב טוב, נאמן ומסור. חיוכך המקסים עומד לנגד עינינו ולא ישכח. בלכתך השארתנו המומים ודואבים ובכיום חייך לקחת את ליבנו. נזכור אותך לעד, יהיה זכרך ברוך.
אילן ירדן (אבינה) הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים ביום שמחת תורה 17.10.73
ויובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בקרית־שאול ביום ראשון 25.8.74 (ז' באלול תשל"ד), בשעה 4.30 אחה"צ.
אוטובוס יצא מהבית ברח' שד"ארי 25, יפו, בשעה 3.00 אחה"צ.
המתאבלים: האשה: מזל
הבן: איציק

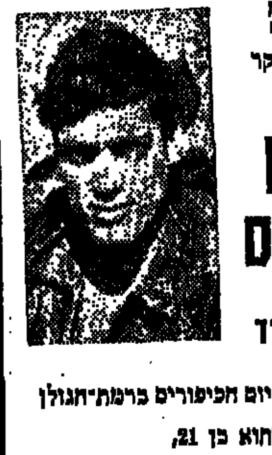
במלאת שנה לנפילתו של בננו ואחינו היקר
סמל
שמעון בן־עמוס אקב הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים ברמת־הגולן והוא בן 21.
תתקיים אזכרה ביום שלישי, 27.8.74 בשעה 7 בערב בביתנו רח' אלי כהן 2/40 בת־ים, רמת הנשיא וביום רביעי 28.8.74 יובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי בחולון, בשעה 9.00 בבוקר.
אוטובוסים מיוחדים יצאו מביתנו בשעה 8 בבוקר.
המשפחה

יקירנו
סגן **מרדכי אהרונסון** (מוטי) ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים בחזית סיני א/טובה, מ"ב בתשרי תשל"ד — 11.10.73
יובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול ביום רביעי, י' באלול תשל"ד 28.8.74 בשעה 10.30.
אוטובוס מיוחד יצא מבית ההורים, יפו, רח' שבטי ישראל 45, בשעה 09.30
אשתו: רבקה
הוריו: אסתר — תאודור
אחיו: בנימין
הורי אשתו: לאה ושמואל קוטובסקי
והמשפחה

ועד מקומי סביון
מלווה ביגון ובכאב את
סגן
גידי שנן
ז"ל
שנפל במלחמת יום הכיפורים בקרבות סיני.
יובא למנוחת עולמים ביום שני, ח' אלול, תשל"ד, 26.8.74, בשעה 16.00, בבית העלמין בסביון.
טוביה לשם,
יו"ר הועד

בנינו חברינו היקרים
נועם זיתן
עזרא פיינשטיין
אשר נפלו במלחמת יום הכפורים בקרבות על החרמון
יובאו למנוחת עולמים בקיבוץ להבות הבשן, ביום שני, 26.8.74, בשעה 16.00.
אוטובוס יוצא בשעה 15.00 מקרית שמונה ולאחר מכן חיפה ותל־אביב.
המשפחות
וקיבוץ להבות הבשן

עם הופעת מחזה במהדורה חדשה וקובץ־מסות של לאה גולדברג

מאבק בין עולמות – בלי הכרעה

על המהדורה החדשה של „בעלת־הארמון"

מאת ישראל גור

בעלת־הארמון, מחזה מאת לאה גולדברג, הוצאת ספרית־פועלים, תשל"ד (מהדורה חדשה).

א.

„בעלת־הארמון" היא הוליה — לאו דווקא מרכזית — בכתיבתה של לאה גולד־ברג בענייני־דראמה־ותיאטרון. מאז עלתה ארצה, באמצע שנות־השלושים, היא נודעה כאוטוריטה תיאטרונית — הן כמבקרת־התיאטרון של „דבר", הן כמתרגמת לעב־רית של מיטב הקלאסיקה הדראמטית (שקספיר, מולייר, איבסן, פיראנדלו ואח־רים) והן כמרצה עתירת־תרבות־ואירו־דיציה בנושאים תיאטרוניים. בזכות כל אלה בוודאי היתה גם על כוונת־הצפיות והתקוות של אנשי־תיאטרון בישראל במה שנוגע למחזה המקורי, ואומנם, המחזה האחד שכתבה, ושהועלה מייד לאחר מכן על קרשי התיאטרון הקאמרי (26.9.1955) — הצדיק את הצפיות. שלא כמשוררים וכ־מספרים דגולים, שהשתמשו שגים חרבה לפניה במדיום־המחזה (לרוב לשם עימותים הגותיים־היסטוריוזופיים) מבלי לדעת תיא־טרון — השתמשה בו היא כאחת „מב־פנים", מתוך פאמיליאריות יתירה. בין המחזות העבריים המקוריים בולט „בעלת־הארמון" במיזוג המצאלף המצוי בו — מיזוג של הגות והשבון־עולם עם ידיעת־התיא־טרון. בהעלאתו על הקרשים ידעגו את אזות ההצגות היפות, השוקלות והנחשבות של התיאטרון העברי בכלל ושל התיאטרון הקאמרי בפרט.

ב.

המחזה „בעלת־הארמון" חתום ב„שלי־שיית־האחדויות". שלוש מערכותיו מתרח־שות במשך שלוש שעות רצופות: הרא־שונה — בין 9 ל־10 בערב, השנייה — בין 10 ל־11, והשלישית — בין 11 ל־12. מקום־הפעולה: ארמון עתיק באחת מאר־צות מרכז־אירופה. הזמן: כשנתיים אחרי מלחמת־העולם השנייה (ספטמבר 1947).

עם זאת, יקשה עלינו להצביע על כל מחזה אחר החתום ב„שלישיית־האחדויות" הקלאסית, שבו האכספוזיציה מתארכת ל־כדי מערכה שלמה. שבה המערכה הזאת — הראשונה — היא עיקרו של המחזה מ־בחינת חשבון־העולם שלו ושבו שתי המע־רכות הבאות הן, מכמת בחינות, תוספת תיאטרלית למערכה הראשונה. עובדה זו, דומה שמחלקת בשווה בין הסטטיקה והד־אקטיבה של המחזה. סטטיבה — משום שיש כאן „הפרת־איזון" מסויימת במיבנה־המחזה; אקטיבה — בשל היכולת הבלתי־רגילה, שגילתה כאן המחזאית בכלילת מאבק מרתק בין עולמות (והוא־הוא עניינו המרכזי של המחזה) במערכה אחת.

המאבק בין העולמות במערכה זו — שלוקחים בו חלק שלושה אנשים — הוא, בעצם, המאבק המתחולל אצל המחזאית בקירבה פנימה. אין במחזה פרוטאגוניסט ואנטאגוניסט; שני גיבורי־הקונפליקט — שומר־הארמון ז א ב ר ו ד ס ק י מזה, ועו־בדת „עליית־הנוער" הדוקטור ד ו ר ה ר י נ ג ל מזה — הם פרוטאגוניסטים ואנ־טאגוניסטים במידה שווה. כשם שדמותו של מ י כ א ל ז א נ ד היא מעין סינתיזה (פשרה) בין זאברודסקי ודוקטור דורה רינגל. ואפילו גוברת בסוף המחזה הדוק־טור רינגל על זאברודסקי, הרי אין לקורא ולצופה ההרגשה כי המדובר בהכרעה רוחנית־תרבותית מוחלטת.

כיצד מוליכה המחזאית למאבק זה?

מיכאל זאנד, ספרן מארץ־ישראל, כבן ארבעים, ובת־גילו הדוקטור רינגל, מתעכ־בים באולם־הספרייה של הארמון העתיק. הראשון הגיע לשם באישור ממשלתי כדי לעיין בכתבי־יד ובספרים עתיקים, ואילו דורה רינגל עושה בעיר הסמוכה בשליחות עליית־הנוער. לשם גאולת ילדים־יהודים מהמנזרים וממוסדות אחרים. בשל השעה המאוחרת ובשל קשיי־התקשורת הטלפוניים מבקש זאנד מזאברודסקי, שומר־הארמון, להלין אותו ואת דורה רינגל בארמון. זאב־רודסקי מסרב תחילה. טוען בשם החוק־ות המצויות בידיו. מסביר ש„הארמון הזה הוא מוזיאון עכשיו. במוזיאון אין לנים, ונוסף על כך... הבאות אורחות, שעליה לא נאמר בהוראות..." ואילו זאנד, מצידו, עומד בתוקף על הלנתם, וכשדורה רינגל נשארת במקצת הישיבה באיסור על נסיעה מהארמון העירה, משיב לה זאנד: „נשארת באמת? תביני, על חשבון ההרגשה שיושם קילומטר, ואת יודעת מה מצב המכונית..."

מהירודים אלה על לינה־לילה מת־רחבת ... בין שני הארצישראלים

לבין שומר־הארמון ותוך כדי־כך נפרשים עולמותיהם והמאבק ביניהם.

ג.

אותו ארמון עתיק, שהפך מוזיאון — חופף ומסמל את עולמו של זאברודסקי. „נוקשותו" של הארמון היא נוקשותו של האיש. בטרם היה הארמון למוזיאון (כלו־מר, לפני מלחמת־העולם השנייה) היה זאברודסקי ב ע ל י ו (הרוזן); הארמון באותו זמן לא ייצג רק תרבות־עבר עשי־רה, אלא גם תרבות־הווה. כשם שזאב־רודסקי עצמו היה בן־זמנית מייצגה של תרבות עשירה ואחד ש מ ע ל מ א ה ד י ן. וכשלאחר המלחמה, בעיקבות הלאמת ה־רכוש הפרטי, הפך הארמון למוזיאון — היה זאברודסקי לשומרו. שתי התיבות מ ו ז י א ו ן ו ש ו מ ר זהות הן מבחינה מהותית. הארמון חדל לייצג את התרבות הנמשכת, כשם שזאברודסקי הוא אחד ש ל א מ ע ל מ א ה ד י ן.

זימון־השלושה באולם־הספרייה של ה־ארמון משמש הזדמנות לזאברודסקי להפ־גין את דבקותו הלוהטת בתרבות המוזיאו־נית הזאת, ולתקוף בשצף־קצף את „תר־בות־ההווה". כאשר דורה רינגל מביטה סביבה וטוענת: „החדרים הגדולים הללו... זה יפה, אך לא למגורים!" — משיב לה זאברודסקי: „אבל בני־אדם התגוררו כאן, חיו כאן את חייהם, וחיו בטוב — וחייהם היו יפים ושלמים לאין ערוך יותר מחיי האנשים היום בקופסאות המודרניות הללו..."

לאה גולדברג

החיים החדשים הללו, הבנויים כולם על־פי מתכונת אחת, אינם מסוגלים לשאת יופי". זאברודסקי הוא מעין עומסו של רומאן אפי רחב־יריעה והוא גם חולייתו האחרונה, הסופית בהחלט. בעומס האפי הזה ניתן לחוש במיוחד בדברים שהוא משמיע באוז־ניו של זאנד: „אני מכיר אותו (את האר־מון — י. ג.) מיום בו ראיתי את אור־העולם. אני מכירו מאז הייתי ברחם־אמי. אני מכיר בו כל פינה וכל סדק. הארמון הזה, אדוני, היה שייך לי, לאבות־אבותי ואבותיהם. זה היה הארמון שלי".

זאברודסקי מגדיר את מצבו כ„מ ת ב ע ו ל ם ה ז ה" — מות שאיננו נצחי, שכן, ח י י ם בעולם הזה כרוכים במשמ־עות. וזו נשללה ממנו לאחר המלחמה. „החיים", אומר הוא לרינגל ולזאנד, „הלא היא התחשפות במעשי העולם הזה, מתוך אהבה, או מתוך שנאה, מתוך רצון שב־לב — ואם אין, הרי זה מוות". הזימון הזה באולם־הספרייה הוא־הוא שממשמש לשעה קלה את חייו של זאברודסקי; הוא־הוא שמחייה אותו והופך אותו לשומר אקטיבי מאוד, המגן — בחירוף־דיבור לפחות — על העולם שהמוזיאון הוא מייצגו־מגלמו ואף מגנה לחסום את הגישה אל פנים־נימר בקני נציגיו של „עולם הקופסאות המודרניות" (זאת — מעבר לסיבה המסתורית, שתיוודע לנו בסוף ה־מערכה הראשונה).

האנטגוניזם הדראמטי של זאברודסקי הוא הדוקטור דורה רינגל, שניהם יחד מבטאים את התרבות האנושית במצב של „קצר". זאברודסקי הוא קצה החלק האחד של החוט שנקרע, ואילו דורה רינגל היא תחי־לת החלק השני של החוט הקרוע.

דורה רינגל גדלה בסביבה הסמוכה ל־ארמון. היא עברה באותן חד והודף מ־הוויית תרבותית ספק יהודית ספק גויית לתוויה ארצישראלית מתחוזה, וכמו הג־שימה את אמירתו של ניטשה: „כדי לב־נות מיקדש, צריך להרוס מיקדש". היא אינה מייצגת, איפוא, אותו סוג של מתכון, שצעדו המתהפכי נועד להבטיח ולאפשר את המשך שזירתו של החוט ההיסטורי

התרבותי. עמידתה של דורה רינגל בליבה של עשייה הומאניסטית־נעלה — „צהובה היא לכל מה שאצור ומגולם בארמון של זאברודסקי. המצוקה ה פ י ז י ת של האדם הקונקרטי היא בראש מעייניה, ומיבחנן של „הקופסאות המודרניות" לגביה הוא בתיפקודן ההומאני. בשמשן קורת־גג מוח־שית לבני־אדם.

וכאשר דורה רינגל באה בשליחות „עליית־הנוער" לסביבות־הולדתה־וגידולה, הרי נראה לה הכל „בלתי־מציאותי, זר, זר, זר! הצרים, הכפרים, המינזרים, אין להם ממשות בשבילי עוד". כיו"ב אין היא רגישה ביותר למצוקתו הרוחנית־תרבותית של זאברודסקי ורחוקה היא מלרחם עליו: „אם אתה יושב פה, אדוני, כשומר או כבעל־הארמון — עודך חי בטוב יותר מאשר חיו כל אלהו" ועוד: „ארמונות וחורבות תמיד שוכנים זה בצד זה! אולי אני חסרה כל חוש אסתטי. אולי ראיתי יותר מדי צער ומצוקה ועוני בשנים אלה, בעבודתי, בלכתי אחרי ילדים בני־בלי־בית, עזובים, חולי־שחפת, מוכי־כינמת. אבל אני שונאת את כל הנושנות הללה, את כל האפר הזה ללא תועלת!"

דורה רינגל מוצגת כאן כדמות של עיתות מלחמה, פלקאטית משהו, נסולת־עמקים. המחזאית, במאבק־העולמות הפנימי שלה, יודעת על פי סבר־המות שלה כי צעדת־זהצלה־הפיזית של דורה רינגל היא מן המוכרחות, וכי התגברותה על צעדת־העבר של זאברודסקי היא בלתי־נמנעת. בר־בזמן יש בעצם הצגת דמותה הפלקאטית של דורה רינגל משום הסתייגות נפשית ותרבותית כלשהי ממנה מצד המחזאית; זו יודעת שזאברודסקי הוא נחלת־העבר, אך היא מלאה קינאה והערצה והשתאות לגבי חלקות רבות של נחלת־עבר זאת. בשל חלקות אלו — דמותו של זאברודסקי היא המעוצבת, הפלאסטית והמרשימה ביותר במחזה.

ואילו מיכאל זאנד, הספרן מארץ־יש־ראל, הוא בבחינת „החשמלאי" שמושם עליו לסלק את „הקצר" בתרבות האנושית שזאברודסקי ודורה רינגל הם מגלמיו. לגבי זאנד אין הקצר הזה בנמצא; הוא הינו מגלמו של החוט התרבותי הנמשך, הבלתי־מנותק. אפשרות־גילום זאת ניתנת לו, בין השאר, בשל אי־היותו איש־קצוות, בשל היותו משוחרר מסנאטיות כלשהי, בשל מתינות־דרכו. הוא עוגן בעבר ובהווה באותה מידה, וממילא מעוגן הוא גם בע־תיד. הוא אינו שומר מוזיאוני נוסח זאב־רודסקי. אך נהנה לשהות באוצר־הספרים של הארמון ומגדיר את שהייתו שם כ„שבי נהדר". הוא עוגן בשתי רגליו בהווה הארצ־ישראלי, אך יודע להתפעל מהשכלתו ומה־בגאון התרבותי של שומר־הארמון זאב־רודסקי. אך אינו רואה טעם וצורך להש־מיע באוזניו דברי־כיבושין. כאשר דורה רינגל טוענת כלפיו, חלמאי אינו משיב לזאברודסקי על מיתקפתו הבלתי־מעודנת ביותר — משיב לה זאנד: „אינני חייב להוכיח לכל אדם את צדקתי האישית".

„תימוכין" לגישתו המאוזנת והתארמו־נית של זאנד ניתן להעלות גם מעצם מוצאו. רוצה לומר: זאנד, בניגוד לדורה רינגל, לא הוכרח לחתוך ולגזור בקיצוניות כזאת, שעה שיצא את הגולה בדרכו לארץ־ישראל. שלא כדורה רינגל, מוצאו הוא עממי־יהודי; בן־שעתן, עם כל האופי המתמ־כני, שליוות את עלייתו לארץ־ישראל, הרי לא בא לנתק את החוט היהודי, כי אם להמשיך בשוויותו. „בעבה. חביבתי", אומר הוא לדורה רינגל, „יש הרבה דברים, אשר גם בני־השעשנים צריכים לדעתם. ואפילו לאהוב אותם. גם בעברו של זאברודסקי. מה עלינו לקחת מן העבר הזה, נחליט אנחנו..."

עם שזאנד הוא כאן שליחה האידיאי־המחשבתי של המחזאית (יש להניח כך) — אין לנו ההרגשה שהוא „מלחיב" אותה במיוחד, דומה שדמותו של זאברודסקי מל־היבה אותה יותר.

ד.

„מאבק־עולמות זה, שהמערכה הראשונה מלאה אותו, מלווה באווירת־מסתורין דרא־מטית, שאל „התפרצותה" מוליכה המח־זאית בעקיבות וביכולת. אין זה, איפוא, מאבק מילולי־סטאטי בעלמא, כי אם מיש־מועה של פעולה (פשוטה לכאורה): שני אנשים נתקעים בארמון עטוף־רזים ונתו־קלים בקשיי־הלנה מצד שומרו. קשיים אלה מתגלגלים למאבק־העולמות האמור, ואף מסתכבים (בחלקם) דרכו, מאבק־העור למות עצמו מעמיס — בו־בזמן — רזים חדשים ורמזים מחושבים על הארמון ועל שומרו ומבטיח את המשך־הפעולה, שתחי־לתה, כאמור, בהיתקעות שני הארצישרא־לים בארמון.

להלן — כמה רזים־רמזים כאלה, המו־

ליכים אל הופעתה המסתורית של ל נ ה בת ה־19, „בעלת־הארמון", שתאספה בעת המלחמה על־ידי זאברודסקי, ומאז היא חבויה בארמון — מבלי שתדע על סיום המלחמה:

● כשזאנד מגלה לזאברודסקי, שדורה רינגל מחפשת כאן בסביבה ילדים יהודים ניצולי־מלחמה, שואלו זאברודסקי בשקי־קת — והכן היא מחפשת אותם, והאם בכלל הולכים הם אחריה בחפץ־לב. „מעניין מאוד", הוא מגיב על דברי־זאנד ו מ ב י ט ב ד ל ת.

● דו־שיח בין זאנד לדורה רינגל — לפני שזו הולכת לישון:

ד ו ר ה: „אחלום הלילה על הרומאנים האנגליים, שקראתי בילדותי: זאנד, אתה, כמובן, מעולם לא קראת סיפורי־רפאים!

ז א נ ד: לא, אני קראתי סיפורי־מסעות וספרי־אינדיאנים!

ד ו ר ה: ובכן, מה אתה יודע?

ז א נ ד: אני משער בנפשי היטב מאוד! „ובלילה, כאשר צילצל האורלוגין על המגדל שתים־עשרה פעמים, וכל בני־הארמון שקעו בתרדמה, חושיעה רוחה של בעלת־הארמון היסתפיה..." כך? (ההדגשה שלי — י. ג.).

● אגב דיבור על רוחות־הארמון, אומר זאנד לזאברודסקי: „ברור! ארמון שיש בו רוחות, מן הדין שיהיו בו גם מרתפי־מחבוא, ומכוך, ודלתות־סתרים בקירות!

קללת התודעה

על הספר „הדראמה של התודעה"

מאת יותם ראובני

לאה גולדברג: הדראמה של התודעה, הוצאת ספרית פו־עלים, תל־אביב, 1974, 138 עמודים (כרך נוסף בכתבי לאה גולדברג, בעריכת טוביה ריב־נר).

כאשר לאה גולדברג מדברת בזכות ה־רומאנטיקה, מתגנב ללב חשד, שאינו בלתי מבוסס לגמרי, כי היא „עושה ל־ביתה". שני הפרקים הראשונים של ספר זה — „גופים של ריאליזם פאנטאסטי" ו„דוסטוייבסקי והרומאנטיקה הגרמנית" — הינם כתב־הגנה, מנומק מאוד ובקי עד־עייפה, ל„ריאליזם הפנימי" ביצירות דוסטוייבסקי, כשהוא מעומת עם הרומאנ־טיקה הגרמנית, ובעיקר עם הרומאנטיקן המושבע של הספרות הרוסית במאה ה־תשע־עשרה, טורגנייב.

אני מבקש להדגיש כבר כאן, כי יש עניין בהערותיה של לאה גולדברג על דוסטוייבסקי ובכלל בהערותיה על ספ־רות רוסית. הלא היא עסקה בספרות זאת ללא־הרף במיסגרת עבודתה באוני־ברסיטה העברית, והבקיאות הגדולה שלה בנושא מאפשרת לקורא שספרות זו זרה לו, להשקיף עליה דרך העמקנות של לאה גולדברג. אלא שתכליתו של ספר זה אינה מובנת. שני הפרקים הראשונים הם לא־ספק רק בשביל אנשי־ספרות. הפרק השלישי — שעוד נשוב לדון בו — הוא הפרק המעניין ביותר, והוא נקטע באמצעיתו מחמת מחלתה של המחברת ומותה. הפרק הרביעי, „בני בלי בית", נלקח מתוך ספרה של לאה גולדברג על הספרות הרוסית במאה התשע־עשרה. ניכר בספר מאמץ מיוחד להמציא עוד „כרך" בכל כתביה.

ליזאביטה

בצדק מציינת לאה גולדברג, כי קוראי „החטא ועונשו" שוכחים, במרוצת העניי־נים שברומאן, את ליזאביטה, היא אחו־תה של הזקנה אותה רצח ראסקולניקוב, כדי לבחון את „האידיאה" שלו. הפרק הזה שופך באמת איזה אור מוזר על הרומאן, יחד עם ההערות על חשיבות הדחקות של ראסקולניקוב, לעומת ה־יסורים והווידוי שלו על רצח הזקנה.

הספר מבקש להוכיח, כי דוסטוייבסקי עצמו (על־פי „פינקסיו") הועיד לליזא־ביטה את התפקיד כפוי התודה של המציאות. אם על־ידי רצח הזקנה, ה־משחתת ובזויה, ביקש ראסקולניקוב להרוג מן המיגבלות של קיומו ולגעת באיזה חופש אמפירי, הרי שהרצח של ליזאביטה, אשר נכפה עליו, בא להראות כי כל אידיאה — ואין זה משנה אם היא מוסרית או „שדיית" — נתקלת, במציא־ות, ב„דימעת החטים מחטא", דבריה של לאה גולדברג מובילים לאיזו הינו־רות מן החיים (ודומה כי גם כאן ישנו יסוד של סניגוריה עצמית). באשר הינו־רות זאת שומרת על נקיונן של האידיאות וגם על האינטגריטי של המציאות. בת ליד כל זקנה בלה עומדת אחת ליזא־ביטה, אשר מותה, מחמת הנסיבות, מס־מל את הגבול הנואש והמכרחי של החופש האנושי, ומכניס אנשים כדוגמת

ראסקולניקוב לאיזה מינרש מגודר, שכל חריגה ממנו לא באה בחשבון.

מהפינקסים של דוסטוייבסקי עולה בבירור, כי הוא אכן ביקש להדגיש את דמותה של ליזאביטה בתוך הקונפליקט של ראסקולניקוב עם עצמו ועם החברה, אבל מטעמים בלתי ידועים הוא השאיר את הדמות הזאת בתוך אלמוניותה. לאה גולדברג מביאה את העובדה המצדיקות לדעתה, את ייחוס החשיבות לליזאביטה, אלא שהפרק לא גמור. עם זאת, הדיון ברור היטב: מי שמנסה „לפשט" את המציאות נתקל לבסוף בחיים „קשי ה־עורף".

פשעה של חוה

לאה גולדברג כותבת, במחזור הסונ־טות „אהבתה של תרזה דימון":

זה אב כל חי, את ארורה, זה עץ החיים נועד לאהבה, זאת הרעלה אותו בפרי הדעת!

בסימן אי־השלמה הזה, בסימן „החטא הקדמון" של חוה — אם אפשר לומר כך — עומדים כל הדברים נגד התודעה, או, ליתר דיוק, נגד קללת התודעה, שמו־לדבר הרבה ככל האפשר נגד הקללה הזאת, נגד המודעות העצמית שהמציאה חטאים במקום שלא היו מעולם, שהביאה אנשים רבים כל־כך לתחושה של בני־בלי־בית בתוך עולם ארעי וחמות לא פחות מהם עצמם.

אנצל הזדמנות זאת כדי להוסיף את הקללות שלי על ראשה של התודעה, אשר אולי קירבה את האדם אל עצמו, בצורה שמעולם לא היה קרוב אל עצמו, אבל הרבה נחת הוא לא שבע מזה. אפילו ראסקולניקוב — ולאה גולדברג רואה בדוסטוייבסקי נביא־זעם נגד התו־דעה — ביקש להשתחרר מן החטא הקדמון של חוה. אבל, כנראה, בכל שהזמן עובר, כך אנחנו משתעבדים לתו־דעה, לחטא שבתודעה, במקום להתקרב באמת אל מה שקרוי, במיצרה הרומאנטי המשוחרר מאויקי התודעה, מהות החיים.

ספרה של לאה גולדברג — אף אם הוא בנוי בצורה אשר (אני מקווה) זרה מאוד למחברת, מעורר רצון לשוב ולקרוא בספריו של דוסטוייבסקי, בלי להתעלם, כמובן, מנקודות־התצפית של מבקרת מציעה (ליזאביטה, טורגנייב), דגש מיוחד הושם על הרהיות של דוסטוייבסקי, לעומת המצב, שאינו מעודן קינאה, של הסופרים האכזיסטנציאליסטים. ברוח זאת אפשר לומר, כי צריך לקרוא את הלחי השנייה למכת התודעה, אשר, כלאה את האדם בתוך עצמו ובישלה תוך כדי החיפושים אחר איזו „משמעות" את הגוחם שבהתעלמות מן הידיעה כי זוה אכלה מעץ הדעת.

ולבסוף, הערה על הערים הגדולות. בנקודה זאת מוצאת לאה גולדברג נקודה משותפת (גלויה למדי) בין דוס־טוייבסקי לאלבר קאמי. אדם נושא את פשעה של חוה בערים הגדולות, הארעיות, החולפות, ואינו יודע לשם מה לו כל זה. „גיבוריו של דוסטוייבסקי", כותבת לאה גולדברג, „חיים כולם בבתים הפרוצים לכל רוח. כותלי ביתם אינם משמשים להם מגן מפני שום רוח סערה שבעולם" (128). מי שאוהב את דוסטוייבסקי איננו יכול שלא להעריך הערה כזאת.

אני בטוח שגם כאן ישנם כל הדברים האלה!"

● דורה רינגל אומרת „לילי־מנוחות", וב־צאתה ממש היא שחה לזאנד: „ואם יבוא הלילה אביו של האמלט, או רוח הגנרל אך־שאף אבי־אבי־אביו של מר זאברודסקי, קרא לי לעזרה, אני כאן, בחדר הסמוך".

● להיוותו של זאנד בן־שעתן — משמעותו כפולה: על המשמעות האחת כבר התעכ־בנו, כשדיברנו על גישתו המאוזנת וה־הארמונית. המשמעות השנייה מקופלת ב־תפקיד המכריע, ששעון־הקוקיה העתיק הניצב בגבות אולם־הספרייה, בין ארונות־הספרים — ממלא בהופעת המחז אומית־המסתורית של לנה, שעון־קוקיה עתיק זה בכלל בהוראות הבמה, והוא את המחזה; ומשמעות הכללית ברוחה: הספרייה היא כמשמעות, הנודעת לרוחה: החלוי במערכה הראשונה והנועד לשימוש במערכה השלישית. לפי צ־ירה — לא במוקרה מתוודה זאנד באוזני זאברודסקי „יש לי חולשה לשעונים עתיקים. אני היה שעון כזה אצל סבי — הקוקיה היו משאת־נפש ילדותי. הוא מעל־ד, וכאשר דורה רינגל יוצאת את אולם־הספרייה בדרכה לחדר־השינה הסמוך, וזאנד נשאר באולם־הספרייה — לעגינת־לבו של זאברודסקי — עדים אנו לסצינה הבאה. בלשון הוראות הבמה של המחזאית: „זאנד מכבה אור חשמל־הגבוריה־המרכזית ..."

(סוף בעמוד 4)

דעה אישית

סביב שולחן אחד

איגוד־סופרי־ישראל, שהוקם רשמית השבוע, לא נטל על עצמו מלאכה קלה

מאת עמנואל בר־קדמא

„על אלמנטארי", היה מן־הסתם אומר הגיבור הספרותי ד"ר ווטסון, לשמע הידיעה, כי סוף־סוף, בשנתה ה־26 של מדינת־ישראל קם בה איגוד משותף לכל הסופרים החיים ויוצרים בה. אולם, ה„אלמנטארי" הזה נוסף השבוע לא במימושו של המובן־מאליו, אלא באווירה של מרירות, כשהמחיר (המיותר) הוא פילוגה של אגודת הסופרים העברים בארץ־ישראל.

איגוד־סופרי־ישראל, שהגיח השבוע מתוך הבקיעים בכותלי האגודה הישנה, הוא אקט של שכל־ישר, של מוסר בלתי־תצוי ושל רצון טוב אלמנטארי, קשה, ככל אמת־מידה ראציונאלית ש־לא תהיה, לתפוש מדוע חייב להיות יסודו וקיומו של איגוד, בו יהיו שרויים סופרים בני שני עמים המתגוררים בארץ אחת ונושאים זהויות אחת, עילה למחלוקת ראקט בעל אופי אופוזיציוני.

*

המקום למיסמך־היסוד של הגוף החדש מדברים על דברים פשוטים ורצויים כמו פורום לעידוד היצירה, לצידוד השיח והרב־שיח, להגברת השפעתו של האלמנט האינטלקטואלי־רוחני על חיי־המעשה, בקיצור — להכנסת מימד חדש של עירנות בחייה של הספרות הישראלית, על כל לשונותיה, על כל ענפי יצירתה.

המימד הזה דרוש כאוויר לנשימה. אגודת־הסופרים הוותיקה, גם לפני שפרשו ממנה מי שפרשו על רקע אי־קבלת הסופרים הערבים, לא הצטיינה בתנופה רוחנית מיוחדת־התפעלות. עוד בימי נעוריה, בהיות לה עדיין עדנת־כביכול, היתה לה המוסדות בדימוי־ההיכר המובהק ביותר. אגמיה זו, יחד עם הסתגרות סקטאנטית, לאור הווקף על כסיס איכותי־הישגי, גרמה לכך, שעוד בשנות השלושים התנהלה המחלוקת הספרותית החשובה מחוץ לכותלי האגודה. היוצרים, שאנו רואים בהם מגולות הספרות של מה שבשמחה לחיות הספרות הישראלית — אנשים כמו אברהם שלונסקי, אורי־צבי גרינברג, נתן אלתרמן, לאה גולדברג — חיו ופעלו באופוזיציה חריפה לאגודת־הסופרים. ההיסטוריה יודעת לספר על נסיונות קודמים להקים איגודי־סופרים אלטרנטיביים, גם כאשר על הפרק לא עמד נושא שנוי־במחלוקת. של אופי מוסרי־חברתי כה מובהק כקבלת הסופרים הערבים.

*

באיגוד לשלונסקי, אלתרמן ובני־דורם, אין העומדים על עריסת האיגוד החדש ראויים את עיקר ייעודם בהשלכת אבנים אל חלונות „בית־טשרניחובסקי". הם, מכל־מקום, נושאים עימם תקווה, כי בעיקבות מעשה זה שלהם ייפתחו גם שם החלונות, וגם דרכם תישוב רוח חדשה.

מייסדי איגוד־סופרי־ישראל לא נטלו על עצמם מלאכה קלה. הסופרים היהודים והערבים יצטרכו לשבת סביב שולחן אחד, ולשאת את הדמויות הכבדות, את הצב הנורא, את הזעם והייסורים, שהם ממציאות־החיים באיזור. הם יצטרכו להוסיף ולהיות אי קטן של יחד בתוך ים של איבה ודם, ומה שיותר חמור — הם יצטרכו לתת תשובות ברורות, שיתבקשו מכוח המובן־מאליו של הישיבה־בצוותא, גם כאשר תשוב האלימות, על כל גילוייה, לספר את סיפורי־הזוועה שלה.

איגוד־סופרי־ישראל חרת על דגלו את כל החירויות והאפשריות בתחומי היצירה, הגישור וההתנהגות. יש לקוות, שחירויות אלה לא ישמשו מיקלט להשתמטות אינטלקטואלית, לבריחה מהתמודדויות עם מציאות, הנאלצת עדיין לחיות במימד האיבה.

אם הרך־הנולד יקום ויתגבר, נצפה ממנו שיהיה גבר־א־רבא, גשר של ממש בין שני העמים. גשרי־נייר יש לנו די והותר.

עין + עין: עודד + עמי

רישומים של עודד פיינגרט והדפסים של עמי שביט בגלריה הקטנה 2, ירושלים

רות פרידמן: פסל
מתערוכת תלמידי „בצלאל", ירושלים

מאת מרים טל

עין סלע עין — כלומר, עמי סלע עודד. אבל גם: עין ועוד עין. עין חדה הרואה את שאנשים אחרים — ואמנים אחרים — אינם רואים.

עודד פיינגרט נולד ב־1943. התבלט בשנים האחרונות. החל מהתערוכה־המונו של 1968. הוא ערך תערוכות־יחיד אחדות, בהן עיצב מיתולוגיה אישית, מופ־שת־סמלית. אחרי זה באה תקופה, בה החל משפע מורמי „פופ" שונים, כעת משוגע בפנינו אמן בשל, שמוחרר מ„פופ", רישומיו, רובם מוגוונים בהארמוניות צבעי עדינות עדינות אך אינטנסיביות, מעצבים עולם דמיוני, סארקאסטי, קודר, רגיש ואירוני, המתבסס על הדמות האנושית הראלית. ההגדרה דקה וברורה. האנשים הנשים, כתמידים מורים ומרתקים, כול־לים לעיתים אביזרים מיכאניים, ובין מר־כבי „מיתולוגיה" — חגורות־עיטור, גפרו־ריים גדולים, דולקים, סרטים מוארים המקי־פים בני־אדם דרך הפה, כובעים מרחפים באוויר, חלקי־לבוש מכוונים ועוד. וגם פסלים ההולכות ללא בעלים, כל זה מביע את הנורא, ניכור, ומאידך את מאחאתו של ה־זמן שחומק עבר לטכנולוגיה; אך ה„בשור" של עודד פיינגרט (שאינגה ספ־רותית, אלא פלאסטית) עמוקה בעצם הרבה יותר.

עמי שביט, בן 40, יליד הארץ, מרצה בפילוסופיה, התבלט לפני שנים מעטות כאמן קינטי בעל המצאות מרשימות. את תבניות ביותר, בנויות על יסודות פשוטים ...ופינה, הוא הציג גם במסגרות ביג־לאומיות.

מאמנות קינטית הגיע עמי שביט להד־פס על יסוד צילום בעת תנועה. כאן מוצגים אחדים מהדפסי־משי אלה, בצבעים מעודנים, הגדרות מעוגלות, מוארות, ה־תנועה שהיא חדישה, משולמת. הגוף בתנועה, ששימש יסוד לצילום, ... להשמיע בהדפס. אולם עמי שביט ... את דרכו בצורה די מפתיעה: ... הדפסים קוששים הגיע חורה ... הגוף נוצר על־ידי צילום, הפרדת ... אך אין זה הצלום סתם; ... בעבודה האלמנטים הנכונה ... לצייר באמצעים חדשים. יש כאן,

למשל, נוף ירושלים, עם כיפת הסלע, הוס־פים ונוגע גגות; ישנם גם מספר נופי הר־רים, עם שמים כחולים ודרמינגנות כחולה וסגולות. ההדרך הזאת למראות ה־טבע, אצל אחד האמנים החדשניים ביותר שלנו, מעניינת כשהיא לעצמה; היא מע־נידה זמב גלל האמצעים החדשים שעמי שביט הביא עימו לתיאור הנוף בעזרת הצילום. בכל ההדפסים יש יופי אלגנטי ואקזיל מסואר, מעניינות במיוחד הטויות התמונות, גם הן על יסוד צילום (של בובה־עץ).

*

סטודנטים מ„בצלאל" בבית האמנים, ירושלים

לא פחות מ־120 עבודות (או המצאות), ב־33 סטודנטים, רובם תלמידי השנה הרביעית והשלישית. הראשון הוא, כמובן, הסתפה; איורים, מיבנים, אלמנטים ל־רהיטים, אביזרי יום־יום, ב„סיטואציות"

פורות, בגדים, נעליים, והמצאות שונות, מהן רעננות, מהן משעשעות, ומהן דוחות. בין היתר ראיתי כלוב ובו שתי תרנגולות חיות, מציירות אוכנם במוון ובמים. אך בכל־זאת מסכנות. יחד איתן מוצג שפע של המצים, דוממים הפעם. וגם שמלות אחדות. כל זה צריך להביע „...סליחה מ־תאוות הרכוש והבצע. בצורה אחרת מביע רעיון דומה סטודנט, המציג קופסה מלאה קרעים של שטרות כסף, אולי לירות כפי הנראה (הודגעו, הצעיר השיג כסף שנפסל לשימוש). יש פסל עשוי חוטים דקים. ועל הקיר — ארבעה שטיחי־בד מאורכים, עם ובלי דמות אדם טבועה בהם. אולי זה מזכיר הכריכים; אך דווקא מישטחים לב־נים אלה די משכנעים מבחינה פלאסטית.

אין זו אמנות, וספק אם זה עיצוב. האווירה היא פירסומית־ראשנית. אין לי דבר נגד פירסומת; היא חורה לכל סדקי חיינו, ובסוסו של דבר, הרי העיצוב ה־פירסומי הוא מקצוע ככל מקצוע אחר, ובנוי דווקא על הפתעה בוטה, פרימיטי־בית, משכנעת באמצעים נסים. אלא שה־צעירים המציגים הללו אינם מוכרים לנו משחת־שיגיים או משחת־עליים, אלא „מוחים", אך „מכריזים" או סתם „משתו־ללים". נדמה לי, שהעובדה שבין המרצים באקדמיה יש מספר אמנים צעירים, שת־מאראנטים הוא כל חייהם, חניבה כאן פירות די מטוקלים. ערכי הפירסומת שו־נים לחלוטין מערכי האמנות, והאקדמיה כמעט הפכה ל„אקדמיה לאמנות הפיר־סומת".

סטודנטים אחדים מצאו עוז בנפשם להציג ציור כפשוטו, ואפילו די כשרוני. אצל אורי שגב רואים בדים רגישים, מעו־ברים בדרך „ציוריות" אסכי בלתי מאורג־נים לגמרי. הזוג היהודי מימים עברו (צי־ור בעורת תקרנת־צילום) מאת שיר שכלי־רון הוא דוגמה מעניינת של ניאו־ריאליזם מעט לגלגני. גם ציור אחר, משלן כרמ באותה רוח, משעשעת. ... ומונת ... של זהה אבוקאי, עמום רבין מווג אירוניה, דמיון, צבעוניות בשלה והב־דרה בבירור של הזמנות המהכנית, עניין יש גם בנסיונות הצילומיים, בעיצוב של רו־הוט, בזווג זכוכית, חומרים שונים ועלום, אך ניצול הצליחו למטרות האמנותית, ולא פירסומיות, נמצא בשלב התחלתי.

על מה כן – ועל מה לא

העקרונות המנחים את ביקורת התערוכות

מאת שרה בריטברג

הרגשתי את עצמי השבוע על ספסל ה־נאשמים, לאחר שבעל־גלריה אחד יעץ לי לכתוב „גם על ציור" ולא רק על נסיונות אמנותיים חסרי־שחר. העצה היתה בסיגנון אקדמי, ללא כוונת פגיעה. ואף דברי־ההסבר שלי נאמרו ברוח דומה.

מניתי בפניו אחת לאחת את הסיבות המנחות אותי לכתוב ביקורת על תערוכה זו או אחרת. אך הנושא הוסיף לנקר בטוחי.

כיוון שאנו נמצאים בעיצומה של „העו־נה המתה" של הגלריות — אחדות יצאו לחופשה, ואחרות מציגות תערוכות־אוסף — מצאתי שהזמן מתאים להעלות על הכתב העקרונות המנחים אותי לבחירת התע־רוכה ה„מנותחת" בטור השבועי, ולהסיר ספק מליבם של אלה החושדים ששרירות ליבי הרע היא המנחה אותי.

האם יש צורך לומר שאת המקום הרא־שון בסדר העדיפויות לבחירת תערוכה, תופסות התערוכות הטובות? אלה המהוות חוויה גדולה. שנעים לשבחן, להכיע הער־כה לאמן שעומד מאחוריהן, לשבצו בהקשר של מסורת או תרבות־ציור, ולתת בידי הקהל, שאולי אינו מכיר את עבודתו מ־קרוב, מפתחות להתבוננות בתערוכה. אף לגרות את סקרנותו ולדרבן אותו שיבוא ויתרשם.

אם המדור הזה איננו נראה כשירת־הלל צרופה, ונאמרים בו דברים חריפים לעתים מזומנות, הרי זה מפני שהתערוכות הטו־בות, כדרכם של הדברים הטובים, הן נדירות ביותר.

שיפוט אישי

אין בכוונתי לגלוש לשאלה מהותית, אשר בוודאי מציקה לרבים — האם המלל הרב, שהמבקרת משפיעה עלינו, הוא בעל בסיס מוצק, מעבר לערפל הסופרלטיבים? לשון אחרת — האם יש קריטריונים ברו־רים להערכת אמנות, או אולי קביעת מסו־יימת על תערוכה כ„טובה וחשובה" היא אימפריורי סוביקטיבי, חסרת משמעות כל־לית, בחינת „על טעם וריח...".

בשאלות אלה, החשובות כשלעצמן, אך אינן מעניינו של מאמר זה, עסקו פילוסופים רבים וחשובים, והכיעו את דיעותיהם השו־נות על הבעיה. ולא זה המקום להיכנס לעובי הקורה. אומר רק בקצרה, שהקביעה של תערוכה כטובה היא פרי שיפוטי האי־שי, שאני מאמינה בו מאוד, באותה מידה שאני מאמינה, כי אמנות טובה או גרועה איננה שאלה של טעם ונטיות־לב, אלא דבר מוצק וחסר־פשרות, שביקורת טובה מסוגלת לחשוף את ערכיו.

הרב המצייר

אחד העקרונות המנחים לקביעת תערו־כה מסויימת כנושא לביקורת, עיקרון הנע־לם מעיני רוב הציבור הקורא, הוא „הערך העתונאי" הטמון בתערוכה, כלומר האם יש בה חדשות. עיקרון זה איננו עומד בפני הביקורת על תערוכות טובות, אך הוא תופס בהחלט מקום נכבד. אין להתעלם מהעובדה שהביקורת מתפרסמת בעתון, ועתון פירושו עיקוב אחר החדשות.

פירוש רע ותדיר של עיקרון זה יגרור ביקורת על הצייר שהוא בעלה של דיאנה ריג, על הרב המצייר והרוקד, על האמן, שהוא קצין קרבי בצה"ל, ועל אמן אחר שמיסלו הוא הגבוה ביותר בארץ.

פירוש נכון של העיקרון העתונאי עולה בקנה אחד עם הדרישה מביקורת טובה, שתעדכן את קהל קוראיה על־ידי עיקוב מתמיד אחר נסיונות חדשים בשטח האמ־נות, אחר קצה ראש־החץ של האמנות הפלאסטית כפי שהוא מתבטא בארץ וב־עולם.

כל תערוכה, שמביאה איזה מושגים חדשים על משמעותו של מעשה־האמנות, או שבודרך־המחשבה, שהביאה ליצירתה, היא חדשה ומקורית — נסקרת במדור. אפילו אם איננה אמנות טובה. ההנחה היא, שיש קהל רב יותר שנזקק להסבר ולהדרכה בבואו לבקר בתערוכות של האמנות החד־שה. ביקורת, שתסביר את הרעיונות הבסי־סיים ביסודה של התערוכה כזו, ואף תפרש את מגרעותיה — תעזור לקהל המעוניין, שאיננו מקבל עתונות מקצועית מחו"ל, לקרוא ולפענח את הלשון האסתטית החד־שה, שאיננה נהירה לו.

ערך היסטורי

בעיה אחרת, יותר אישית, היא הבי־קורת על אמנים, שאני מעריכה את יצי־רתם כבינונית, אך מודעת למקום החשוב שתפסו בהיסטוריה של הציור הישראלי.

מרדכי לבנון ז"ל הוא דוגמה טובה לי־צייר, שלמרות שאינני רואה אותו כאחד מגדולי הציירים בארץ, אוהיב עליו את הריבור ואסביר את מקומו בהקשר של התפתחות הציור בארץ. שציוריו בעלי הנימות המיסטיות תפסו בו מקום חשוב למדי.

כל צייר, שיצירתו היא בעלת חשיבות בהקשר ההיסטורי, יזכה לביקורת. ואין זה משנה אם החשיבות באה לו כתוצאה מתל־מידים שפיתח והמשיכו את דרכו, או בזכות עצמו. אהבה אמנות מהקדרת בתו־דעתי עם הבנת ההתפתחות לנהביא לגיבובה של אמנות כזו ולא אחרת. ואני נוטה להדגיש את מקומו של כל אמן ברצף היוצר את האמנות הישראלית.

פרות קדושות

המוזיאונים, כמוסדות־ציבור, חייבים בביקורת, אפילו התערוכה שנערכת בהם היא גרועה. העובדה שמדובר במוסד צי־בורי, שמטרתו איננה הפקת רווחים, מחיי־בת בדיקת כל תערוכה המוצגת בו לאור הציפיות ממוסד כזה.

כשם שיש על המוזיאון ביקורת העוקבת אחר אופן ניהולו, הדרך בה נשמר וסודר האוסף ברשותו וכדומה — חייבת להיות ביקורת רצופה גם על מדיניות התערוכות שלה, ומקומה הטבעי הוא מדור זה.

עיקרון אחרון שאעלה כאן הוא הבי־קורת על מהערוכות הגרועות. מטבע ה־דברים, אין נטייה לכתוב על אמנים או תערוכות שאינן טובות בעיני. ובכל־זאת, מתפרסמות מדי פעם בפעם ביקורות שאין בהן קורטוב של חיוב. הדבר קורה כך רק כשהתערוכה גרועה מייצגת משהו מעבר ל־עצמה. ואז היא איננה גרועה כשלעצמה, אלא בהקשר לתופעה שאותה היא מייצגת. כך, למשל, יכולה תערוכה של סוריאליסט כלשהו להיות עילה להעלאה המגיעים ל־הסתייגויותי מן הזרם הסוריאליסטי הפועל כיום בעולם בכלל, ובארץ בפרט.

בצנף המתיחות לביקורת על התערוכות הגרועות ישנו סעיף נוסף, שאני קוראת לה, „מצות סקילת הפרות הקדושות". המדובר בשסף בלוגים נוערים, שכתוצאה מנסיבות מיוחדות נקבעו בתודעתו של קהל המבק־רים כאמנים טובים. אנשים כאלה, שרמת עבודתם נמוכה (פירסומם גדול), חובה ל־ערסלם ברבים (להכיוון בשקל גדלו) „הי־מלך הוא ערום".

מה לראות?

תל־אביב והסביבה

● מוזיאון תל־אביב: חיים קיווה (בית הלנה רובינשטיין): תערוכה רטרוס־פקטיבית הסוקרת 30 שנות ציור. אנה טיכו (בניין המוזיאון החדש): עבודות אחרונות בנושא „נופי ירושלים".

● קרן נכי צה"ל (גלריה לים, בן־יהודה 170): בליל שבת 21.8.74 עד חצות, ובמשך יום השבת יימכרו 200 עבודות שנתרמו על־ידי אמנים ישראלים.

● ברכה בצר (בית מניה ביאליק): קולאז'ים בבאטיק ותכשיטי כסף.

● מנשה גלזייר (גלריה יד־האמן, שמ־עון הבורסקי 3, יפו): תערוכה רטרוספ־קטיבית.

□ תערוכות אוסף

● בית ליוויק (רח' דב הוז): אוסף יפה של יצירות המתרכזות בעיקר בסוף שנות ה־50 ובתחילת שנות ה־60 בצ־ור הישראלי, בולט בתערוכה אמן ח.ש, עולה מרוסיה, יאן רייכוארגר, אמן מ־כשר ביותר שעבודותיו מוצגות לראשו־נה בארץ.

● גלריה גורדון (רח' נתן החכם): בין המשתתפים: יאיר גרבוז, יהושע נוי־סית, מיכאל דרוקס, שמואל סטלר, ופי לביא, אורי ליפשיץ, משה קופפרמן. כן מוצגים 2 הדפסים של פיקאסו.

קיסריה

● מיכאל שחם (גלריה מצו ח־הנמל): תערוכת יחיד הכוללת פסל זכרון ללו־חם האלמוני, ותערוכה של רישומי מל־חמה.

ירושלים

● מוזיאון ישראל — פנחס כהן גן „פעילויות"; ז'אן פיגנלי: רישומי־כתבים (מכתבים מצויירים לצייר וילם סנד־ברג); כרזה + אובייקט + יצירת אמנות 1900—1974; לאוטלר קראקואר: רישומים; ציורים מאת י. ורייצקי, מ. קופפרמן, אורי ליפשיץ ואריה ארוך.

● בית האמנים: תערוכת סטודנטים של האקדמיה לאמנות „בצלאל" (ראה ביקורת); אוה שטראוס: ציורי שכן (ראה ביקורת).

● „עין־עין" (הגלריה הקטנה, שלכין 27): עודד פיינגרט — רישומים, עמי שביט — הדפסי־משי.

● יעקב פלפה (בביתו, רחוב פלא יועץ 19, ימין משה): ציורים חדשים בעלי סיגנון אישי, דקורטיבי.

● תערוכת־אוסף (גלריה שק, שץ 4): תערוכת אוסף בצלת רמה.

חיפה

● המוזיאון לאמנות יפאנית (שד' ת הנשיא 89): טשם־התה באמנות יפאן; תצוגה של חפצי פולקלור, ציורים ורי־שומים.

● מרדכי אבניאל (גלריה גולדמן, שד' הנשיא 93): תערוכת ציורי שמן ואקוור־לים של הצייר הותיק הידוע.

● נורא שמאי (גלריה בית רוטשילד, מרכז הכרמל): תערוכת ציורים.

● בית וילנדר (קיבוץ הזורע): ציו־רים סיניים מקוריים מהמאות 16—19 לספה"נ.

● אמני נצרת (אולם המתנ"ס, נצרת עילית), תערוכת אמני נצרת עילית.

מכבש הדפוס

שירה

● צילה: שירים מאת מרדכי אבי־שאול, איור: לאה גרונדיג וליאופולד מנדלס, הוצאת „מחר", מנוקד, 48 עמ'.

● כמה טוב להכיר את מר ליר, שירי אי־גיון (נונסנס), מאת אדוארד ליר, עב־רית: דפנה עברי־הדני, איורים: אדוארד ליר, הוצאת טרקלין, ליד עכה, מנוקד, 64 עמ'.

● אשכולות הזמן, שירים מאת ארנה מר, בהוצאת המחברת, מנוקד.

הווי ומסורת

● זה השלחן, סדר וזמירות של שבת וביאוריהן וקצת הלכות בענייני שב־תות השבת, שירים והתפילה, תקון ר' פינחס מאיר הובב, הוצאת האגף הנוער במחלקה לעניני הנוער והחלוץ של ההסתדרות הציונית, ירושלים, מנוקד, 130 עמ'.

בכתבי

הגות

● עלי שיח, שער לחוגים לספרות בית, תשל"ד ינואר 1974, העורך: וגדיה יצחקי, הוצאת החוגים לספרות בית התנועה הקיבוצית ותנועת המושבים. בין המשתתפים: טוביה ריבנר, יוסף לונה, מרדכי אורית, רבקה גורפינק, חנן שלוי, דוד זנגנלר, יהודית ... נתן שחם ועוד.

הוצאת מסדה בע"מ

דרך ז'בוטינסקי 21, רמת־גן
סניפים: ירושלים, תל־אביב, חיפה, הרצליה, ראשון־לציון

לבתי־ספר יסודיים וחטיבת הביניים

אלפוני לכתה א', בשני חלקים
מאת: וילנסקי, אריאל, פרסקי

דפים לעבודה עצמית
לאלפוני, חלק ב'

חברים לומדים עברית לכתה א'
מאת: יוסף שקד

המקראה שלי לכתה ב' ולכתה ג'
מאת: אריאל, אביבי, גבריאלי, פרסקי

מקראות ישראל לכתות א', ב', ו', ח'
מאת: אריאל, בליך, פרסקי
הדפסות חוזרות ומתוקנות

מקראות ישראל מחודשות
לכתות ג', ד', ה'
מאת: אריאל, פרסקי

דפי עבודה למקראות ישראל חדשות ד'
מאת: נ' פרסקי
2 חוברות ד/א, ד/ב

מקראות ישראל חדשות
לכתות ו, ז', ח'
מאת: נ' פרסקי
לכתות ז'־ח' תואמות לחטיבת הביניים

ספר החשבון שלי לכתה א'
מאת: ת' עץ־חדר, ד"ר ש"פ קלעי

ספר חשבון והנדסה לכתה ה'
מאת: אגוזי, יעקובסון, עדין
לספר זה גם 3 חוברות לשיעורי בית

מתמטיקה ללמוד מוגבר
לכיתות ז', ח'
מאת: ד"ר ב' בן־יהודה

הוראת המתימטיקה לכתות ז', ח'
מאת: ד"ר ב' בן־יהודה
חוברות הדרכה למורים

שלב א' עברית של יום יום למבוגרים
מאת: יוסף שקד

הספר שלנו הוראת הכתיבה והקריאה למבוגרים
מאת: יוסף שקד

תנ"ך בפירוש ש"ל גורדון
מהדורה מחודשת ומעודכנת, ב־17 כרכים

לבתי־ספר תיכוניים ומקצועיים

מבוא לסטטיסטיקה ולתורת החסתברות
מאת: פרופ' ל"נ פוזנר

הערות למורה ופתרונות ותרגילים
לספר זה
מאת: פרופ' ל"נ פוזנר

פרקי השתלמות במתימטיקה
מתורת הקבוצות ומתורת המספרים
מאת: ד"ר ב' בן־יהודה

קצור גיאומטריה אנליטית של המישור
מאת: ד"ר ב' בן־יהודה

גיאוגרפיה פיסית לכתות ט'—י"ב
מאת: פרופ' דב ניר

הספרות העברית החדשה לזרמיה
מאת: א' שאנן, ב־4 כרכים

אידיליות
מאת: דוד שמעוני, במהדורה עממית

אטלס תכנון פרקי מכונות
בעריכת: אינג' מ' גולומב

מערכות אלקטרוניות
מאת: אינג' ב"צ ברטח
א. מעגלי מיתוג ופתיקה
ב. היענות דפקים, מעגלים לוגיים משולבים
ג. רבי רטט, בסיסי זמן

מיתקנים וקביעים
מאת: אינג' מ' מרמור

יסודות עבוד מתכת למתחילים
תרגום ועבוד: א' אלון, י' לבנת
א. טכנולוגיה של מתכות
ב־ג. תרגילים לעבודה מעשית
ד. שרטוט לסדנא ומתימטיקה

צנרת ומיתקני תברואה
בעריכת: אינג' ד' אבידן

אוטומציה תעשייתית
מאת: אינג' א' ספקטור

החומרים ושימושם
מאת: קון—סטרפילד

חידושי האלקטרוניקה
בעריכת: אינג' מ' מירון
6 ספרים: הטרנזיסטור; קשר ורדיו; המחשב א'; המחשב ב'; כיצד פועל המכ"ם?; מערכות היי־פיי וסטריאו.

לקסיקון לתודעה יהודית
מופיע ביוזמת משרד החינוך
ב־4 ספרים:
א. הווי ומנהגים
ב. ציונות, ישוב ומדינה
ג. אישים וספרים
ד. מאורעות ונילויים בתולדות עמנו

מסד — עם ישראל ומורשתו
סדרת ספרים בנושאים: תודעה ומורשת היהדות, היסטוריה ומקרא, עם ישראל בארץ ובתפוצות, חסידות וציונות.
הופיעו:

המקרא	ימי הורדוס וחמרד הגדול
הנבואה בישראל	המאבק על דמות חבית הלאומי
החשמונאים	המאבק לבטחון ולעצמאות

סדרת ספרי חינוך
חברי המערכת: גילן יהודית, כספי משה, סמילנסקי יזהר

הכיתה הפתוחה
מאת: הרברט קול

מכתב למורה
מאת: תלמידי בי"ס בארביאנה

ביטול בית־הספר
מאת: איוואן איליץ'

המשפחה החופשית
מאת: פול וג'ין ריטר

כיצד נכשלים ילדים
מאת: ג'ון הולט

חינוך ואקסטזה
מאת: ג'ורג' ליאונרד. בדפוס.

מאבק בין עולמות – בלי הכרעה

(סוף מעמוד 2)

דית מאירה רק את כוננית־הספרים הימ־נית, שהסולם ניצב על ידה; ואור קלוש יותר נופל על המרכז עם שעון־הקוקיה. זאנד שורק חרש איזה פיזמון, ומתחיל לעלות בסולם אל הספרים. אך נמלך בדע־תו, יורד, ומעביר את הסולם אל המרכז, אל מתחת לשעון... עולה על הסולם, פותח את השעון ומוציא מתוכו מפתח... הוא מכונן את השעון; השעון מתחיל לנגן. אחר כך יוצאת מתוכן קוקיה ופולטת עשר קריאות. עם הקריאה האחרונה נפתחת — מהר מאוד ואין להבחין כיצד — דלת־סתרים בריפוד־הקיר. יוצאת ל נ ה. לנה נערה צעירה יפה מאוד. לבושה שמלה לבנה ארוכה. פוסעת כמה פסיעות בחדר. לפתע רואה את זאנד. פולטת צעקת־אימים וכורעת־נופלת על הרצפה. קול רעם־אדיר".

ח.

בדבריה הקצרים על המחזה אומרת לאה גולדברג על ל נ ה, שהיא „אובייקט כביכול. קרני־הזמן עוברים דרכה, חיצי־הזמן פוגעים בה. היא מטרה לחיצים הללו, האספקלריה של הקרניים האלה. אך אני יודעת, שאדם חי ואפילו הוא משמש כדור־מישחק לכוחות שמחוצה לו, ואפילו עצם מציאותו, לפעמים, מוטלת בספק לגבי ה־סובבים אותו, לעולם איננו אובייקט בלבד. עולמה המעורער של לנה הוא עולם אנושי הנושא בתוכו את כל האפשרויות של תחושת־העבר, ההווה — ולפי שצעירה היא — בעיקר העתיד. משום־כך היתה לנה בשבילי אולי יותר משאר השלושה נקודת־המוצא ומוקד־השריפה שבמחזה" (ראה תוכניית־ההצגה, התיאטרון הקאמרי, 1955).

מבחינת מאבק־העולמות של המחזה — אין לנה משמשת כאן אובייקט מסייע עיק־רי. מאבק זה, כאמור, מתחולל בעיקרו עד ל„הצנחתה" של לנה מהקיר המיס־תורי, אולם הופעתה של זו — לבד מכך שהיא מרחיבה את השדה הדראמטי, הריהי מצמידה גם למאבק־העולמות את האספקט המעשי שלו. רוצה לומר: עם חילוצה של לנה ממיסתריי־הארמון מומחשים ביתר שאת מות־העבר בדמותו של זאברודסקי מזה, ונצחון־שליחותה של דורה רינגל מזה.

לשון נוספת: הופעת לנה — אפילו מזכירה היא „דיאוס אכס־מכינה" — הריהי הופעה סבירה, שדרכה רופדת על־ידי המח־זאית, הופעה זו משחררת את מיטען־הדחי־סות של הארמון, שהכביד עלינו לאורך כל המערכה הראשונה, העיקרית. היא מע־לה את ה„טריו" רינגל־זאנד־זאברודסקי (וביחוד את השניים הראשונים) על פסים מעשיים יותר. דורה רינגל ומיכאל זאנד מתחילים לעבוד עתה קשה, כדי לשחרר את הנערה־העלמה מביעותיה ומחזיותיה וכדי למלאה נכונות נפשית להצטרף אלי־הם בדרכם לארץ־ישראל. אולם, פסים מע־שיים אלה אינם חפים מקטעי־אגדה־וסור־יאליזם. קטעים אלה ניכפו כאן על־ידי עצם מציאותה של לנה ועל־ידי עצם אווירת־הארמון.

מערכות ב' וג' של המחזה נופלות ב־עוצמתן מזו הראשונה, המרכזית. הסיבה העיקרית לכך היא פשוטה: נסיונות־האי־לוף־והשיכנוע (על הסנטימנטאליות הפת־לווה אליהם) שמפעילים דורה וזאנד על לנה שייכים לשדות־התראפיה והחינוך — ואלה אין מקומם בדראמה של ממש המו־עלית על הבמה. במידה שמצויה עוצמה כלשהי במערכות אלו — הריהי נעוצה בהשלמה שהן משלימות את מאבק־העו־למות של הטריו במערכה הראשונה. הש־למה זו מוצאת את ביטוייה במיוחד בסוף המחזה. כאשר זאברודסקי פונה ללנה ואו־מר: „כל החלומות מסתיימים עם היקיצה. עליך לשכוח את הכל אם רוצה את לחיות שם... בעולם שלהם... את החלומות יש למחות מן הלב". בכך מטעים זאברודסקי ומגלם שוב את הקצר שבתרבות האנושית, את אי־האפשרות המוחלטת מצידו להתחב־רות כלשהי עם ההווה והעתיד — כשם שזאנד בתשובתו מפגין שוב את קיומו של החוט האחד־הנמשך, המוסיף להיטוות: „חלומות שנסתיימו — אותם הרי מוחים מן הלב ממילא... אבל החלומות אינם מס־תיימים עם היקיצה. בעולם של עירים יש חלומות — הרבה חלומות. ח ו ל מ י ם א ו ־ ת ם א ח ר ת..." (ההדגשה שלי — י. ג.).

ביסודו של דבר לא הוליך מאבק־העו־למות של השלושה לכל הכרעה. אין לר־אות, איפוא, את חילוצה של לנה מהארמון הסגור כהכרעה, לפי שלא חילוץ זה הוא מקור־הדווי־והאסון של זאברודסקי. אבל נכון הוא, שהשתחררותה של לנה מהארמון העצימה את מנת־הדווי־וההבדידות של שו־מר־הארמון, ואם תמצא לומר: קיפחה את חלומם המשותף — שלו ושל לנה — על „המלכות הרביעית שלאחר המוות".

את הגרעין הטראגי המצוי במחזה נו־שאת עימה לנה, לפי שחושם עליה להכריע בין המשך־הנאמנות למיטיבה־מצילה־כולאה הרוזן זאברודסקי לבין כמיהתה אל העולם הפתוח, מעבר לחלונות החתומים של ה־ארמון (לגבי דמות כדורה רינגל אין זה, כמובן, הכרעה טראגית; מותר גם, אולי, לרגע קט לראות בלנה את המחזאית עצמה הקלועה בין עולמותיהם של זאברודסקי ודורה רינגל). אולם גרעין טראגי זה לא הגיע לכלל פיתוח דראמטי; מאבק־העו־למות, הממלא את המערכה הראשונה, הא־פיל עליו ונטל לידו את בכורת־המחזה.

המרכז לטלוויזיה לימודית

רח' קלאוזנר 14, רמת־אביב

מנוי שנתי לחוברת "שידורי הטלויזיה הלימודית"

לקראת תחילת שנת הלימודים תשל"ה, עומדת להתפרסם החוברת הראשונה של „שידורי הטלוויזיה הלימודית", הכוללת פירוט של נושאי המישדרים ומועדי השידור. במרוצת השנה יפורסמו שלוש חוברות כאלו.

כל המבקשים להצטרף כמנויים על החוברת, יואילו נא למלא את התלוש המצ"ב. החוברות ישלחו עם הופעתם לפי כתובת המנוי.

גזור ושלח

לכבוד
יחידת הקשר של הטלוויזיה הלימודית
רח' טשרניחובסקי 17
תל־אביב

הנדון: מנוי על חוברות „שידורי הטלוויזיה הלימודית" לשנת הלימודים תשל"ה

הנני מעוניין להצטרף כמנוי לחוברות הנ"ל.
הנני מצרף בזה המחאה על סך 12 ל"י.

שם מלא: ....
כתובת מלאה: ....
טלפון: .... חתימה: ....

מחיר מנוי שנתי — 12 ל"י.
מחיר חוברת בודדת — 5 ל"י.

הוצאת ספרים מישל"ב
ת.ד. 373

זה עתה הופיעה החוברת
גאוגרפיה של חרושת
מאת רפי חותר

לפי תוכנית הלימודים של משרד החינוך והתרבות

חוברת מיועדת לתלמידי הכתות הגבוהות של בתי הספר היסודיים ולתלמידי חטיבת הביניים

בהוצאת ספרים מ. ניומן הופיער
פרחים במוסים
סיפור מאת: רוני גבעתי

הספר זכה בפרס ע"ש רחל ניומן ז"ל מטעם בית הסופר ע"ש חיים חזו ירושלים

„...לפנינו סיפור אהבה בוגר ומלא ניואנסים... הסיפור טבוע באיטיות... ועוצב בפניניות ובדייקנות, ביחס שקט ונבון, בטון ובקצב המעוררים אמון. מבחר המלים עשיר, אך לא מליצי. כל פיסקה וכל פרק מלוטשים בנקיון, ברגישות מתוך שאיפה לתמציתיות". (מדברי אן אפלפלד, בחלוקת הפרס)

מהדורות חדשות:
היהודים בעולם היווני והרומי / א. צ'ריקובר; יסודות החינוך / פרופ' צבי אדר; היהודי במ־החרים / מוצג בתיאטרון לילדים; שלושת המוסקטרים / מוצג בקולנוע; אבא גוריו, בלזק, תרגום מלא ומלאכי / א. ראובני.
נשארו מספר עותקים מצומצמים מהספרים: זכרונות מהספר יהודי / הירש מנדל; מותק ושותק (נפלא לילדים) / זהבה אילה.

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה
מודיעה על
סיום הרישום לשנת הלימודים תשל"ה לימודי הסמכה לקראת תואר שני

הפאקולטה למדעי הרוח
ארכיאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום
פילוסופיה
לימודים קלאסיים
שפה וספרות צרפתית
אנגלית
בלשנות
תורת הספרות הכללית

ביה"ס למדעי היהדות
מקרא
תלמוד
לשון עברית
ספרות עברית
היסטוריה של עם ישראל

ביה"ס להיסטוריה
היסטוריה קלאסית
מרכז אירופה וצרפת בעת החדשה
רוסיה ומזרח אירופה בעת החדשה
המזרח התיכון ואפריקה המזרחית בעת החדשה
היסטוריה צבאית
ימי הביניים והרנסנס
תולדות היישוב (באמצעות ביה"ס למדעי היהדות)
מסגרת לימוד בין מגמתית

הפאקולטה לאמנויות
אמנות התיאטרון
תולדות האמנות
מוסיקולוגיה
האקדמיה למוסיקה

הפאקולטה למדעי החברה
מדע המדינה
סוציולוגיה ואנתרופולוגיה
כלכלה
סטטיסטיקה
ארצות מתפתחות
לימודי עבודה
לימודים אורבניים

הפאקולטה להנדסה
הנדסת חשמל ואלקטרוניקה
הנדסה מכנית ותעבורה

הרישום יסתיים ביום ה', 29.8.74

מועמדים המתעתדים להיבחן תשנה בבחינות גמר במועדים יולי או אוקטובר 1974, יירשמו במועדים הנ"ל, בלי לחכות לתוצאות בחינות הגמר.
חוברת הסברה וטופסי רישום ניתן לקבל אישית במשרד הרישום, בניין מכסיקו, קריית האוניברסיטה, רמת אביב.

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00
ביום ד' גם בשעות 15.00—17.00
טלפון 411191

תיכון לחשבונאות ומינהל - רמת־גן

הודעה חשובה לתלמידים בוגרי ח', ט' ברמת־גן, בני־ברק, פתח־תקוה והסביבה

נותר מספר מוגבל של מקומות בכיתות ט', י', י"א

* בחינות בגרות מנומיות
* שחרור משכר לימוד בכיתות ט'
* שכר לימוד מדורג
* שכר לימוד מדורג לכיתות י'־י"ב
* מעבדת לשונית A.A.C.
* עזרי לימוד חדישים
* מכונות קצרנות, I.B.M. ו־NATIONAL
* צוות מוכרים מנוסח

פרטים והרשמה כל יום בשעות 8.00—12.00, 17.00—19.00 במזכירות בית הספר, רמת־גן, רח' שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83 (ליד עלית).
אוטובוסים 40, 42, 51, 54, 59, 60, 61, 62, 64.

גימנסיה ריאלית
רח' ברנר 17 ת"א

הרשמה
לכתות בוקר י', י"א, י"ב
נמשכת ההרשמה לכתות ערב.
הכנה לבחינות

בגרות

ומוקדמות
הנערכות ע"י משרד החינוך,
לחיילים בעלי זכויות
הלמודים חינם.
פרטים: רח' ברנר 17 ת"א.
טלפון 285592

תכנות מחשבים

נפתחים קורסי ערב
בתל־אביב • בחיפה ירושלים ובאר־שבע

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.

בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם להישגיהם.

לחיילי מילואים משוחררים — לימוד חינם

לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א וטל. 669041 חיפה

לכ' המכון להכשרה מקצועית: 2
ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111)

נא לשכוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.
שמי ....
גיל ....
השכלה ....
כתובתי ....

מורשת
בית־ספר תיכון דתי למינהל, לפקידות ולחשבונאות
בפקוח משרד החנוך והתרבות
רח' שפע טל 13, תל־אביב • ת"ד 7080
הכניסה מדרך פתח תקוה 128 • טל: 251510

ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ה
לכיתות ט', י', י"א, י"ב -
נמשכת במשרד בית הספר כל יום בין השעות 8.30—12.30 ובימים א', ג', ה', גם בין השעות 5.00—7.00 אחרי־הצהריים.
* שכר לימוד מודרג * סטיפנדיות * הלימודים בכיתות ט', י' — חינם (לחייבי חינוך חובה) * צוות מורים מעולה * התחבורה נוחה (מול הקריה) * עזרה במציאת עבודה.

למד כתיבה במכונה תוך 12 שעות בלבד!
קורסים בעברית ובאנגלית מתחילים כל יום:

השיטה האורקולית הבינלאומית היחידה בארץ, בשמוש צ.ה.ל. ומשרדי ממשלה.
סייט אנד סאונד
תל־אביב: אלנבי 98, טל. 624281
ירושלים: המלך ג'ורג' 5.

תל־אביב, ירושלים, חיפה
מכון דן להשכלה ולהשתלמויות
ההרשמה החלה
פרטים והרשמה: בשעות 8—5 אחה"צ.
תל־אביב: בנין גימנסיה „הרצליה", ז'בוטינסקי 106
ובמרכז, דוד המלך 11, בשעות 9—1 לפנה"צ בלבד.
טלפון (מזכירה אוטומטית 24 שעות) — 268128
הלימודים בת"א בבנין גימנסיה „הרצליה".

המכללה
המדרשה למינהל
מיסודה של הסתדרות הנוכחים

נמשכת ההרשמה
למכללה למינהל
לשנת הלימודים תשל"ה

לימודי־ערב אקדמיים
בחוגים:
● מינהל ציבורי
● מינהל עסקים
● ראיית־חשבון

מכינות במנהלת־חשבונות לחוג לראיית חשבון תיפתחנה בספטמבר בתל־אביב, בירושלים ובבאר־שבע.

לפטור משכר־לימוד זכאים תלמידים, לפי חוק החיילים המשוחררים.

קרן־המילגות ע"ש שושנה אמיר מעניקה מילגות לתלמידי השלוחה בירושלים.

פרטים והרשמה בשלוחות המכללה:
ירושלים — בית־הפקיד, מסריק 10, טל' 02-66380
תל־אביב — המכללה למינהל, אלנבי 113, טל' 03-624462
חיפה — בית־הפקיד, מאיר 44־46, טל' 04-524103
באר־שבע — המכללה למינהל, השלום 18. טל' 057-78706

הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה תל־אביב
בפקוח משרד החינוך והתרבות נוסד בשנת 1945

שנת הלימודים תשל"ה
תפתח ב־1 לספטמבר 1974

* פסנתר	מחלקת כלי נשיפה:
* פתוח קול, זימרה	* חליל
	* חלילית (בקבוצות)
	* קלרינט
מחלקת כלי מיתר:	* אבוב
* כנור	* פגוט
* צ'לו	* חצוצרה
* בס	* קרן יער
* גיטרה (קלאסית)	* טרומבון

חוגים למבוגרים בתיאוריה, סולפג' ותולדות המוסיקה, מקהלה, אנסמבל.
וחוג למוסיקה מזרחית.

ההרשמה: ברח' ליליינבלום 7, ת"א, בין השעות 8.00—12.30 בבוקר, ובימים ג'—ד', בין השעות 16.00—18.00, בבית ספר „הר נבו", תל־אביב, רחוב הר נבו 6.

טכניקום גרפיקה
עיצוב גרפי, אריזות, ביתנים לתערוכה
נמשכת ההרשמה לקורסי יום וערב ברמה מקצועית
את בוגרינו תמצא בכל הסטודיות
ברחבי הארץ, שאל אותם בטרם תבחר בקורס המתאים לך
חיפה, הרצל 44. ת"א בן־יהודה 28

אלף לילה ולילה

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV

קולנוע דרייב-אין ת"א טלפון 477177

הקולנוע ללא בעיות חניה • בייביסיטר • פרטיות אויר ואווירה

הצגה ראשונה בשעה 7.30 — בכורה ארצית
* ג'יימס גרנר
* ורה מיילס
* קליין או'בריאן
בסרטו של וולט דיסני

„האינדיאני הקטן"
'One Little Indian'
שבוע 2

סיפור הרפתקאות מרתק ומשעשע

הצגה שניה בשעה 10.00

בכורה ארצית ממוצ"ש 24.8
* סידני ג'יימס
* קנט וויליאמס
* צ'ארלי האוטרי
בפצצת הצחוק של השנה! „שבעה כוכבים" בצבעים

„חופשה מטורפת" 'Carry on Abroad'

במוצ"ש 24.8 ב־12.00 בלילה:
* טריש ואן דבר
* ג'נט לי
* מלוין דוגלס
„סיפורה של גרושה" 'One is A Lonely Number'

שנה טובה לאוהבים
LA BONNE ANNEE

[illegible]

שבוע 6 קולנוע פאר ת"א 4.30, 7.30, 9.30

סינמטק ת"א טל' 267888, 222759

אולם א' — רח' בן־יהודה 77 ת"א
הערב ב־10.00 — „קיץ של אהבה" עם ג'ניפר אוניל
הלילה ב־12.00 — סרטו עטור האוסקרים של פיטר בוגדנוביץ' „הצגת הקולנוע האחרונה"

אולם ב' — רח' אבן גבירול 82
גולדי הון, אדוארד אלברט
„פרפרים הם חפשיים"

הערב, 23.8 ב־10.00
* צ'ארלס ברונסון
בסרט המותח
„המקצועי"
רח' דיזנגוף 101 (פסג') טל. 226226

פול ניומן
רוברט רדפורד
כוכבי „העוקץ"
קיד וקסידי

שבוע 4
קולנוע תל־אביב
9.30 — 7.30 — 4.30

תופעה יוצאת דופן בנוף הקולנועי. סרט טוב. „הארץ"
סרט חם, משחק מצויין. „מעריב"
שבוע 7
קולנוע „בן־יהודה" תל־אביב

חופשה עד חצות
"CINDERELLA LIBERTY"

פרספקטיבה
בבית סוקולוב, קפלן 4 תל־אביב
היום ב־2.30 "UJIMBO"
ב־10.00 בערב "BLACK MOMENTS" „רגעי עצבות" הקרנת בכורה ארצית
בחצות: SET-UP „המתאגרף" סרט האיכות של רוברט וייז

קולנוע שרון נתניה טל. 22600
היצירה הגדולה של כל הזמנים!
„עשרת הדיברות"
סרט הענקים של ססיל ב. דה מיל
בצבעים 4.30 — 8.15

חצות
הירקון 106 מול „מלון דן"
הלילה 12—10
סרט המתח של היצ'קוק
„פרנזי"

הערב 23.8 בשעות 12—10, יוצג הסרט
„הבריחה"
* סטיב מקווין
* אלי מקגרו
ת"א יונה הנביא 2 טל. 57952

מועדון דרייב-אין
בערב טלפון: **477177**
ביום בשעות 8—13 טלפון: **446172**

הערב 23.8 בשעות 10—12
יוצג הסרט
הציפור עם כנפי הבדולח
סרט סרטי המתח העולה על „פסיכו"
מוסיקה: אניו מוריקונה
בבנין „נאות אביב" ת"א, אבן־גבירול 30
ע"י אולמי „צוותא", „בית־דור" טל' 253209, 260778

טיפות הגשם
כרמלה קורן להיטי ברט בכרך

ניהול מוסיקלי משה זורמן
כוריאוגרף יעקב קלוסקי
תלבושות לידיה פינקוס

חולון „ארמון" יום ו' 23.8 ב־9.00 בערב
ת"א „אלהמברה" יום ב' 26.8 ב־9.00 בערב
הקופה ראשית „פתיר" 31688

★ בקולנוע „אורלי" תל־אביב ★

הזדמנות! שבוע 4 ואחרון

פסטיבל סרטי ילדים בצבעים

כל יום סרט אחר, בשעה 11 לפני־הצהריים מחיר אחיד 3 ל"י

ביום ראשון **החתול במגפיים** ביום רביעי **נסיך העניים**
ביום שני **היידי בת ההרים** ביום חמישי **בן המלך והעני**
ביום שלישי **אי המטמון** ביום ששי **סינדרלה**

גזור ושמור

שחקני החאן מציגים

„שחקנים נגד הקהל" שערוריה תיאטרונית מחר, ב־9.30 „בית המורה" ת"א

„הצעת הנישואין וחגיגת היובל" מחר, מוצ"ש ב־8.30 בחאן — הצגת אחרונה!
„...חוויה תיאטרונית מעולה..." (במות ובדים)

„הפרסים" / אייסכילוס
הערב, יום ו', 9.30 בבית רוטשילד חיפה
עם תום ההצגה ייערך רב־שיח בהנחייתו של העתונאי ד"ר אורי מילשטיין על הנושא:
„תבוסת הפרסים ומלחמת יום הכיפורים — האם קיימת אנלוגיה היסטורית?"
„...הנילים של אייסכילוס כמו נכתבו אחרי מלחמת יום הכיפורים והן נופלות עלינו כמו אבנים. זה נחוה חשוב מאד. הדברים הם חזקים ונאמרים באופן ישיר אל הקהל..." (גדעון עפרת — בימות ובדים)

הערב בבתי הקולנוע

תל-אביב-יפו
9.30—7.30

אופיר: „תחנת הרוח השחורה"
אורלי: „שלום לחמידה" (שבוע 3)
אלנבי: „העוקץ" 9.30, 7.10
אסתר: „הרפתקאות במכסיקו"
אורדן: „ספור אהבה" (שבוע 3)
גת: „אנטוני" 9, 6.45 (שבוע 18)
גורדון: „לפני הסערה"
דקל: „מה ז'" (שבוע 4)
דרייב אין: „האינדיאני הקטן" 7.30 „חופשה מטורפת" 10 „סיפורה של גרושה" חצות
הוד: „שוגרלנד אקספרס"
זהר: „הבלונדינית מאיסטנבול"
זמיר: „הבת הארוטית"
חן: „ירח של נייר" (שבוע 4)
לימור: „הדיקטטור הגדול"
מוגרבי: „3 העוקצנים"
מקסים: „הארטיסטים בסופרמרקט" (שבוע 9)
מתמיד: „אגרופו של סופרמן"
מרכז: „פר הברזל"
סטודיו: „הלילה הגדולה" 7, 9.30
סינרמה: „קוראים לי אף אחד" 9.30, 7.15 (שבוע 14)
סינמה 1: „חמים וטעים" (שבוע 7)
נגה: „ברנשים וקשוחים" 9.15, 7.15
פאר: „שנה טובה לאוהבים" (שבוע 6)
פריז: „אור מן ההסתר" (שבוע 3)
צליל: „שובר הלבבות"
צפון: „שני גברים בעיר" (שבוע 2)
רמת־אביב: „עיניים גדולות"
תל־אביב: „קיד וקסידי"
תמר: „המטוח" (שבוע 2)

חיפה
9.15—7
[illegible]

בית רוטשילד: „יומנה של אשה נשואה" 9, 6.45
חן: „שירת הדרום"
כרמל גנים: „המזל"
מוריה: „הצגת הקולנוע האחרונה"
מירון: „ג'וזפין הנחשקת"
עצמון: „יומנו של הדולפין"
פאר: „גורלה של אשה"
רון: „חלף עם הרוח"
שביט: „המסך הקרוע"

ירושלים
9—7

אדיסון: „הטוב והמזוהם" 9
אוריון: „בלש ושמו מקוי"
אורנע: „מסע הזהב של סינבד"
אורגיל: „סודות דקמרון" 9.30, 7.30 (שבוע 2)
ארנון: „הדיקטטור הגדול" (שבוע 4)
הבירה: „הלילה הגדולה" 9.30, 7.25
חן: „הרפתקאות במכסיקו" 9.30, 7.30
ירושלים: „רבי יעקב" 9.30, 7.30 (שבוע 2)
מיטשל: „שני גברים בעיר" 9.30, 7.30 (שבוע 6)
סמדר: „שחק אותה סאם" (שבוע 3)
עדן: „העוקץ" 10, 7.30
רון: „הרי הכליס" 9.30, 7.30

ר"ג-גבעתיים
9.30—7.30

אורדע: „קוראים לי אף אחד" (שבוע 2)
אורלי: „ספור אהבה"
אואזיס: „שמח בשלג"
ארמון: „סטלג 17"
גליאור: „דקמרון מס' 2"
הדר: „פרקר" (שבוע 2) 9.30, 7.15
לילי: „סרפיקו" (שבוע 4) 9.30, 7.15
רמה: „נשיקת המוות"
שביט: „גם מלאכים אוכלים שעועית"

אור יהודה
גלין: „רבי יעקב" 9.30, 7.30

אופקים
בית־העם: „יום הדמים" 10, 8

אשקלון
10—8
אסתר: „הפרפר" 10, 7.45
חן: „דמעות תקווה"
מאיר: „גרטה בעלת 4 הממדים"
רחל: „רבי יעקב" (שבוע 4)

אשדוד
9.30—7.30
אסתר: „קוראים לי אף אחד" 9.15, 7
אולימפיה: „העריץ"
אשדוד: „מארק האהבה"
דגנן: „קוראים לי אף אחד"

בת-ים
9.30—7.30
אורנים: „אבו אל בנת"
בת־ים: „סטודנטיות במלכודת"
סביון: „הסמפוניה הארוטית"
עצמאות: „אין עשן ללא אש" (שבוע 2)
רמת־יוסף: „שלושת המוסקטרים" 7.30 „שלל" 9.30

באר-שבע
קרן: „שלושת העוקצנים" 9.15, 7.15

הרצליה
9.30—7.30
דוד: „אהבת חיים"
דגניה: „דקמרון האסור"
היכל: „משחק לשניים"
תפארת: „כך חיינו" 9.30, 7.15

חדרה
גן זהר (פתוח): „פאריש" 9.30, 7.30
חוף: „פיט וטילי" 9.30, 7.30

חולון
9.30—7.30
ארמון: „איזה מין פרופסור"
מגדל: „דון ז'ואן 73"
סבוי: „אהבת החיים"
רון: „קליאופטרה ג'ונס"
רינה: „פרפר" 9.30, 7

כפר-סבא
הדר: „תמונתו של דוריאן גריי" 9
חן: „אבו אל בנת" 9.30, 7.30

לוד
תרבות: „הטנגו האחרון" 9.30, 7

נס-ציונה
גיה: „פרנזי" 9.15, 7.15

נתיבות
שביט: „אבו אל בנת" 8.30

נתניה
אסתר: „הדון מת" (שבוע 2) 9.30, 7.30
יגיל: „נשים בכלובים" 9.30, 7.30
סטודיו (פתוח): „סטודנטיות במלכודת" 9.30, 7.30
סטודיו (סגור): „כך חיינו" (שבוע 3) 9.15, 7.15
שרון: „עשרת הדיברות" 7

פתח-תקוה
אורדון: „קוראים לי אף אחד"
הדר: „גונב עובר בגשם"
היכל: „היורש"

שלום: [illegible]

פרדס-חנה
דקל: „עיניים גדולות" 9.15, 7.30

ק. אונו
אור־און: „מסמכי המאפיה"
מוצ"ש: „גבר עם כבוד"

קרית-שמונה
חרמון: „מלכודת למטקוף" 6.15, 8.30
שניר: [illegible] 6.45

קרית מלאכי
בירוזו: „טדאום" 9.30, 7.30
הוד: „ליל הכלולות של ד"ר דניאלה" 9.30, 7.30

ראשל"צ
נעמן: „ההזדמנות האחרונה" 9.15, 7.15
ראשון: „במעגל החקירה" 9.15, 7.15
תפארת: „פיט וטילי" 9.15, 7
הרצל: „ההזדמנות האחרונה" 9

רחובות
9.45—7.30
בית הפועלים: „אבו אל בנת"
הדר: „מי רצח את שילה"
חן: „הנחש"

רמלה
חמגדל: „איש חצות" 9.30, 7.15

רמת השרון
גיל: „קונבוי" 7.30

שדרות
חן: „הסנדק" [illegible]

בימוי: בני פורת
מוסיקה: קובי אשרת
תפאורה: זאב ליכטר
המשתתפים: אופירה גלוסקה, איציק בן מלך, אביבה שניאור, אסתי קוסוביצקי, ציפי מור, שמוליק בירן, שמעון ויצמן

הערב 23.8	**חיפה „שביט"**	ב־9.15	
	לתושבי חיפה כרטיסים מה־8.8 כוחם יפה להצגה זו		
מוצ"ש 24.8	**תל־אביב „בית החייל"**	ב־9.30	
יום ב' 26.8	**ליחידות צ.ה.ל.**		
יום ה' 29.8	**תל־אביב „בית החייל"**	ב־9.00	

המשרד־טל. 284862, 293905

שגריר להיטי אנגליה

ג'ו דולן ולהקתו

JOE DOLAN

ידיעות אחרונות „זוכה הזמר הבינלאומי ... של ישראל"

להיטיו
• GOOD LOOKING WOMAN
• MAKE ME AN ISLAND
• TERESA

תל־אביב „אלהמברה" הערב, יום ו' 23.8 ב־9.30
ירושלים „התיא. העירוני" מחר, מוצ"ש 24.8 ב־9.30
נס ציונה „אמפי" יום ב' 26.8 ב־9.30
רמת־גן „רמה" יום ד' 28.8 ב־9.30
נהריה „הוד" יום ה' 29.8 ב־9.30
חיפה „ארמון" יום ו' 30.8 ב־9.30
כרטיסים: ת"א „רוקוקו" ויתר המשרדים; ירושלים כהנא; רמת־גן רכניץ; נהריה „שרותי".

סבן-טלית מציגים:

אריס סאן

בתוכניתו: ישן וגם חדש

ת"א־יפו „אלהמברה" הופעה נוספת יום א' 25.8 בשעה 9.15
כרטיסים: „רוקוקו" ויתר המשרדים

חיפה: „ארמון" הופעה נוספת יום ה' 5.9 בשעה 9.15
כרטיסים: קופת חיפה

ירושלים: „תיאטרון ירושלים" הופעה נוספת מוצ"ש 7.9 בשעה 9.00
כרטיסים: „כהנא"

בערים: ת"א, חיפה, ירושלים ונתניה
אמן אורח: הנער נועם קניאל
ערב עם אריס סאן ותזמורתו

קרית־חיים „בית העם"	הערב,	23.8	9.30
נתניה „אולמי דון"	מחר, מוצ"ש	24.8	9.30
קרית־גת „היכל העשור"	יום ב'	26.8	9.15
פתח־תקוה „אורון"	יום ד'	28.8	9.15
הרצליה „תפארת"	יום ה'	29.8	9.30
באר־שבע „גילת"	יום ו'	30.8	9.30
תל־אביב „בית החייל"	מוצ"ש	31.8	8.15—10.15

חיפה מועדון התיאטרון
בימת הבידור הקל
בהנהלת אלי צביאלי
רח' יוסף 42 טלפון 640512

תכנית חודש אוגוסט
ערב ערב (פרט לימי א')

* **ג'ורג' שליק** ונטרילוג — מופע בובות משעשע ומיוחד בנינו מגרמניה.
* **LYNE BAREL** ווריטה מוזיקלי מפריס.
* **TAKY DE PEKIN** סטריפטיז מלהיב נוה„סקסי" בפריז
* **לאס פאמפאס** ריקודים בקצב דרום אמריקאי
* **פרדי דורה** — מנחה ומבדר

כ3ת אחרת

קולות וכלים עם
שלמה גרוניך — פסנתר
שם טוב לוי — חלילים
שלמה יידוב — גיטרה

תל־אביב „צוותא"
הערב, יום ו' 23.8 בחצות
הזמנת הצגות „תיאטרון בסמטה" טל. 231012 תל־אביב.

אמפיתיאטרון
עין הוד
הערב משעה 10
ערב ג'אז ענק
עם הלהקה שחזרה מפסטיבל הג'אז העולמי
הפלטינה
בהשתתפות: אהרל'ה קמינסקי, רומן קונצמן, אלונה טוראל ואחרים
* * *
ביקור בגלרית הכפר
* * *
כרטיסים בכל קופות משרדי הכרטיסים בחיפה ובערב המופע בעין הוד.

צוותא לתרבות מתקדמת

ליל שבת 23.8 — ב־9.00 „ההנאות הקטנות שבחיים" — ערב ברטולד ברכט בשירים ופזמונים. עם מירי אלוני, יוסי פולק, בני אמדורסקי.
בחצות „קצת אחרת" עם שלמה גרוניך — פסנתר, שלמה יידוב — גיטרה, שם טוב לוי — חליל.

שבת 24.8 — ב־11.11 בבוקר: סדרה: 11.11 שחרית מס' 1 עונה רביעית. קונצרט קאמרי חגיגי בבצוע בוגרי הקורס הארצי למוסיקה קאמרית בהדרכת רמי שבלוב. בתוכנית: רביעיות ושלישיות מאת היידן, בטהובן, שוברט.

יום א' 25.8 — ב־9.00 זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל) יהונתן גפן ודני ליטני.

יום ב' 26.8 — ב־9.00 ערב שירים חסידיים עם הרב שלמה קרליבך.

יום ג' 27.8 — ב־9.00 זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל).

תיאטרון סדן
הקומדיה שכבשה את כל הקהל
ושבר לי... עם יהודה ברקן

הרצליה „דוד" הערב, יום ו' 23.8 ב־9.15
תל־אביב „נחמני" מחר, מוצ"ש 24.8 ב־9.00
תל־אביב „נחמני" יום ב' 26.8 ב־9.00
פתח־תקוה „שלום" יום ג' 27.8 ב־9.15
כרטיסים: „פתיר" 31688 ובית משרדי הכרטיסים

מועדון התיאטרון
תל־אביב רח' מנדלי 7 טל: 230039

הרביעיה חוזרת
יעקב בן־סירא, שמעון בר, גדעון זינגר, ראובן שפר
ליד הפסנתר: רפי קדישזון

הערב יום ו' שתי הצגות ב־9.30 ובחצות
מחר מוצ"ש שתי הצגות ב־9.00 וב־11.00
גם בימי חול
בימים: שני, שלישי, רביעי, חמישי — ב־10.30
כרטיסים ביום (לאון) במשרדים ובמועדון

Lee עושה אנשים יפים

מועדון הזמר לגילאי 35—23
בהדרכת צבי לספי
ללמד אותך: פיתוח קול, שירים ופזמונים, התמחות על במה: יסודות המוסיקה [illegible]
פרטים טל' 56184 תל־אביב

אסור להחמיץ!! את
עדנה פלידל ואת אברהם מור

בקומדיה הנפלאה
„שיר ערש" לילד בן 37

בני הדוקטור

חיפה „אורה"	הערב,	23.8	ב־9.15
[illegible] „בית העם"	מוצ"ש	24.8	ב־9.00
ת"א „אוהל"	יום ב'	26.8	ב־9.00

הזמנות „רוקוקו" (לאון) 221413

לילית נגר
בקומדיה הישראלית
בעלי במילואים
כתב וביים: יואל זילברג
[illegible] הערב, 9.30; מחר, מוצ"ש 24.8; „אלהמברה" 9.15 הצגה אחרונה בת"א
המשרד: טל. 03-222753

דני פלץ מציג:
ערב פאראפסיכולוגיה עם אבישלום דרורי
כל אשר רצית לדעת על התופעות
• הניתן לפתור בעיות חוסר אונות?
• הניתן לשפר זיכרון?
• הניתן להגמל מעישון?
בעזרת היפנוזה
פרופסור בלק טלפטיה, קריאת מחשבות
ר"ג קולנוע „אורדע", הערב 23.8 ב־9.30
כרטיסים: „רכניץ", „גבעי" ויתר המשרדים ובערב בקופה

לאור ההצלחה הכבירה בהיכל התרבות תל־אביב
של מופע הפולקלור הרומני הייצוגי

„ד"ש מרומניה היפה"

עם ראובן סמיון ולהקתו

בצליל ובזמר

נמשך סיבוב ההופעות בארץ

חולון קולנוע „רינה" — 23.8.74	שעה 9.00
ירושלים „בנייני האומה" — 24.8.74	שעה 8.45
כפר־סבא קולנוע „עמל" — 27.8.74	שעה 9.00
עכו קולנוע „גן־עדן" — 28.8.74	שעה 9.00
חיפה קולנוע „ארמון" — 29.8.74	2 הצגות

ה בישראל!!!

ELVIS MOKO

להטוטי וודו מאמריקה

LIMB[illegible]

צמד הרקודים מטרינידד

ONE TWO

צמד מחליקים על מקטים מגרמניה

האגודה למען החייל
תל־אביב

מזמינה אותך

ל„ערב־בינגו"

שיתקיים

בבית החייל, רחוב וייצמן 60, תל־אביב במוצאי־שבת, 24.8.74, בשעה 9.00 בערב.

בואו לשחק „בינגו", המשחק המלהיב והמרתק לכל המשפחה!

השתתפות במשחקי „בינגו" מאפשרת זכיה בפרסים יקרי־ערך.

10.— לירות ניקנות השתתפות ב־10 משחקים ראשונים.

כל ההכנסות קודש לפעולות למען חיילינו.

„בינגו" מיוחד יתקיים באמפיתיאטרון בגני־התערוכה רמת־אביב ב־31.8.74.

רות עוזיאל, פרפסיכולוגית
דור חמישי למגידי עתידות ממוצא בדואי

הבעת תודה

חודשים התהלכתי מדוכדכת ומדוכאה בשל המצב הסובב אותי, והגעתי ממש לאובדן עצות מוחלט. פניתי לייעוץ אצל הגב' עוזיאל, ואודה ולא אבוש: חיי השתנו מן הקצה לקצה הודות להבנה הרבה, לטיפול המסור, ולעצה שאין דומה לה. גב' עוזיאל מסוגלת לייעץ בכל תחום של החיים ולהעניק עזרה בבעיות שנידמה לפעמים כי אין להן פיתרון. תודתי מקרב לב - לגב' עוזיאל.

נ. כהן, תל־אביב

הזמנות רק בטלפון

828706

הסינמטק הישראלי

עירית ת"א יפו · אוניברסיטת ת"א · הארכיון הישראלי לסרטים וחיפו

שבוע האחים מרכס

24.8	ב־19.30 :	לילה בקזבלנקה — ארצ'י מאיו
	ב־21.30 :	לילה באופרה — סם ווד
25.8	ב־19.00 :	המדבר האדום — אנטוניוני
	ב־21.00 :	תיאורמה — פזוליני
26.8	ב־17.00 :	מרק ברווז — ליאו מקריי
	ב־19.00 :	קו הנוצות — נורמן מקלויד
	ב־21.00 :	שירות חדרים — וילאם סיטר (דובר אנגלית ללא תרגום)
27.8	ב־20.00 :	סינמגון 2 — „קולנוע פוליטי בישראל" לחברים כניסה חופשית
28.8	ב־17.00 :	לילה בקזבלנקה — ארצ'י מאיו
	ב־19.00 :	מלך הציידים — ויקטור הרמן
	ב־21.00 :	מונקי ביזנס — נורמן מקלויד (דובר אנגלית ללא תרגום)
29.8	ב־19.00 :	מרק ברווז — ליאו מקריי
	ב־21.00 :	בסופרמרקט — צ'רלס רייסנר
30.8	ב־14.30 :	לילה באופרה — סם ווד (יוקרן בכלוויאון ת"א)

סרט לנוער:
יום ה' שעה 16.30
אבוט וקוסטלו והמומיה

בית עובר העיריה רח' פומבדיתא 4 תל אביב טל' 241231

מרכז החאן הירושלמי לתרבות ולבידור

ב־ר' 23.8 ב־4.00 ס.ה.
סינימה־חאן לילדים
יום ה' ב־12.00 בלילה
„משחקי נוכלים"

מוצ"ש 24.8 ב־9.00
„העצת הנשואין וחגיגת היובל"
הצגה אחרונה

יום א' 25.8 ב־8.30
הפסטיבל הישראלי:
השלושה הישראלית

האנברט
קברט סאטירי
על כוס יין
ערב ערב

יום ב' 27.8 ב־9.00
מחות מוסיקלי באנגלית
„יוכל" לתיירים

ב ד' 28.8 ב־9.00
ערב פולקלור לתיירים
עם להקת שערי ירושלים

יום ה' 29.8 ב־8.30
שחקני החאן בציגים:
„שחקנים נגד חקהל"

תיאטרון ירושלים

רח' מרכוס 20, טל. 67167

היום, וביום ו' הבא — בשעה 4 אחה"צ: „פנטלוני" תיאטרון בובות וליצנים

מוצ"ש 24.8 — בשעה 21.30
ג'ו דולן ולהקתו

יום א' 25.8 — בשעה 5 אחה"צ
„שלום צ'וצ'ו" הצגה לילדים מכל הגילים

יום ג' 27.8 — בשעה 20.30
„טוב למות בעד עצמנו"
קומדיה עם פזמונים. כתב וביים: אילן רונן
לאחר ההצגה תתקיים באולם הכניסה הופעת התיאטרון הקהילתי מקרית־יובל במחזמר „נוער מכוני"
— הכניסה חופשית —

אילן גורליצקי
חני נחמיאס
צבי לוקוב (?)

אלקות תשארי, סיקן?

הצגות אחרונות

תיא כת־דור הערב, יום ו' 23.8 9.30 (הצגה)
תיא מת־דור מוצ"ש 24.8 9.30
הרצליה: דוד יום ו' 30.8 9.30
כרטיסים: „יקר" ולאן ובמשרדים
כת־דור 253178

תיאטרון הבימה

תו, הו יוליה

תל־אביב באולם הגדול מחר, מוצ"ש 24.8 ב־9.00
יום א' 25.8 ירושלים

מועדון לילה

הלילירה בת־ים

הערב, יום שישי, 23.8 מ־9.30
ועד אחרי חצות
מופע ענק עם אהובי הקהל

* טריפונס
* דליה עמיהוד
* דיאנה רקדנית אוריינטלית
* אסמרלדה חשפנית סקס
* הקונסולים — מנחה דודו

כרטיסים להשיג בערב המופע בקופת הלילירה

אני פשוש

הצגה לילדים מאת: ע. הלל
בהשתתפות:
רפי גרנות · שלומית אהרן
עזרא דגן · פנינה וילציר

הצגה לכל המשפחה

בת־ים קולנוע „סביון"	היום, 23.8	10.30
פ"ת קולנוע „שלום"	יום ראשון 25.8	10.30
ת"א „בית החייל"	יום שני 26.8	5.00
ת"א „בית ארלוזורוב"	27.8 2 הצגות	6.00-11.00
חדרה קולנוע „חוף"	יום רביעי 28.8	10.30
חולון קולנוע „ארמון"	יום חמישי 29.8	10.30
חיפה קולנוע „שביט"	יום ששי 30.8	4.30

כרטיסים להשיג ב"קיקי קסטל והדרן
[illegible]

במוזיאון ההעפלה וחיל־הים בחיפה

(באונית ההעפלה „אף על פי כן") מתקיימת תערוכת ציור בנושא:

חיל הים במלחמת יום הכיפורים

מציוריו של הצייר אריה מוסקוביץ

התערוכה פתוחה לקהל עד התאריך 13 בספטמבר 1974, כדלקמן:

בימים: א'—ה' בשעות 10.00—13.00 ומ־17.00—20.00
ו' בשעות 10.00—13.00
מוצ"ש בשעות 19.00—22.00

הכתובת: בכניסה לחיפה, רח' אלנבי 204, מול מערת אליהו הנביא.

מועדון הסטודנטים

המפגש

רח' המסגר 51, ת"א
יום ששי ומוצ"ש

בתכנית
* צמד יוצאי סדנת חשריון
* הזמר משה הלל
* בימי שלישי רקודים לצלילי תקליטית עשירה

הכניסה עם תעודת סטודנט

קונסרבטוריון

"קורונה"

בהנהלת ציון יקר

גיטרה (פלמנקו, ליווי וקלאסית) פיתוח קול, משחק מחול (ג'ז), אקורדיון, תופים, אורגן, פסנתר, תאוריה סולפג'. מורים מנוסים אפשרות קידום.

הרשמה כל יום בין השעות 9.00 — 12.00 לפנה"צ 4.00 — 7.00 אחה"צ
ברחוב בן־יהודה 26 א'
טל.: 281545

התזמורת המעולה הנשרים

באולם הדקדמה
מוצ"ש 24.8.74

הזמרת מרית
ודוד אלשיך
בניין קולנוע מקסים (כפר־ה)

הגשש החיוור

ט. הכרמל „אמפי"	הערב 23.8	ב־9.30
חיפה „שביט"	מחר, מוצ"ש 24.8	ב־9.45
חולון „רינה"	יום ו' 30.8	ב־9.45
נס־ציונה „אמפי"	מוצ"ש 31.8	ב־9.30
גבעתיים „חדר"	יום ו' 6.9	ב־9.45

יעקב בודו

מוישה ונטילטור

ק. אונו „אוריאון"	יום ג' 3.9	ב־9.00
מ.א. גליל תחתון „בית קשת"	יום ד' 4.9	ב־9.00
נתניה „אסתר"	יום ה' 5.9	ב־9.30
חולון „רינה"	יום ו' 6.9	ב־9.45

עדנה פלידל - אברהם מור
בקומדיה הנפלאה

שירעס

בהשתתפות חנה לסלו

נהריה „חוד"	הערב, 23.8	ב־9.45
ת"א „אהל"	מחר, מוצ"ש 24.8	ב־9.30
יפו „אלהמברה"	יום ו' 30.8	ב־9.45

להקת „בורות"

סיפורי פוגי

גבעתיים „שביט"	הערב 23.8	ב־9.45
בת ים „צלול"	מחר, מוצ"ש 24.8	ב־9.30
שער הגב „אמפי"	יום ב' 26.8	ב־9.00
ירושלים „בית העם"	יום ג' 27.8	ב־9.00
פרדס חנה „דקל"	יום ד' 28.8	ב־9.00

12 קונצרטים למנויים בתל־אביב

מנצחים	סולנים
ליאונרד ברנשטין	גזה אנדה, פסנתרן
גארי ברתיני	ג'אנט בייקר, מצו־סופרנו
ג'יימס דה פריסט	דניאל בנימיני, ויולן
אנדרו דייויס	מנחם ברויאר, כנר
ואלטר ולר	הוראציו גוטיירז, פסנתרן
לורין מאזל	אידה הנדל, כנרת
זובין מהטה	חיים טאוב, כנר
פול פאריי	בארי טאקוול, נגן קרן
אנדרה פרווין	ז'רום לוונטאל, פסנתרן
אלדו צ'קטו	יהודית ליבר, נגנית נבל
אליקום שפירא	מיכאל מאיסקי, צ'לן
מיכאל טילסון	ישראלה מרגלית, פסנתרנית
תומאס	אורי פיאנקה, כנר
	קיונג והא צ'ונג, כנרת
	פנחס צוקרמן, כנר
	הנריק שרינג, כנר
המקהלה הפילהרמונית תל־אביב	זמרים סולנים ומקהלה
(מנהלי המקהלה: ...)	(סדרתם ...)

התזמורת הפילהרמונית הישראלית

העונה הל"ה 1974/5

חידוש כרטיסי המנוי

את המנוי אפשר לחדש במשרדי התזמורת, בהיכל התרבות, בכל יום בשעות 10—1, 4—6, ובימי ו' 10—1.

החל ביום ד', 4 בספטמבר, 1974
המקומות הקבועים יישמרו למנויים עד יום א', 6 באוקטובר 1974 בלבד.

חסוך זמן ועמידה בתור!
חדש את כרטיס(י) המנוי באמצעות הדואר.

הרשמת מועמדים חדשים

לכרטיסי מנוי נמשכת

בת"א, במשרדי התזמורת, היכל התרבות (הכניסה מרח' דיזנגוף) בכל יום בשעות 9—14, בימי ו' 9—13.

דיסקוטק

קליפסו

רמלה · טל. 961998

המועדון היחידי מסוגו המשלב בתוכו — אולם ריקודים, מסעדה ואולם להקרנת סרטים

הפתעה נוספת למבקרי „קליפסו" — לרשותכם אולם באולינג משוכלל

אמן אורח נסים סרוסי

בתוכנית הערב

גבי שושן

להקת
הקולות הגבוהים
דורסי ודוי יאנג

מוצאי־שבת
להקת
הקולות הגבוהים
דורסי ודוי יאנג

יום שלישי ורביעי
דיסקוטק + אמנים אורחים

מועדון אוניברסיטת

מועדון כרמין

בהנהלת דליק

הערב ליל שבת 23.8

מארח את:

מוטי גלעדי

רקודים לצלילי תזמורת
עונות השנה

*

אודיטוריום בר־שירות
בשעות 22—24
יוקרן סרט מעולה
בהשתתפות:
גלנדה ג'קסון ופיטר פינץ'

מחר, מוצ"ש 24.8
ריקודים
באולם ממוזג אויר
לצלילי תקליטיה עשירה

*

אודיטוריום בר־שירות
ממוזג האויר
בשעה 21.00
יוקרן סרט מעולה
של היצ'קוק

*

המועדון פתוח
בימים ה' ו' ושבת

*

הכניסה עם תעודת סטודנט בלבד!

בית הצנחן

רמת גן

רקודים והרבה בידור
מוצאי־שבת 24.8.1974
בתכנית:
הזמרת
רחל (אגת) חדרי
הפקיר סלוודורת
בהופעה עוצרת נשימה
ריקודים לצלילי להקת
הכוכבים הכחולים
החל משעה 20.30

מוצאי־שבת 31.8.74
הבדרן מאיר רמז

כרטיסים בערב ההופעה בקופת בית־הצנחן.
— באולם מיזוג אויר מלא —

כתובת: רח' רוקח, כניסה דרך אבא הלל 155
(לפי שילוט)

הערב!
בשעה 11.00 בלילה
בבית ציוני אמריקה
תל־אביב
תוכנית בדור עם:

אבי טולידנו
דודו דותן

בלווית תזמורת

כרטיסים בקופה
מזוג אויר באולם

נועם סמל מציג:

יוסי בנאי

ערב שירים ופזמונים

פרצוף של צוענ[י]

לתושבי ת"א
הערב, יום ו' 23.8
אולם „אהל" ב־9.30
כרטיסים בקופת אוהל
טל. 28.1894
רמת־גן „אורדע"
יום ו' 30.8

מועדון האמנים

מבצע קיץ 74
הערב
מוטי גלעדי
רקודים עם להקת
„הנשרים"
משקה ראשון (הפתעה)
לחיילים כניסה חופשית
בנים 5 ל"י
שמירת טלפונים ורכב מובטחת
ביום שלישי ריקודים עם
„האריות"

„האגם"

בפארק הלאומי בר־ג[ן]
בהנהלת יוסי נוש
מזמינכם הערב
ובמוצאי־שבת
לרקוד ולהתבדר לצלילי תזמורת

„הטיילים"

משקאות חריפים בבר! תמחירים עממיים!
ניתן לשכור את האולמות לנשפים ולהתוועדות.
טלפון 44 77 89

במלון סמדר קיסריה
טלפון 89066
כל יום שישי
דיסקו־בר
מוסיקה לריקודים
משקאות מובחרים
אווירה מיוחדת

[ק]ריאה מהנה בשבועון „לאשה"

השבוע בפסטיבל הישראלי

בין ה־23.8—28.8

האופרה הממלכתית והתזמורת הסימפונית הממלכתית, הנובורג

כוריאוגרפיה: ג'ון נויממייר

תכנית: באלט — רומיאו ויוליה — פרוקופייף

23.8 — היום תל־אביב, היכל התרבות בשעה 15.00

24.8 — תל־אביב, היכל התרבות בשעה 20.30

27.8 — גן לאומי קיסריה, תיאטרון רומי. בשעה 20.30

האופרה הממלכתית והתזמורת הסימפונית הממלכתית, הנובורג

מנצח: גארי ברתיני

בתוכנית: ארנולד שנברג — האופרה; „משה ואהרון",

ביצוע בכורה בישראל.

25 ו־26 באוגוסט — גן לאומי קיסריה, תיאטרון רומי. בשעה 20.30

שלישיית פסנתר ישראלית

אלכסנדר וולקוב, פסנתר; מנחם ברויאר, כינור; צבי הראל, צ'לו

בתוכנית: יצירות מאת א. סיפראה—בראהמס—שוברט

25.8 — ירושלים, החאן הירושלמי. בשעה 20.30

שלישיית יובל

יונתן זק, פסנתר; אורי פיאנקה, כינור; שמחה חלד, צ'לו

בתוכנית: יצירות מאת בטהובן—סמטנה—דניאל שליט

25.8 — תל־אביב, מוזיאון ת"א. בשעה 20.30

רביעיית המיתרים הישראלית

אילן גרוניק, כינור; רפאל מרקוס, כינור; זאב שטיינברג, ויולה; יעקב מנות, צ'לו

בתוכנית: יצירות מאת היידן—האב וולפגנג שטיינברג—בטהובן

28.8 — תל־אביב, מוזיאון ת"א. בשעה 20.30

כרטיסים ניתן להשיג בסוכנויות הכרטיסים וב"ערבי המועצים" בקופות; בקיסריה תהיינה הקופות פתוחות. רצוף לגן משעה 9.30 עד 15.00 אחה"צ. התחבורה לקיסריה מובטחת ע"י „אגד־תור":

ת"א — רח' הירקון 108 בין השעות 18.15—18.45.
נתניה — תחנה מרכזית אגד בין השעות 18.45—19.15.
חיפה — כיכר סולל בונה. בין השעות 18.45—19.00.

עשה לך יום של חג

במלון שלום

ירושלים

המלון החדש והמפואר

חדרים מפוארים וממוזגים ✶ רדיו וטלפון בכל חדר ✶ בריכת שחיה ✶ סאונה ✶ הסעה חופשית למרכז העיר.

1. כל זאת במחיר הבלתי יאומן של 158 ל"י ליום* לזוג (חצי פנסיון כולל כל המיסים).
2. החלה ההרשמה לחגים**.
   המחיר — 168.— ל"י ליום לזוג
   (חצי פנסיון כולל כל המיסים)
   לילדים עד גיל 12 בחדר ההורים 30% הנחה.

* עד ל־30 בספטמבר לא כולל חגים

** מינימום שהיה בחג הינה ליומיים.

הזמנות:
למלון שלום, בית וגן, ירושלים, טלפון 53131—02.

מועדון 2.2

בטכניון

יום שישי 23.8.74
✶ שני סרטי קולנוע
„אסירי החופש" סרט ישראלי
„ד"ר פאוסטוס" עם ריצ'רד ברטון ואליזבט טיילור
✶ ריקודים לצלילי תקליטים
בחצות „בצ'רצ'יל":
רני גרנות בתכניתו
לאהוב את החיים
התחבורה לחדר וקריות בסוף הערב.
במוצ"ש ויום שלישי הכניסה בלילה של ריקודי עם, דיסקוטק וסרטים.
הכניסה לסטודנטים ולבוגרי הטכניון

חברותא

לצעירים דתיים

בע"ה במוצ"ש ו' אלול
24.8, מהשעה 8.45

בבית בני ברית
רחוב קפלן 10, תל־אביב
בתוכנית:
שלושית הנשמות השחורות
ריקודים לצלילי התזמורת המצוינת
„התורסקופ"
הכניסה לדתיים וסטודנטים בלבד

ערב ריקודים ובידור
לסטודנטים, דתיים ואקדמאים

יערך במוצ"ש 24.8.74

באולמי רות

ברח' בן־יהודה 84 ת"א
(סול קולנוע „בן־יהודה")

עם להקת
LIFE STONE

בתכנית:
הבדרן והחקיין
רולינו

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
בלשכת דיקן הסטודנטים
מנהל לשרותי ייעוץ והכוונה לסטודנטים
תאור התפקיד: ניהול מקצועי ומינהלי של השירות שתפקידו: לתת ייעוץ, הכוונה אישית ושרותים פסיכולוגיים לסטודנטים; תכנון פעולות השירות; תאום עם יחידות בתוך הטכניון ועם מוסדות מחוצה לו; ניהול והדרכה של צוות.
הכשירויות הדרושות: פסיכולוג בעל תואר דוקטור בפסיכולוגיה; נסיון של 5—3 שנים בשרותים דומים.
מס' המשרה: פס. ד/197
במרכז המחשבים
מפעיל מחשב 370/168
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; שליטה באנגלית ויכולת קריאת חומר טכני; רצוי נסיון בהפעלת מחשב.
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מס' המשרה: מר.מח.ר/107
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס' המשרה עד יום ו' 6.9.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון חיפה מיקוד 32,000.

תדיראן
לאגף המרכזי לתכנון ולפיתוח
דרוש
פיזיקאי/מהנדס
לניהול פרויקט מחקר בתחום המרת אנרגיה
כישורים דרושים:
* התמחות במחקר שימושי במתקני קירור וחימום
* תואר שני/שלישי בפיזיקה או הנדסת מכונות עם ידע מעודכן בתחום Heat Transfer, Heat Pump
* נסיון בניהול צוות מדעי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 648 ת"א בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי.
— סודיות מובטחת —

SDSi
ייצור וייצוא מערכות זכרון מתקדמות למחשבים אלקטרוניים
דרושים:
1. מבקר/ת איכות מיכני
2. עובד/ת טכני/ת להרכבות מיכניות
3. מכשירן
כישורים:
1. בוגר/ת בי"ס מקצועי במגמת מכשירנות, מסגרות כללית.
2. נסיון בזווד אלקטרוני — יתרון.
3. ידיעת השפה העברית על בוריה, אנגלית טכנית רצויה.
4. לאחר שרות צבאי.
SCIENTIFIC DATA SYSTEMS ISRAEL LTD
ת.ד. 5101 חיפה טל' 667947

למפעל מתכת גדול ומתפתח בתל־אביב
דרוש:
שרטט מכונות
— תנאים הוגנים ואפשרויות קידום —
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 29402, תל־אביב.

קליל
דרוש
מנהל משמרת
* רשיון בחשמלאות הכרחי;
* עבודה במשמרות;
* השכר על בסיס חדשין
* תנאי השכר יקבעו לפי כשורי המועמד.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם.
תעשיות מתכת אלברזליות בע"מ
כורדני ב' ת.ד 1682 חיפה

קונכור בע"מ
לפרוייקט בנמל תעופה בן גוריון
דרושים:
מרכיבים מעולים
או
קבוצות קבלניות
להרכבת תקרות אקוסטיות ומחיצות טרומיות
לפנות טל. 072565

VOLVO
מאיר חברה למכוניות ומשאיות בע"מ
בבעלות מאיר קז ובניו
דרושות
* מנהלת חשבונות
* עוזרת למנהלת חשבונות
תנאים טובים למתאימות
לפנות: רח' קרליבך 23 תל־אביב טל. 289191

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
בית הספר לרפואה
מכרז לשתי משרות של
מורים אקדמיים
ביחידה למדעים מורפולוגיים בביה"ס לרפואה
תיאור המשרה: הוראת סטודנטים לרפואה במקצועות הבאים: אנטומיה, נוירואנטומיה, היסטולוגיה, ציטולוגיה, אמבריולוגיה וכן ניהול עצמאי של פרויקט מחקר.
הכשירויות הדרושות: על המועמדים להיות בעלי תואר דוקטור (M.D או Ph.D), או M.Sc. במדעי הרפואה או ביולוגיה.
הערות: 1. המכרז מיועד למשרה מלאה בלבד. 2. הדרגה תקבע בהתאם לכישורים האקדמיים של המועמד. 3. מועמדים המעוניינים בפרטים נוספים, לפני הגשת מועמדותם למכרז, נא לפנות ישירות ליחידה למדעים מורפולוגיים ביה"ס לרפואה רח' העליה 12, חיפה, טלפון (04)530252.

אלתא
תעשיות אלקטרוניות בע"מ
חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע"מ
אשדוד
דרושים:
* טכנאי קרור תעשיתי
בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון של 5 שנים בעבודה.
* טכנאי מכונות
בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון של 5 שנים בעבודה בשטח האחזקה.
* נגר
בעל נסיון של 5 שנים בעבודות נגרות בנין.
* מסגר
בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון וידע בריתוך חשמל ואוטוגן.
* מכשירן
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בכשור תנורים ומכשור אלקטרוני.
* הנדסאי מכונות
התמחות בארגון עבודות אחזקה.
* קניין למשרדנו בת"א
בעל נסיון של לפחות 3 שנים בשוק המקומי. כושר לנהל מו"מ עם ספקים, יכולת לעבוד בצורה עצמאית. נדרשת ידיעה בשפה האנגלית.
• על המעוניינים לפנות בכתב אל מחלקת התעסוקה של „אלתא" — אשדוד.

NCR
דרושים
לסניפנו בתל־אביב
* **נציגי מכירות - למחשבים אלקטרוניים**
הכישורים הדרושים:
— נסיון של 5—3 שנים בתכנון שיטות לעיבוד נתונים
— ידיעה טובה בשפה האנגלית
— השכלה אקדמאית
— רצוי נסיון מסחרי
— גיל 25—35
(מס' משרה 10—3)
* **מנתחי מערכות**
SYSTEM ANALYSTS
— נסיון של מספר שנים בתכנון שיטות לעיבוד נתונים
— נסיון בתכנות
— ידיעה טובה בשפה האנגלית
— השכלה אקדמאית
— גיל 25—35
(מס' משרה 20—3)
נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים לי.א. מיטווך ובניו בע"מ ת.ד. 1089 תל־אביב 61000
נא לציין את מס' המשרה המבוקשת.
— סודיות מובטחת —

אגד
דרושים:
לאזור תל־אביב והדרום בלבד
1. **נהגי אוטובוסים**
2. **נהגי משא**
(שיוכשרו כנהגי אוטובוסים)
בדבר פרטים יש לפנות לבית הספר לנהיגה של „אגד", בית „אגד" דרך פ"ת 142 תל־אביב, ביום שני 26.8.74 בשעה 13.00 בדיוק.
נא להצטייד בתעודות אישיות וכלי כתיבה

אדמיניסטרטור
בכיר
בן 38
נסיון רב בניהול וכח אדם
מחפש משרה מתאימה
בהצעות נא לפנות: ת.ד. 6280 תל־אביב

למפעל תעשיתי
דרוש/ה
בחור/ה
אחרי צבא
להפעלת מרכזיה קטנה והדפסה בעברית
שעות העבודה: 7.00 עד 15.00
טל. 35035 תל־אביב

לחברת בניה ארצית
דרושים
* **מהנדסי ביצוע**
לניהול עבודות בנצרת ורמלה
* **מנהלי עבודה**
במרכז הארץ
* **מהנדס/הנדסאי יעיל**
לנתוח וארגון פרוייקטים
* **מהנדס/הנדסאי**
לארגון עבודות ייצור במפעל טרומי
* **מסגרים**
תנאים טובים למועמדים המתאימים
על המעוניינים לפנות בכתב או בע"פ לשם קביעת ראיון לחברת: „אודרין־ניר" — מהנדסים וקבלנים בע"מ — רח' אלוף שדה 17, גבעתיים, טל. 767360.

דרושים
טפסנים וברזלנים
לסניף סולל בונה נתניה
לפנות למשרדינו בין השעות 8.00—13.00
רחוב הרצל 51 נתניה.
טלפון: 28934—053, 23958—053.

למטבח ברמה גבוהה
דרוש
טבח ראשי מעולה
* עוזרים/ות לטבח
* מלצרים/ות
— תנאים טובים למתאימים —
לפנות לטלפון: 878256
עד שעה 16.00

למפעל תעשיתי באזור ת"א
דרוש
ראש מדור
באגף אספקה רכש ומחסנים
* אפשרי גם קצין צה"ל בעל רקע במנהלה טכנית
נא לפנות ת.ד. 7154 ת"א.
סודיות מובטחת

משרד הנדסי בחיפה
מחפש למשרה מלאה
מזכירה כתבנית
הכשורים: הדפסה בעברית על בוריה
הדפסה באנגלית רצויה
נסיון בעבודה מינימום 3 שנים
השכלה מינימלית תיכונית
נא לפנות לת.ד. 9756 חיפה בצרוף תולדות חיים טל. 528134—04

דרוש
משקיע
(פעיל או שקט)
לחברת הובלה
עבודה קבועה
השקעה החל מ־250,000 ל"י
לפנות לטלפון 30344 או לכתוב לת.ד. 21095 ת"א עבור „משקיע"
סודיות מובטחת

למפעל פלסטיק גדול
(באזור רמת־גן)
דרוש
הנדסאי פלסטיק
רצוי בעל נסיון כאחראי משמרת למכונות הזרקה.
נא לפנות בכתב עם פרטים מלאים לת. ד. 1347, רמת־גן.
תנאים טובים — סודיות מובטחת

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים
לרשות המחקר
מנהל/ת חשבונות
סוג 3—2, בעל/ת נסיון של 3 שנים.
לפקולטה למדעי החברה
מזכירה - כתבנית
לעבודות מזכירות שונות, כולל הדפסה טובה בעברית ובאנגלית.
ליחידת המחשב
2 עובדים מתחילים בשטח המחשבים (משגדים)
נערים ונערות
לעבודות עזר במשרד ושליחויות שונות.
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לענף כח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, עד ליום 31.8.74.

דרוש
מנהל חשבונות
עם פירוט נסיון בעבודה
לפנות בכתב לחברת „תרסיס"
ת.ד. 183, תל־אביב

דרוש
מסגר - מכונאי
לעבודות אחזקה בביח"ר לחידוש צמיגים
• לאדם שימצא מתאים מוצעת: משכורת חודשית בסך 2,000 ל"י והשתתפות בהחזקת רכב.
• דרושה ידיעת השפה העברית.
לפנות בשעות העבודה: „שרות הצמיג", ראשון־לציון, אזור התעשיה — כניסה רדיו בנגל

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
באגף ארגון ותכנון
1. **מנתחי מערכות**
תכניתנים בעלי נסיון.
מס' המשרה: את.ד/183
2. **נקבנית** מס' המשרה: את.ד/146
3. **מהנדס תעשיה וניהול**
בעל נסיון של 5—3 שנים;
מס' המשרה: את.ד/185
4. **ארכיטקט**
בעל התמחות בבנוי ערים.
מס' המשרה: את.ד/184
מועמדים מתאימים, העונים לדרישות, יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס' המשרה עד יום ו' 6.9.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה מיקוד 32,000.

קורס סוכני בטוח חיים
למחוז חיפה והצפון
יפתח בתחילת אוקטובר 1974.
ההרצאות בשעות הערב.
למסיימים בהצלחה מובטח שילוב מיידי תוך כדי הדרכה בעבודה מכניסה.
מועמדים ומועמדות בעלי השכלה תיכונית יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים, ל„הסנה", רחוב הנביאים 28 חיפה (עבור קורס סוכני ביטוח).
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ הראשונה בישראל בגודלה

מוטורולה ישראל בע"מ
דרושים
פקיד שכר
להכנה וחישובי שכר והוצאות, קבלת קהל עובדים, נדרשת השכלה תיכונית. נסיון בעבוד שכר ממוכן — רצוי.
כתב/עורך טכני
לכתיבה ולעריכה של ספרי הוראות לציוד אלקטרוניקה. נדרש ידע באלקטרוניקה, כושר הבעה בכתב בשפה העברית.
הכשרה תנתן במשך תקופת העבודה.
עובד משרד יצוא
לסיוע טכני/מנהלי לסוכנים ומפיצים בחו"ל לטיפול בהצעות ובהזמנות ללקוחות החברה תוך תיאום עם מחלקת היצור במפעל. נדרש נסיון בעבודת משרד בשפות עברית ואנגלית.
רקע טכני בתחום התקשורת — הכרחי.
לבאר־שבע
איש מכירות
למכירת ציוד קשר אלחוטי מתוצרת החברה תוך משא ומתן עם לקוחות באזור המכירה והתאמת מוצרים לדרישות הלקוח. נדרש טכנאי קשר או קצין קשר לשעבר, בעל ידע במערכות קשר אלחוטיות. העובד ידרש לעבור תקופת הכשרה בת"א.
מועמדים יפנו בכתב או ישירות למוטורולה ישראל, תוך פירוט נסיון קודם למחלקת כח אדם, ת.ד. 25016 רחוב קרמניצקי 16, ת"א [illegible]
— סודיות מובטחת —

המפעל בראשון־לציון
דרושה
פקידה
הכישורים: כתיבה במכונה עברית־אנגלית
עריכת שכר עבודה לעובדים, מזכירות משרד
שעות העבודה 16—8
לטלפן 948416 או ת.ד. 94 ראשון־לציון

KO קורעוז -
צבעי דפוס מעולים
לצביעת מקררים
למועמדים המתאימים תנאים טובים.
לפנות לקורעוז, אזור התעשיה א' רמלה
טל. 961179, 963774
סודיות מובטחת

חברה ישראלית למובילים בע"מ
מסי־פרגוסון
דרוש **מכונאי לטרקטורים** סוג א' א'
למוסכנו בנתיבות
מועמדים מתבקשים לפנות בשעות העבודה למנהל המוסך בנתיבות, אזור התעשיה על כביש סעד—באר־שבע

אחים מילצ'ן בע"מ
דרושה
מזכירה
לעבודה בעלת עניין ואתגר.
כישורים: נסיון בעבודות מזכירות. ידיעת השפות עברית וצרפתית על בוריין, כולל הדפסה בשפות הנ"ל. ידיעת אנגלית — יתרון.
שעות העבודה 8.00 עד 16.00.
העבודה באוירה חברתית מהנה.
תנאים מצויינים למועמדת המתאימה.
מועמדות מתאימות תיפננה טלפונית אל מר יהודה 4—285282, תל־אביב.

תדיראן
למפעל הסוללות ברחובות
דרושים
1. **טכנאי פיתוח, תכנון ובנית מכשירים**
קשר עם ספקי חוץ.
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון בהכנון ובנית מערכות מכניות.
טל: 950051
2. **כלכלן/תמחירן**
ריכוז עריכה ועיבוד נתוני תקציב, תמחיר ובדיקות כלכליות בכפיפות לכלכלן המפעל.
בוגר קורס לתמחיר בעל רקע בהנהלת חשבונות, תקציב ותמחיר.
טל: 950051.
3. **מבקר איכות**
בדיקות חשמליות של רכיבים ומדידות ביקורת ייצור ובדיקות מוצרים בשטח מקורות כוח מיוחדים.
יועדפו יוצאי חמ"ש עם נסיון בבדיקות.
טל: 950055
4. **מזכירת מחלקה**
שרותי מזכירות לעובדים, הדפסות עברית ואנגלית, עבודות מזכירות כללית.
טל: 950795
5. **אלקטרונאים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים או בי"ס טכני של חיל האויר במקצועות אלקטרוניקה יוצאי חמ"ש חש"ם, לעבודה בהנדסה ויצור של ספקי כוח.
טל: 950051
מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל לפי הטלפונים הנ"ל.
— סודיות מובטחת —

DECSYS COMPUTERS Ltd., REPRESENTING
digital EQUIPMENT CORPORATION
MAYNARD, MASSACHUSETTS 01754
דרושה
פקידה/מזכירה
לעבודה מעניינת.
התכונות הדרושות: * ידיעה טובה מאד באנגלית, כולל הדפסה * שלש שנות נסיון בעבודה משרדית * ידע בהנהלת חשבונות — יתרון * עד גיל 30.
השכר בהתאם לכישורים
נא לפנות טלפונית 440817, תל־אביב.

פז

לפז חברת נפט בע"מ

ד ר ו ש

מ ל ג ז ן

במפעלי התעשיה בחיפה

הכישורים הדרושים:
רשיון נהיגה (דרגה 02)
נסיון במלגזן
כושר פיזי טוב
ידיעת קריאה לטינית
בעל יוזמה, זכרון טוב וכושר התמצאות
התפקיד מחייב עבודה בשעות נוספות.
השכר ייקבע בהתאם לכישורים

בהצעות נא לפנות בכתב לאגף כח אדם
פז חברת נפט בע"מ, ת.ד. 434 חיפה. 31000

EXCHANGE NATIONAL BANK OF CHICAGO

עם הרחבת מערכות המחשב דרושים

מתכנתים

מנוסים

4—5 שנות נסיון. רצוי ידיעת Neat-3 ו־N.C.R. Century לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 29013 מגדל שלום ת"א, טל. 59669

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני - נגב

דרוש:

טכנאי צילום

— בעל שלוש שנות נסיון בצילום תעשייתי/מדעי.
— רצוי נסיון אף מתקופת השירות הצבאי.
— עדיפות תנתן לבוגרי בית־ספר לצילום.
מועמד שיבחר יהנה מ: —
— שכר בהתאם לכישוריו ונסיונו המקצועי.
— אפשרות לקדום מקצועי.
● על המעונינים לפנות תוך פירוט השכלתם ונסיונם המקצועי, לת. ד. 9001 — מדור קבלת עובדים, באר־שבע. ויוזמנו לראיון אישי.

סודיות מובטחת

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני - נגב

דרושים:

הנדסאי/טכנאי מכונות:

— בוגרי קורס הנדסאי־טכנאי מכונות מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות באחזקת מערכות מכניות ו/או נסיון בעבודה בתחום מכניקה עדינה.

מכונאי אחזקה:

— בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות במגמת מכונאות או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי של תקופת השירות הצבאי לפחות.
— יועדפו בעלי נסיון מקצועי באחזקת מתקנים תעשייתיים ו/או בעלי נסיון באחזקת מערכות ואקום במפעלים תעשייתיים.

חרטים:

— בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי במגמת עיבוד שבבי או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות בעבודה מעשית בתעשיה.

המועמדים שיבחרו יקבלו:
— שכר בהתאם לכישורים ולנסיון בעבודה מקצועי.
— אפשרויות קידום מקצועי נרחבות.
— עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאיזור.
— הסעה ממקום המגורים לעבודה וחזרה על־חשבון המוסד.
— ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
— מקומות מגורים אפשריים: באר־שבע, דימונה, ערד וירוחם.
● המעונינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם ונסיונם המקצועי לת.ד. 9001 מקוד 84190 באר־שבע.
— סודיות מובטחת —

בלצן ושות'
מהנדסים בע"מ
רח' ליסין 11 תל־אביב
טל. 254603, 259280, 265903

מהנדסי בנין
מהנדסי אלקטרו
מכניקה
הנדסאים
מנוסים

דרושים בתל־אביב ובירושלים
א. לניהול פרוייקטים
ב. לתאום ולפקוח
ג. למערכות דיווח ב־מחשבים בפרוייקטים רחבי היקף
להתקשר טלפונית או בכתב לקביעת ראיון
סודיות מובטחת

בית חרושת
„ניב"
דרוש
צבעי טכסטיל
לטלפן 824380,
תל־אביב

המשביר לצרכן

דרושות מוכרות

לעבודה מלאה וחלקית
נא לפנות להנהלת הכל־בו
רח' אלנבי 115 תל־אביב

דרושים

עובדי אחזקה

לאחר שרות צבאי.
לא נדרש נסיון קודם.
נא לפנות אישית אל מר בוטה או דני „אורן באולינג" ת"א רחוב אבן־גבירול 130.

חברה ישראלית למובילים בע"מ

דרושות למשרדנו הראשי בחיפה:

פקידה ראשית
לניהול המשרד
עם ידיעות בכתבנות עברית

פקידה—כתבנית—מרכזנית
מועמדות מתבקשות לפנות בכתב אל ת.ד. 429 חיפה

דרושים למשרדנו בתל־אביב:

פקידה—כתבנית—מרכזנית

מחסנאי טכני
למחסן חלקי חלוף למכוניות וטרקטורים
בעל ידיעות באנגלית, אחרי שרות צבאי

מועמדים מתבקשים לפנות אישית אל משרדנו בתל־אביב,
רח' המסגר 62

הועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני נחל־שורק

דרושים

● **פיסיקאי** או **מהנדס פיסיקאי**
בעל נסיון מעשי בפיסיקה או פיתוח מיכשור מדעי, לעבודה בשטח ההפרדה האלקטרו מגנטית.

● **טכנאי אלקטרוניקה**
לעבודות פיתוח ואחזקה (למערכות מחקר) נסיון של שנתיים

● **חרט**
בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון של 3 שנים לפחות בחריטת חלקים מדויקים. רצוי עם ידע בהשחזת כלים.

● **עובד מינהל**
רצוי בוגר כלכלה, המעונין ללמוד ולהשתלם תוך כדי עבודתו בתחום הנהלת חשבונות וכספים.

● **עוזר למנהל חשבונות ראשי**
השכלה תיכונית, שליטה מלאה בשפה העברית,
נסיון בעבודה של 3 שנים.
בעל סוג ג—ד בהנהלת חשבונות.

● **מזכירה**
נסיון בנהול משרד ועבודת מזכירות.
שליטה בהדפסה בשפות עברית ואנגלית.

● על המעונינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל: המרכז למחקר גרעיני, נחל־שורק דאר יבנה מיקוד 70600.

למוסד ציבורי בת"א

1. **דרוש עובד**
שהתמחה בתחומים הבאים:
א. כתיבת נוהלים
ב. בדיקת תהליכי עבודה
ג. ארגון וכח אדם
ד. טפסים.

2. כישורים נדרשים: —
א. השכלה תיכונית מלאה (רצויה השכלה אקדמאית בתחום מדעי החברה, במגמות של מינהל־ציבורי או מדעי העבודה).
ב. נטיה ויכולת לנתח בעיות ארגוניות ומינהליות.
ג. רצוי קצין בדרגת סגן־סרן, שהתמחה בעבודה דומה במסגרת שירות בצה"ל.
ד. גיל רצוי 25—30

המעונינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33232 ת"א מיקוד 61330 (עבור מס' 3) ולציין פרטים אישיים ונסיון קודם.

— רק פונים מתאימים יענו —

למפעלנו „אריזות גורן"

בסביבות נהריה דרושים:

1. אומני משמרת למחלקת אריגה
2. עוזרים מאומנים
3. אורגים
4. מפעיל אקסטרודר
5. מחסנאי בעל רשיון
6. עובדי יצור

עבודות הייצור מתנהלות במשמרות.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ורקע מקצועי לת.ד. 245 נהריה

דרוש נער

לעבודות משרד ושליחויות

בדבר פרטים נא לפנות לרשות הנמלים,
בית מעיא, דרך פתח־תקוה 74, קומה
12 חדר 1215 בין השעות 07.30—14.30.

ליחידת מחשב
בשלבי הקמה

ד ר ו ש

מפעיל מחשב

— נסיון בהפעלה של שנה לפחות.
— יועדפו בעלי נסיון במולטי־פרוגרמינג ובזמן אמיתי.

לפנות לת.ד. 7042 (ב) ת"א
ולציין מספר טלפון פרטי

תנועת המושבים
היחידה לעיבוד נתונים

דרושים:

✶ **נקבניות**
בעלת נסיון
תנאים טובים למתאימות

✶ **נער שליח**
עם אפשרויות לסדר מקצוע בענף המחשבים

בדבר פרטים נא לפנות
לרח' בן־אביגדור 8 ת"א
(קומה ב') — לאהובה
או טלפונית: 258473 —
לירדנה

לחברה צרכית משווקת
דרוש/ה

קופאי/ת

✶ ידע מקיף בהנהלת חשבונות
✶ נסיון קודם של שלש שנים לפחות בתפקיד דומה
✶ פקוח על גביה מסוכנים
✶ ניהול כרטסת לקוחות
✶ התאמות חשבונות
✶ גביית כספים
✶ ידיעת השפה העברית על בוריה
✶ כתב יד ברור וחכרחי
✶ רצוי תושב/ת חולון או הסביבה
אנא פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון בעבודה והשכלה אל: „קופאי" ת. ד. 681 חולון.
סודיות מובטחת

עירית ירושלים

עירית ירושלים מכריזה בזה על משרות פנויות של:

1. **הממונה על החשבות בגזברות העיריה** (מכרז מס' 40/74)
הדרגה: יז'—יח' (יוד זין—יוד חית) בדירוג האחיד או דירוג מקביל בדירוג האקדמאים במח"ר
2. **אחראי לרישום אינונטר בגזברות העיריה** (מכרז מס' 60/74)
הדרגה: יג'—טו' (יוד גימל—טית וו) של הדירוג האחיד
3. **רכז מימון תקציבי בגזברות העיריה** (מכרז מס' 83/74)
הדרגה: יג'—יד' (יוד גימל—יוד דלת) של הדירוג האחיד
4. **אחראי לעניני מס השבחה** במחלקה לתכנון העיר (מכרז מס' 87/74)
הדרגה: 2—4 בדירוג האקדמאים במח"ר
5. **עוזר כספי** במחלקה לתכנון העיר (מכרז מס' 27/74)
הדרגה: יד'—טו' (יוד דלת—טית וו) בדירוג האחיד
6. **עוזר לרכוז מידע ואיסוף נתונים** במחלקה לתכנון העיר (מכרז מס' 53/74)
הדרגה: 1—2 בדירוג האקדמאים במח"ר
7. **עוזר למנהל** במחלקה לשירותי הנדסה (מכרז מס' 28/74)
הדרגה: יד'—טו' (יוד דלת—טית וו) בדירוג האחיד
8. **מרכז למקרים ארציים והשתייכויות** במחלקה לשרותי משפחה וקהילה (מכרז מס' 35/74)
הדרגה: 2 בדירוג העו"ס
9. **קצין בטיחות (רכב)** במחלקת התברואה (מכרז מס' 78/74)
הדרגה: יד'—טו' (יוד דלת—טית וו) בדירוג האחיד
10. **תמחירן** במחלקת התברואה (מכרז מס' 70/74)
הדרגה: יג'—יד' (יוד גימל—יוד דלת) בדירוג האחיד
11. **אחראי למינהל ומשק** בבי"ס תיכון עירוני ג' (בית חינוך) במחלקה לחינוך (מכרז 14/74)
הדרגה: טו'—טז' (טית וו—טית זין) בדירוג האחיד
12. **עוזר למנהל היחידה לבתי"ם על יסודיים וחינוך משלים במזרח ירושלים** במחלקה לחינוך (מכרז מס' 19/74)
הדרגה: יב'—יג' (יוד בית—יוד גימל) בדירוג האחיד או דירוג מקצועי בהתאם לכישורים
13. **אחראי לרישום רכוש העיריה** במינהל הכללי (מכרז מס' 45/74)
הדרגה: יב'—יג' (יוד בית—יוד גימל) בדירוג האחיד

פרטים נוספים אודות המשרה וכמו כן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל בלשכת נהל שרות העיריה, רחוב יפו 22, חדר 213, קומה שניה. בעלי הכשירויות הדרושות מתבקשים להגיש בקשותיהם לנהל שרות העיריה עד יום שלישי טו' באלול תשל"ד (3.9.1974).

ירושלים, ג' באלול תשל"ד
21 באוגוסט 1974

המנהל הכללי

לתעשיות „סקוואפסטי"
פתח־תקוה

דרושים:

✶ **מנהל חשבונות** ו/או **תמחירן**
הכרחית ידיעת השפה העברית על בוריה
אנגלית — יתרון

✶ **פקיד/ה**
יבוא יצוא
רצויה הכשרה ו/או נסיון בנהולי יבוא ויצוא
הכרחית ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין

להתקשר בימים א'—ה' טלפונים 911186, 912061 פתח־תקוה

לחברה גדולה בתל־אביב

ד ר ו ש ה

פקידה/כתבנית

הכישורים הדרושים:
✶ ידיעת כתבנות עברית ואנגלית
✶ ידיעת השפה העברית על בוריה.
נא לפנות אל ת. ד. 16284 תל־אביב
עבור „פקידה / כתבנית".

אנו מחפשים

סוכן בטוח

צעיר ונמרץ עם קשרים ענפים בחיפה המסוגל לנהל ולקדם סוכנות בטוח מתחילה, בחיפה.
●
לפנות עם פירוט כישורים וקורות חיים לת.ד. 4732 חיפה. סודיות מובטחת

ד ר ו ש ה:

קבוצת ברזלנים

לעבודה קבלנית או יומית
בסביבות קרית מלאכי

נא להתקשר בשעות היום טלפון:
820102/5 ומ־20.00 לטל. 474215

תדיראן

דרושים

1. **מזכירה בכירה**
ליחידת פרסום וכתיבה טכנית.
ידיעת עברית/אנגלית כולל הדפסה.

2. **פקידה כתבנית**
עברית/אנגלית
להכנת דוקומנטים לייצוא והדפסתם.
רצוי עם נסיון קודם.

3. **כתבנית אנגלית**
שליטה מלאה בהדפסה באנגלית.

4. **מחסנאי**
קליטה וניפוק פריטים וניהול פעילות המחסן.
נסיון כמחסנאי או פקיד טכני.

5. **שליח**
לעבודות שיפפול ואופסט.
שליחויות באיזור תל אביב,
בעל רשיון לוספה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב ל־מחלקת כוח אדם לת .ד. 648 ת"א
בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

לבידי אשקלון בע"מ
מחפשת

מהנדס אחזקה ראשי

תכונות דרושות:
נסיון בתעשיה של 5 שנים לפחות.
לפנות בכתב עם קורות חיים למחלקת כח אדם
ת. ד. 84 אשקלון.
(אפשר להתקשר ולקבוע ראיון
טל. 2271—051).

ליצרני אפנה בינלאומיים

ד ר ו ש ו ת

מתפרות לסריגים

(סוודרים, אפודות)

רק בעלי מקצוע מעולים ובעלי כושר ייצור גבוה מתבקשים להתקשר לטל. 827102/3 למחלקת הייצור.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על משרה פנויה של:

עוזר לעניני מזכירות במכון ליהדות זמננו
מכרז מס' — 297/74

תאור התפקיד — רכוז עניני המזכירות של המכון. פקוח ועזרה למנהל האדמיניסטרטיבי של המכון. בצוע התקציב בתאום משרדי בין מדורי המכון. בצוע התקציב בתאום עם הנהלת החשבונות ועפ"י הנחיות המנהל האדמיניסטרטיבי. טפול בעניני כח אדם (מינויים וכו'). נהול הקופה הקטנה וטפול בהזמנת ציוד.

דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ו־אנגלית. השכלה תיכונית. נסיון של שנתיים כולל רכוז משרד וטפול בעניני תקציב וכח אדם.

הדרגה — י"א—י"ג בדירוג האחיד.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך ט"ו באלול תשל"ד, 2.9.74 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91000 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס' 297/74".

מפעלי ניר
אמריקאיים ישראליים בע"מ

למשרדנו בתל־אביב
דרושה לעבודה מלאה
8.00—16.30

כתבנית

בשפה האנגלית

רצויה ידיעת הדפסה בשפה העברית
תנאים טובים למועמדת המתאימה
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 18111 תל־אביב
אל מר וינר.

ניר מעולה לכל מטרה

ד ר ו ש י ם

נגרי גגות

עם נסיון.
לסניף סולל בונה נתניה

לפנות למשרדינו בין השעות 8.00—13.00
רחוב הרצל 51, נתניה. טלפון: 053—28934,
053—23958.

לחברה פיננסית

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

נא לפנות בצרוף תולדות חיים
ונסיון קודם לת.ד. 527 רמת־גן
עבור „מנהל חשבונות"
סודיות מובטחת

תדיראן

למפעל מוצרי חשמל באזור
ד ר ו ש י ם

פועלים/ות יצור

ההכשרה תינתן במקום
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים סוציאליים טובים

מועמדים מתאימים יפנו ישירות
למפעל רח' המלך 42 אזור— חולון
או טלפונית 851111

למפעל מזון גדול
באזור תל־אביב
ד ר ו ש

מנהל יצוא

בעל ותק

נא לפנות לת.ד. 1334 תל־אביב לכי' 701839
בציון פרטים אישיים ונסיון קודם. רצוי לציין מספר טלפון

מכונאי מטוסים

אלקטרונאי מטוסים

נגרים
צבעי ריסוס

מכונאי רכב

דרושים

למפעל מודרני
חדיש
ומשוכלל
באיזור תל אביב

בדבר פרטים נוספים נא לפנות אל ת.ד. 2021 ר"ג.

לחברת שיווק לחלקי חילוף
דרוש
קופאי
* לקבלת כספים ע״י קופה רושמת
* ניהול כרטסת לקוחות
* גביית כספים
* התאמת חשבונות

המועמדים יכתבו לת.ד. 115 עבור קופאי בפרוט תולדות חיים ומקומות ותפקידי עבודה.

מועצה מקומית קרית-אונו
מכרז מספר 13/74
המועצה המקומית קרית-אונו מכריזה בזה על קבלת הצעות למישרת
מהנדס המועצה
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים להגיש בכתב הצעות מסורות למועצה המקומית קרית-אונו עד לתאריך 6.9.84 עבור משרת מהנדס לציין את התמחותם המקצועית נסיונם ומקומות עבודתם הקודמים.
אביגדור ורשה
ראש המועצה

למפעל תעשייתי גדול במרחב תל-אביב
דרושה
פקידה כללית
בעלת הכישורים:
בוגרת תיכון לאחר שירות צבאי
בעלת נסיון של 3—2 שנים בעבודות משרד וכתבנות עברית.
על המעוניינות נא לפנות לת. ד. 6397, ת״א
סודיות מובטחת.

דרוש מזכיר חברה
לחברה תעשייתית גדולה
דרוש מזכיר חברה
מקום העבודה: תל-אביב
על המועמד להיות עורך-דין עם רשיון לעריכת דין בישראל ובעל נסיון וידע בתחומי חברות, מסים וחוזים.
מועמדים יגישו הצעותיהם בכתב, תוך ציון תולדות חיים ופירוט כישוריהם ונסיונם.
הצעות יש לשלוח בדואר לת.ד. 1234, תל-אביב, עבור: „מזכיר חברה כ/3/259".

למפעל לייצור מכונות בחולון
דרוש
חרט מתחיל
בוגר בי״ס מקצועי
תנאי התקדמות מצוינים
לפנות ל„שטל" בע״מ, חולון, אזור התעשיה רחוב המלאכה 23, טלפון 891079

לחברה באיזור תל-אביב
דרוש
מנהל מחלקת חשבונות ותשלומים
חשבונאי ו/או רואה חשבון בעל נסיון בהפעלת צוות עובדים
נא לפנות בכתב, תוך פירוט קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 14047, תל-אביב, למסקה 18, מיקוד 61140.

למוסד ציבורי גדול בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
על המועמד להיות בעל נסיון רב בהנהלת חשבונות ובעלת יכולת לנהל צוות עובדים. ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
הדרגה לפי הכישורים.
על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 7466 ירושלים עבור „מנה״ח ראשי" ולפרט תולדות חיים, הכשרה מקצועית ומקומות העבודה הקודמים.
— סודיות מובטחת —

אורט ישראל
לבי״ס „אורט" חניכים בחיפה
דרוש להדרכה
בשנת הלימודים תשל״ה
מדריך לחשמל
משרה מלאה
בדבר פרטים נא לפנות להנהלת ביה״ס טל. 04—527797

המועצה האזורית „מעלה הגליל"
מושב מעונה, טל: 2—970151—(04)
מכרז 1/74
בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שירות העובדים) תשכ״ב 1962 מכריזה בזה המועצה האזורית מעלה הגליל על משרה פנויה בלשכת הסעד.
עובדת סוציאלית כשירה
לטיפול כוללני
1. תואר המשרה: עו״ס כשיר.
2. דרגת המשרה: בהתאם לכישורים.
3. שעור המשרה: משרה מלאה.
4. תיאור התפקידים: טיפול כוללני במשפחה כולל הילדים.
5. נתונים אישיים: תועדף עובדת סוציאלית כשירה בעלת נסיון בטיפול במשפחה ובנוער.
6. דרישות מיוחדות: בעלת רשיון נהיגה, רצוי בעלת רכב.

תועדף עובדת המתגוררת באזור כלומר מאחד הישובים בסביבה.
הבקשות למכרז יש להגיש בציון מספר המשרה למזכיר המועצה עד תאריך 30.8.74 טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרד המועצה ובמנהלים המחוזיים והנפתיים של משרד הסעד.
יעקב יעקב, ראש המועצה

לחברה מסחרית גדולה בת״א
דרושים
1. **פקידה**
שיודעת עברית ואנגלית
2. **שליח**
לפנות לטלפון 622001—614929 ת״א

לפרויקט במכונאות באזור תל-אביב
דרושים:
מכונאי רכב
(קל, כבד, רק״מ)
לאחר שרות צבאי
* עבודה זמנית לתקופה של 2—4 חודשים.
* שכר טוב לעבודה מיוחדת ומעניינת.

על המעוניינים להתקשר בטלפון 973126 — אזור חיוג ת״א בימים א׳—ו׳ בין השעות: 12.00—08.00.

מפעל גדול המשווק מוצרי צריכה
במחזור של 100 מליון ל״י לשנה
מעונין להעסיק
מומחה לאריזות
שתפקידו: 1. לפקח על אריזות מוצרי החברה. 2. לשפר את האריזות הקיימות. 3. לפתח אריזות חדשות משלב רעיוני ועד לבצוע הסופי.
רק מועמדים בעלי נסיון בשטח האריזות ובעלי כושר ניהול עצמאי יתקבלו.
תנאים טובים מובטחים למועמד שיימצא מתאים.
מיקום המפעל הוא בחיפה
אך מגורי העובד יכולים להיות גם בת״א או בסביבה
הצעות בצירוף תולדות חיים נא להפנות לת.ד. 29147 תל-אביב, עבור מומחה לאריזות.

עסים
דרושים
מסיקי דודים
לפנות למפעל, רח׳ ז׳בוטינסקי 35 רמת-גן, טלפון 721226

אורט ישראל
לבי״ס „אורט" בעפולה
דרושים:
1. מורה לתנ״ך
2. מורה להיסטוריה
3. מורה לאנגלית
4. מורה הנדסאי אלקטרוניקה

משרה מלאה
נא לפנות לביה״ס רח׳ הצפצפות 1 עפולה טל. 065—22262

המועצה המקומית ראש העין
מכרז לקבלת מורים
מס׳ 11/74
דרושים לביה״ס מקיף דתי מורים ומוריכים כדלהלן:
1. מורה לתפירה
2. מורה לספרות נשים
3. מורה כולל לכיתת הכוון בנים
4. מורה כוללת לכיתת הכוון בנות
5. מורה למקצועות עברית והסטוריה ומחנכת כיתה
6. מורה למתימטיקה, חצי משרה

מורים בעלי כישורים מתאימים יפנו למנהל ביה״ס בטל. 919740—900469 או למחלקת החינוך במועצה טל. 2—900181.
התאריך האחרון להגשת הבקשות הוא 26.8.74 שעה 2.00 בצהריים.
יוסף מהמר
ראש המועצה המקומית

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הטבע — המכון למדעי החיים מודיע על משרות פנויות של:
אסיסטנטים במחלקה לביוכימיה
מכרז מס׳ — 345/74
על המועמדים להיות בעלי תואר „מוסמך" או תואר מקביל אחר בביוכימיה, בציון כולל „טוב" וציון כללי „טוב מאוד" בעבודת הגמר. המועמדים יועסקו בהוראה ויהיה עליהם להרשם ולהתקבל תוך שנה כתלמידי מחקר שלב ב׳, לתואר דוקטור בביוכימיה.
המועמדים מתבקשים להגיש את מועמדותם בכתב, בצרוף תולדות חיים, אישורים על לימודים קודמים — תוך פירוט הציונים, רשימת פרסומים (במידה ויש) ושמות ממליצים, עד תאריך 2.9.74, ט״ו באלול תשל״ד, אל: — המכון למדעי החיים, האוניברסיטה העברית בירושלים ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס׳ 345/74".

למלון פאן-אמריקן ים המלח
דרושים
* **טבחים**
* **פקידי קבלה**

לפנות בכתב בצרוף פרטים על נסיון למחלקת כח־אדם
מלון פאן-אמריקן ים המלח
טל: 97821-057

עירית ירושלים
דרושים
מרכזים, מדריכים חברתיים מדריכי דרמה, מחול ומוסיקה לעבודות במוסדות נוער בשנת תשל״ה
בעלי נסיון המעונינים יפנו למחלקה לחינוך אנשי הנוער, הספורט והחברה, יחידה לכח אדם, רח׳ יפו 17 ירושלים.

לחברת בטוח גדולה ודינמית בחיפה
דרושים
1. **מקדם מכירות**
בעל ידע ונסיון בתחום הבטוח האלמנטרי.
2. **פקיד/ת תביעות בענף ימי**
השכלה תיכונית — ידיעת השפה האנגלית — נסיון בענף בטוח ימי רצוי.
3. **כתבניות עברית**
אפשרויות עבודה במשרה מלאה, משרה חלקית ולפי שעות.
4. **סוכן בטוח לאזור הקריות**
בעל תיק קיים, או בעל ידע ונסיון בתחום הבטוח (האלמנטרי וחיים) המעוניין לצאת לעצמאות. אפשרויות תיווך טובות מאד, משרד, ותנאים אחרים למעמד המתאים.

תנאי עבודה טובים למועמדים המתאימים
על המיועמדים המתאימים לפנות תוך ציון גיל, השכלה, פרטים אישיים ונסיון בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 662 (מיקוד 31040)
— סודיות מובטחת —

דרושים
טכנאי שרות במכונות קפה אספרסו
טכנאי קרור לשרות במכונות גלידה ומצנני אויר
תנאים טובים והדרכה יינתנו למועמדים שיתקבלו
לפנות: ג׳נרל אקויפמנט רח׳ הרקון 9 רמת-גן (מאחורי בורסת היהלומים), טלפון 728720

SIFAL סיפל
דרוש
מחסנאי טכני
דרישות המשרה:
* שליטה בעברית ואנגלית
* 5 שנות נסיון

תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם.
כורדני ב׳ ת.ד. 655 חיפה

למוסד ממלכתי בת״א
דרושה
כתבנית נשיונל
לעבודה במשרה מלאה
בדרגה ח׳—י׳ בדרוג האחיד.
*
נא לפנות לת.ד. 17146 ת״א מיקוד 61170 (עבור כספים) ולציין פרטים אישיים וטלפון

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הטבע — המכון למדעי החיים מודיע על משרות פנויות של:
אסיסטנטים ועוזרי הוראה במחלקה לבוטניקה
מכרז מס׳ — 344/74
על המועמדים למשרות אסיסטנטים להיות בעלי תואר „מוסמך" או תואר מקביל בביולוגיה, בציון כולל „טוב" וציון כללי „טוב מאוד" בעבודת הגמר, והמתקבלים יועסקו בהדרכה בתחומים: פיסיולוגיה של צמחים, סיסטמטיקה של צמחים, אקולוגיה ובוטניקה כללית ויצטרכו להתקבל תוך שנה כתלמידי מחקר (שלב ב׳) לתואר דוקטור.
על המועמדים למשרות עוזרי הוראה להיות בעלי תואר „בוגר" או תואר מקביל אחר בביולוגיה בציון כולל „טוב" לפחות. המתקבלים יועסקו בהוראה ויצטרכו להרשם ולהתקבל כתלמידים לתואר „מוסמך" בפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטה העברית, בתחילת שנת הלימודים תשל״ה.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים, אישורים על לימודים קודמים, — תוך פירוט הציונים, רשימת הפרסומים ושמות ממליצים עד תאריך 2.9.74, ט״ו באלול תשל״ד אל: — מזכירות המכון למדעי החיים, האוניברסיטה העברית בירושלים ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס׳ 344/74".

לחברה ארצית בע״מ
דרוש:
עוזר לקצין בטיחות רכב ארצי
של החברה
הכישורים הדרושים:
בעל אסמכתא מתאימה.
השכלה תיכונית.
רצוי בעל נסיון בניהול ובניהול אנוש.
* עדיפות תנתן לבעל נסיון בבטיחות רכב.

נא לפנות לת.ד. 9050 תל-אביב

אלתא
תעשיות אלקטרוניות בע״מ
חברה בת של התעשיה האוירית לישראל בע״מ
אשדוד
דרושים
* **מתכנתים:** הכישורים הנדרשים: נסיון של שנתיים לפחות בשפות: ASSEMBLER, FORTRAN
* **דפס מולטילים** הכישורים הנדרשים: בוגר בית ספר מקצועי 3 שנות ותק, ידיעת השפות עברית ואנגלית
* **טכנאי אלקטרוניקה** הכישורים הנדרשים: רקע מעשי במכניקה עדינה ונסיון בניהול צוות עובדים

*
על המעונינים לפנות בכתב אל מחלקת העסוקה של אלתא — אשדוד.

המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה
דרוש
מנהל אגף מינהלה
התפקיד: אחראי על היחידות הבאות במכון: כח־אדם, אחזקה ושירותים טכניים, רכב מוסך ומבנים, אחזקה ושירותים אלקטרוניים, רכישות אחסנה וביטוח, שירותי הדפסה ושיעתוק, ספריה וארכיון.
הכישורים:
השכלה — מהנדס מכונות או אחזקה עם נסיון מינהלי, מהנדס תעשיה וניהול, או בעל תואר בכלכלה או מינהל עסקים.
נסיון — חמש שנים לפחות בתפקיד דומה.
שכר ותנאי עבודה: יקבעו בהתאם לנתוני המועמד.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד אל מנכ״ל המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה, חולון — ת. ד. 1717 בציון „אישי" ע״ג המעטפה.
סודיות מובטחת

מפעלי ניר אמריקאיים ישראליים בע״מ
אם הנך צעיר, מוכשר, בעל כשר גופני וסיימת 10 שנות לימוד (רצוי רקע טכני) ומחפש עתיד בטוח, עבודה מעניינת ואפשרויות קידום טובות
אנו מציעים לך להשתלב:
במפעלי ניר חדרה
כמפעיל מכונות בכיר
• פנה בהקדם למח׳ כח אדם, ת.ד. 142 אזור התעשיה חדרה
ניר מעולה לכל מטרה

למפעל תעשייתי בחולון
דרוש
עוזר/ת למנהל חשבונות
+ 8 שנות נסיון מינימליים
שעות העבודה 16.00—07.30
פרטים: טל. 855992, 854695
משעה: 1.00—08.00.

למוסד בנקאי
דרוש
תוכניתן
לעיבודים מדעיים וסטטיסטיים
הכישורים הנדרשים:
* השכלה אקדמאית במתמטיקה או סטטיסטיקה
* רצויה ידיעת שפת FORTRANE

מועמדים בעלי כישורים מתאימים יגישו הצעות מועמדותם לת.ד. 7095 עבור מס׳ 74, תל-אביב.

Acrilan Monsanto
סיבים כימיים ישראליים בע״מ
חברה בת של מונסנטו ארה״ב
דרושים
1. **מכנאי או הנדסאי מכונות**
לעבודות אחזקה ופתוח.
כישורים: השכלה מכנית של מכנאי או נסיון מעשי מקביל, ידיעת אנגלית מכנית.
העבודה היא במסגרת מתקדמת, בעלת ציוד מתוחכם ובטכנולוגיות חדישות.
2. **מכונאי משמרת**
כישורים: נסיון בתעשיה.
למועמדים מתאימים ינתן [illegible].

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 19, אשדוד.
סודיות מובטחת

לחברה מתפתחת העוסקת בפתוח ובייצור בענף האלקטרוניקה
באזור הצפון
דרוש
מנהל כללי
מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון בייזום פרויקטים ובניהול מפעל
על המועמד להיות בעל קשרים טובים בענף, ובעיקר עם מוסדות ספקי עבודות. למועמד המתאים מובטחים תנאים טובים ואפשרויות נרחבות להגדלת החברה ולהתפתחות אישית.
נא לפנות בכתב לת.ד. 32025 תל-אביב ולציין „מנהל כללי".

דרוש
מנהל עבודה
לנגרית רהיטים
באיזור הרצליה
רצוי נסיון בארגון עבודה ונהול צוות עובדים
לפנות בכתב בציון פרטים אישיים, כישורים ונסיון בעבודה לת.ד. 23031 תל-אביב עבור „מנהל עבודה"

לאלד
דרושות
פקידות
למחלקה הטכנית
5 ימי עבודה בשבוע 907151 לפנות למר בוכמן.

למושב חצבה בערבה
דרוש
גנן
(עובד נוי)
המעונינים יפנו בהקדם למזכירות מושב חצבה דואר נע ערבה

לסלון „בנות-ספיה" דרושה
מוכרת
מנוסה
לחזיות ומחוכים
(הידיעה גם לבצע תקונים)
תנאים טובים למתאימה
לפנות: ל„בנות-ספיה" מרכז בעלי מלאכה 5 תל-אביב

ליחידת מחשב של בנק בתל-אביב
דרושות
נקבניות
לעבודה במשרה מלאה או חלקית.
המעונינות תגשנה הצעת מועמדותן לת.ד. 7095 עבור מס׳ 72, ת״א.

דרושים
* **חשמלאי תעשיה**
נסיון מינימלי — שנתיים.
* **מנופאים**
נסיון של שנה לפחות בעבודה עם רשיון ממשרד העבודה להפעלת מנוף.

לפנות למח׳ כח אדם ת.ד. 420, באר-שבע.
חברת פוספטים בנגב בע״מ.

מוסד ציבורי בת״א
מחפש
עובדי/עובדות מטבח וניקיון
לעבודה קבועה ברמת-אביב
(אפשרות למשרה מלאה או חלקית)
* השכר המוצע כ-1000 ל״י ברוטו. תנאים סוציאליים מלאים.
* החזר הוצאות נסיעה.
* קבלת ביגוד.

מעונינים מתבקשים לכתוב לת.ד. 8210 ת״א (עבור משק)

לחברה מסחרית גדולה בתל-אביב
דרושים
1. **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג׳ עם שנתיים נסיון לפחות.
2. **חשב משכורת**
עם שנת נסיון לפחות. רצוי ידע בהכנת משכורת ממוכנת.
3. **כתבנית בעברית**
4. **מנהל ארכיב**
אפשרי אדם מבוגר — רצוי נסיון קודם.

לפנות בכתב לת.ד. 7095 עבור מס׳ 73 תל-אביב ולציין את מס׳ ההצעה.
תנאים טובים! אפשרויות קידום!

לבנק דרושים
* **עוזר מנהל חשבונות ראשי**
* **מפעילת נשיונל 32**

*
בדבר פרטים ונסיון קודם לפנות לת.ד. 30405 תל-אביב.